

TORRATXA

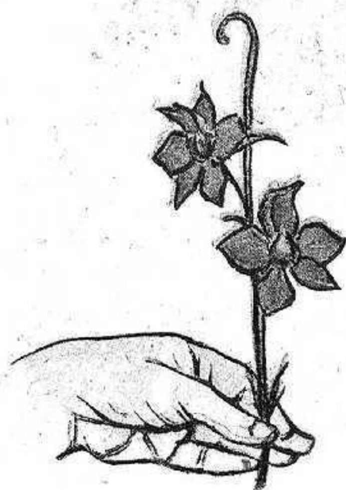
UNA pesseta

ANTONI LOPEZ, editor
BARCELONA

La Esquella de la Torratxa

ALMANACH

ANTONI LÓPEZ
EDITOR
LLIBRERÍA ESPANYOLA
Rambla del Mitj, número 20
BARCELONA

ALMANACH

ANY XVIII

DE SA PUBLICACIÓ

Imprempta La Campana y La Esquella, carrer del Olm, número 8, Barcelona

PRESENTACIÓ DEL ANY (per *Tomás Sala*)

—¿Qué me 'n dius d' aquest nen tan aixerit y tan maco?
—Que será un gran xicot si no se sembla de res á son pare.

CRÓNICA DE L' ANY

Ara sí que podém dir:—"¡Quant més aném, menos valém!„ Y parlo de Barcelona, qu' es encare lo millor d' Espanya, per sa activitat, per sa ardidesa, per son amor al traball, per sos afanys d' enriquirse, de prosperar, de viure... De viure sobre tot. Perque 'l viure ha arribat á ser el problema més espinós, més difícil de resoldre en aquesta nació postrada, casi aniquilada, malalta de la pitjor de las malaltias: l' enervament de la voluntat.

Per desgracia, las grans qualitats que als catalans y especialment als barcelonins distingeixen, tenen un carácter individualista massa decidit, y no s' acaban de resoldre en una potenta y feconda síntessis colectiva. Cada catalá, cada barcelonf mira per ell exclussivament. En el renyit combat de la vida, ostentan tots els lluytadors la mateixa divisa: "Primer jo; després jo; y sempre jo.„ El ser individual anula al colectiu: l' home absorbeix casi del tot al ciutadá.

L' aburgesada Barcelona proclama ab son aspecte aqueixa innata tendencia del esperit dels seus moradors. En els grans carrers de la ciutat nova s' hi nota al primer cop d' ull el predomini de la casa particular sobre l' edifici públich. Las casas particulars solen ser luxosas, costosas, encare

que no sempre de bon gust; en cambi, ls edificis públichs ó bé no existeixen ó 'ls que s' aixecan resultan pobres y esquifits. Se contenta 'l barceloní de viure ab un relatiu confort dintre de casa seva y no's preocupa d'enfangarse fins al coll ó de cubrirse de pols en la vía pública ni d' envenenarse ab el baf pestilent de las claveguéras.

Ab la mateixa desaprensió ompla de magníficas fincas de recreo els encontorns de la ciutat, y extreny tot lo que pot els carrers en que las sitúa, y 's tanca dintre d' ellas com un moro, robant sos jardins á la mirada dels transeunts.

***

De igual manera procedeix en sas empresas. Bó per establirse y acumular rápidament una fortuna; pero millor ho fará sempre sol que acompanyat. Arriba fins á la societat colectiva, fins á la comanditaria; mes de la companyía anónima, d' aqueix poderós instrument de civilisació y de fortuna que ha transformat al món modern ne fuig com el gat escaldat de l' aygua tebia. No comprén que ningú, podents'ho fer tot ell y per' ell, s' avingui á traballar en pro dels accionistas que hajan aportat els seus cabals á la empresa. Si 'l negoci dona benefici 'l vol per ell y se 'l queda; si dona perduas, las salda á expensas dels accionistas.

Per aixó haventhi riquesas inmensas pera fomentar, empresas de gran utilitat y éxit segur per' acometre, 'ls capitals permaneixen retrets, inmovilisats per la desconfiansa. Per aixó també la major part dels grans negocis organisats baix la forma de societats anónimas son explotats pels extrangers.

Prefereix el catalá fers'ho tot ell, vigilars'ho tot ell, explotarho tot, ell sol, montant ab preferencia industrias asseguradas, baix el doble resguart de l' aranzel y la elevació dels cambis. Ab aixó y la baratura dels brassos, perque aquests sobran gracias á la inmigració que llansa sobre Barcelona la miseria negra de las demés regións espanyolas, els resultats de tota empresa industrial son favas contadas, menys quan, com ara succeheix, perdudas las colonias, y empobrit y exhaust el mercat interior per efecte de la mateixa miseria de la nació, las crisis acaban per adquirir el carácter endémich del agotament.

Catalunya podría salvarse á sí mateixa, y salvar á Espanya anant á portar sas iniciativas y sos capitals inactius á totas las regións espanyolas abandonadas á un secular ensopiment. Se guanyaría aixís el predomini dintre de la nació.

***

Desgraciadament l' apartan d' aquest bon camí sas tendencias exageradament individualistas, torpement explotadas pels ilusos, que han suscitat la major de las incongruencias y el més patent dels contra-sentits, batejantlo ab el nom pompós de "problema catalá."

No hi ha, ni 's concebeix un sol catalá que s' oposi á que la nostra terra estimi ab deliri y conservi ab passió las peculiars condicións de la seva existencia étnica y mantingui ab zel amorós el carácter y la fesomía que li han donat la naturalesa y la historia; un sol catalá que no aspiri á que Catalunya alcansi un régimen de vida interna que la lliuri de las trabas y engorros, y sobre tot de la explotació iníqua d' una centralisació exagerada y pervertida; pero si realment vol obtenir aquestas condicións, no deu buscarlas, com pretenen molts, fomentant antipátichs antagonismes ab las demés regións, creantse un aislament desdenyós, ni llensant amenassas de rompre las amarras ab que la historia y la geografía 'ns tenen necessariament units ab una Espanya, que no pot ni deu deixar d'existir pel bé de tots y principalment de la mateixa Catalunya. Perque creure que Catalunya, emancipada y lliure, s' havía de convertir soptadament y com per art de bruixería en la Bélgica del Mediterrá es una ilusió *chauviniste* que pugna ab la realitat de la manera de ser de la nostra rassa y dels recursos naturals del nostre terrer. Catalunya no pot abandonar per lo duptós lo cert, per lo quimérich lo positiu. Y lo cert y lo positiu es que sa riquesa innegable l' ha poguda acumular essent membre integrant de la nació espanyola, la que si avuy passa una terrible crisis, á Catalunya aspecta en primer ter-

me 'l deber y la gloria de conjurarla ab son potent esfors. Abandonar á Espanya, donantla per morta, quan hi ha medis de salvarla y salvarnos ab ella, sería una crueltat sense nom, una ingratitut sense exemple, que com totas las malas accións trobaría en breu un cástich en els anals de las grans expiacións históricas.

La mateixa incongruencia de la política catalanista y l' heterogénea manera de pensar y sentir de sos agents, ofereix á la Catalunya lliure y deslligada á que diuhen aspirar, un gran desgabell per tota perspectiva. Els elements polítichs regionalistas no han pogut resoldre encare la qüestió de la forma de gobern, ni 'l sentit progressiu ó reaccionari de son programa. Pera no dividirse s' abstenen de definir; pero no poden eludir las exigencias de la realitat, y aquellas qüestións que preocupan y han preocupat sempre al món enter se 'ls imposan, malgrat el seu desitj de descartarlas, provocantse á cada punt entre ells diferencias irreductibles.

Un instint més segur y certer qu' ells, que tan blassonan de homes superiors, revelan las massas populars catalanas, adictas en cos y ánima á las solucións republicanas y á las tendencias progressivas, tan ben conformadas unas y altras ab l' esperit de un poble, com el catalá, que sempre ha marxat á la vanguardia de la nació. Si Catalunya arribés á imposar la política republicana y progressiva á lo restant d' Espanya, que per cert no 's mostra pas tan esquerpa á admétrela com altras tendencias purament formals, que li repugnan per sa accentuada olor de separatistas; si Catalunya 's decidís á empendre aquest camí y logrés encarnar el seu esperit republicá y progressiu á lo restant del país, bé 's pot afirmar que acabaría per convertir á una nació decrépita en nació viva y plena d' alé, y al assimilársela 's podría gloriar de haverla *catalanisada*.

Del Estat espanyol per imperfecte que sía no hi ha que renegarne, condemnantlo á una fatal disolució. Millor s' obrará traballant pera reformarlo radicalment, y la solució republicana, enemiga dels poders históricus y de las rutinas entronisadas; la solució republicana, al acabar ab una monarquía que alenta com á condició ingénita, consagrada per una experiencia quatre voltas secular, l' esperit centralisador y reaccionari, es l' única solució nacional capás de realisar la reforma complerta dels organismes del Estat adequadament á las necessitats públicas y á las aspiracións autonómicas de las regións.

***

Barcelona lluyta; pero las dos grans corrents d' opinió, que de moment han acabat ab el caciquisme oficial, no s' han refós ni es de creure que 's refonguin may per empendre un moviment únich, ben concertat y eficás. La part més noble y desinteressada del regionalisme no representa més que un sentiment imprecís, romántich ó utópich; mes per lo que respecta á la part d' ell que s' aplica á la política práctica, posa de relleu, sovint, una multitut de inconseqüencias inexplicables en els homes que la segueixen, un remolí de ideas contradictorias, quan no un medi desembossat de donar satisfacció á certas ambicións tan mesquinas com insaciables.

Y en tant l' actual organisació del Estat se va sostenint ab tots els seus vicis y abusos... y Barcelona lluny d' avensar pel camí de la prosperitat y la grandesa, retrocedeix y 's va anulant. Sa gran forsa per mal aplicada 's resolt en pura perdua. Sa vida material se fa cada día més precaria. Sa vida intelectual decau per moments. Els homes de inteligencia, els artistas principalment, fugen de Barcelona; emigran per no poderhi viure. La insustancialitat tot ho invadeix. Els cinematógrafos matan el teatro. Apenas hi ha un escriptor que ab la venda dels volums de un' obra, per més que valgui, arribi á sufragar el gastos de la impresió. Y de tant en tant un atentat salvatje, imbécil, sense objecte, ompla de víctimas ignocents la vía pública y sembra 'l terror en uns, el desconcert en altres, que en els deliris de sas bestials desconfiansas de moltó poruch, invocan com únich remey á tanta desditxa la vergonyosa intervenció extrangera.

Trist any el 1905. Bé deyam: "Quant més aném, menos valém."

P. DEL O.

LAS ESTACIÓNS (per *Tomás Sala*)

PRIMAVERA.

JANER

1 Dill. ✠ **La Circ. de N. S. Jesucrist.**
2 Dim. sts. Espiridión b. y Macari ab.
3 Dimec. s. Daniel m. y sta. Genoveva v.
4 Dij. s. Tito b. y sta. Drafosa m.
5 Div. s. Telesforo p. y sta. Emiliana v.
6 **Dis. ✠ La Adoració dels tres sants reys.**
7 Dium. s. Ramón de Penyafort c.
8 Dill. sts. Teófil y Eladi ms.
9 Dim. s. Juliá m. y sta. Basilisa v.
10 Dimec. s. Gonzalo de Amarante c.
11 Dij. s. Higini p. y m. y sta. Honorata v.
12 Div. s. Arcadi y sta. Taciana m.
13 Dis. s. Gumersindo c. y sta. Gláfira v.
14 Dium. Santíssim nom de Jesús y s. Hilari.
15 Dill. sts. Pau primer ermitá y Mauro ab.
16 Dim. sts Fulgenci b. y Marcelo p. y m.
17 Dimec. s. Antoni ab. y sta. Rosalina.
18 Dij. La Cátedra de s. Pere en Roma.
19 Div. s. Canut r. y stas. Pía y Germana.
20 Dis. sts. Fabiá p y Sebastiá m.
21 Dium. s. Fructuós b. y m. y sta. Ignés v.
22 Dill. sts. Vicens esp. y Anastassi m.
23 Dim. s. Ildefons arquebisbe de Toledo.
24 Dimec. sts. Timoteo b. y Tirso m.
25 Dij. La conversió de s. Pau apóstol.
26 Div. sta. Paula vda. y s. Policarpo b.
27 Dis sts. Joan Crisóstom b. y Emeri ab.
28 Dium. sts. Juliá b. de Cuenca y Cirilo b.
29 Dill. sts. Francisco de Sales y Valero b.
30 Dim. stas. Martina y Aldegundis v.
31 Dimec. s. Pere Nolasco c.

FEBRER

1 Dij. sts. Ignasi y Cecili b.
2 Div. ✠ **La Purificació de N.ª Senyora.**
3 Dis. s. Blay b. y sta. Celeriña.
4 Dium. sts. Andreu Corsino y Renbert b.
5 Dill. Els sants mártirs del Japó y santas Agueda y Calamanda v. y m.
6 Dim. stas. Dorotea y Revocata m.
7 Dimec. sts. Romualdo b. y Ricardo r.
8 Dij. s. Joan de Mata fdr.
9 Div. sta. Apolonia v. y s. Nicéforo m.
10 Dis. sta. Escolástica v. y s. Guillém er.
11 Dium. Los set servents de María fds.
12 Dill stas. Eulalia v. y Humbolina
13 Dim. s. Benigne y sta. Catarina de Ricci.
14 Dimec. s. Valentí pbre. y el Beato Joan Baptista de la Concepció.
15 Dij. sts. Faustino pbre. y Jovita.
16 Div. sts. Onésim b. y Robert m.
17 Dis. sts. Policroni b. y Rómulo m.
18 Dium s. Simeó b. y la beata Cristina v.
19 Dill sts. Mamerto y Alvar de Córdova.
20 Dim. sts. Sadot b. y Nemesi m.
21 Dimec. sts. Vérolo, Secundí y Sirici.
22 Dij. La Cátedra de s. Pere en Antioquía.
23 Div. s. Pere Damiá y sta. Margarida.
24 Dis. s. Matías ap. y sta. Primitiva m.
25 Dium. s. Tarasi b. y el beato Sebastiá de Aparici.
26 Dill. Nostra S. de Guadalupe en Méjich.
27 Dim. sts. Leandre arq. y Baldomero c.
28 Dimec. *de Ceniza* sts. Román, y Rufino.

MARS

1 Dij. s. Bernat b. y sta. Eudoxia m.
2 Div. sts. Simplici p. y Abrahám m.
3 Dis. sts. Emeteri, Celedoni y Medí.
4 Dium. sts. Casimir rey y Lucio papa.
5 Dill. El beato Nicolau y s. Geroni. c.
6 Dim. s. Olegari arq. de Tarragona.
7 Dimec. s. Tomás de Aquino doctor.
8 Dij. s. Joan de Deu y sta. Erenia m.
9 Div. s. Paciá b. y sta. Francisca vda.
10 Dis. s. Melitón y 39 companys mártirs.
11 Dium. s. Constantí c. y santa Aurea v.
12 Dill. s. Gregori el Magne p y d.
13 Dim. sts. Ramiro, Rodrigo y Salomón.
14 Dimec stas. Florentina v. y Matilde r.
15 Dij. sta. Madrona v. y s. Longinos m.
16 Div. sts. Heribert b. y Abraham solit.
17 Dis. sts. Patrici y Joseph de Arimatea.
18 Dium. El arcángel s. Gabriel.
19 Dill. ✠ **Sant Joseph,** espós de N. senyora.
20 Dim. s. Niceto bisbe.
21 Dimec. s. Benet bisbe y fundador.
22 Dij. s. Deogracias y sta. Catarina.
23 Div. El Beato Joseph Oriol y s. Victoriá.
24 Dis. sts. Timolao y Pausides mártirs.
25 Dium. **La Anunciació de N.ª Senyora.**
26 Dill. s. Brauli b. y sta. Máxima. m.
27 Dim. sta. Lidia ab son espós y fills mrs.
28 Dimec. s. Sixto III papa y confessor.
29 Dij. sts. Eustassi b. y Bertoldo c.
30 Div. s. Joan Clímaco b.
31 Dis. sta. Balbina v. y m.

LAS ESTACIÓNS (per *Tomás Sala*)

ESTIU.

ABRIL

1 Dium. *de Passió.* Sta. Teodora m.
2 Dill. s. Francisco de Paula c. y f.
3 Dim. s. Benet de Palermo.
4 Dimec. s. Isidoro arquebisbe de Sevilla.
5 Dij. s. Vicens Ferrer y sta. Emilia.
6 Div. Los Dolors de Nostra Senyora.
7 Dis. s. Epifani bisbe y mártir.
8 Dium. *de Rams.* S. Albert el Magne.
9 Dill. stas María Cleofé y Casilda v.
10 Dim. s. Ezequiel profeta.
11 Dimec. s. Lleó el Magne.
12 Dij. *Sant.* Sts. Juli p. y Víctor m.
13 Div. *Sant.* S. Hermenegild rey.
14 Dis. *Sant.* S. Telm, y sta. Domnina v.
15 Dium. **Pasqua de Resurrecció** y santas Basilisa y Anastasia mrs.
16 Dill. s. Toribi b. y sta. Engracia v.
17 Dim. La beata María Ana de Jesús.
18 Dimec. s. Eleuteri b. y sta. Antia m.
19 Dij. sts. Hermógenes y Vicens mrs.
20 Div. sta. Inés de Monte Pulciano.
21 Dis. s. Anselm bisbe y doctor.
22 Dium. sts. Otero y Cayo p. y m.
23 Dill. s. Jordi patró de Catalunya.
24 Dim. La Divina Pastora y s. Fidel.
25 Dimec. s. Marcos ev. y sta. Franca v.
26 Dij. sts. Cleto y Marcelino p. y m.
27 Div. s. Pere Armengol m.
28 Dis. sts. Pau de la Creu c. y Prudenci b.
29 Dium. sts. Pere m. y Robert ab.
30 Dill. sta. Catarina de Sena y s. Pelegrí.

MAIG

1 Dim. El Patrocini de s. Joseph y s. Felip.
2 Dimec. s. Anastasi b. y sta. Zoé m.
3 Dij. La invenció de la Santa Creu.
4 Div. stas. Mónica vda. y Antonia m.
5 Dis. La Conversió de s. Agustí.
6 Dium. s. Joan Ante Portam Latinam.
7 Dill. s. Estanislao bisbe y mártir.
8 Dim. La aparició de s. Miquel arcángel.
9 Dimec. s Gregori Nacianceno b. y d.
10 Dij. s. Antoni bisbe de Florencia.
11 Div. sts. Ponci, Eudald y Anastasi.
12 Dis. s. Domingo de la Calzada.
13 Dium. sts. Pere Regalat c. y Mucio m.
14 Dill. s. Bonifaci y sta. Corona mrs.
15 Dim. s. Isidro llauradó.
16 Dimec. sts. Joan Nepomuceno y Ubald.
17 Dij. s. Pascual Bailón c.
18 Div. s. Félix de Cantalici y sta. Claudia.
19 Dis. sts. Pere Celestí p. é Ibo abg
20 Dium. sts. Bernardí de Sena y Baudili.
21 Dill. s. Secundí b. y m.
22 Dim. stas. Rita de Casia y Quiteria.
23 Dimec. La aparició de Santiago apóstol.
24 Dij. ✠ **La Ascensió del Senyor.**
25 Div. s. Gregori VII p. y sta. Magdalena.
26 Dis. s. Felip Neri c. y f.
27 Dium. El venerable Beda y s. Joan p.
28 Dill. sts. Just b. de Urgell y Germán.
29 Dim. sta. Teodosia mártir.
30 Dimec. s. Fernando rey d' Espanya.
31 Dij. Nostra Sra. reyna de tots els sants.

JUNY

1 Div. La Puríssima Sanch de Jesús.
2 Dis. sts. Marcelino, Pere y Erasme.
3 Dium. **Pasqua de Pentecostés.**
4 Dill. s. Francisco Caracciolo fr.
5 Dim. s. Sanxo y stas. Valeria y Marcia.
6 Dimec. s. Norbert b. y sta. Cándida m.
7 Dij. s. Sabiniá m.
8 Div. s. Salustiá c. y sta. Caliope m.
9 Dis. sts. Primo y Feliciá mrs.
10 Dium. La santíssima Trinitat y sta. Margarida reyna de Suecia.
11 Dill. s. Bernabé ap.
12 Dim. sts. Joan de Sahagún y Onofre cfrs.
13 Dimec. s. Antoni de Pádua c.
14 Dij. ✠ **SS. Corpus Christi** y s. Basili.
15 Div. sts. Vito, Modest y Crescenci.
16 Dis. sts Francisco de Regis y Quirse m.
17 Dium. El Sagrat Cor de Jesús.
18 Dill. sts. Marcos y Marcelino mrs
19 Dim. sta. Juliana de Falconeris.
20 Dimec. s Silveri p. y m.
21 Dij. sts Lluís Gonzaga y Palladio b.
22 Div. s. Paulino b. y sta. Consorcia v.
23 Dis. sta Agripina v. y m.
24 Dium. **La Nativitat de s. Joan Baptista.**
25 Dill. s Guillem ab. y sta Frebonia v.
26 Dim. sts. Joan y Pau germans mrs.
27 Dimec. sts. Zoilo m. y Ladislao r.
28 Dij. s. Lleó II p. y c.
29 Div. ✠ **sts. Pere y Pau apóstols.**
30 Dis. La Conmemoració de s. Pau ap.

Las Estacións (per *Tomás Sala*)

TARDOR.

JULIOL

1 Dium. s. Galo b. y sta. Leonor m
2 Dill. La Visitació de Nostra Senyora.
3 Dim s. Trifón y companys mártirs.
4 Dimec. s. Laureano y el b. Gaspar Bono.
5 Dij. s. Miquel dels Sants y sta. Zoa m.
6 Div. sts. Isaías prf. y Tranquilino m.
7 Dis. sts. Fermí y Odón abs. mrs.
8 Dium. sta. Isabel vda., r. de Portugal.
9 Dill. s. Zenón y companys mártirs.
10 Dim. s. Cristófol y sta Amalia.
11 Dimec. sts. Pío I p., y Abundio pbre.
12 Dij sts. Joan Gualberto ab. y Félix m.
13 Div. s. Anaclet p. y m. y sta. Mirope m.
14 Dis. s. Bonaventura cardenal.
15 Dium. sts. Enrich y Camilo de Lelis.
16 Dill. Nostra Senyora del Carme.
17 Dim. s Aleix c. y sta. Marcelina v. y m.
18 Dimec. s. Frederich y sta. Sinforosa.
19 Dij. s. Vicens de Paul fr. y sta Justa.
20 Div. sts. Elías pr., Geroni y Emiliá.
21 Dis. sta. Práxedes v. y s. Daniel pr.
22 Dium. sta María Magdalena penitent.
23 Dill. s. Libori b. y sta Erundina v.
24 Dim. sta. Cristina v. y m.
25 Dimec. ✠ Sts. Jaume apóstol y Cugat.
26 Dij. sta. Ana mare de Nostra Senyora.
27 Div. s. Pantaleó m. y sta. Juliana v. y m.
28 Dis. sts. Nazari, Cels y Víctor mrs.
29 Dium. stas Marta y Beatriu v. y m.
30 Dill. sts. Abdón y Zenón y sta. Donatila
31 Dim. s. Ignasi de Loyola c. y fr.

AGOST

1 Dimec. sts. Pere ad-Víncula y Félix m.
2 Dij. Nostra Senyora dels Angels.
3 Div. La invenció del protmr. s. Esteve.
4 Dis. s. Domingo de Guzmán.
5 Dium. Nostra Senyora de las Neus.
6 Dill. La Transfiguració del Senyor.
7 Dim. sts. Gayetá y Albert de Sicilia.
8 Dimec. s. Ciriach y companys mártirs.
9 Dij. s. Román soldat mártir.
10 Div. s. Lloréns diác. mártir.
11 Dis. sta Filomena v. y s. Tiburci.
12 Dium. sta. Clara verje y fundadora.
13 Dill. sts. Casiá b. é Hipólit m.
14 Dim. s. Eusebi m. y sta. Limbania v.
15 Dimec. ✠ La Assumpció de N.ª Senyora.
16 Dij. sts. Roch y Jascinto confessors.
17 Div. sts. Liberat b. y Mamet
18 Dis. s. Agapito m. y sta. Elena emp.
19 Dium sts. Joaquim, Magí y Marian.
20 Dill. sts. Bernat ab. y Filibert.
21 Dim. sta. Joana Francisca Fremiot.
22 Dimec. sts. Sinforiá y Fabriciá mrs.
23 Dij. s. Felip Benici confessor.
24 Div. s. Bartomeu apóstol.
25 Dis. sts. Lluís rey de Fransa y Ginés m.
26 Dium. El Puríssim Cor de María.
27 Dill. s. Joseph de Calasanz.
28 Dim. sts. Agustí ab. y Hermetes mr.
29 Dimec. La degollació de s. Joan Baptista.
30 Dij. sta. Rosa de Lima v. y Félix m.
31 Div. s. Ramón Nonat cardenal.

SEPTEMBRE

1 Dis. sts. Gil ab. y Llop b.
2 Dium. Nostra Senyora de la Consolació.
3 Dill. sts. Nonito b. y Simeó Stilita.
4 Dim. Nostra Senyora de la Cinta en Tortosa y stas. Cándida y Rosa de Viterbo.
5 Dimec. s. Lloréns Justiniá.
6 Dij. sts. Onessifor y Faust m.
7 Div. s. Augustal y sta. Regina v. y m.
8 Dis. s. Adriá mártir
9 Dium. El Dolcíssim Nom de María.
10 Dill. s. Nicolau de Tolentí.
11 Dim. sts Proto y Jascinto mrs.
12 Dimec. sts Leonci y Teódul mrs.
13 Dij. sts Eulogi y Amado bisbes.
14 Div La Exaltació de la Santa Creu.
15 Dis. s. Nicomedes y santa Melitina.
16 Dium. Los Dolors gloriosos de N.ª Sra.
17 Dill. s. Pere de Arbués m.
18 Dim. sts. Tomás de Vilanova y Ferreol.
19 Dimec. s. Genaro y companys mártirs.
20 Dij. s. Eustaqui y companys mártirs.
21 Div. s. Mateu ap. y ev. y sta. Ifigenia.
22 Dis. Els sts. mártirs de la Llegió Tebea.
23 Dium sta. Tecla v. prtm. y s. Lucio p.
24 Dill. ✠ Nostra Senyora de la Mercé
25 Dim. stas. María de Cervelló y Aurelia.
26 Dimec. s. Cipriá m. y sta. Justina v.
27 Dij. sts. Cosme y Damiá germans.
28 Div. El beato Simón de Rojas.
29 Dis. La Dedicació de s. Miquel arcángel.
30 Dium s. Geroni doctor y confessor.

LAS ESTACIÓNS (per *Tomás Sala*)

HIVERN.

OCTUBRE

1 Dill. El Sant Angel Custodi y s. Remigi.
2 Dim. Els sants Angels de la Guarda.
3 Dimec. sts. Cándido m. y Gerard ab.
4 Dij. s. Francisco de Asís fr.
5 Div. sts. Froilá y Plácid m.
6 Dis. sts. Bruno f. y Emili m.
7 Dium. Nostra Senyora del Rosari
8 Dill. stas. Brígida vda. y Reparada.
9 Dim. Nostra Senyora del Remey.
10 Dimec. s. Francisco de Borja.
11 Dij. s. Nicasi b. y m. y sta. Placidia v.
12 Div. Nostra Sra. del Pilar en Zaragossa.
13 Dis. s. Eduard r. y sta. Celídonia v.
14 Dium. s. Calixto p. y sta. Fortunata v.
15 Dill. sta. Teresa de Jesus v. y fra.
16 Dim. La beata María de la Encarnació.
17 Dimec. sta. Eduvigis vda
18 Dij. s. Lucas evangelista.
19 Div. s. Pere de Alcántara confessor.
20 Dis. s. Joan Canci c. y sta. Irene v. y m.
21 Dium. sta. Ursula y onze mil verjes mrs.
22 Dill. stas. María Salomé vda. y Górdula.
23 Dim. sts Pere Pasqual b. y Servando.
24 Dimec. s. Rafel Arcángel.
25 Dij. sts. Crispí, Crispiniá y Darío mrs.
26 Div. sts. Evarist p. y Lluciá m.
27 Dis. s. Vicens y stas. Sabina y Cristeta.
28 Dium. Sts. Simó y Judas Tadeo aps.
29 Dill. s. Narcís bisbe y mártir.
30 Dim. s. Claudi mártir.
31 Dimec. s. Quintí mártir.

NOVEMBRE

1 Dij. ✠ **Festa de Tots els Sants.**
2 Div. La conmemoració dels difunts.
3 Dis. Els innumerables mrs. de Zaragossa.
4 Dium. s. Carlos Borromeo cardenal
5 Dill. s. Zacarías prf. y sta. Isabel.
6 Dim. sts Sevé b. y m. y Lleonart ab.
7 Dimec. s. Florenci b. y sta. Carina.
8 Dij. Els quatre sts. mártirs Coronats.
9 Div. La Dedicació de la Basílica del Salvador á Roma y s. Teodor.
10 Dis. s. Andreu Avelino c. y sta. Trifosa.
11 Dium. El Patrocini de Nostra Senyora.
12 Dill. sts. Martí b. y Diego de Alcalá c.
13 Dim. s. Estanislao de Koska.
14 Dimec. sts. Serapi m. y Rufo b.
15 Dij. sts. Eugeni b. y Leopold emp
16 Div. s. Elpidi y companys mártirs.
17 Dis. sta. Gertrudis la Magna.
18 Dium. sts. Máxim b. y Bárulas nen m.
19 Dill. sta. Isabel reyna de Hungria.
20 Dim. s. Félix de Valois fr.
21 Dimec. La Presentació de Ntra. Sra.
22 Dij. sta. Cecilia verje y mártir.
23 Div. s. Climent papa y mártir.
24 Dis. s. Joan de la Creu y sta. Flora.
25 Dium. sta. Catarina verje y mártir.
26 Dill. Las esposalias de Ntra. Senyora.
27 Dim. sts. Facundo y Primitiu mrs.
28 Dimec. s. Gregori III p. y c.
29 Dij. s. Saturní bisbe y mártir.
30 Div. s. Andreu apóstol.

DESEMBRE

1 Dis. s. Eloy b. y sta. Natalia m.
2 Dium. stas. Bibiana, Paulina y Amelia.
3 Dill. s. Francisco Xavier y sta. Magina.
4 Dim. sta. Bárbara y s. Pere Cricolo.
5 Dimec. s. Sabas ab. y sta. Crispina m.
6 Dij. s. Nicolau de Bari arq. de Mira
7 Div. s. Ambrós bisbe y doctor.
8 Dis. ✠ **La Puríssima Concepció.**
9 Dium. sta. Leocadia v. y m.
10 Dill. Nostra Senyora de Loreto.
11 Dim. s. Dámaso p. espanyol, c.
12 Dimec. s. Sinesi lector y mártir.
13 Dij. sta. Llucia verje y mártir.
14 Div. sts. Nicasi y Pompeyo bs.
15 Dis. s. Eussebi bisbe y mártir.
16 Dium. stas. Alvina v. y Adelaida emp.
17 Dill. s. Llátzer ab. y Vivina v.
18 Dim. Nostra Senyora de la Esperansa.
19 Dimec. s. Nemesi m. y sta. Fausta v.
20 Dij. s. Domingo de Silos ab.
21 Div. s. Tomás apóstol.
22 Dis. s. Zenón soldat mártir.
23 Dium. sta. Victoria v. y s. Servul.
24 Dill. s. Delfí b. y sta. Tarsila v.
25 Dim. ✠ **La Nativitat de N. S. Jesucrist**
26 Dimec. s. Esteve protomártir.
27 Dij. s. Joan apóstol y evangelista.
28 Div. Els Sants Ignoscents.
29 Dis. s. Tomás Cantuariense ab. y m.
30 Dium. La Traslació de s. Jaume apóstol.
31 Dill. s. Silvestre p. y sta. Coloma v.

LA COMTESA DE GALVANA

Trifulgas del amor

I

Al pedrís de la finestra,
al darrera un finestró,
ab las trenas mitj desfetas,
y ab papers torsats pel front,
que 's veyan posats á posta
per ferse tirabuixons;
ab gorra de dormir, plena
de farbalans bruts y grochs,
sense betas per lligarla
y ab filagarsas per tot;
penjím penjám las faldillas,
ab un *frare* y de gayró;
sense rentarse la cara,
ab posat de mandra y son,
sense cotilla, desfeta,
y á n' els peus uns xamarrochs;
hi ha Na Blanca, la comtesa
de *Galvana* y de l' *Hos-gros*.
Als seus peus y fit mirantla
hi ha son patje ¡bell minyó!
té 'l cap á la falda d' ella
y escampats sos cabells d' or;
portant polvos á la cara
y sent ros, tant ros... tant ros!
de debó feya l' efecte
al mirarse'l, d' un bunyol
ben fregidet de taberna.
Tot polsant un guitarró
ab deix y sense cap solta,
van cantant, poquet á poch,
á mitja veu y á la una...
(es á dir, á quarts de nou)
junts el patje y la comtesa
la cansó del enfadós.
Cantant, cantant s' endormiscan,
cluchs els ulls y ab el coll tort,
tot rondinant ab veu fosca
la malehida cansó.
La comtesa dorm... somnía,
tot murmurant:—¡Y qu' es dols,
qu' es dols, el sentir las cordas
de ton ditxós guitarró!—
El patje ab amor el besa,
badalla també y de cop,
parant de tocar, se quedan
bo y dormits allí tots dos.

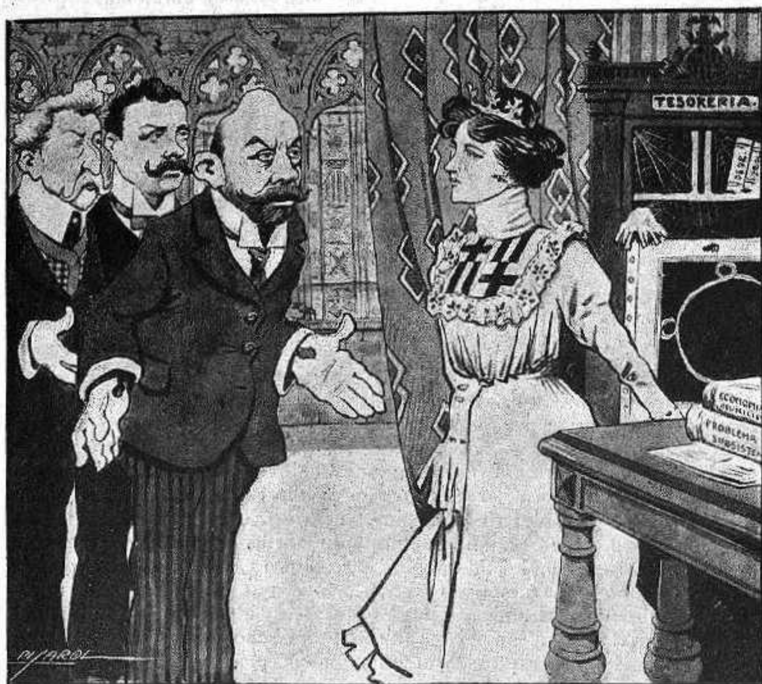
II

S'ouhen lluny lladruchs de gossos...
ja se senten més aprop:
tothom del castell surt fora
pera rebre al seu senyor,
qu' arriba d' una cassera:
¡no 'n vé poch de mal humor!
no més porta una *titella*,
dugas granotas y... prou:
ells dos, bo y dormint no senten
ni 'ls clarins, ni 'ls cans, ni els corns.
Entra 'l comte dins la cambra:
s' acosta á n' ells poch á poch:
al dar un revés al patje,
que dorm damunt dels genolls
de la senyora comtesa,
el fa anar de tomballóns.
Mirant á n' ella:—¡Aixequeuvos!—
li díu, ab ayre resolt.
—¿Que voleu de mí lo comte?...
respón dormint.—¡Qué vull jo?
¡Sembleu talment una bruixa!
¿Qué feu aquí?—Be 's veu prou:
¡dormir!--¡Dormir?.. dormíu sempre ..
¡y ab aquest bordagassot!
¿Ahont es, digueu, la comtesa,
ahont es la vergonya, ahont?—
Fregantse 'l clatell, díu ella,
un ull tancat, l' altre no,
tot despertantse y ab mandra:
—Hi estich renyida.—¿Y fá molt? ..
—Desde qu' ab vos vaig casarme,
(per ara beute aquest ou).—
Se grata un xiquet l' esquena,
fentse passar la picó
en el cayre d' una porta;
se posa be 'ls xamarrochs,
s' arregla la cama-lliga,
duya una mitja *al garró,*
y passant per prop del comte
li díu ab tó desdenyós:
—Sempre haveu d' amohinarme
y tant bé qu' estavam sols!—
Fa un badall, estira 'ls brassos
y com qui crida un marroix
crida al patje, que s' aixeca
mirant de reull y ab por;
surten d' allí xano xano,
tot fregantse 'ls ulls tots dos:
ell, el guitarró á l' espatlla,
(coixejant ¡pobre xicot!
de la trompada del comte)
la va seguint com un gos.

III

Ja ella no veu al patje,
ja 'l patje á n' ella tampoch:
puig d' aquella feta 'l comte
l' ha tancat al sostre mort;
mes tancat y tot, sab novas
de la comtesa 'l minyó;
ab quín goig llegí una carta
que deya axís: "Mon amor:
ton guitarró m' enamora;
ell cada vetlla 'm díu prou
lo que no poden tos llabis;
toca, toca 'l guitarró!„
Ell més que may las vespradas,
sabent que li dona goig,

AL CAP DE DOTZE MESOS (per *Picarol*)

—Se pot saber cóm está el ditxós "problema de las subsistencias"?
—Subsistent, senyora, subsistent!...

---

va tocant á la finestra,
fins que cau rendit de son,
que sembla un gos quan se grata
tocant ab tanta afició;
y fins dintre 'l llit se fica
á dormí ab el guitarró.

IV

Al palau se xiuxiuheja;
tothom sab cosas, tothom;
paga 'ls plats trencats el comte
y 's parla sempre d' ells dos:
de si 'l patje veu á n' ella...
si ella puja al sostre mort...
El comte ho sab y vigila
per atrapa'ls altre cop;
sempre pels recons escolta;
de dias busca per tot:
una nit en una estora,
amagat al sostre mort,
el comte ha sentit que 'l patje
deya així:—¡Sí, més aprop!...
¡Ben aprop fins á abrassarnos;
aquí juntadets tot dos!—
Tot es fosch, ningú 'l pot veure,
s' hi acosta sens fer soroll:
ronca 'l patje:—No hi ha dupte,
díu el comte, ronca, dorm.—
Se treu del costat la daga;
ara es hora; á n' ella sols:
prepareus donchs la comtesa
á morir. ¡Ja está resolt!
El patje á la matinada
prou que 'l faré enforcar jo,
al marlet més alt, que 'l vegin
tots els meus vasalls, tots, tots;
després ella... escabetxada
la vull ensenyá á tothom.—
Decidit al llit s' acosta;
ja hi es; ¡ja ha donat el cop!
y ha enfonzat d' una vegada
fulla, pom y la má y tot!
Baixa tot palpant l' escala,

cayent á cada grahó
y al entrar dintre sa cambra
tot ho fa aná á tomballóns.
¡Se desperta la comtesa
que ja havía fet un son!
¡Admirat de cop s' hi acosta!
¡Ja se la mira d' aprop!
¡Ja á la llum d' una *xinxeta*
la veu ben bé...!—¡¡¡Qu' es aixó!!!—
¡Las camas ja li fan figa!
Ja cau extés al trespol,
y estirantse nas y orellas,
dantse revessos y tot,
murmura entre dents:—¡¡Qué passa!!
¡Donchs llavoras á qui he mort? —
Del disgust á un manicomi
el varen portar per boig.
En tant en son quarto 'l patje
contra 'l comte está rabiós:
li ha aixafat d' un cop de daga
son estimat guitarró.

. . . .

La comtesa de la feta
al fí va trobar consol:
com te por de dormir sola,
dorm en lloch del guitarró.

VÍCTOR BROSSA SANGERMÁN

EL SUICIDA AFICIONAT

Potser perqué havía llegit el *Werther,* á n' aquella edat que diu que fá tants estragos: potser perqué estava tocat de lo qu' ara 'n diuhen neurastenia, lo que 'ls metjes no saben que dirne; el cas es, que 'l nostre amich del niu dels *Tranquils de Badalona,* desde jove, va sentir tanta afició al suicidi, que per ell va ser una carrera com la de advocat, de notari, de militar, ó classe pássiva: ab la circunstancia agravant, que si sempre es una afició perillosa, mes en ell, que no tenía motius de tenirla.

No s' ha vist may un suicida ab una cara tant de Pasquas. Roig, ros, rodó de galtas, no 's pot donar un tétrich més renyit ab las líneas de la *tétrica.* Semblava que la boca digués—"Canta!„ -y els llabis —"Riu!„—y el nas—"Alégra't!„ y ell... tan serio, tan trist!, tan Schopenauher!: sempre ab aquell pessimisme d' absoltas, y aquell modo de plorar al difunt, que tenía de ser ell... el día que 's destinés la hora.

El primer revólver que va comprar, va ser per un desengany... d' *ella!* Una... ingrata! Li va correspondre sis anys, y perqué 'n va trobar un altre de mes guapo, ó mes al seu gust, ó mes *vividor,* ó pel que sía, el cas es que li va girar l' esquena (encare que las damas no 'n tinguin) y ell, aixís que va girar la seva... cap á comprar el de sis tiros! y á cercar un indret pera matarse.

De moment no 'l va trobar, pero ja vindría! Era jove, y prou que tindría ocasió de cumplir la seva planeta! Per ara, á beure, á jugar, al vici, á probar de matarse bonament per las vías naturals sense gastar municións; y si aixó no hi podía res y la Naturalesa 's resistía, la cosa no podía ser mes rodona. Un paperet, quatre ratllas: *"No culpeis á nadie; me he matado„* y qui no li agradi que ho deixi.

—Pero home—li deyen tots els amichs,—que t' estás fent malvé la salut!...

—Per lo que 'm té de servir la salut!—

—Que 't jugas lo que tens...

—Per lo que tinch de viure...

—Pero si estás més gras que nosaltres...

—Y qué?

—Que viurás molt!

—Y que sabeu vosaltres, infelissos! El día menos pensat: *fuego!!* Visch per pura casualitat; pero ja ho sentireu á dir *de la noche á la mañana!*

—Manías—li deyan.

—Qué manías! Realitats. Escolteu, panxasatisfets, ¿es que vos sembla hermosa la vida?...

—Home, Deu n' hi dó!—

—Que trobeu que hi venim á fer gran cosa á n' el mon? L' amor? Un engany de la Madrastra perversa Naturalesa per la reproducció de l'especie! L'amistat? Un tarugo, per la reproducció de l' engany! El matrimoni? Un engany doble! Y la Religió, y l' Art, y la Ciencia? Cebas! Un planter de cebas, y tot cendra y podridura, per esperar lo únich veritat. La mort! L' estimada companyera! Y veyam: perqué 's te d' esperar que vingui?

—Home, si nosaltres no l' esperem - li deyan, —Es ella que ve á trobarnos!

—Y per qué té de venir, ella?

—Es la costum!

—La costum... La rutina!! Donchs jo l' aniré á trobar á n' ella, matantme!

—Bé... no 't matarás!

—Qué no, diheu?

—Tením sospitas que no.

—Voleu veure com me mato aquí mateix?

—Estígate'n que 'ns comprometerías.

—No tingueu por, que ja porto escrit *"el no culpeis."* No l' abandono may *"el no culpeis"*. No vull deixar compromisos á la colla de desgraciats que tenen ganas de viure.

ESCOLA ROMÁNTICA (per *A. Fabrés*)

El Somniador.

EL BON CAMÍ (per *Mariano Foix*)

—S' ha vist impertinencia!... Perseguirme fins á las portas de la iglesia...
—Ja ho veu, á dos passos del altar; ¿encare duptará de las mevas intencións?

—Lo qu' has de fer, te torném á dir, es no malmétre't la salut. Mata't quan sía hora, pero estant bó! Morir magre sería un afront pels teus principis: un afront per l' acabament, y un descrédit per la *classe*.

Bevent ó no, guanyant ó perdent, fent conquistas ó no fentne, l' idea fixa, l' engreixava. Com mes desgraciat se sentía, mes la carn s' anava apoderant d' ell. Com mes núvol ho veya tot, mes se li iluminava la cara. Com mes atormentat vivía, mes satisfacció rebotía. El pessimisme li probava, com á un altre li proban unas aiguas, ó uns banys, ó un cinturón eléctrich. Si hagués anat á trobar un metje, li hauría dit:—"Prengui pessimisme. Un glop de negror cada tres horas y no vegi cosas alegras.„

Pero bó ó malalt, gras ó no gras, ell per aixó, no 's descuidava. De revólvers ja n' havía espatllat un rengle tirant al blanch tots sis tiros, com si 'l blanch fos ell mateix y 's volgués suicidar á distancia. De cápsulas n' havia gastadas mes qu' al siti de Port-Arthur: li costavan mes diners las cápsulas que no li hauría costat l' enterro. De cartas *"d' avís„* á n' els jutges, ja n' havía fet malvé á dotzenas: no duya americana á rentar que no n' hi trobessin tres ó quatre. Lo que li faltava, era ocasió; una ocasió si es ó no es desesperada per falta de salut, per ruína, per desengany; d' aquellas que posan l' home á proba... y aquesta ocasió no venía. La salut, la tenía á proba de vida; las perduas, á proba de sort; y menos la negror que veya, tot li lluhía á ne la vida!

Ademés, tenía un dupte, que sovint consultava á n' els amichs.—Escol·

AL PASSEIG DE GRACIA (per *Pipa*)

—¡Quínas donas mes despreocupadas, las didas! Tot ho ensenyan, al mitj del carrer...

teu,—els deya ab cara de satisfacció fatídica.—¿El matarse, qu' es per vosaltres? ¿Valentía ó cobardía?

—Per mí, cobardía—deya un.

—Valentía, y gran valentía—deya l' altre.

—¿Per qué?

—Home, perque es fugir de las trifulgas; deya el primer.

—O perque es fugir de la mort, afirmava 'l segon.

—Y el matarse tenint salut com jo tinch y una fortuna, y sent jove, no mes per convicció de no viure:—digueume—¿qu' es per vosaltres?

—Ximplería—deyan tots.

—¡Imbécils!—exclamava ell,—No sabeu qu' és, desgraciats, la voluptuositat de matarse! Sentir la fredor de l' arma! Saber que hi ha una bala á dintre y que sortint com .. una bala, entrará allá ahont no entreu vosaltres, ximples: á n' el mateix cervell de l' home; á la mateixa inteligencia; y qu' en un obrir y tancar d' ulls, deixareu totas las miserias, totas las bestiesas, totas las injusticias humanas, totas...

—Sembla que ho hagis probat—li deya un desvergonyit.

—Ho probaré avans que tú. Pero no es aixó lo que vos consultava.

—¿Donchs qué?

Sport Náutich (per *Picarol*)

—Home, ¿per qué no 't compras una canoa-automóvil?
—Per consideració als peixos. No m' agrada fer desgracias.

—Si es valentía ó cobardía.

—Que no ho sabém, t' havem respost.

—Donchs ja ho sabré jo!... deya deixantlos.

—¿Quán?

—A la primera ocasió—(anava dihentse á n' ell mateix). No tinch necessitat que siga avuy: semblaría que ho faig per punt. Pero será. M' ho sento; y els amichs quedarán sorpresos, y dirán:—Ja ho deyam:—els ximples.—Y 'm trobarán estirat á n' el meu quarto, ó al llit, ó en el billar, ó á casa la Julia, ó allá ahont sía, que 'l lloch es igual per aquest acte. Jo no 'm mato per aparato. M' mato per convicció, per filosofía, per resultat dels meus estudis, per coneixement de la vida .. plena de baixesas morals, de hipocresía, de maldat, infamias, crims y injusticias. ¿Quán será? Potser demá... Demá no pot ser. ¿Donchs demá passat?

HOME Á L' AYGUA (per *J. Llopart*)

Foradadas las carbassas, el pobre Biel s' ha espantat. Ja ab ansia els peixos l' esperan; ja es negat... ¡negat! ¡¡negat!!

¡Menos! El día que sía. ¡Viva Deu! que tots els días serán de festa pera sortir d' aquesta vida!!

Tots els días serían de festa; pero sempre eran días de feyna. Un día... tenía un assumpto urgent. L' altre s' havía de trobar ab els amichs ab urgencia. El de mes enllá s' havía de trobar ab una amiga qu' encare 'n duya mes d' urgencia. Y com qu' ell no 'n duya de urgencia, els días seguían als días, els anys als anys... y el día felís no arribava.

Tants ne varen passar d' anys y anys que 's comensava á témer que vulgas ó no vulgas viuría. Li creixían las conviccións del suicidisme obligat, pero li anava agafant por de l' acte. Con mes coneixements tenía de las ventatjas de la mort, menos gosava matarse. Com mes s' anava convencent que 'l viure era una valentía, se sentía mes valent. Tant valent, que si 'ls días eran clars, encare qu' anés decidit á la fí que l' esperava, arribava tranquil al vespre; pero si la deria pessimista li rosegava el pensament, ab tot y la experiencia que tenía ja per no matarse, cercava á un amich y li deya:

—Té, guardam el revólver, que avuy si, que arribaría el día.

Y l' amich hi tenía tanta confiansa, que 'l día no arribaría, que li tornava carregat, y ell l' anava á descarregar á sobre la seva conciencia: al ninot que tenía á casa que l' havía suicidat mil voltas.

Y de tant amenassarse, va arribar qu' els amichs li deyan:

—¿Bé, quán va alló?

Y ell, res.

—¿Quán ne sortím?

Y ell fentse vell...

—¿Qué esperas?

—¿Qué espero? Espero que pel temps que m queda de viure... aixís que vingui la mort, escriuré 'l darrer: *No culpeis,* y 'm mato una hora avants de morirme.

SANTIAGO RUSIÑOL

EN UN "BAR" PARISIENCH

(per *Ida*)

—De segur que l' inventor d' aquests tamborets va pressentir la llargada de las mevas camas.

EXOTICA

Es lletja, esprimatxada,
y té las trassas d' home.
Coneix de sa familia
la branca genealógica.
Els pares dels besavis
van morir de la gota.
El besavi era herpétich,
la besavia era hidrópica.
L' avia va morir tísica
y l' aví d' un *sarcoma*.
Son pare era apoplétich,
sa mare era neurótica.
Té un oncle ara ab anemia
y un altre que té escrófula;
un germá sifilítich
y una cosina boja.
Coneix de sa familia
la branca genealógica
y de las lleys atávicas
ne sab tota la historia.
Per xó ara ella es excéntrica,
mística, morfinómana,
feminista, anarquista
y no sé quantas cosas.

ALTER EGO

RÁPIDA

«ESPOSALLAS»

El sol s' havia post ja entre las boyras de ponent; la nit avansava poch á poch, mandrosament, avara del misteri.

Tot era silenciós. Al lluny, els tons plomissos d' una estiuhenca nuvolada 's matisavan de carmí ensemps que pareixía besarlos el gran astre. Suau rumor duya l' oreig y flayre encisador de l' encontrada. Piulavan els aucells cercant els nius ab pressa. Tot era trist, melangiós, ombrívol. El ressó de las campanas entonava el conjunt, que tenía quelcom de *requiem*.

***

Aquell matí el jovent havia estat de bodas. Encare 's divertían á grat cient alguns qu' anaren á la festa. ¡Poch que 'n parlaren molts de la pubilla

tísica!... ¡Redimoni, els diners, si 'n poden fer de cosas!... Tísica y tot, trobá promés. ¡Llástima de xicot per ella! Noyas hi havía al Lloch, com fruyta assahonada, pera escullir un jove tant aixerit y maco. ¡Ves! y l' havían com qui diu corprés... las unsas. ¡Rediastre! si alló, mes que casament, semblava enterro.

***

Tenían rahó els corbs, flayrant com quí diu la carn morta. Tenían rahó els corbs, qu' alló no ho semblavan pas de bodas... La pubilla, al donar el *sí,* pareixía donar l' ánima. La caputxa cubría un cap de mort, mes que un rostre joliu de jova empolaynada.

—"¡El nuvi de la mort!, ¡el nuvi de la mort!„—va ésser el remoreig que 's produhí de sopte.

¿Va sentir-ho la nuvia? ¡Qui sab! Lo cert es que, al capvespre, sí qué era la mort la qu' arrivava. La pubilla tossía ab esforsos crudels; els seus ulls restavan oberts y fixos dins las concas.

***

Encare alguns marrechs llensavan crits festívols; encare algú somreya. Mes de quatre tafaners havían vist la cambra... ¡Quin bé de Deu de llit!... Una vella rebeca anava mormolant ab prou feynas:

—"¡Qué poch la gosará aqueix jove!... ¡qué tonto!„—

Un vell xaruch afegía:

—"Li estará bé, qu' ell no ha mirat, sinó á la bossa.„

Semblavan malediccións de bocas sense dents sortidas... Els vells desdentegats solen ser oracles.

***

Y sí que ho encertaren, sí.

ARTISTA ÍNFIMA

(per *Ida*)

—Diuhen que per' aquest género no serveixo... Veyám si al últim m' hauré de tornar á dedicar al género... de punt.

A la posta de sol s' enmalaltí la nuvia. L' alé d' amor era vensut pel baf de mort. Finava la pubilla... Un nou matí no 'l pogué veure... Aquell llit tan blanch, tan blanch, era un sepulcre: las esposallas, enterro.

Amunt, amunt, ja 'l sol post, un papalló volava... Las campanas s ohian altre cop, ab tons funerals, no de festa...

Callaren els brivalls y també els jayos. Las bocas sense dents mormolavan oracións en lloch de burlas. Y per l' espay, plé d' ombra, aixís com avans piulavan els aucells, ara xisclava l' óliva.

SANTIAGO GOMILA

LA FABRICA PARADA

Nou senmanas han fet qu' está parada.
Ni corretjas, ni fusos, ni cilindros,
res camina ni 's mou; tan sols feynejan
las aranyas y els corchs, teixint las unas
la fatídica xarxa, mentre 'ls altres
de banchs, perxas y torns fan munts de quera.

Ni una espurna de foch en las fogaynas
que 'l calor de la vida fassa extendrers
pel seguit de las quadras. Nou senmanas
que 'l geliu y 'l silenci de las tombas
la fábrica han tornat en miserable
clausura interdictada á la existencia.

Aixís com l' empestat de qui tots fujen,
abandonada 's troba; fins no manca
qui voldría arrasarla, ferne cendras
per esventar ab ellas la malura
que diuhen ha covat, que 'ls pulmóns mina
dels pobres que per forsa han d' espirarla.

¿Y quí es d' aixó 'l culpable? ¿Potser l' amo
que busca el cent per cent en la ma d' obra,
mal que siga fent mesclas de fusadas
y sanch y pa d' obrers, que ven á metres,
y cobra en or trincant, sense que 's tinga
per menos digne que l' obré á qui escanya?...

¿Será 'l traballador, exigint, cego,
minvansas de jornal y mes soldadas
fent que passi tothom per lo qu' ell vulga
ab vagas y extorsións desesperantas
prenent per llibertat el despotisme
y per dret natural el de la forsa?...

Díguiho la Patria de quins es la culpa;
la Patria que ha de veure la discordia
mofantse d' uns y d' altres altanera,
en tant que l' extranger, las mans fregantse
gojós, va repetint: —¡Quina ximplesa
preferir la miseria á la fortuna!

¡Y als que 's portan aixís voleu que 'ls tinguin
per entenimentats, per homes práctichs!...
Nou senmanas fan ja que 'l rovell menja
las eynas del traball, el corch la fusta
y l' humitat la fábrica. ¿Quí ho guanya
lo que 's pert á gratcient? ¿A quí aprofita?

¡Qué poch catalans son els que aixís obran!..
Si ho fossen mes, ni envejas ni egoismes

ART CATALÁ. (Quadro d' *Enrich Serra*)

El brindis de "Carmen".

conseguirían pas de la fogayna
matá 'l braser. La Patria y la familia
viuhen de son escalf, y obrers com amos
son batejats y tenen fills ó pares.

La fábrica parada representa
l' hisenda á mal borrás; aná 'l vaguista
de porta en porta ab lo sarró á la espatlla;

no dormir el burgés tranquil un' hora...
lo triomf del odi al fí que ab dinamita
fará potser del mon una disbauixa!

Torneu, torneu y donchs, obrers com amos,
la fábrica á enjegar. ¡Fora rancunias!
Los vincles del traball fan la son dolsa,
lo pa de bon profit y els cors alegran...
torni á fumá 'l vapor y el cel prosperi
la tasca dels bons fills de Catalunya.

Com no ho fesseu aixís, ¡ay de las mares,
de la Patria y de tots! La extrangería
vestint de gala, vindrá á fer l' absolta
als migrats descendents d' aquella rassa,
mirall en altres temps de pobles dignes,
que avuy son del Progrés la irrisió y fora!

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

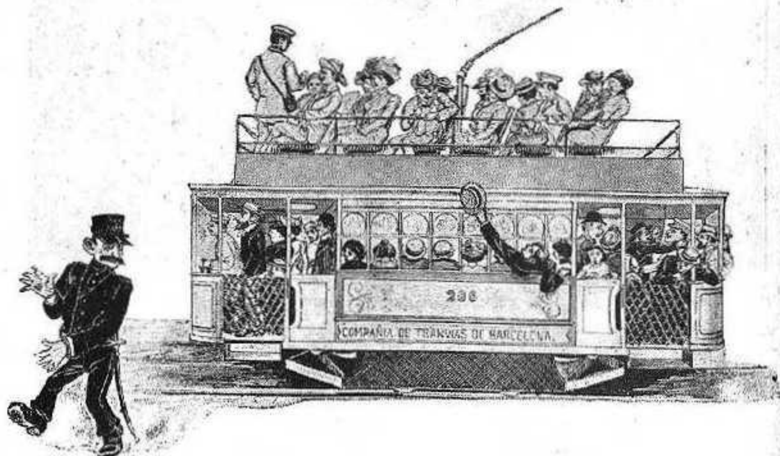
UNA ESTRELLA DE PAS

La *Marí* era una *mademoiselle* com cap més n' hi havía á Fransa, ó més ben dit, com cap de tan bonica, atravessant els Pirineus, havía vingut á Barcelona.

Aixís que 's presentá al públich del *Edén Concert*, vestida de negre, ab guants blanchs cubrintli 'ls brassos fins bon xich més amunt del colze, ab una gardenia al pit, com una tofa de neu, y sens més adorno al cap, que sos cabells rossos recullits per un pentinat senzill y sense pretensións, s' aixecá un murmuri de sorpresa y admiració, com may fins llavoras despertat havía cap *étoile* de las moltas exhibidas en aquell escenari.

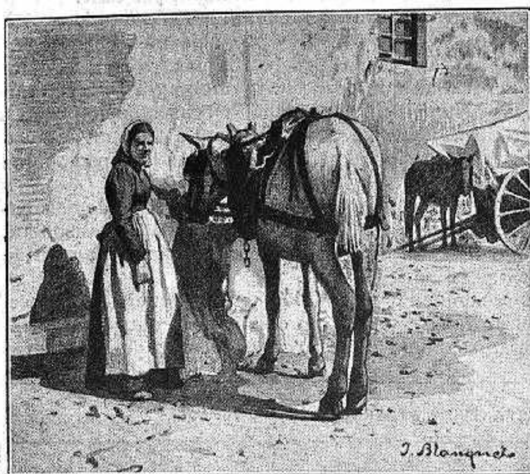
A la presentació de la *Marí* no hi havía precedit cap anunci ampulós.

UN QUE CONEIX EL PANYO DE LAS LLEYS (per *Cuyás*)

—Que se estrujen tan com vulguin. Yo me hago el sort. Si molt convé tendría que fer baixar al "rechidor" del districte...

El vici de la beguda (per *J. Blanquet*)

—Beu, "Careto", beu... No vulguis ser menos que l' amo, que aixís que arriba ja es de cap á la taberna.

Se participá son debut de cop y volta en el programa del día, y ab lletras blancas de perfils tremolosos pintadas en els miralls del local y prou.

Aixís es que com ningú sentía curiositat per son debut, ni hi havía hagut preparació de cap mena, segóns lo acostumat, pera predisposar al públich en son favor, fou més expontánea y justa la sensació que sa presencia produhí entre la especial societat que omplía la sala.

Contra lo corrent en totas las artistas d' aquests espectacles, se presentá modesta y natural, sense 'l desvergonyiment peculiar de la *classe,* sense 'ls gestos provocatius y descocats de costúm, ni las pinturas exageradas á la cara que disimulan els estragos de la joventut agitada, ni las ratllas negras als ulls que 'ls hi donan la apariencia d' una grandor inverossímil.

Sa figura era esbelta sense exageració d' alsada, y las ratllas de son cos se destacavan suaus y ab delicadesa, endavinantse que no tenían necessitat de postissos que las modelessin pera corretjir faltas d' estética.

Tot en ella era natural y propi y 'l públich comprengué que ni enmatllevava formas al cotó, ni colors al carmí, ni disfressava ab riallas el fástich, ni ab moviments elegants els gestos barruhers.

Sortí, com hem dit, sense afectació, ab un paper enrotllat á la má, com se presenta una senyoreta en mitj d' una reunió aristocrática, y correspongué als murmuris de sor-

Contra 'l fret... exercici (per *J. Cuchy*)

—¿Teniu fret, diheu?... Veniu ab mí, que á casa us donarán un sobretodo vell.

—Oh, es que ab aquesta arrencada y si es gayre lluny, quan hi serém ja no 'l necessitaré.

presa del públich, ab un lleuger moviment de cap y ab un somrís apenas dibuixat en sos llabis com volguent dir que no n' hi havía per tant.

Com els números del programa eran abundants á fí de que la molta variació acontentés millor á la concurrencia y produhís més entradas al empressari, el pianista tocá desseguida 'l preludi d' una cansoneta d' un motiu senzillíssim, interpretat ab tanta suavitat y melangía y ab veu tan armoniosa y vibranta, sense transicións soptadas y bruscas, que penetrá en lo més fondo del cor dels allí congregats, arrancant al finir un aplauso franch y general que no terminá sino al repetir la artista la cansó ab que acabava de debutar.

El públich no 's cansava d' aclamarla, cridantla de nou aixís que desapareixía pel foro, tenint al últim de repetir per tercera vegada la cansoneta, escoltada ab verdadera fruició per diferenciarse també completament de las que era costúm sentirse en aquell local.

Convingué la concurrencia en que la *Marí* era una adquisició inapreciable pera cridar gent al *Edén Concert* y produhir bon contingent d' entradas, sobretot si venía provehida d' un exténs repertori de cansonetas

---

UN CERVANTISTA ATRAFEGAT (per *Picarol*)

—¿Hónt va aquest senyor?... ¿Qué corra?
¿Qué passa d' extraordinari?
—Vaig á posá el grá de sorra
á l' obra del "Centenari".

com la que acabava de sentir, puig també estigueren d' acort els concurrents en que dada la individualitat especial de la artista, eran las d' aquell género las que devía interpretar pera conservar l' éxit conseguit.

Ja hi havía las altras divas pera formar contrast, y per cert que be prou se vejé desseguida ab las que eixiren després d' ella, que resultaren, fins pera 'ls seus entussiastas, de gracias poch cultas y insípidas, de veus escanyolidas y desafinadas, de lo que fins llavoras ningú n' havía hagut esment.

Cada nit la concurrencia descubría nous atractius en la *Marí*, sense may per aixó traspassar els límits de la modestia ab que debutá, natural ó fingida, que sobre aixó hi hagué grans discussións, aferrantse molts en la afirmació de que aquella era la seva táctica especial pera fer més efecte, puig suposavan qu' en lo demés no devía diferenciarse ni ser excepció de la regla general.

No obstant, lo cert es que degué resistir valerosament els atachs dels que tot ho vencen, s' entén, dintre del género, perque may se la

ART CATALÁ (per *Lambert Escaler*)

ÉXTASIS

(Busto decoratiu.)

Alegorías del temps (per *M. Alvarez*)

Boyrina.

Granisada.

vegé esplayarse com las altras, compartint ab el públich ni aceptant obsequis que rebaixessin sa dignitat d' artista ni sa delicadesa de dona, ni ningú pogué alabarse d' intimitats fácils d' alcansar si no ab diners ab dinadas.

Pero algún temps després corregué entre la concurrencia una noticia sensacional: la *Marí*, al *Edén*, ja no hi anava ni 'n sortía sola, y no sols aixó, sino que la major part de las nits baixava d' un cotxe junt ab un jove que l' acompanyava, la seguía al escenari, esperava que executés el número que li corresponía, y després eixían al carrer, entravan al cotxe que 'ls esperava y desapareixían fins al endemá que 's repetía lo mateix y aixís per espay de molt temps.

Una nit, el públich s' adoná qu' ella en sas petitas orellas ostentava uns botonets molt reduhits, pero ab brillants que lluhían d' un modo extraordinari; un' altra nit, fou un anell lo que cridá l' atenció; poch després uns brassalets y aixís paulatinament, anaren confirmantse las suposicións de que la *Marí* tenía ún *querido*, y sobretot rich y de gust exquisit.

¿Quí era l' aymant de la *Marí?*

De moment ja 's sapigué que no era pas cap dels concurrents al *Edén*, y aixó intrigá més al públich que per sa constancia á concórrehi sabía tot lo que 's relacionava ab las artistas referent á sa conducta pública y privada.

ALEGORÍAS DEL TEMPS (per *M. Alvarez*)

Vent.

Pluja.

Dels que tingueren ocasió de véurel ningú 'l coneixía. Era jove, elegant, fins distingit y guapo, y per lo que 's deya, estava enamoradíssim de la *Marí*, y hasta ella li corresponía de la mateixa manera.

Mes el misteri quedá aviat desfet, puig una nit en que hi havía un debut després del número corresponent á la *Marí*, aquesta y 'l seu aymant, pera presenciarlo entraren en la sala d' espectacles, si bé colocantse en un dels llochs més retirats, ahont permanesqueren prenent un refresch, fins que la debutant hagué complert el seu comés.

L' aymant de la *Marí* fou conegut per alguns del públich corrent desseguida la veu de qu' era un jove perteneixent á l' aristocracia barcelonina y casat per més senyas.

Donat el primer pas, els altres vingueren de correguda: vull dir que després de la nit en que prengueren lloch en una taula del públich, continuaren las següents presentantse de la mateixa manera, si be no franquejantse ab ningú, ocupats sols en ells mateixos.

Ell l' omplía d' atencións, ella las aceptava sense vanitat ni orgull y 's veya ben be que n' estava agrahidíssima, y encare més, enamorada, puig no s' amagava pas de demostrarho ab son mirar apassionat, ab son somrís ingénuo, ab totas sas manifestacións.

Formavan una parella realment armónica y ningú s' atreví may á propassarse pera torbar ab una paraula incorrecta ó ab una demostració

ALEGORÍAS DEL TEMPS (per *M. Alvarez*)

Temps magnífich.

Tempesta esgarrifosa.

inconvenient, la satisfacció ab que seguían sas intimitats la *Marí* y 'l seu aymant, que semblava viure no més que per ella, sentint un d' aquells amors vehements, profóns, expontanis, que sols inspira la dona somniada que per coincidencia y per etzar l' home te 'l goig de trobar per assolir la suprema ditxa de la realitat de las més hermosas ilusións.

Pero una nit, nit memorable, entre 'ls assistents al *Edén Concert;* quan més numerosa era la concurrencia, se presentá en la porta de la sala, una senyora jova, elegant no sols per son trajo ben tallat, sino també per sa figura de formas irreprotxables. Sa aparició soptá al públich com á cosa extraordinaria y s' imposá per sa severa hermosura que realsava més son rostre descolorit sens dupte per l' impressió que sentía al penetrar en un lloch extrany y desconegut per ella.

Passejá la mirada per el públich y al descubrir á la *Marí* y al seu aymant, completament agens á lo que passava, seguida d' un criat de librea, atravessá ab pas ferm la sala y s' aturá davant de la taula que aquells ocupavan.

—¡Cárlos!—digué ab veu entera, pero suau y afable.

Alsaren el cap els dos aymants y al trobarse la mirada d' ell ab la que l' anomenava, s' espargí per son rostre la grogor del espant. Pero refentse de moment preguntá ab tó natural:

—¿Que vols?

—Que 'm fassis el favor d' acompanyarme.

Murmurá Cárlos unas paraulas á l' orella de la *Marí*, s' aixecá, presentá 'l bras á sa muller, que ho era la vinguda, se dirigiren á la porta, seguits del criat y desaparegueren.

L' artista 'ls vegé sortir mirantlos aterrorisada; pero seguí en son lloch, ab la vista fixa en la porta com si per ella n' hagués fugit la vida ó per ella esperés veure entrar la mort.

Encare que l' espectacle continuá, tothom estava ocupat fent comentaris sobre lo succehit, pero ab veu baixa, com si tots se sentissin possehits de la mateixa impressió rebuda pe 'ls protagonistas.

Pero no passá mitja hora que Cárlos se presentá de nou, se dirigí á la *Marí;* aquesta s' aixecá mentres ell pagava 'l gasto al camarer; ajudá á n' ella á posarse l' abrich; prengué 'l bras qu' ell li oferí y eixiren del *Edén Concert,* seguits de las miradas de tota la concurrencia, en las que s' hi descubría la sorpresa, l' interés, la curiositat que ningú vejé satisfeta, perque la *Marí* ha desaparescut per sempre de Barcelona y á en Cárlos se 'l veu continuament al costat de sa senyora atent, amable y satisfet.

Els testimonis d' aquestas escenas seguiren comentantlas molt temps y encare que s' hi barrejaren moltas novelas, tothom convingué en qu' en Cárlos, davant del conflicte en que 's trobá, cumplí com corresponía, ja que si per obligació fou galán ab sa esposa, per deber ho fou també ab la seva amiga.

S. Alsina y Clos

Torroella de Montgrí. (Fotografía de *J. Ramis*)

El pas de la barca.

CARTA DEL NOY (per *L. Alegret*)

—¡Un' altra bomba á Barcelona!... ¿Donchs qué fá aquell còs de "bomberos"?

RAIG DE SOL

Quan surt el sol, surt per' tothom.
No mira com
ni hont resplandeix la seva llum,
ni lo que 'l temps mata ó consum,
ni lo que naix al seu calor:
ell es amor.

Pobres malalts convalescents
que, tristejant, cerqueu caliu;
pobres vellets que, somrients,
veyent el sol tot vos somriu,
aixís alseu ardidament
la blanca testa,
que tot l' espay y el firmament,
quan surt el sol, están de festa.
Sigueu fidels com girasols
á l' astre rey pare del día,
qu' ell us dará, per vostres dols,
clarors d' amor y d' alegría.

Pobres ceguets, que camineu
ab el cap alt y á las palpentas,
si 'l brill del sol jamay veyeu,
en vostre cor, si us hi endinzeu,
el trobareu,
ab lluhissors més resplandentas.
El sol! El sol!
Ell es amor, ell es consol
que mata 'l dol.
Tot ho enrogeix,
tot ho enforteix,
y al seu escalf el mon floreix,
que quan ell surt, surt per' tothom.
No mira com
ni hont resplandeix la seva llum,
ni lo que 'l temps mata ó consum,
ni lo que naix al seu calor:
ell es amor.

Ignasi Iglesias

LA CUCA DE LLUM

Una cuqueta de llum
s' arrastrava per la terra,
com esquirla de diamant
sota els raigs d' alguna estrella.
S' arrastrava camp avall
relluhint en las tenebras
y era flama, y era cuch,
era sol y era lluherna.
Quan va vindre la claror
la lluherna 's torná cega,
que la lluna céga igual
quan el sol se deixa veure.
Cuca de llum, Deu te guard,
perque tú ets la més modesta...
¡Deu te donga días curts
y no 't donga nits serenas!

Angel Vilanova

CANSO DE PRIMAVERA

Las aus que de branca en branca
ab xerroteig van saltant
mirant el recó ahont se tanca
el niu de son amor sant,
ahont si la sort no 'ls hi manca
sos petits hi naixerán,
van cantant ab dols fervor:
Visca l' amor!

—

La floreta enamorada,
de la vora del camí,
qu' espera la matinada
pera son cálzer obrí,
donchs, las gotas de rosada
van á reposá en son sí,
suspira ab tendre fervor:
Visca l' amor!

—

L' ayret suau y fresquívol
qu' ubrïaga ab son alé,
el riu joliu y atractívol
qu' enmiralla el cel seré,
el camp vert y jovenívol
qu' adorna tot el terré,
murmuran ab dols fervor:
¡Visca l' amor!

Joseph Pujadas Truch

PRECAUCIONS NECESSARIAS

—Ara, n' estich ben segú,
Deu de mí tindrá pietat,
perque ja m' he confessat,
ja no dech res á ningú.
Doneume'l Sant Sagrament,
senyor rector. Vos, Macari,
aneu á avisá al notari
que 'm vinga á fé 'l testament.
Al meu prech no sigau sorts
y advertiu al campané
que no s' allunyi, si té
l' encárrech de tocá á morts.
—¡Mort! ¡Si encare us bull la sanch!
¡Si teniu salut per vendre!
—Ja ho sé; pero vaig á encendre
un cigarro del estanch.

Joan Tomás Salvany

***

Voldría abrassarte sempre,
pero, abrassarte ben fort
per veure si d' aquest modo
s' unirían nostres cors.

Sisket D. Paila

May serás meva, dona dels meus somnis,
ni may seré per tú.
¡Y tant que 'ns desitjém! Prou que s' ho diuhen
sovint els nostres ulls.
S' ho diuhen quan del fons de ta finestra
veig eixir el teu bust
seré, inmóvil, de mártir pacientíssima,
cubert de mitja llum;
quan llensas ta mirada somnïosa
vagament y ab descuyt
dret al balcó hont mos ulls sabs que t' espían;
llavors, en 'quell punt just
els nostres pensaments de foch se casan
y 's confonen en un...
¡Y tú no serás meva encar que vulguis,
ni jo seré per tú!
Y es qu' entre 'l balcó meu y ta finestra
hi ha un carré estret y curt;
un carrer per hont passa gent de sobras
¡y no hi passa ningú!
Pro es el mon el carrer que 'ns distancía,
es aquest mon d' eunuchs
que, sabent qu' ets casada ab un altre home,
te matará á virtuts;
es aquest mon d' ingrats y d' envejosos;
es tot aquest trahut
d' hipócritas que 's senten moralistas
si la falta está en tú
¡y son despreocupats mes que las bestias
pels seus actes impurs!

. . . .

Y ¡tant que 'ls respectém á n' els que passan
carré avall, carré amunt!
¿y el nostre amor no val mes que 'l judici
que d' ell fassin tots junts?

E. Tosca

AMOR A BORDO

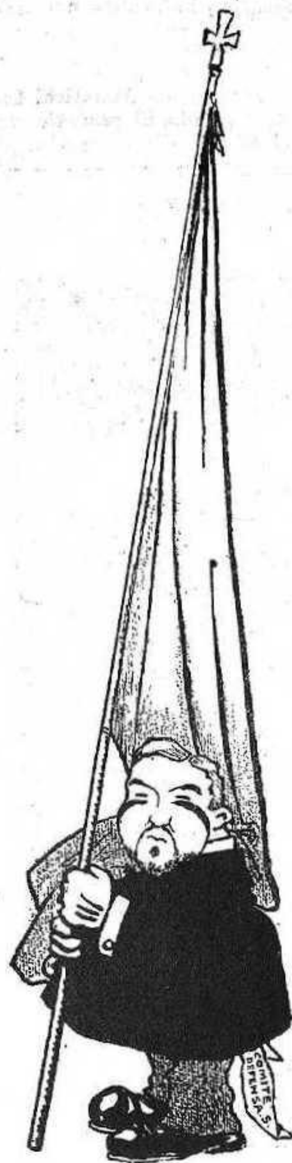
Aquell día en Casas, el capitá més jove d' una de nostras Companyías trasatlánticas més importants, deixava 'l darrer port dels Estats Units, abocantse al Atlántich, de tornada á casa, com ell deya.

El seu carácter pundonorós li feya no descuydar cap dels detalls ni 'l més insignificant; per això esperava las horas properas á la marxa sempre plenas de trahull y que no li deixavan abandonar ni un moment la cuberta, resseguint tot mastegant el cigarro, la llista dels passatjers. De prompte y adhuch tenint el segón de bordo al costat, no pogué dominar un moviment nerviós que feu grinyolar entre sos dits la fulla seca del puro que fumava; pero sobreposantse tot seguit, s' empassá la seva

Heus aquí dugas banderas que tenen molts miradors

(dibuixos de *Picarol*)

cada vegada que surten
á lluhí en las professóns.

emoció y mentres ab tó indiferent y allargantli la llista del passatje deya al sobre-cárrech que acabava d' entrar:

—Está bé y molt cuydado, eh? Portém varias familias y ja saben vostés que no vull cap irregularitat á bordo. Vaja; ara á cuberta que ja es hora.

***

Un nom; un nom de dona no més, fou lo que trasbalsá l' esperit del capitá Casas. Entre 'ls de la llista dels passatjers se llegía, Celia Clos de Garriga.

Efectivament, Don Joan Garriga, *toma-café* d' anys ha establert á Barcelona, tornava á casa seva després d' un viatje ab la seva muller. Interessos que tenía á New Orleans l' havían obligat á abandonar el seu principal del Passeig de Gracia per una cabina de vapor y diferentas cambras d' hotel; pero massa enllepolit ab son amor senil, no pogué deixar la tebió d' aquell cos que l' emborratxava, y sense contar ab las molestias y inconvenients del viatje se 'n emportá la seva dona á América com qui se n' endú un específich ab el que hi té fe ó un utensili indispensable.

La Celia era la filla d' un modestíssim industrial, bonica, alegra y aixerida que vivía al mateix replá d' escala ahont, quan estudiava per pilot, tenía la dispesa en Casas, y es clar que, jove, ardent y visionari, havia de ferli tot seguit forta impressió la xicota.

Conéixerla y enamorarse'n fou tot hu; enamorarse'n y dirli no li costá gayre més. La noya 'l correspongué tot de seguit; pero com ell no havia encare acabat la carrera la cosa quedá d' *amagatotis*.

Acabá la carrera 'l minyó, vingué 'l primer viatje y ab ell las promesas y juraments, que si per l' un foren ab convenciment y constancia, quedaren per l' altra part ben poch correspostos.

Dos viatjes feu en Casas avans de que pogués tocar á Barcelona y llavors se trobá ab l' inmens dolor de saber que la seva estimada era casada de temps há ab un ricatxo de certa edat, conegut de la familia que las darreras guerras de las nostras colonias havían empenyut á la Península.

L' ánima lleal y entussiasta de 'n Casas ni la volgué veure, fentse l'ilusió d' oblidarla; pero 'l caliu que havía quedat en son cor prengué nova brama quan llegí 'l seu nom en la llista del passatje y la ferida si no curada, somorta, prengué forta virulencia.

***

Sis días ja duyan de camí y 's trobava 'l vapor en ple Atlántich. La marxa era regular, la tarde espléndida y la mar picada. El passatje era tot á cuberta gosant de la hermosa posta del sol que s' abaixava cap al

A París.—Els dramas del Sena (per *Cardona*)

L' última resolució.

horitzó com si anés á amararse en la fresca salabror de las blavosas ayguas. Tot era burgit y animació quan ressoná á bordo el terrorífich crit de:

—¡Home á l' aygua!

Engambá en Casas cap á popa d' ahont eixí 'l crit, feu parar la máquina y allá al lluny vegé un punt en el que sostinguda encare per la roba bufada, una dona ab terror allargava las mans cap á embarcació.

En Garriga desfentse l' ermilla, amarat de suhor y ab els ulls dilatats y 'l esglay pintat á la cara, s' aferrava á la borda.

—¡Mil, dos mil, cinch mil *pesos* á quí la vagi á buscar!—deya aquell home fent moviments com si s' hi volgués tirar ell mateix á cercar la seva esposa... pero venía la por tot seguit y 'ls seus peus seguían clavats á la cuberta.

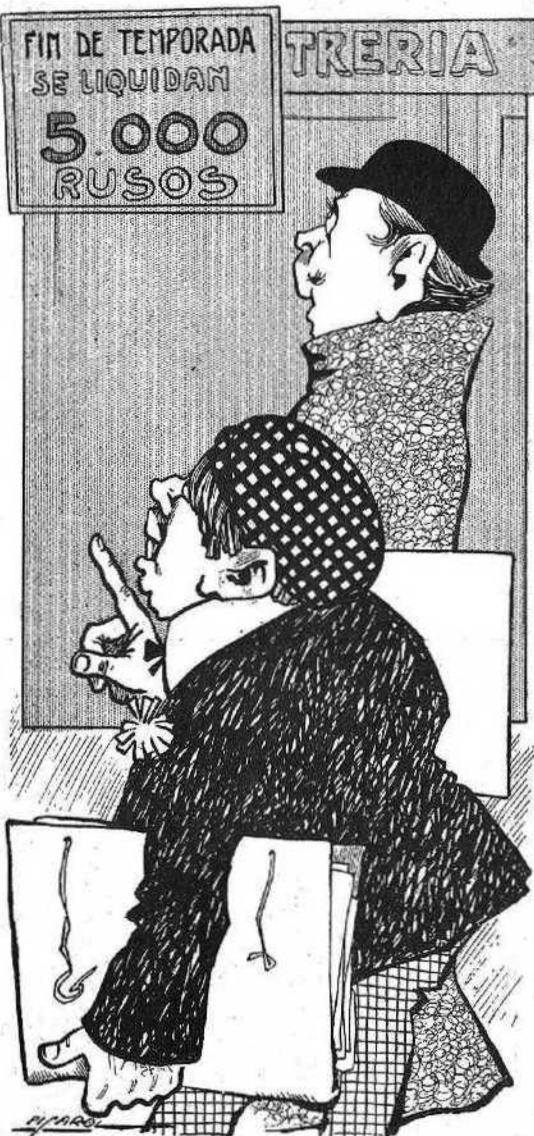
En Casas se 'l mirá: la seva mirada d' un inmens despreci l' embolcallá de cap á peus, y trayentse'l del davant ab una empenta, exclamá com si li escupís á la cara:

—¡Fart!

...y arrebassantse la levita, 's llansá al mar.

F. Figueras y Ribot

CAP AL FÍ DE LA GUERRA (per *Picarol*)

—Entéris d' axó. ¡Quanta ignominia!

—Home, no es extrany. Ja era de preveure que axó dels "russos" aniría á dar.

QÜENTOS Y FAULAS

—

El sol y la lluna

El sol, com rey del cel, digué á la lluna:
—Per desterrá en la terra la nit bruna,
quan vegis que m' enfonzo vers Ponent,
aixéca't tú al Orient;
jo 't banyaré de llum, y fent d' espill
reflecta tú á la terra lo meu brill.
Tal dit, tal fet; la lluna va cumplí
y encare segueix fent el seu camí,
més los raigs que 'ns envía distan molt
de tenir la virtut dels raigs del sol.

—

Axís també en el mon
las cosas totas son:
jo conto un fet, y un altre que 'l relata
al ferho, de segur, la vritat mata.

—

Lo panell

Si 'l vent seré domina
ell signa envers la mar;
la ponentada 'l gira
després cap á llevant;
més tart lo mestral bufa
y 's torna á cap-girar,
y sempre giravolta
seguint al vent regnant;
fins que 'n arriba un día,
—y sol sempre arribar—
en que 's desencadena
potent el vendabal
y ab furia 'l panell trenca
tirantlo de dalt-baix.

—

Polítichs que de credo
mudeu á cada instant
fent sempre d' incensaris
per una credencial,
en el panell jo 'us miro
y allí 'us veig retratats.

† Jaume Ramon y Vidales

La Bellesa que passa (per *Ida*)

ELL:—¡Trent' anys enrera, la patxoca que feyam!... Tothom se girava á mirarnos.
ELLA:—Vaja, no diguis; á mí prou que 'm miran, encare...

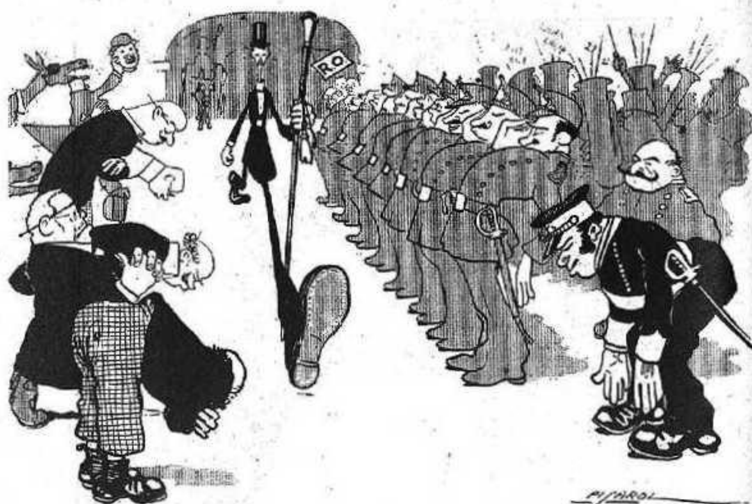
Cassa de nit (per *Mariano Foix*)

Quatre gats per una rata,
¿per quín d' ells s' inclinará?

(Crech que, al fi, 's decidirá
pel que ofereixi mes plata.)

L' AUTOCRACIA EN ACCIÓ (per *Picarol*)

Gran pet de Marxa Real,
gran acotament d' esquenas,
y tot ¿per qué?... Perque passa
l' arcalde Lluch ab xistera.

TRIBULACIÓ

Al entrar en aquella cambra tan trista de la casa de dispesas ahont en Jordi Vidal havía trobat hostatje, 'l cor del minyó s' encongí tot d' una y 'ls ulls se li enterboliren. Y per més que la dispesera y sa filla s' escarrassavan ponderantli lo tou que jauría en aquell llitet de ferro ab matalassos y transpontíns, lo ben aconduhida que podía estar la roba en l' armari de noguera, y las ventatjas de que la taula d' escriure tingués tres calaixos, y pera cada calaix una clau; per més qu' ellas volían ferlo fixar en que 'l rentamans era ab peu de fusta de Viena, y las cadiras folradas de reps, y las cortinetas del balcó, mústigas y esquifidas, de musselina brodada, ell no entenía res de lo que li deyan, ni desitjava saber el sentit de totas aquellas paraulas: las explicacións de las dugas donas l' amohinavan com perfidiós rondineig de burinot; la foscor de la cambra li endolava tot lo que veya, y un desconsol que no li deixava pensar en res més qu' en el torment de viure lluny de sa mare, 'l tenía abatut y sense seny, y aquellas donas, y aquells mobles, y aquellas parets escrostadas, plenas de tacas, y farcidas de claus rovellats, li eran tan indiferents com tot lo que 's troba en una estació de carril ahont sols s' hi té de fer estada breus moments que sempre trigan á passar.

En Jordi no se 'n feya prou cárrech de que 's trobava en una casa de dispesas y de que aquellas mare y filla de paraulas tan afalagadoras, havían de ser la seva familia de l' avenir, las únicas donas que 's cuydarían d' ell, desitjantli forsa salut pera que no 'ls donés feyna: en Jordi, el minyó fantasiayre que sempre 's sentí inefablement conmogut pels misteriosos con-

TRATA DE BLANCAS (per *Picarol*)

LA CELESTINA.—Cedeix, fesli bona cara;
mira qu' es rich y 't convé...
BARCELONA. — Es inútil; prefereixo
l' honra á tots els seus diners.

sells, obscurs com profecía d' oracle, que guspirejan en els ulls de las donas vellas, mirava á la velleta escanyolida, de pell groguenca y baldera, de pit enfonzat y cap de rata-pinyada, tota ella trista, vestit y tot, y li semblava que, per art de bruixería, aquella figura havía fugit d'un *capritxo* d'en Goya y 's presentava davant d'en Vidal pera oferirli quelcom d'innoble, quelcom que, per un instant, li fes oblidar la seva pena; y mirava á l' altra dona, á la xicota menuda, pálida, buyda de galtas, de mans de brodadora, de cabells massa pentinats, y de mirada estranyament pidolayra, y aquella figureta vestida de blanch, el coll guarnit ab una cinta vermella, y 'ls dits joguinejant ab el farbalá del devantal, li apareixía com una trista encarcellada, com un esquer de luxuria ab que la bruixa vella volgués enllepolirlo. Ja no se'n recordava en Jordi de que, pocas horas avants, aquellas dispeseras y aquella cambra d' un entressol ab balcó que donava al carrer dels Escudellers, ell las havía trobadas tan á mida del seu desitj, que no s feu pregar gens pera tancar tractes ab la vella, acceptant de bon grat las condicións qu' ella imposava, y asserenant el cor ab la esperansa de que las dugas donas tristas foran pera 'l dispeser ben agradosa companyia, ben aconsolador exemple de resignació. Allavoras, en l' instant d'entrar en la seva cambra, 'l tormentós pensament de que pera sempre més havía de viure allunyat de sa mare, embojí tot d' una á n'en Vidal, y li feu trobar innoble y odiós tot lo que 'l voltava, y 's cregué tancat en un quarto de mals endressos, llensat al bell mitj d' un munt de rebutjos, de trastos pels encants, tot, tot pels encants, una parada ahont s' hi vendrían, barrejats ab els mobles, la vella, la jove y ell.

⁂

Horas després, quan en Jordi, sol en la seva cambra,—qu' iluminava 'l flam d' una espelma,—s' asseya davant de la taula d' escriure, y s' encantava contemplant una fotografía, las portas dels burdells anavan escupint desgraciadas que del carrer d' Escudellers ne feyan llotja del vici. A peu dret y á la serena, la bestialitat humana mercadejava ignominiosos tráfechs; y quan las parellas avingudas s' allunyavan cap als carreróns foscos,—cap á las cambras closas,—els mots desvergonyits d' un formiguer d' impuras, las riallas dels degradats, y la cridoria poca solta d' un aixám d' imbécils, feyan d' himne triomfal á la més gran baixesa, y l' eco dels udols del vici trucava als vidres de las finestras honradas. Y en Jordi, contemplant aquella fotografía, tenía 'l pensament ben allunyat de la seva cambra trista, y del tros de carrer convertit en escaleta de burdell: pensava en sa mare, pensava en aquella dona de tan dolsa mirada á qui ell havía adorat com á una santa verge; pensava en la viuda d' aquell vellet al qual, en Jordi, no s' avenía á tenir per mort. No, no ho deya may en Vidal que ja no tingués pare: ell volía ferse l' ilusió de que 'l seu amorós conseller s' era amagat pera poder protegir sens destorb al fill que may de la vida tindría cor d' oblidarlo; á 'n ell, devegadas, li semblava sentir que 'l vellet, ab pas pausat, rondava al seu entorn, y més d' un cop va creure haver ohit que l' anyorada veu el cridava. Oh! Ell tenía pare, 'n tindría sem-

Un idili á la Mar Vella (per *J. Llopart*)

—¿Ha vist home de mes pega que jo, Ramoneta?
—Y ara ¿per qué ho diu?
—Avuy que venía determinat á demanarli relacións formals, la trobo ab las carbassas á la má...

Capritxo cómich (per *J. Robert*)

Un gran home.

Un home de lletras.

Un home desequilibrat.

Un home ilustrat.

Un home de món.

Un tros d' home.

Un pobre home.

L' HOME Y ELS SEUS ADJETIUS.

A LA PLATJA DE "SAN SEBASTIÁN„ (per *Picarol*)

—Vaja, diguin lo que vulguin, á las senyoras no 'ns está gens bé banyarnos entre 'ls homes.
—Ja té rahó, ja; es molt perillós.

---

pre, encare que fos lluny, encare que fos mort, perque l'estimaría mentres l'ánima li guiés els pensaments; perque sempre li duría igual mena d'amor que quan el vellet el besava; perque may deixaría de pensar en ell ab tant respecte com quan el temor de fer enrogir de vergonya 'l seu front inmaculat, allunyava d' en Jordi tot mal intent, y li asserenava la conciencia. Y aquella estimació y aquell respecte anaren, de día en día, arrelant més fondament en el cor del fill; y, al pensar en l'anyorat vellet, en Vidal solía recordarlo com havía sigut setze anys enrera, alt y ben plantat, ab el front espayós, ulls negres y brillants, llabis posturers, barba de pel cendrós y cargolat, mans que semblavan fetas per' acaronar criaturas y amoixar cabelleras; després la barba s'havía anat tornant blanca blanca, y las mans marcidas, y 'ls llabis s' entristiren de mica en mica, y la claror dels ulls s' esmortuhí, y 'l cos se decantá cap endavant; mes el front sempre tingué aquella serenor que li donavan els pensaments sense mácula, y, als setanta anys, quan la Mort aná á cercarlo, 'l trobá ab el cap ben alt, l' ánima jova y'l cor tot ple d'amor. En las llágrimas ab que 'l vellet se despedí d'aquesta vida, no hi havía gota de fel: sols plorava de tristor, la tristor d' allunyarse de la esposa á qui havía besat tant, y del fill á qui benehía. Y 'l fill, aquell fill que á cada punt s'adonava de que 'ls seus gestos y 'ls seus accionats pareixían estargir els del home amorós que va ensenyarli á creure en Deu, á estimar á la mare y á ésser honrat, may va voler tindres per orfe, may deixá de ferse l' ilusió de que 'l vellet solía rondar misteriosa-

ment al entorn d' ell, y de nits el vetllava, y á tot' hora li feya d' Ángel de la Guarda.

La esposa aviat se va convéncer de que havía quedat viuda.

***

Encantat contemplant aquella fotografía ahont estavan reproduhidas, l' una al costat de l' altra, l' imatje del pare—nimbat el rostre per la blancor de la barba,—y l' imatje de la mare, jova y hermosa, ab el mirar tan dols, y 'ls cabells tan negres, y 'ls llabis desclosos com si 'ls badés un sospir, en Jordi sentía qu' en lo més pregón de la seva ánima, allá ahont naixía la font d'amor que duya á la mare, á la dona que representava aquella imatje qu' ell tenía davant dels ulls, hi havía arrelat, com herba verinosa, un perdurable sentiment de rencunia contra la viuda que, al cap de dos anys de serne, gosava á cercar amor en els brassos d' un nou espós. Y li semblava que no era pas el pare quí se li havía mort á n' en Jordi, sino ella, la mare amorosa, la dona estimada pel marit com á una santa, y pel fill com á una santa verge.

Sa mare! Quína emoció tan inefable la que duyan al cor del fill las miradas d' aquella dona jova que tan pródigament havía obert els brassos pera que prop del pit d' ella s' arreceressin un vellet y un noy assedegats de manyagas! Quína devoció la d' en Jordi per aquella dona que li apareixia més hermosa que totas las demés donas, més perfecta que cap altra mare, més santa que totas las santas que rebían encens de resos! L' amor d' ell per sa mare era com prodigiosa essencia d' un entussiasme místich, aroma que ubriagava l' ánima del fill, y li enterbolía l' enteniment impedintli compendre que pogués haverhi dona honrada que no s' assemblés á n' aquella maravella de bondat, flor del Cel trasplantada á la Terra pera que 'ls ángels no 'n tinguessin gelosía; ell la estimava ab constant desitj de poder estimarla més, agrahintli l' amor qu' ella li duya, agrahintli que 's deixés estimar, anyorant els anys de la infantesa, aquells temps en que ell cabía á la falda de sa mare, y ella li gronxava amorosa, parlantli com una germana gran al germanet més xich, y féntseli amiga, ben amiga, pera qu' en Jordi anés posant confiansa en aquella amistat que li donavan, y se 'n refiés sempre, y may tingués secrets pera sa mare. En Jordi hauría volgut ser petit tota la vida, ignocent com quan son pare li ensenyava de llegir y sa mare li contava rondallas; ell havía desitjat ser sempre noy, y que sa mare fos sempre jova y sempre hermosa, y que 'l vellet fos com el pare de tots dos,—de la mare y del fill,—y tots dos l' estimessin ab veneració; l' amor de la esposa anantse espiritualisant insensiblement fins á tornarse igual á l' amor del fill; ell havía desitjat que sa mare s' assemblés tota la vida á n' aquella imatje qu' en Jordi no 's cansava de mirar, á n' aquella hermosura plena de jovenesa que somreya bondadosament al home retratat al costat d' ella, l' home ab quí s' enmaridá quan ella tot just tenía vint anys y l' home anava pels cinquanta.

***

Oh! Aquella dessemblansa d' edats, aquell contrast dels cabells negres de sa mare ab la blancor de la barba del pare d' ell ¡ab quína ironía feyan de comentaris á la tribulació del fill!

No, ja no ho volía, en Jordi, que sa mare seguís sent jova; ja no desitjava que fos hermosa, no: hauría volgut que 's tornés vella tot d' una, pera poder estimarla molt sense por de que pogués deixar d' estimarla, pera sentirse deslliurat d' aquella rencunia que se li arrelava al cor. Si sa mare hagués estat velleta no se 'n hauría cregut may de viuda, y ab resos y ab

ART CATALÁ. (Quadro de *Antoni Fabrés*)

¡Ni pá, ni feyna!

pensaments hauría sostingut ab l' espós tendres col-loquis, semblantli sentir que la veu anyorada responía baixet baixet á las preguntas que eixissin del cor d' ella, y una claror de gloria, — la claror dels dolsos recorts, — hauría illuminat constantment l' ánima de la dona; si sa mare hagués sigut vella, en Jordi l' hauría estimada ab aquell respecte que tením á tot lo que 'ns parla d' uns temps que no hem conegut, y, á l' hora, 'ns guía l pensament cap als misteris del pervindre, ab aquell respecte que 'ns fa tot lo que ha tingut vida avants que nosaltres y 'ns avesém á créureho etern, y desapareix deixantnos el temor d' un cástich que no arribém á compendre, ó la esperansa d' una misericordia que no 'ns sabém esplicar. Oh! Quina alegría pera en Jordi si, per un miracle, sa mare s' hagués tornat com una d' aquellas donas de mirada misterio-ament aconselladora que á n' ell l' atreyan tant!

AB TOTA FRANQUESA (per *Picarol*)

—Es órden del señor "Chutche", y te ruego que me sigas inmediatament.

—Fill meu, avuy no pot ser. Haig d' anar á "desembrassar" una torreta á Sant Gervasi.

Las vellas! Las vellas de retaule, vestidas ab manto, magristonas, piadosas, el rostre iluminat per beatífica esperansa, 'ls ulls humils, els llabis closos, maravellosos com Santa Agna; las vellas que fan mitja boy contant qüentos, y duhen ulleras, y portan els cabells molt encastats al crani, traballadoras eternas qu' esperan pacientment la mort, ánimas plácidas que no han tingut torment, ni s' han hagut de penedir de res, perque res han desitjat; las vellas que portan arrecadas de plata y vestits de seda de color de pansa, y 'l collet de puntas, y 'l pentinat ab bucles que 'ls cauhen magestuosament arrán d'orella; las vellas de cabells blanchs y rinxolats, mirada de fura y boca riallera, y 'l coll molsut, y la barba ab clotet, y 'l vestit escotat com las grans damas de fa dos sigles; las vellas mústigas, de llabis verges de petóns, de cara esgroguehida com un retrato antich, de mans neguitosas y pit aplanat y 'ls ulls plens d' anyoransa; las vellas feixugas,

Modas á domicili (per *J. Robert*)

—¿Qué hi porto aquí dins? Un sombrero de senyora.
—¿Y per qué no se 'l posa, que no anirá tant carregada?...

cardots florits, y compadía á las reganyosas, que 'l rondinar d' aquestas vellas prou deu ser l' eco de las tempestats qu' en altres temps han somogut llurs ánimas!

Oh! Las vellas! Cóm s' apuntalan las unas ab las altras, cóm s' endavinan tot seguit els gustos, ab quína promptitut fan amistat entre ellas, y s' esplican las penas, y xiuxiuhejan secrets, secrets de cosas llunyanas qual recort fa tremolar llurs bocas desdentegadas y agullonaría inútilment llurs

Al Concurs hípich (per *J. Robert*)

—¿Y aquella euga que havía de comprar?...
—Encare no he determinat ben bé si comprar l' euga ó casarme.

deformadas per la maternitat, arrossegant penosament els peus rendits de tant caminar cercant alegrías pera 'ls fills, las camas baldadas de tant agenollarse pera remerciar á Deu d' haverlas fet fecondas; las monjas vellas, llurs caras pansidetas amagantse en la blancor de la toca, els llabis,—aviciats pels resos,—papellonejant inconscientment, els ulls enlluhernats per la esperansa, las mans plegadas,—com qui ha acabat la tasca;—totas, totas las donas vellas l' atreyan á n' en Jordi, y las massa enflocadas li semblavan es-

Piropo d'entrada de fosch (per *Robert*)

—¿Quina claror t' agrada més, la del sol ó la de la lluna?
—Jo ja m' acontento ab la dels teus ulls celestials.

sentits!

Per qué no havía de serho de vella la mare d' en Jordi? Per qué n' era tant de jova? Per qué l' oblidava al vellet que li doná l' amor? Qué n' havía fet d' aquell amor la viuda jova?

***

Joventut! Amor! Aqueixas dugas paraulas martiritzavan el cor del fill atribulat y li encegavan l' enteniment, y 'l feyan tornar rencuniós, l' ánima adolorida per duptes esgarrifosos, els pensaments

maculats per un munt d' acusacións contra la mare tan estimada.

Joventut! Per qué s' hi havía casat ab un home de prop de cinquanta anys la noya que tot just ne tenía vint? Per qué s' hi havía casat si no 's sentía ab prou forsa pera ferli present de tota sa joventut, de totas las energías y totas las ilusións, y pera ser vella quan el marit fos vell? Per qué s' hi havía casat si no estava certa de que, al morir l' espós, tota ella podría sentirse confortada ab l' anyoransa del amor, l' ánima assadollada de la dolsor dels recorts ditxosos, el cos insensibilisat de tant plorar? Per qué s' hi havía casat si lo qu' ella volía no era l' amor d' aquell home y de cap més, si sols volía amor? Amor! Quína mena d' amor havía sigut aquella estimació de dona jova? Quant temps va resplandir aquell amor, aquell foch-follet que 's fonía irremisiblement al cap de dos anys d' haver mort l' espós? Amor? Fou amor de l' ánima 'l sentiment d' ahont va brollar la abrassada que fertilisá las entranyas d' aquella hermosura de cabells negres y mirada dolsa, y 'ls llabis sempre desclo-

Tipo de carrer (per *Antoni Fabrés*)

—"¡El gordo!..." "¡Para mañana!..."

sos com si un suspir els badés? L' havía estimat sempre, y sempre per un igual, al marit vellet la muller jova? L' havía estimat ab l' ánima joyosa y 'l cos ditxós, sense un anhel tormentador, sense arrepentiments vergonyosos?

Quín horror, quín esferehiment aclaparavan á n' en Jordi al sentirse 'l cor ple de duptes! El fill que pert la fé en la santetat de sa mare, en la puresa de tots els actes, de totas las sensacións y de tots els pensaments de la dona que l' ha dut al ventre, en aquell ventre fecondat per l' amor, pel divinal sentiment generador de tants misteris, aquell fill, si no es masell d' ánima, si no es un pudrimer de carn y ossos, si es un home, es el més trist, el més desgraciat de tots els homes.

Y en Jordi ho era un home, un home de vint y tres anys, de conducta noble y d' enteniment seré; un home que, fins allavoras, havía viscut ab la conciencia tranquila y 'l cor curull de sentiments generosos, y que, tot d' una, 's veya convertit en un rencuniós que gosava á duptar de sa mare, ell, el fill que hauría fet á trossos l' ánima de qui no hagués cregut santa á 'n aquella dona hermosa, vara florida que tants anys serví de puntal al espós vellet. Y, horroritzat d' aquella transmudació, fixa la mirada en la fotografía ahont apareixían la imatje del pare, nimbat el rostre per la blancor de la barba, y l' altra imatje estimada tan resplandenta de joventut, en Jordi plorava d' arrepentiment y de tristor, y resava oracións may apresas, dictadas pel cor y endressadas á n' aquells dos ídols seus: pregava al vellet que protegís á la viuda jova, pregava á la viuda que no prengués nou espós, perque ell, en Vidal, se sentía ab cor de fershi á mossegadas ab l' home que gosés á tocar á sa mare; perque ell, el fill, se moriría de dolor si veya que sa mare glatía pels besos del lladre que s' atrevís á voler gaudir de la escalfor qu' en els brassos d' aquella dona havían deixat els brassos del vell Vidal. Oh! Per qué no l' havía rejovenit ella al espós, en comptes de deixarlo morir? Y ell, el marit, per qué, al donarli 'l darrer petó, no li havía encomanat el mal de vellesa á la dona que anava á quedar viuda?

Viuda! Potser aviat deixaría de serho de viuda la mare d' en Jordi, y ja no 'ls coneixerían pel mateix nom á la mare y al fill; que si ell fora sempre 'l fill d' en Vidal, ella sería la muller d' un home quinas abrassadas farían pensar á la nuvia en els primers petóns del primer marit. Y aquell home,—un home jove,—al besar á la esposa que no hauría pogut oferirli com á present de boda una emoció ben verge de recorts, sentiría 'ls llabis d'ell plens de l'aroma que 'ls besos d'un vellet deixaren en els llabis d'ella. Y aquella dona, la mare d' en Jordi, podía tornar á ser mare, mare d'unas criaturas que no foran germanas d' en Vidal; y 'l fill del marit mort els hi tindría odi á n' aquellas criaturas, á n' aquell rastre d' amor qu'enfonzaría en el cervell d' en Jordi la horrorosa visió que li feya passar martiri: la horrorosa visió de sa mare despullantse davant d' un home adalat per possehirla.

***

Un pensament acriminador entenebría l' ánima d' en Jordi, motejantlo de mal fill. ¿Quín dret hi tenía ell á privar de nou amor á sa mare, á privarli de ser ditxosa á n'aquella dona que no volía deixar d'esser honrada? No, no hi tenía cap dret en Vidal, y la seva impotencia l' adoloría, y en el seu cor, engelosit, aná arrelanthi un sentiment de rencunia; y al adonarse de que tot l' amor, tota l' adoració que duya á sa mare havían sigut vensuts pels duptes vergonyosos, va sentirse acobardit per la por de no poder estimarla com á una santa verge, y fugí de casa d' ell, de la casa ahont vivía sa mare, de la casa ahont havía mort el vellet anyorat; fugí pera no sentir parlar de casament, pera no saber quan deixaría de ser viuda la

LAS QUATRE ALEGRÍAS (per *S. Molinas*)

Tenir bons padrins de noy,
casarse ab dona ben jova,
treure una rifa aceptable
y aná á enterro de la sogra.

Art Catalá. (Bustos decoratius, per *Lluis Sabadell*)

Frivolitat.

Coquetería.

dona de cabells negres y mirada dolsa, y 'ls llabis sempre desclosos com si un suspir els badés; fugí per amagarse en una cambra trista d'una casa de dispesas, y esperar, esperar que sa mare 's compadís d'ell, y anés á veure'l, sola, tota sola!

Y la esperansa feu néixer una visió aconsoladora: la mare d'en Jordi hi entraría en aquella cambra trista; duría 'l vestit de seda rosa que 'l vell Vidal estimava tant, y somriuría com somreya avants, com quan l'home de barba cendrosa y llabis posturers li amoixava suaument la negra cabellera; y tota la cambra quedaría iluminada pel resplandor d'aquell somrís.

Oh! la dolsa visió! Quín doll de llágrimas aconsoladoras va dur als ulls d'en Vidal!

***

Ja era ben tart quan en Jordi 's ficá al llit. En la cambra vehina á la d'ell la vella dispesera apedassava llensols, y la noya pálida brodava per altri. Y, pel carrer d'Escudellers, las donas envilidas anavan cap á jóch: n'hi havía que reyan, las altras renegavan.

Enrich de Fuentes

18 Agost 1905.

IDILI

El matxo volta que volta
tot catxassut y cansat:
la cinia de l'aygua fresca
puja 'ls catúfuls vessant.
Pels reguerots esmunyintse
l'aygua corre serpejant
y el sech terrer se l'engola
com si estés assedegat.
Tota l'horta se revifa
ab frescor primaveral;
els aucells cantan y saltan
entremitg del fruyterar.

La col verda obra las fullas,
l' escarola 's va rissant
y el bróquil més dols y tendre
se va posant tot morat.
La tarde es dolsa y tranquila
ab quietut de fossar,
al darrera la carena
el sol tot just s' ha amagat.

—

—Ara comensa, Marieta;
¿que no sents quin refilar?
Es el rossinyol, anemhı:
poch á poquet, dom la má.
Al raser de la verdissa
fará de bon escoltar:
ja hi som, fem que no s' esquivi...
alleugera un xich el pas.

—

Embadalits escoltantlo
nostres llabis s' han juntat
y al remor que han fet, tot d' una
ell ha parat de cantar.

EMILI COCA Y COLLADO

EPÍGRAMAS

A cert manobre tranquil
va dí un día 'l senyor Gil:
—¿Que farías tú, manobre,
si, com jo, fossis ben rich?—
Y ell va contestar:—¡Jo 't flich!...
¡Deixaría de ser pobre!

—

Una horrorosa vellota
dıu que treu mals esperits;
siguin muts, siguin xerrayres
siguin grossos ó petits.
Pero aquells que no son tontos,
ni embusteros, ni farsants,
diuhen qu' ella sols *sap treure*...
els diners dels ignorants.

—

Diu que la farina es cara
la minyona de 'n Bertrán,
y ella 'n fa un consúm molt gran
per emblanquirse la cara.

—

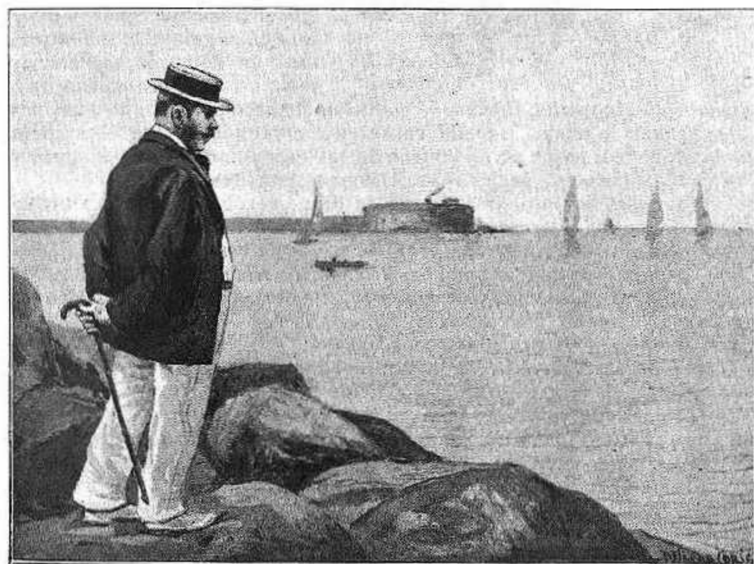
Grabada y lletja es la Tona,
muller d' un apotecari,
y aquest, davant d' en Macari,
va dí un jorn:—¡Tinch *bella dona!*

—

—¿Pau: diu que pinta
molt bé, l' Albert?
—Sí; pinta catres
de color vert.

FRANCISCO LLENAS

ESPERIT BARCELONÍ (per *J. Blanco Coris*)

—¡Quanta extensió de terreno perdut!... Si tot axó 's pogués hipotecar!...

LA PENA DEL TALIÓ

— *Ilustracions de* V. Buil —

Aquell any, á la tarde del Dijous-gras, una colla d'amichs organisarem una xamosa comparsa pagesívola representant un casament á montanya, ab els endiumenjats nuvis montats en engalanada mula, portant un nombrós seguici de jovent pagés que anava fent gala ab las escopetas, tancant la comitiva el carro portador dels mobles y las robas de la nuvia. Aquella comitiva recorregué la vila escampant animació per tot arreu ab l'espetech de las escopetadas y ab l'alegroy y planyívol espinguet de las grallas que l'acompanyavan.

Tan saragatera comparsa tingué un digne coronament. A la nit celebrarem un ball de disfressas al que tothom, joves y nóyas, havían de presentarse ab el típich y escayent trajo de pagés de l'antigor.

¡No 'n mogué poch de rebombori á la vila l'anunci de tal ball! Aquella nit eixí de dintre las vellas caixas de nuviatje dels antichs casals de pagés tota la indumentaria dels antepassats, que 'ls seus descendents rumbejaren en aquell ball d'agradable recordansa

Quín goig feya aquella nit la sala del ball, rublerta d'ayrós jovent, rumbejant l'escayent trajo de pagés, y las xamosas nenas, lluhint els vistosos ropatjes que sas avias vestiren en l'avior! Pocas eran las que anavan ab la cara tapada, y encare aquestas eran conegudas de tothom, puig aquell ball, més que un ball de disfressas, resultava una exposició gráfica de trajos de l'antigor. No obstant, una n'hi havía que no tan solzament cridava l'atenció per la riquesa y propietat de son trajo sino també per la gentilesa ab que 'l vestía, que no semblava sino que persona y trajo haguessin sigut guardats junts al fons d'esculturada caixa de noguera y transportats de sopte entre mitj d'aquell bé de Deu de reproduccións viventas. Ni 'l més petit detall se li hauría trobat á faltar: la sabateta de xa-

rol escotada, ab civelleta de plata, empresonant un petit peu casi inverossimil; el faldellí de seda endomascada ab ramatjes y flors de brillants colors, que deixava veure un naixement de ben modelada pantorrilla cuberta ab la blanca mitja; lo gipó de setí, de mánega curta, y 'ls mangots de seda negra; el full de mocadoret á las espatllas, rublert de brillants antiqüelas; el ret de color de rosa, ab graciosa llassada sobre 'l front, per sota 'l que eixían uns rissos, tan rossos, que semblavan manyoquets de fil d' or; las arracadas de tres quarts ab grossa pedrería de verdas esmeragdas, penjant de las orellas y arribantli fins á descansar sobre las muscleras, y tan pesantas que á no portar uns cordonets com á soports, passats per sobre las orellas, aquestas no haurían pogut resistir el pès de tan richs joyells, que feyan joch ab agullas y tombagas d' or y pedrería. Tot era rich y auténtich; y 'l seu acompanyant, qu' era en Manelet de Masroviras, no anava pas més mal habillat qu' ella; ¡ja ho crech! hereu d' una de las més antigas casas hisendadas de la comarca, havía pogut triar entre 'ls ropatjes que com reliquias guardava del seus avis.

Y tothom se preguntava qui era ella; á quina classe de la societat perteneixía; y 's feyan conjecturas y suposicións, y ningú atinava, puig no trobavan á la vila una cabellera rossa que pogués compararse en boniquesa ab aquells manyoquets de fils d' or qu' eixían sota 'l ret en cayent graciós sobre 'l rosat frontal de la misteriosa y gentil pageseta; lo que feu pensar á molts si podrían ésser postissos, pera desencaminar la batxillería de la gent. En lo que tothom estava conforme, era en que tan rica indumentaria no podía haver eixit d' altras calaixeras que de las de ca'n Masroviras, y en que la noya aquella havía d' ésser guapa á tot serho y tenir certa distinció, y .. res; que ningú atinava en qui podía ser, ni tan sols per conjecturas, puig en Manelet, en assumptos amorosos, tenía fama de papallona, que no feya estada en lloch, y era un *me gustan todas*.

Y 'l ball estava per finir y encare ningú sospitava qui podía ser aquella xamosa pageseta de cabells rossos com un fil d' or.

De sopte, aprofitant el bullici d' un ballable, la misteriosa parella, dissimuladament, sortí de la sala y un cop al carrer se 'ls hi atansá una dona embolcallada ab un mocador gran d' abrich que li tapava cap y tot.

—¡Ah!... ¿Sou vos, mare?—digué la pageseta.

—Abríga't, filla meva, que deus estar suhada,—contestá la dona, cobrintla ab solicitut ab un abrich que portava á posta.

—¡Depressa! —digué en Manelet. — Aném, avants no s' adonin de nostra desaparició.

Y emprengueren la marxa, la gentil pageseta agafada al bras d' ell, y la mare al costat d' ella. Tombaren la primera cantonada, y en Manelet, pera cerciorarse de que ningú 'ls seguís, guaytá endarrera y vegé entre la fosca la silueta d' una dona, tapada del tot, que 'ls seguía, arrambada á las casas d' una banda de carrer.

—Aném pel carreró,—digué.

Y aixís ho feren; pero al sortir á la plasseta, notaren que 'l bulto 'ls seguía encare. Decantaren cap á la Muralla, y 'l bulto continuava seguintlos á distancia.

Passaren per alguns altres carrers, al etzar, y la negra silueta de la misteriosa dona 'ls seguía sempre.

—¡Llamp de Deu!..—murmurá en Manelet, clouhent els punys ab rabia. —Aquesta dona 'ns segueix!..

Y tiraren Muralla avall, y la fantasma seguíntloshi sempre 'ls passos. S' endinzaren cap á baix el torrent que separa 'l casco de la vila del Arrabal, entrant al carrer de Baix. En tot el llarch del carrer els hi semblá no veure á la importuna, y pensant que s' hauría cansat de seguirlos, apretant el pas, donaren la volta pel carrer de Dalt; pero al repassar altra vegada 'l torrent, vegeren de nou la fosca silueta de la impertinent fantasma.

¡Prou ha durat aquest espionatje!—digué en Manelet, fora de sí, fent acció de dirigirse envers la perseguidora.

- ¡Per Deu, Manelet!..—digué la noya, estrenyentli 'l bras y deturantlo. —Tinch por que farías un disbarat!

—Pot ser se cansará de seguirnos y 'ns deixará,—feu la mare, tota acongoixada.

Y en Manelet, de mala gana, desistí de son propósit. Y seguiren carrers, y la fantasma, ab desesperant tenacitat, seguintlos sempre á distancia, buscant l'ombra que projectavan els edificis. Havían passat ja una vegada per davant de casa d' ellas, sense pararshi y, al passarhi novament, digué en Manelet, ab resolució, parantse:

—¡Quedeuvos!.. Que sápiga qui sou, ja que vol saberho; pero ¡á fé de Deu! vos prometo que jo sabré qui es ella, y que ningú més qu' ella sabrá qui sou vosaltres.

Entraren ellas á casa seva, y ell, decidit, se dirigí dret á la dona, que s' havía parat arrambada á la paret.

—¡Ara 'm toca á mí!..- anava dihent en Manelet.—També sabré qui ets tú y ¡com hi ha Deu! t' aplicaré la pena del Talió, en cástich á la teva tafanería!

La dona no l' esperá, fugint, més que depressa, corrent. En Manelet, alt, forsut y resistent, no necessitava corre; s' apretá la barretina fins á las orellas, s' assegurá l' embós de la manta de patuleya que portava per abrich, y á grans gambadas se llensá darrera la dona que, esporuguida, se posá talment á corre. En Manelet apretá 'l pas, y quan sigué á pochs passos d' ella, fentho á posta, li deixá guanyar terreno. Ella, llavoras, amollá 'l pas, tombant cantóns, pera veure de desorientarlo; pero ell, ab unas quantas gambadas, se li posava altra vegada á curta distancia, y ella tornava á corre, y en Manelet la deixava escapar, pel gust de tornarla á aconseguir, ab l' intent premeditat de ferla cansar: ja l' arreplegaría quan li convingués, morta de por y de cansanci.

Y seguiren carrers y més carrers; ella fugint, ara corrent, ara caminant; y ell, ¡hala, hala! caminant ab naturalitat ó á grans gambadas, segons li convenía, sense may acabarla d' aconseguir. Jugava ab ella 'l mateix que 'l gat juga ab la rata, quan la té segura, avants de ferli cruixir els ossos.

En aquest sentit anavan fent vía, quan ella embocava 'l portal nou, casi estalonantla ell, de tal manera que sentía 'ls cansats esbufechs y 'l pante-

jar d' ella, que, fent un suprém esfors, doná una correguda en direcció al llarch de la muralla; pero las forsas li mancaren, s' arrambá á la paret en busca d' apoyo y, com si estigués borratxa, las camas li flaquejaren y caigué á terra, pantejant ab esbufech de manxa, rendida de cansanci y sanglotant.

En Manelet s' hi atansá, amenassador, els punys closos, els ulls fora del cap.

—¡Ara sabré qui ets tú, remalehida tafanera!..—li digué arrebassantli d' una estirada 'l mocador d' abrich que li tapava cap y cara.

—¡Perdó!.. ¡Perdó!..—exclamava ella entre sanglots, probant d' agenollarse.

—Mereixerías que t' escanyés aquí mateix, per espieta y poca-vergonya!—bramulá en Manelet, boy apretantli 'l coll ab las mans.

—¡Perdó!..—seguía clamant ella, morta de por.

—¡Ay de tú! si algú altre sab qui era la dona que ha vingut al ball ab mí aquesta nit!

—¡No, no!.. No ho sabrá ningú!

—Aixís ho espero,—objectá en Manelet. Y embolcallantse ab la manta, que casi bé li queya de las espatllas, s' allunyá, deixant allí á la tafanera, ahont restá encare bona estona, avans no 's refé del susto y del cansament.

***

Quan al endemá 'l meu amich me contava lo succehit, li petavan encare las dents de rabia y clohía 'ls punys en actitut d' amenassa, tot exclamant:

—¡Sembla mentida que al món hi hagi gent tan sabuda y tafanera!.. Pero no aná á Roma per la penitencia!

Y ningú més que aquella dona va sapiguer qui era aquella gentil pageseta de cabells rossos com manyoquets de fil d' or, que tant havía cridat la atenció en aquell ball de disfressas, com tampoch traslluhí la extranya persecució, que quedá embolcallada per l' ombra d' aquella nit bruna y freda.

***

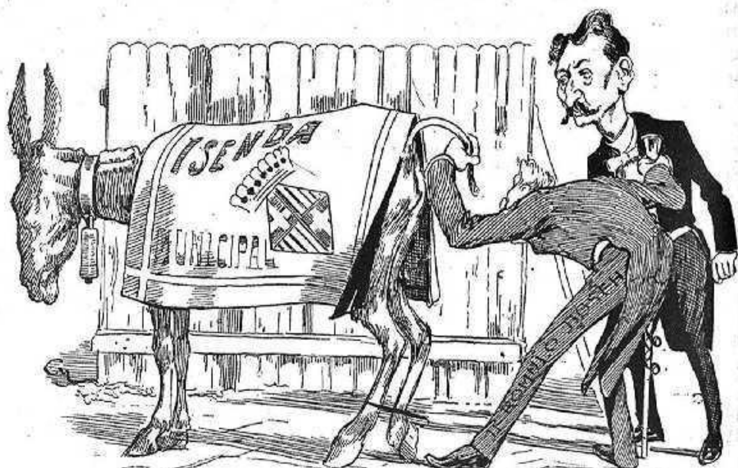
No fa encare molt temps qu' entre la currúa de pobres captayres que 'ls dijous fan cap á cal Manelet de Masroviras, ahont se 'ls hi dona una almoyna senmanal, s' hi veya una dona, més xacrosa que vella, ab un cistelló al bras y apoyantse ab un bastó de crossa, esperava que 'ls seus mísers companys marxessin després d' haver rebut l' almoyna, y allavoras ella entrava á dintre, y ademés de la caritat, més important que la dels altres captayres, rebía alguna pessa de roba usada ó bé un plat de recapte que la dona prenía ab regoneixement.

Aquella captayre era l' única persona á la vila que sabía qui era la gentil y xamosa pageseta dels cabells rossos, que tant cridá l' atenció en aquell tan celebrat ball de pagesos d' aquell any d' agradosa recordansa.

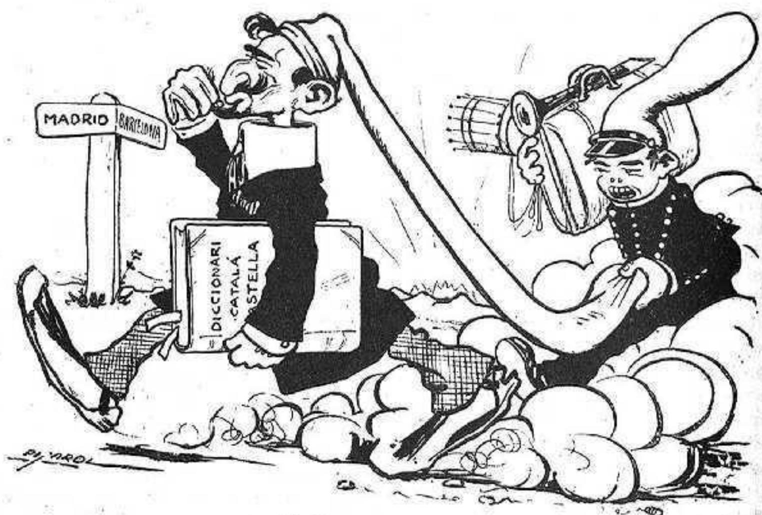
R. Ramón y Vidales

VETERINARIA MUNICIPAL (per *J. Cuchy*)

—¿Qué li troba á la burra, don Rómulo?
—Que hauría d' estar mes grassa, per lo que menja.

No 's POT DIR BLAT... (per *Picarol*)

Un ilustre regidor
y gran mestre de sardanas
que volgué sê embaixador
y 's va quedar ab las ganas.

ENTENIMENT, SENYORETAS!...

Redolins d' estiu

Ja hi som un' altra vegada?
Senyoretas, qu' hem de fer?
Quina broma més pesada!...
No 's pot anar pe 'l carrer!...
De que 'm queixo? ¡Alsa Manela!
No endavinan el motiu?
Vejin: de la poca teia
que hi ha als seus vestits d' estiu.
Això ja es ferne un gra massa!
Ahont s' es vist dú aquests vestits
ab la roba tant escassa,
tan ventilats y oprimits!
Que aixís van més frescas? ¡Justa!
Pero, tinguin ben comprés,
que 'ls homes no som de fusta,
sino de carn, com vostés.
Perque, sápigan y entenguin,
que vostés la causa son
de que las sanchs se 'ns encenguin
vejentlas anar pe 'l mon.
Y á bossíns y fet desfilas
tením el cor, arborat
com una pila de pilas,
plenas d' electricitat.
Sembla que 'ns posin á proba
fent cada estiu lo mateix!
Ja ho crech que ab tan poca roba
están com a l' aygua el peix!
Pensin que un home s' engresca
davant d' una bona pell,
que vagi tan á la fresca,
y que pot fé un desgabell.
Mirin que anar tant cenyidas
de cos, no es gens natural,
y fins me sembla, aixeridas,
qu' es contrari á la moral.
El vestit dona la norma
de lo que hi ha á l' interior:
dissimulin més la forma
dels seus contorns, per favor!
Perque, tot se 'ls hi dibuixa
pe 'l darrera y pe 'l davant,
y un veu com están de cuixa...
y fan fé un pecat á un sant.
Aquest temps me destarota,
m' atropella, 'm treu de test,
perque, veig una xicota
que va aixís... y ja estich llest.
Això fa que 'm passi 'l dia
pe 'ls carrers fent el ninot.
Un cop, una á quí seguía,
va portarme fins al Clot.
Arribo á fer tanta goma
y estich tan descarrilat,
que, no s' ho prenguin á broma,
en un mes m' he declarat,
á una Aurora, dos Clotildes,
tres Puras, quatre Raquels,
cinch Elviras, sis Matildes,
set Fes y vuit Isabels.
Oh, sort he tingut encare
que cap m' ha donat el sí,
que si 'm fan cas ¡ay la mare!
no se pas lo que es de mí.
Crech qu' en forma clara y llisa
he probat, be ó malament,
senyoretas, que precisa
que tinguin enteniment.
Per lo tant, aqueixas robas
tan justas ¡al botavant!
Inventin hetxuras novas
perque això es mas-a incitant!
Pero, tinch por que á la porra
m' enjegarán, ben segú.
Prou que ho se que això es Andorra
y no creuhen á ningú.
El que ab donas s' embolica
la jugada sempre pert,
aixís es que prou palica:
no vull predicá en desert.
Y ara *en resumidas cuentas,*
tant si m' escoltan com no,
als seus peus estich, dolentas,
y dispensin del sermó.

QUIMET

ESTIUHENCA

Es ben d' hora... La plana florida,
que llu de rosada,
per la fresca 's gronxola extremida.
Jovial, l' aucellada,
saluda á l' aurora
ab un trinch argentí qu' enamora.

Per dalt las montanyas,
la boyra taupera
s' esbadalla y pren formas extranyas,
y per l' ull qu' ha entrobert, sens espera,
el sol que camina,
cau un ram de llampanta polsina.

L' arbreda goteja,
humint la bardissa...
La virám dels casals baladreja,
regirant el femé y la pallissa.
La llum sobirana
l' espay engalana.

—

D' un xalet qu' en la selva reposa
garruleja, 'l piano, tonadas
molt més dolsas al frech de la prosa
qu' etjega á ratxadas
un pastó enrabiat, que murmura,
atiant el pelut gos d' atura.

En las eras fa estona que baten.
Las riatas corronan y trillan
y, á son trot, las espigas esclatan
y cruixen y brillan...
y 'l qui mena, cantant, s' encaparra...
—las cigalas li fan de guitarra.—

ORIOLA RIBAS

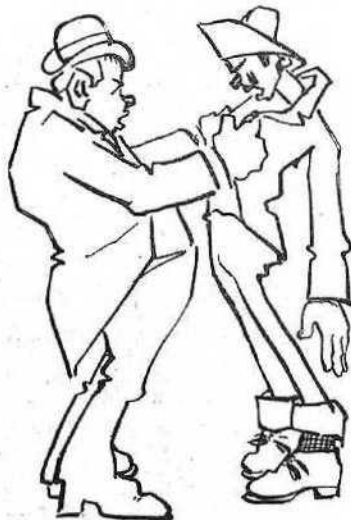
UN DRAMA REALISTA

(per *Jou*)

En Casimiro Bruquetas
era cómich d' afició,
y tant l' art l' entussiasmava
que, anant pel carrer, tot sol,
feya ademáns de comedia
declamant com un actor.
Un día cert matrimoni
passá al punt en que 'l xicot

ensajava un tros que deya:
—*Mío es ya tu corazón.*
De los brazos de tu esposo
te he de arrancar, como hay Dios...

El marit, es clá, al sentirho
s' hi abrahona com un boig.
—¿Qué li ha dit á la senyora,
miserable?—
Y ell respón:
—*¡Desdichado del que apague*
todo el fuego de mi amor!—

Llavoras, fet un Otello,
creyentse ofés, l' altre... ¡pof!...
me li venta una castanya
que 'l fa caure de genolls.
—Pero si feya comedia!—
exclama excusantse el noy. .
—Ay, dispensi. Jo 'm pensava...
— El pensá es de ruchs... ¡mussol!

Y en Casimiro Bruquetas
contan que, desde llavors,
va abandonar l' art dramátich
per dedicarse al sport.

PENSAMENTS

La ignocencia, en las criaturas, es virtut; en els grans, beneytería.

—

Regularment las ideas floreixen en tots els cervells; pero únicament en els que tenen la sahó del talent arriban á granar.

—

Home que á tot' hora va carregat d' armas, ó es molt fatxenda ó molt cobart... ó las dos cosas á la vegada.

—

Res pesa tant com la culpa, y es per aixó que ningú vol carregar ab ella.

—

A n' aquell que vegis passejar donant el bras á la *querida,* poch tardarás á veure'l passejar ab la miseria.

—

Serás un bon amich si ab la dona del teu amich hi tens las conversas que voldrías tingués tal amich ab la esposa teva.

EMILI ALBERT

ART CATALÁ. (Quadro de *Lluis Graner*)

Cambi de gresol.

ALS BANYS DE LA BARCELONETA (per *J. Llopart*)

—Tot el dematí que 'ls veig aixís. ¿Qué esperan per ficars'hi?
—Que mudin l' aygua; que fa massa días que 'ns banyém ab la mateixa.

A UN FALS AMICH...

L' ofensa que m' has fet jamay puch perdonarla;
siga com siga vull, oh fals amich, venjarla;
avuy, demá, no ho sé, quan sía, sens temor
de sofriments capdals, sadollaré ton cor.
Mon odi es africá, no té repós, ni cura,
de tú als teus fills y nets, sempre implacable, dura;
si ab tú no puch borrar l' ofensa de ton fanch,
com es insult de sanch, el venjaré en ta sanch!
Soch noble y t' ho previnch: me dona la poesía
de son accent diví l' excelsa melodía;
tothom per somniador me té, sense saber,
que, á voltas, somniar es comensar á fer.
Mos versos son suaus com ta honradés fingida,
jo el vel esquinsaré qu' envolta eixa mentida;
y enfront del mon diré lo qu' es ton cor ruhí
y 'l mon damunt ton nom comensará á escupí.
Tos fills avergonyits refugirán l' historia
del nom qu' haurás deixat de criminal memoria...
Mon odi es africá: no te repós, ni cura,
de tú als teus fills y nets, sempre implacable, dura;
si ab tú no puch borrar l' ofensa de ton fanch,
com es insult de sanch, el venjaré en ta sanch!...

JOAN OLIVA BRIDGMAN

(Del llibre *L' Home*).

EL FENICI

Aferrat sempre á las talegas y la ment fita en la ganancia, corre adelarat envers el lucre. Son pit es de neu: res hi esbatega, y si es que té un' ánima no ho sembla pas, perque astut com es, la sol guardar casi sempre dintre de la caixa. Res amatiu hi ha en el seu ser; res que se sembli á una afecció humana. La seva tasca es comptar; el seu ideal, ja ho havém dit: el lucre.

Avensos del sigle... progressos... moralitat .. ¡paraulas buydas! Si algún invent admira es sols aquell que pot reportarli major producte. Fora d' això res sab ni vol entendre. Per exemple, l' art, y tot quant ab l' art se relaciona... ¡quín temps més llastimosament perdut!.. Si 's detura á contemplar una maravella científica qualsevol, lo únich que se li acut es preguntar:—¿Quánt dona? Convencionals la seva honra y la seva noblesa, las xifra en un guarisme. Paga, això sí, com qu' en el breu espay de una factura ell ho veu tot. ¡No hi ha pas un més enllá!.. ¿Que 'ls sabis investigan, que la ciencia inquireix, que l' art brilla, s' estaciona ó 's renova nudrint l' esperit humá? ¿Que 'l nomenat problema social dona que fer y que pensar á tots quants s' afanyan pera 'l bé comú? Tant li fá. Ell no veu més llums que las que iluminan el seu espayós despaig, ahont passa las horas, els días, els mesos y 'ls anys en una sola aspiració.

¿Que hi ha qui pateix ?..... Naturalment: com que la vida es això: un contínuo sufriment. ¿Que hi ha qui presagia calamitats?... ¡Vaya una novetat! Sempre n' hi ha hagut. Precisament per això convé prevenirse, *blindarse*. Y 'l millor blindatje pera navegar pel mon, no hi ha dupte, qu' es l' or, diguin lo que vulguin els moralistas... y 'ls enginyers navals.

¿Al efectuar l' arqueig rendeix aquest un saldo favorable? Donchs

La temptació (per *J. Solá*)

—Un ressopó ab xampany, y en companyía de un jove elegant, rich y guapo... Veyám ¿qué haig de fer?...

Nota del any (per *J. Pellicer Montseny*)

La nota mes culminant
del any passat fou aquesta:
Una "Gatzara Continua"
y una miseria... perpétua.

endavant y fora. Ni falta la mercancía, ni escassejan els medis: forma part de un sindicat que agabellá un article de primera necessitat, aquest article escasseja (ja s' hi contava) y llavoras, en el moment oportú, la especulació fá un va-hi-tot y 'l fenici 's regositja veyent com triplica 'l capital. El débil n' ha patit; pero ¿y què?... ¿No 's matan els homes, moltas vegadas per capritxo?... ¿No hi ha guerras? En efecte, y el que n' hi haja no va tampoch tan malament, en tant que 's pugui especular; siga per l' agi, siga per altres medis que may faltan.

A voltas fins se las dona de generós, fins se li antoixa alardejar de patriotisme. Y llavoras... fins deixa á préstam sobre segur, ó facilita la seva flota, si la té, per uns quants miserables milións.

¿Ciencia *dixisti?* Sí, senyor; la qu' exigeix el tráfech; aquesta es la bona, l'única bona. ¿Llibres? Mira'ls aquí, arrogants, voluminosos, superbs, lluhint sos lloms en els armaris y prestatjes de l' oficina. En sas páginas hi ha la millor... ó la *major* sabiduría; la major eloqüencia, la dels números. No contenen ideas sino fets. A ells acut sempre y en tots els cassos perque tancan lo positiu. Es un erudit *de la cantitat.* ¿Lletras? Sí: las de cambi... ¿Patria? Ja ho havém dit. ¿Filosofía? El tant per cent. ¿Religió? Está bé, sí: la que fassi perdre menos temps, y que arribat el cas, prometi 'l Paradís á cambi de algún dispendi.

El fenici té la seva órbita, el seu ambient creat tot per ell. Quan no respiri *això,* deixará de ser. Deixantlo á sos amples, mireulo, ¡qué inflat! Plena la bossa, clos el puny, guardada l' ánima veu arrastrarse á n' aquells á qui ell nomena pigmeos; als candorosos, als incautes, als pobres d' esperit: mira com pululan els seus inferiors, els ilusos, las víctimas de la bona fé... Y tivat, altiu, ab la formalitat del paquiderm, ab la serietat del ase, continua sa tasca habitual: *contar, contar y contar...*

¡Quína ciencia la del *dos y dos, quatre!...*

Sebastiá Gomila

LA PRIMERA LLISSÓ (per *J. Robert*)

—¡Ay, Gumersindo, aguántim bé, que tinch una por de caure!...
—No tinguí cuydado, dona. Si cayém, li prometo anar á sota.

ELS CANDIDATS PER "CANPROSA„ (per *J. Pellicer Montseny*)

Van fer la gran tupinada
y ni aixís ho van lograr.
Ja ho veuhen: "Justo castigo
á su perversidad."

MAXIMAS

Qui no fassi esmená als fills
quan á fer maldats comensin,
ho tindrá de fer més tart
pegant més y ab menos éxit.

—

No tractis may de convéncer
á cap litigant tossut
y molt menos si coneixes
qu' ell ja 's veu el plet perdut.

—

Per curar totas las penas
els pesars y 'ls sentiments
no hi ha millor medicina
que la del transcurs del temps.

—

Netedat, bondat y estalvi
es tot quant ha de tenir
una dona perque pugui
fer felís á son marit.

—

Quan un se troba com cal
de la salut no 'n fa cas;
sols quan un mal li ve al pas
sab compendre lo que val.

—

Ayres purs, bon xich de sol,
exercici y teca ab mida,
fan recobrar la salut
y fan allargar la vida.

—

Al que llegeix sens fixarse
ab alló qu' está llegint,
jo 'l comparo ab un que menja
no fentli 'l menjar profit.

—

Sigui en fonda ó restaurant
si vols que 't serveixin bé,
tens de dar per endavant
la propina al camaré.

J. F. GERVASI

LA COLLA DELS CÓMICHS

La primera vegada que aquella companyía va venir á la vila, va fer negoci rodó. Al teatro del *Centro* no hi cabía una agulla; las cadiras s' havían pres á l' aranya estira-cabells, y la sala bruta y mal cuydada, ab el trespol esmolat y las parets humidas, no semblava la mateixa.

La funció anunciada era cosa de broma. S' havía cridat á la gent á riure, y la gent ja hi anava ab la boca mitj oberta y els ulls animats ab un deix de bestia aburrida que s' aixeribeix de sopte.

Y com que de tartanas de masías vehinas y de poblets propers ne varen venir tantas á darrera hora, y com que 'ls picarols callavan boy deturantse davant del *Centro,* y com que á la sala el públich ja hi sobreixía, veusaqui que molt avans de comensar, tothom estava alegre. El de la taquilla somreya no donant l' abast á tanta demanadissa, y en sos dits lleugers hi reyan la calderilla y las pessetas, que hi entravan á raig fet. Somreyan els que recullían las entradas, que varen haver de ser dos, perque d' un sol no n' hi hauría hagut pera res, y, escenari endins, no vulguin saber els alegroys dels cómichs y las anadas y vingudas desde llurs quartos al forat del teló.

La funció va agradar tant, qu' en tota la vetlla no varen parar las rialladas.

El graciós va dir de la seva cullita gansadas que feyan esqueixar, pero que haurían fet ferir al autor de l' obra si las hagués sentidas.

Al sortir del teatro, la alegría encare durava, y 's perdían las collas de gent carrer amunt ó carrer avall y cada hu hi deya la seva, retreyent las gracias d' aquella colla de plagas.

El carrer va restar una estona en silenci. La imponenta quietut de la nit hi va planar de nou, com si purifiqués aquella glopada de vulgaritat que hi havía passat.

Pero uns moments després, varen sortir els cómichs, bromejant. ¡Qué n' estavan tots d' excitats!

Un parroquiá de "La Veu„ (per *J. Llopart*)

—Ja 'ns han donat tres pallissas... A la quarta 'm "desasuscrich".

El galán s hauría dit que dedicava una oda á las multituts... que aplaudeixen: ab tant amor parlava d' aquell públich.

La dama jova—una casadeta groga y escarransida, ab tot el posat de una histérica—reya desaforadament, mentres el seu marit, el graciós—un home baixet, panxa contenta—feya 'l gall, el burro y l' ánech, que era la seva especialitat. Y... ¡qué es cas d' anar á la fonda á dormir! Pobles com aquell n' hi havía ben pochs á la terra, tan amants del art, y era, donchs, cosa d' arrossegarhi la son, bromejant pels carrers á la bona de Deu. Y així ho varen fer tots; y tota la santa nit, ara d' aprop, ara de lluny, ara cap á la banda de l' estació, ara cap al cantó del cementiri, se varen sentir las riallas histéricas de la dama y las genials imitacións del graciós.

No més el barba 'ls havia deixat pera tancarse á la fonda, y no perque no 'ls acompanyés ab l' ánima en llur passeig nocturn ó en el bramar expontani, sino perque tenía un rogall crónich y la serena de la nit l' hauría deixat sense veu per quinze días.

***

Barcelona davant de la "Reversió" (per *Picarol*)

—Podrán assegurarme que aixó es un gran plat; pero jo estich en la convicció de que 'm donan gat per llebra.

MISERIAS DE LA VIDA (per *V. Buil*)

—No, noy: jo ab el "Presumit" no m' hi vull fer més perque 'm maltracta.
—Bé, sí, ell te maltracta, pero l' "habilla"; y si á mí no 'm "pujinas" com fins ara, alashoras te maltractaré jo.

Quan la companyía va tornar al any següent, ja feya dos mesos que la funció s'anunciava... pero feya uns días que per aquella encontrada hi passava vent de malura.

La escarlatina, extenentse per la canalla, tornava molts angelets á Deu, y cada vetlla eran més las familias que las passavan de dol.

Els cómichs eran els mateixos. No havían cregut que la cosa tingués tanta importancia com algú, tal volta envejós de llurs triomfs, havía fet correr, y arribavan cofoys, riallers, creyentse reveure aquella colla de badochs que afamats de riure, desseguida 's deixavan trobar las pessigollas.

Els cómichs eran els mateixos. Ni s' havían envellit ni s' havían engreixat. No més la dama jova, estava, potser, un xich més neulida y ab la vista quelcom esverada. Havía tingut un fill, y, al baixar del vagó, va mostrarlo joyosament, arrapat al pit.

LA NOSTRA GENT (per *Mariano Foix*)

—Senyor batlle, hi ha un que 'l demana.
—¿Un? ¿Qu' es un "home" ó un "senyor"?

LA VEU DEL SENTIT COMÚ (per *J. Pellicer Montseny*)

—Altra vegada víctimas ignocents!... No, això no pot ser obra de la Llibertat!

Pero desseguída va mirar per totas direccións y com flayrant el perill ab las aletas sensibles del seu nas correcte, 's va conéixer qu' agafava por, y vá apretar sobre 'l cor la criatura.

Veritat que 's veya que al poble hi passava una desgracia.

A rebre als cómichs hi havía anat poca gent; las portas estavan ajustadas com si volguessin barrar el pas á la fatal bravada, y de caixetas blancas no passava pas mitja tarde que no se 'n vegés una ó altra, y á voltas dugas ó tres de carrera, camí del cementeri.

A la nit va comensar la funció, pero va ser ben bé 'l revers de la medalla

Si en la del altra any tot havía sigut soroll y alegría, en la d' aquell any tot va ser tristesa y desolació.

La sala tan gran com era, ab els pochs espectadors que s' hi veyan escampats semblava deserta.

Anava á aixecarse la cortina al segón acte, quan varen arribar las novas de la mort de més criaturas, y veusaquí que s' aixecan uns quants y comensan á desfilar... y darrera d' aquells uns altres.

Els que quedavan vegentse que no eran molts, y, com moguts per una por extranya, varen agruparse á las primeras filas.

Els cómichs y els espectadors estavan descontents. Aquells perque 'ls semblava que aquests eran molt durs de pelar, puig per gracias que fessin y per resorts á que posessin má, may els feyan riure obertament; aquests perque 'ls hi semblava que aquells no traballavan ab el bon humor de la primera vegada.

A mida que avensava la comedia s' anava sembrant per la sala un esglay imposador.

Entrava 'l cafeter, caminava de puntetas pel *pasillo* y posava la má á l' espatlla d' un.

—¡Pau! '¿Sabeu qui ha mort suara? El menut de la Viuda. La nena del Sastret també sembla que d' aquesta nit no 'n surtirá.

Un de davant se tombava.

—¿Qué diuhen, Pau?

—¡Ves! Que aviat ens quedarém sense canalla, ¡mal llamp! Ves... que ja us dono totas las comedias. Las nits dolentas es millor que no t' atrapin fora de casa.

—¡Home! esperéus que també vinch.—

Y els cómichs de mal humor traballavan perque sí, y al final del acte, sense un aplaudiment, sense una rialla, eran molts que se n' anavan pera no tornar.

Era en aquell poble, ajegut sobre las casas y com á guardat per l' alta montanya, aquell ambient de mort qu' esgarrifava. Era en l' atmósfera de la sala.. Se ficava fins al moll dels óssos aquella por... La dama jova s' havía enterat de tot, ho havía observat tot, y semblava una boja...

Aixís que sortía d' escena entre bastidors agafava 'l seu fillet y se 'l posava al pit, boy obrint uns ulls que desafiavan á la traydora invisible que rastrejava per allí aprop.

Histérica com era, una volta va tenir un susto: li va semblar que li estiravan la criatura dels brassos, y esverada, va fugir, sense recordarse de que aviat havía de sortir á escena.

Va baixar els grahóns de fusta que portavan als quartos, va empényer una porteta menuda y va trobarse al camp; un camp de blat, que no se 'n veya la fí. Y la pobra mare va comensar á corre, fugint com si l' empaytessin.

Sentía com un dalit de pujar á dalt de tot de la montanya, d' aquella

UNA MANIFESTACIÓ SIMPÁTICA. (Fot. *Ballell*)

Homenatje dels "Ateneus Obrers" al ex-rector de la Universitat, doctor Rodriguez Mendez.

gran tacassa fosca, fosca, y un cop al cím veure horitzóns nous, y baixar y llansarse á planuras que no estiguessin empestadas.

L' ayre li assecava 'l front; l' ayre era fret, y aquells petóns frets l' esferehían tota. La criatura va plorar, y en mitj de la quietut el plor va semblar terrible. La mare va girarse á tots cantóns com si algú li hagués fet mal; y al mirar enrera va sentir un xiulet del seu marit que l' empaytava: un xiulet enérgich, com se fa á una bestia que s' allunyi del remat.

Se li varen segar las camas y va caure en mitj del blat, que l' amagava com si la volgués defensar.

Pero va sentirse la má del seu marit que li agafava l' espatlla de una revolada, y un renech va ressonarli per las orellas.

—¡Arri allá!—va dirli; —¿qué vols que 'ns fiquin á la presó si fugím del teatro?—

Va ferla caminar á empentas y rodolons; després ella va sentirse sofocada altra volta per l' atmósfera calenta del escenari; va sentir que li prenían el fill dels brassos y 's va trobar á las taulas esma-perduda:—als seus peus l' apuntador que donava cops á la conxa pera que 'l seguís, y al davant seu uns quants espectadors que podían contarse ab els dits.

Aquella nit la criatura va tenir una febrada altíssima, y l' endemá passat al matí ja era morta en el llit d' una fonda, entre farcells de guarda-roba. La mare havía restat atuhida per una sorpresa tan terrible, y ni esma tenía per plorar.

L' home se li va acostar á l' orella y, donantli un pessich pera ferse sentir, va dirli:

A CAL LLIBRETER (per *Picarol*)

—¿Que tenen "El Arte de ser bonita"?
—No, senyora; de moment sols puch oferirli el "Manual del Estucador".

—¿Qué farém ara? ¿Com l' enterrém aquí? Mira: embolícala bé y aném cap á la estació, ¿sents? A Barcelona ja ho arreglarém, ¿sents?... ¡Respón, dona!

Ella no deya res.

Y ell, neguitós, li va tornar á engargallar:

—No fassis una etzegallada. Embolícala bé com si no ho fos de morta, ¿sents? Pera tothom s' haurá mort al arribar á casa, ¡apa! Y... mutis.

Ella va obehir com una sonámbula. Moments després la colla de cómichs se n' anava cap á la estació. A tots se 'ls veya carregats de farcells.

Y á rerassaga la mare dolorosa caminava d' esma ab la criatura als brassos embolicadeta com si dormís.

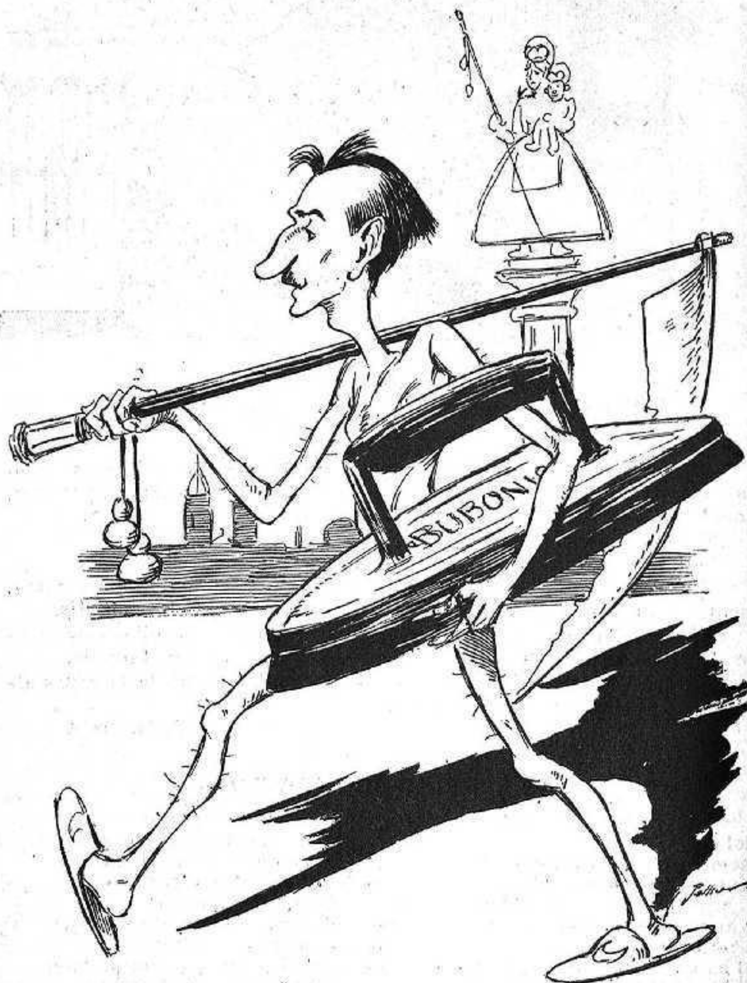
J. M. Juliá

LAS RAMBLAS DE BARCELONA

Son el lloch tradicional
del que no te res que fer,
¡sembla fet al extranger
un passeig tan colosal!
Aquí á ningú ve d' un' hora
y amunt ó avall, fent sa vía,
á totas horas del día
hi ha un mohiment qu' enamora.
Aquí baten el record
automóvils y tranvías
que gosan las simpatías
dels que fan caixas de mort,
puig si bé en els tals carruatges
no 's pot fumá ni escupí,
en cambi, venen á eixí
á un difunt... cada tres viatges,
perque son tan amatents
que á n' el pobre qu' embesteixen
el trituran tant, que 'l deixan
que ni es bó pe 'ls Sagraments.

Aquí jitanos *de bé*,
d' aquells que donan la lata
fins que 't fan gastá la plata
per comprá un gós... patané.
Allí un parell d' estrelletas
d' algun cel de carreró
que fins cridan l' atenció
de las personas discretas;
sa tasca es cassar mosquits,
pero això sí, ho fan ab vesch,
deixant un rastre de mesch
que mortifica 'ls sentits.
Aucellaires ab rateras,
taulas ab plantas y flors
que barrejan sas olors
ab perfums de... claveguera.
Parellas de polissóns,
militars, municipals,
xerradissa de pardals
y algun qu' altre *busca* rahóns

LA PESTE BUBÓNICA (per *J. Pellicer Montseny*)

L' únich cás de veritat que va haverhi á Barcelona.

que sembla que tot ho mata
sols per l' atenció cridar
fe aturá gent y... *birlar*
l' agulla d' una corbata.
Molts que venen el diari,
un qu' altre vell ó esguerrat
que demana caritat,
molts que diuhen:—Deu l' ampari.—
Artistas, algun pillet,
pollitas que s' exhibeixen,
elegants que las segueixen
admirant el seu pamet...
Repartidors de papers,
capellans, civils, mirons...
y algun Pau que ab perdigons
li carregan els neulers.
Un que vá sens direcció
y que ab tothom ensopega...
Aquell que ven *pá ab mantega,*
algun emblanquinadó...
El baturro dels aucells
que 'ls fa treure la planeta...
polissóns de la secreta
que 'ns tractan com á masells.
Mariners, desocupats,
estudiants y trinxeraires,
camálichs y bitlletaires
y un que *fa uns ulls com uns plats*
y que al *filá* un conegut
surt de darrera de un abre...
y li venta *un colp de sabre...*
que 'l deixa desvanescut.
Y ara un jove vanitós
que 's desdenya ¡cosa rara!
d' aná del brás de sa mare
y en cambi acompanya un gós.
¿Quí son aquests faroleros
que cridan mes que tothom?
Son politichs de poch nom
¡quína colla d' embusteros!
Tots farían, tots dirian...
tot ho volen capgirar;
si arribavan á manar
els queviures baixarían,
baxarían els lloguers,
convertint als ciutadans
en canonges, almirants,
propietaris ó banquers...
Y si al fí son prou astuts
per ficarse al Consistori
ó be mouhen rebombori
ó sols fan negocis bruts.
Es á dí, á la Rambla 's veu
un espectacle variat,
un conjunt abigarrat
y que á mí sempre 'm distreu.
El qui hi vulga perdre un rato
no se 'n veurá penedit:
l' espectacle es divertit
y sobre tot sá y barato.

† Joseph Rosselló

English men (per *J. Cuchy*)

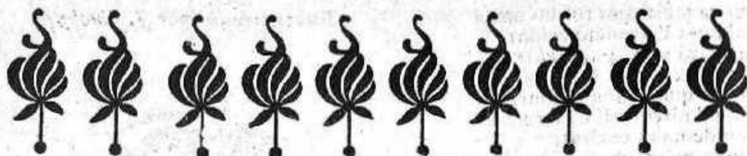

—¿Son aquests els inglesos que deyas?
—Cá, home! Els meus no se 'm acostarían en só de pau.

Contra gustos... (per *J. Cuchy*)

—A tú ¿quí t' entussiasma més, en Zacconi ó en Garavaglia?
—A mí?... La Marquesa de Villarreal del Tajo.

LA TRISTOR DE LAS BESTIAS

(De Jean Richepin)

El sol, enllá del bosch, del tot s' es amagat.
El cel, que era, á Ponent, de rosa y vert pintat,
rojeja encare un xich per sobre d' una branca.
La lluna, á l' altra part, rumbeja sa llum blanca.
Envers els pous, d' hont l' aygua fa cap als reguerón s,
á grans lladruchs, els gossos, sortint de tots cantóns,
recullen las ovellas, que, alsant gran polsaguera,
fan vía cap al jas, ab el pastó al darrera.
Las bestias, els aucells, ja son arracerats;
tan sols, tot el camí, companya dels remats,
cassant la mosca blava fins arribá á la pleta,
no para de piular la brusca cuereta.
Després també se 'n va. La nit, á tot aixó,
majestuosa puja, tenyint de negre tó
la falda del tossal, hont sona 'l cant bucólich
del grill, fet de posadas d' un ayre melancólich.
El vell pastor, bufant son rústech flaviol,
sorprén els galipaus, que callan tot al volt.
Pensíu está 'l marrá, las banyas abaixadas;
s' apretan las ovellas, llansant tristas ulladas;
y els gossos, pera asseurers, s' aturan udolant.

¡Oh! Sí: teníu rahó d' anarvos cortristant.
Ne té, pastó, el cayent de ta cansó plorosa;
ne té 'l pobre animal pe 'l qui esdevé espantosa
la fosca impenetrable de la callada nit.
¿Qué fan la nit y l' ombra? ¿Algú ho ha definit?
¿Se sab quin ull vos guayta, quin bras vos amenassa,
de desde aixó tant negre? ¡La nit! Y ¡ab quina trassa
la para, á tall de nansa, la Mort, per hont passém!
¡qué peixos agafats cada matí hi veyém!

¡Oh! visca 'l sol, que escampa per tot sa llum sagrada!
¡Sí, visca, que es per ell que tota cosa es nada!
Ell és qui omplena d' or el cálzer de las flors
y forma 'ls diamants de la rosada en plors;
ell és qui á Mars sos brots esmaragdins regala,
á Maig el fresch perfúm que dels jardíns s' exhala,
á Juny l' alé ruent que va cantant pels blats,
á la Tardó els seus cels rogenchs y ennuvolats;
per ell, quan en els arbres el fret sols deixa escorsa,
ens dona escalf la llar y ens torna, el ví, la forsa;
és ell qui en nostras venas fa corre sanch; ell és
qui dorm en ulls de dona y hei llu brindant plahés;
és ell qui ab els seus fochs genera amor sens mida;
y 'm sembla, quan no 'l veig, que s' extingeix ma vida.
¿No es veritat, oh bestias, que aixó també ho sentíu?
¡Ah! Quan, en fentse fosch, els passos reteníu,
á dins de la vostra ánima, que l' home us nega, nía
l' atormentós corcó de la melancolía.

E. Guanyabèns, *trad.*

NÁUTICA SPORTIVA (per *Azpiazu*)

—¿Vol dir que aixó del remar es un sport higiénich?

—Higiénich no ho será; pero "saludable", sí senyora. La proba es que á n' ell dech la ocasió de "saludarla".

L' AMICH CIRERA

La escena en un saló luxós. Personatjes: ELL, *tipo jove y elegant; porta patillas en punta.* ELLA, *mes jova que éll, molt maca y molt ingénua: va ab bata blanca d' estar per casa. Vé d' una habitació portant una carta y plorant.*

—¿Y un home axís no mereix un cástich ben fort? Presó per tota la vida; sí, axó: ben tancat y ab la seva dona també, perque 'l vigili que no surti á fer més de las sevas. Ho veig y no ho crech. Per mí es culpa d' en Cirera, aquell amigot sèu es qui me 'l desbarata, es clar! Si es de des que 'l coneix qu' en Lluis no fá bondat. Quan surt, ja es inútil preguntarli 'hont vá: en Cirera l' está esperant al café ó per anar á donar un vol. Avuy se n' ha anat dihentme que no l' esperés á dinar; m' ha dit qu' avuy es sant Cirera y que dinava á casa del seu company, y, ha fugit quasi, després de ferme no més qu' un trist petonet... May se m' havía despedit com avuy, may... ¡Ah, 'ls altres onze, no 'ls hi perdono, no!... A n' aquest tal Cirera voldría conéixe'l per dirli: Al meu senyor, no me 'l distregui, deu estarse aquí,... no per mí, no, per... perque, ¿que 'n treu de pagar tant lloguer de pis si may hi es! (Satisfeta). Axís li diría, sense donarli á coneixer!... Peró ¿y aquesta malehida carta? A veure ara qu' estich més sossegada si puch acabarla de llegir... ¡Qué sento! ¡Ell torna! *(Llensa la carta á un recó, y entra* ELL *molt atrafegat y dihent ab sorpresa) :*

—¡Ella!

—¿Qué tornas?

—Sí.... no... (M' havía deixat el *secretaire* obert, torno y la carta d' aquella ja no hi es! ¡Ella plora! ¡Adeu!) ¿Per qué ploras noya?

—Per lo qu' he trobat ploro, dolent.

—(¡Ja tiran!)

—Als quatre días de casats com aquell qui diu, ja 't trobo una carta d' un' altra dona.

—(Deu semblarli qu' havia d' esperar uns quants días més). ¿Qu' ho dius per mí axó?

—Si, sí, per tú, ingrat; négaho! ¿Qué mereix un home axís?

—Jo 't diré... "titona„, "rateta„!...

—No 'm treguis motius.

—No, dona, ¡si te 'ls poso!

—Axó s' ha acabat y suplico que 'm respecti.

—¡Me tractas de vosté? Tú si que 'm faltas al respecte. Pero ¿qué tens? ¡jo no comprench!...

—Qualsevol diría que no tinch motius per...

—Si que 'n tens.

—¡Ho confessa!

—Si, "titona„ y "rateta„ vet'aquí 'ls motius que tens!

—¡Cruel, cínich!

—¿Hont vás?

—A plorar forsa, sempre.

—Plora aquí.

—¡Encare més! No tens cor, y ets una fiera. Quan vinguin els *papás*, ho sabrán tot.

—Veurás, escolta.

—T' aborreixo y 'm vull morir!

—Espera als *papás*, dona!

NOTA D' ART (per *Antoni Fabrés*)

Estudi de cap. (No sempre ha de ser "cap d' estudi").

—¡Com se 'n burla! Me 'n vaig, perque, veyente 'm moriría,... avans de morirme! Ja no m' estima, 'm deixa per un' altra. *(Se 'n vá, perque 'm convé qu'* ELL *se quedi un rato sol).*

—No tinch perdó de Deu, vaya. A veure si d' aquesta m' escarmento; m' está bé. Donar disgustos á n' ella, una nena encare, tota cor y tot per mí y que no pensà més qu' en veurem content,... felís... ¡Soch un criminal! Distréurem d' ella per una qualsevol... Això 's te d' apedassar: ¿cóm s' arregla? ¿Cóm? La carta diu: "A Lluis„ y per torna, més avall diu que, m' imposa com á sacrifici 'l que 'm tregui las patillas ó de lo contrari no pensi més ab ella, y com que 'n duch, tot lliga massa!... Si aquesta carta la pogués fer ser d' en Cirera també? aquest amich ideal, que, si vinch tart ell m' ha entretingut; que si 'm convé sortir ell m' está esperant?... Rumihém... En Cirera fins ara ha sigut Cirera á secas; ella no sab si 's diu Pau ni Bernat... *¡Nada!* comensém per batejar á n' en Cirera: li posaré Lluis, es clar! com el padrí. Además, á ella vaig dirli un día, qu' aquest fulano anava pelat de cara... bé, ja fá temps! li posarém patillas y ja está fet l' altre jo. Ja tinch quasi tot el plan... ¡Ella vé! Senyor, doneume paraulas que le convencin, que no ho vull que plori... y jo ja no hi tornaré may més, de debó!... ¡Calla, quína idea!... Sí,... just! *(S' assenta, fá veure que dorm y surt ella).*

—Hont he deixat la carta? Ell está allí! ¿Qué li ha agafat! Jo 'n tinch la culpa; renyarlo massa fort!

—*(Ell fent veure que somnía, díu cridant):* ¡Sí, sí; me 'n vaig á ca 'n Cirera!

—¡Desvarieja!

—Ja hi soch: sí: aquí es *(Imitant la campana)*. Ganing, gananing!

—*(Ella estrenyada)*. ¿Qué!

—(Me sembla qu' això de la campaneta, ho he somniat de massa!) *(Somniant y cridant)*. ¡Ah!... Ets tú Cirera? Vinch á matarte!

—¡Lluis, no 't perdis!

—(Com crida! A veure si 'm despertará! Calmemla). Vaja Cirera, no 't vull matar, peró, la nostra amistat, dónala per trencada!

—Somnía.

—Ho veus Cirera, que n' ha resultat d' aquella broma que vás ferme de posarme á la butxaca aquella carta de la teva?... *(Fá un ronch y una pauseta)*.

—¿Cóm?

—Al ser á casa, la deso per avuy tornártela, y...

¡Que sento!

—Me la troba la meva estimada María, se n' entera, y com que també 'm dich Lluis y á més porto patillas com tú...

—¡Oh, que felís soch! Ja ho entench!

—(Ja es meva). Ho veus Cirera quín compromís? Per tú m' aburrirá, per tú... *(Plora)*.

—Y jo que duptava! Pobre Lluiset méu. ¡Lluis, Lluis, despérta't!

—Qué! quí 'm toca?

FIDELITAT (per *Laura García de Giner*)

—No sé perque diuhen que 'l gos es el millor amich del home... ¡Jo no soch pas home!..

—Perdónam Lluis; ho he sentit tot.

—Tot qué?

—Lo que somniavas: que la carta no era per tú; qu' en Cirera te l' havía posada á la butxaca, y...

—¡Això deya? Oh somni providencial!

—Peró, perqué no m' ho deyas?...

—Perque, tot m' acusava tant, qu' he pensat que no 'm creurías, y 'l mateix pes de l' acusació m' ha fet assentar en aquest silló y, pensant ab el malehit Cirera causa de tot, m' he adormit, y... somniava? Sí, ara ho recordo; era á casa seva y 'l volía matar perque lo que vá fer es criminal,... podía dur fatals conseqüencias, perque,... tú,... plena de dolor pe 'l meu desvío, podías morirte.

—¡Es clar!

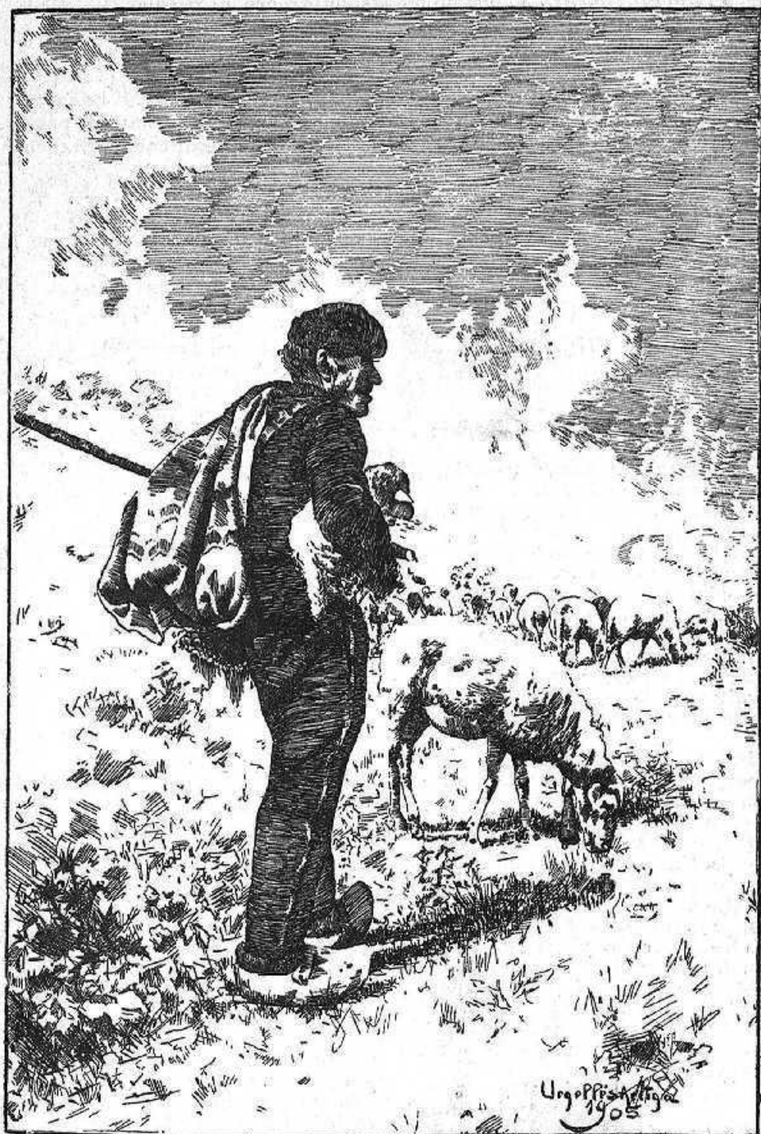
—Després, morta tú, jo no ho haguera soportat quatre días. ¿Veus? Dugas víctimas podía fer l' obra d' aquell mal amich. Li escrich una carta y llestos.

—Aixís, renyéixehi.

—N' hi diré quatre de frescas: que,.. fins aquí hem arribat...

—Ben fort, més!

Un personatje del "Margaridó„ (per *Urgellés Artigas*)

"...tot pantejant un vell pastor venía
camí de Sant Martí de Sasgayolas."

—Que ni vull sentir parlar més d' ell.
—Això: y, qué més li posarás?
—*(Maquinalment)*. Y, que no me las vull treure las patillas.
—¿Qué?
—*(Tapantse la boca)*. (¡Ay! Tot el castell á terra!)
—¿En Cirera volía que 't traguessis las patillas?
—*(Content)*. Sí! just, en Cirera: ves quínas pretensións! (M' he salvat; se veu que no l' ha llegida tota!) Dónamela la carta; li tornaré de passada. No hi vull més tractes; de seguir ab ell me faría posar cabells blanchs.
—Aquí ja n' hi tens un.
—¡No t' ho deya? Vethoquí, es del disgut aquest.
—Si es aquell mateix qu' aquest día t' anava á treure.
—Peró ja 'm vá sortir per' això, no ho duptis: si ho veya venir que 'n Cirera me 'n faría una de grossa!

LAMBERT ESCALER

AMICHS FINS AL CEL...

—Adeu, amich del meu cor,
¿cap ahont vas?
—Vaig al despaig,
¿y tú?
—Jo... ¡Ay de mí!... Jo vaig...
á demanarte un favor.
—(¡Bo, ja hi som! Ja 'm voldrá dá,
com de costum, un *sablasso;*
pro lo qu' es avuy no hi passo:
avuy no 'm convencerá.)
—Si 'm deixessis quatro duros
me traurias d' un apuro.
—Per deixártels t' asseguro
que 'm veuría ab molts apuros,
perque ahir precisament
vaig pagá 'l lloguer del pis
y m' he quedat...
—Donchs aixís
déixamen dos solzament,
puig podent comptá ara ab dos
ja podré sortir del pas.
—(No val á badá.) Es el cas
que no tinch un quarto, Ambrós.
—(Aquest mestre desconfía;
no sé pas si 'n sortiré.)
—(Lo qu' es jo no cediré;
si no hi foram cada día.)
—No diguis que m' ets amich
si ara aquest favor me negas.
—Sí que te 'n soch, pero cregas
qu' es vritat lo que jo 't dich.
—¿Dos duros no 'm pots deixar?
—No, dos duros; ni un tampoch.
—¿Ni mitj?
—Ni mitj.
—¡Ay jo 't toch!
¡Encare m' empiparás!
¿Tú no pots?...
—¡No puch!
—¡Adeu;
no 'm miris may més la cara!
—¡Millor; si 'l mirártela ara
ja 'm sabía bastant greu!
Pidolant per 'quí y per 'llá
tú vius ab la esquena dreta;
jo sí vull una pesseta
m' haig de fé un tip de trascá.

J. F. GAVIRES

BORRATXERA

No es el ví, no es la garnatxa
lo que 'm tempta y m' emborratxa,
per molt que diga la gent.
Es petita causa aquesta
per enterbolir ma testa
molt ni poch, ni un sol moment.
Un mosquit com jo, pubilla,
que 'l mareji no perilla
el ví dolent ni el millor.
A mí 'l ví no 'm dona pena,
sía d' una ó altra mena
ó del celler del rector.
Ta mirada carinyosa,
ta veu dolsa y harmoniosa,
ta bellesa exhuberant;
tot això per mí es garnatxa
que 'l flayre sols m' emborratxa
y 'm fa anar tambalejant.
Ta bellesa tan perfeta
m' ha fet perdre la xaveta
y fins, filla... qué sé jo!
T' he robat á flor de llabi
un petó ¿t' ho prens á agravi?
¡ah, te 'n rius! ja veig que no.
Aquest petó m' emborratxa,
dols, més dols que la garnatxa,
y á mon cor fa minvá 'l fret.
Altres n' anyoro á tot hora,
atánsa't més á la vora,
perque tinch sed, molta sed!...

L' HEREU D' HORTA

AL CARRER DE FERNANDO (per *J. Pellicer Montseny*)

Espectacle original
que 's donará el millor dia
damunt l' asfaltat, aixís
que hagi plogut una mica.

EPIGRAMAS

—Si ab la dona tens retops
y sovint motius de queixa,
dónali vara de freixa.
—¿Gayre?
—Forsa; bastants *cops*.

—

No 'm dongueu dona poruga
ni de posat ensopit;
déumela que sigui viva
y además que tingui pit.

—

—La Pauleta y en Terrats
ara viuhen separats.
—¿Per quina rahó, Sampons?
—Per rahó de las *rahóns*.

—

—¡No tindrás tú poca ganga,
Pauleta, ab els allotjats!
—¿Per qué?
—Jo he sentit que 's deya
que 't *tocarán* deu soldats.

J. FERRER B.

DOS DIALECHS

I

EL FISCAL Y L' ACUSAT

—¿Negará vosté, acusat,
que 's troba en aquest *banquillo*
perque ha robat en poch temps
al menos set ó vuyt pisos?
—Ho negaré sempre ¿ho sent?
Jo aquí hi soch... ¡Deixis de *líos!*
perque 'm varen agafar
y... per res més: val á dirho.

II

EL METJE Y 'L MALALT

—¿Cap al tart tornará á veure'm?
¿Sí, doctor?
quan vosté es aquí jo 'm trobo
molt millor.
—Sí; tinch de veure'n dos d' altres
de malalts,
y aixís *mataré ab un tiro*
tres pardals.

PEPET DEL CARRIL

PENSAMENTS

El temps passa y calla, pero 'ns deixa marca.

—

Llarch de llengua, curt de perfeccións.

—

Las aliansas del diner, la cobdicia las romp; las de la forsa las romp la brutalitat, y las de l' hermosura las romp el temps.

L' única aliansa duradera y natural es la de dos bons carácters curtits per l' experiencia.

—

Els cansats fan la feyna (per *J. Llopart*)

—No 'n tenía prou á casa
de ocupacións y negocis...
¡Carrega ara ab aquest trasto!
¡Rómulo, ja has begut oli!

L' home dominat materialment pel diner, es qui está més lluny de dominar moralment á ningú.

—

No podrás evitar que diguin malesas de tú; pero que sigui veritat lo que diuhen, sí que pots y deus evitarho.

—

La paciencia es l' extracte de la sabiduría.

—

Pera trassar projectes, tots som molt bons arquitectes; pero per posarlos en práctica, generalment no passem de manobras.

—

El diner, entre dos que pensan igual, escursa las distancias; entre dos que pensan diferent, las allarga.

—

L' adulació, explota; la veritat, protejeix.

—

EL TONI Á LA FONDA DELS LLIMS Ó UN ÉMUL DE MONSIEUR MOUTTON
(per *Picarol*)

—Teniu, per háverme pujat la maleta. Y ara voldría que no 'm deixessiu sol. Si 'm roban...
—No hi ha por. Repasseu las parets y veureu si us ne queda de companyía.

Quan arribis á la vellesa, dedica un día á comparar els beneficis y perjudicis que t' han ocasionat els amichs y els enemichs, y trobarás que á tots, en general, podías tenirlos sense distinció per amichs ó enemichs *(le nom ne fait rien à la chose)* en vista dels resultats que has alcansat.

—

Cent estúpits, durant el transcurs de tota sa vida, no descubreixen un sabi; un sabi, en molt menos temps, descubreix mil estúpits.

—

El pobre que 's casa no 's fassi pas ilusións de ferse rich, perque ja ha comensat la fortuna al revés.

—

Alabarse d' haver comés malas accións, es com disfrutar passejantse per las clavegueras.

—

Prenent als demés per tontos t' equivocarás molt sovint; ara, si 'ls prens com á dolents, ja no es tan fácil l' equivocació.

—

Ens passém la vida *sumant* y *restant* ilusións, *multiplicant* pesars y *dividint* l' existencia.

RAMON MASSIP

EL CANT DE LA TENORA

El Comte va á la guerra,
Deu sab quan tornará.
Si la Comtesa plora,
be ho diuhen als vassalls
llegendas y rondallas
de bruixas y joglars.
El Comte es á la guerra,
quí sab si 'n tornará?

Las malas novas corran
com ratxas del mestral:
y passan días, mesos,
y mesos van passant...
Comtesa, la Comtesa
no fa més que plorar;
puig qui d' amor estima
no s' aconsola may.

Si 'l temps goreix de penas
ja 's diu de baix en baix.
Comtesa, la Comtesa
no plora com avans;
que riu y sarandeja
per festas y saraus
tot' hora rodejada
de caballers galans.

Ja 'l crit de la victoria
ressona en totas parts:
que 'l Comte diu que torna,
que 'l Comte tornará
pregonan els reys d' armas
al só dels atabals
que trunyen per las serras
y aixordan las afraus.

Si cara es la desfeta
bé ho saben els alarbs
qu' enllá del Ebro fugen
com cans bastonejats.
La Creu ajuda al Comte
y als cent ardits vassalls
que per la Fe y la Patria
darán tota la sanch.

El Comte diu que arriba,
el Comte va arribant;
trist d' anyoransa uns diuhen;
altres de pitjor mal...
Ja passa la collada,
ja 's fon per l' alzinar,
genet en caball negre
que corra com un llamp.

Las flors de maig somriuhen,
el cel es pur y blau,
verdums y caderneras
refilan sens parar;
y á mida que 'l sol puja
lluhint á bell esclat,
camí dresser el Comte
segueix corrent, volant.

Tot al Castell va endoyna
per rebre'l bé com cal;
bufons y musicayres,
remensas y joglars,
barons de llonga espasa,
senyera y fur reyal
fent cort á la Comtesa
l' esperan al llindar.

La noble Castellana
lluheix seda ab brocats:
també d' argentería
penyoras nuvials...
Ja 'l Comte es á l' envista,
ja arriba ab son caball
negrós qu' arranca espurnas
del rónech codolar.

No be al castell arriba:
—Senyora, Deu vos guard;
qu' heu fet de l' amor mía,
del cor que os vaig donar,
del nom qu' escrit havíau
ab lletras d' or y sanch?...—
Del Comte 'ls ulls llampegan
y sona un crit d' esglay...

—

Si la Comtesa es morta,
si 'l Comte va temps ha
com boig en la nit fosca

DIVERSIONS PÚBLICAS (per *Mariano Foix*)

—Juguém, noy, ara que l' amo bada!

per mitj del alzinar,
corrent á la ventura,
llensant feréstechs clams
d' angoixa y de venjansa,
de dol y desengany
qu' al lluny s' emporta un eco
d' amor que no 's fon may,
be ho contan las rondallas
del poble catalá
y ho glosa la tenora
entre sospirs y planys.

J. Baucells Prat

DÉCIMA

El solter que pot sortir
cada nit que á n' ell li plau
y se 'n pot endur la clau
sens tenirhi res que dir
ningú, y hasta sol tenir
sempre un duro, ó dos ó tres
per gastarse en lo que més
li acomoda, es un *tocat*
si no li plau son estat
y 's casa com els demés.

F. J. Portería

Marca acreditada (per *Picarol*)

—¿Qué tal l' automóvil? Sembla de bona classe...
—Magnifich! En dos mesos ha aixafat tres vells, dugas donas, cinch criaturas y un gos.

METEMPSÍCOSIS

La Zoología pot considerarse com una llarga escala formada per milers d' esglahóns ocupats quiscun per una especie distinta. ¡Desde 'l microscópich infusori al *Homo supersapiens* (Pompeyo Gener y demés super homes de *Joventut*), quína gradació tan inmensa!

En l' escala zoológica cada exemplar de l' especie está format d' una envoltura més ó menys complicada (célula, teixit orgánich, nervis, esquelet, muscles, entranyas, etc., etc.) y un' ánima; ánima que no mor' may. Quan l' envoltura ha servit prou, quan l' engranatge d' una máquina tan complicada s' ha gastat, quan ja no hi valen els adops dels més hábils mecánichs (metges, manescals), se descompon, cau á trossos y finalment

queda reduhida á pols. Llavors l' ánima muda de casa ó de pis, buscant hostatge dintre un altre ser. Generalment, l' ánima tendeix á millorar, á seleccionarse (sistema Darwin), á pujar un esglahó; pero á voltas també resulta qu' en lloch de pujar, baixa.

D' aytals evolucións els filosops antichs, com Platón, Pitágoras y altres, ne deyan la Metempsícosis.

Cóm! ay! ay! ¿No hi creuhen vostés? ¿Es dir, qu' están convensuts ó bé de que morta la cuca mort el verí, ó bé de que l' ánima va al cel, al infern ó al purgatori, ó bé de que vola pels espays eternament, segons ensenyan las distintas sectas y religións, y que lo de la Metempsícosis no es més qu' una antiga patranya filosófica dels pobles orientals? Donchs están en un

MALAS ENSENYANSAS (per *Alegret*)

—Un sol novio per una noya enamoradissa com jo, es com un terrós de sucre per una tassa de café: no n' hi ha per res.

error. Vaig á probárloshi, en un fet práctich, com la transmigració d' un' ánima —al deixar l' envoltura carnal que l' embolcallava en vida— en un altre ser més ó menys perfecte, en un altre ser de més alta ó més baixa categoría dintre l' escala zoológica, es una cosa tan certa com dos y dos son quatre. Y va de historia.

***

El Cassinò havía contractat per aquella temporada de quaresma una companyía de sarsuela del género xich. El nom li esqueya d' alló més: la companyía no sóls ho era de xica pel género, sinó que també per la cantitat y qualitat. Dos tiples, una caracteristica, sis actors , déu coristas (sis femellas y quatre *selvaggi*) y un gós componían tot el personal. Un aplech artístich que lo mateix s' atrevía ab els *Bohemios* que ab *El Dúo de la Africana*, ab *La Viejecita* que ab *La Alegría de la huerta*.

Y vegin lo que son las cosas: en aquell teatret del Cassino hont s' estrellavan sempre totas las companyías dramáticas, malgrat representessin las obras més escullidas del género clásich ó lo més selecte del repertori modern ab tota perfecció, aquell escamot cómich representant genuhí del mal gust, de la xulapería y l' acanallament, feya uns plens á vessar. El groller *Ponpón,* el xorch y insuls *Siempre pa atrás,* el pornográfich *Morrongo* y l' indecent can-can de *San Juan de Luz,* aixecavan cada nit xardorosos aplaudiments y una polsaguera de mils diables.

Es lo que 's deya la Junta del Cassino: si això li agrada al públich, tenim de complaurel. Ademés, mentres hi hagin tiples y coristas, el Cassino fa 'l seu agost. Desde 'l día que 'ls *sarsueleros* arribavan alló era un mosqué: entre tarde y nit hi queyan de tres á quatre centas consumacións més qu' en temps ordinari.

¡Si las haguessin vistas aquellas taulas del café sempre plenas de gom á gom de jovincels y grandassots que perdían horas y horas de jornal y milers y milers de taps! ¿Y per qué? ¡Oh! total per res: per jugar al dominó, al tuti y á la manilla ab el baix y el tenor cómich; per fer petar la claca y pagar xops á las coristas; per tirar quatre floretas á la segona tiple, una esbojarrada que semblava atacada del mal de Sant Vito; per contemplar com la primera, una frenasténica procedent, de segur, del respectable gremi de suripantas ó *coro de vírgenes,* una dona sense música, sense escola de cant y sense la gracia picaresca que 'l género requereix, macilenta, esgroguehida, ab unas ulleras fondas, molt fondas, ab el cap baix, prenia café sols en companyía del seu gos.

La primera tiple! quín misteri! Quín redimoni de dona era aquella que, sempre ab el gos al costat, escoltava com si sentís ploure las escomesas dels Tenorios? Prou el *Terrible Pérez,* un solterón ricatxo, que solament frecuentava 'l Cassino quan hi havía comediantas, revolotejava com una papellona al voltant d' ella: ni una mirada de curiositat per la seva part; prou el *Xay,* el ditxarexero de més *chic* de tota l' encontrada, etzivava xascarrillos y qüentos verts d' aquells capassos de fer tornar vermell á un carreter: ni la més petita rialleta volía treure el nas per la boca d' aquella estatua de marbre. Ella vivía no més que pel seu gos, un escarransit y esmirriat falder que no la deixava ni á sol ni á sombra: al carrer, al café, al escenari, per tot arreu. ¡Quínas atencións pel seu companyó! El terrós de sucre més grós, el millor assiento del local, tot, tot era per ell. ¿Y de caricias, y de mimos, y de petóns? Demanin: ni dos casats de nou. A la casa hont menjava, segóns esbombava per tot arreu aquella xerrayrota de la dispesera, passava igual: el millor tall que sortía á taula, 'l més confortable recó de llit, era destinat á aquell antipátich exemplar del género *canis familiaris* de Linneo.

¡Quína revolució al Cassino desde 'l primer día de la seva arribada! Semblava que sempre hagués estat l' amo. De lladruchs, grinyols, saltiróns y... altras inconveniencias no 'n vulguin més. Entrá allí com á ca 'l sogre, com en país conquistat. En va 'ls parroquians antichs, aquells que 's passan las tardes enteras al café fullejant tots els diaris y fent bacainas, protestaren d' aytals intrusións; en va 'l *Turch,* company inseparable del senyor Mariano, membre respectable de las classes passivas (l' amo, no 'l gos), va ensenyarli las dents anant á tomballóns y á mossegadas: el *Turch* va tenir qu' abaixar velas, fer mutis y ab la qua entre camas retirarse prudentment pel foro; en va 'l *Tremendo,* un inválit del traball, d' un génit estrambótich y cridayre y repatani per temperament, aixecá moltas vegadas el bastó y posá 'l crit al cel; en va la colla dels *Tranquils* doná algun crit de *¡fuera ese perro!:* tiple y gos s' ho escoltaren tot com qui sent

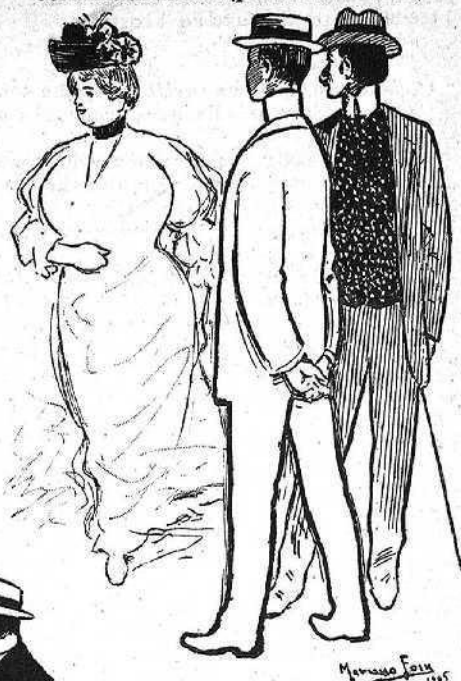
ploure, y aquell petaner quedá amo absolut del Cassino y totas sas dependencias.

***

Quan els dissaptes y 'ls diumenjes á la tarde els cómichs, convertits en *idems de la legua,* anavan á fer funció á la propera vila de X, ja se sabía, 'l cupé del cotxe era destinat exclussivament á la primera tiple y al seu gos.

Els desocupats, badalochs y la quitxalla que embabiecats y formant una rastellera de carn humana extesa en l' acera del Cassino y en els banchs de la plassa, guaytavan, com si fossin animals raros, als *sarsueleros,* com s' estivavan en aquellas tartanas-túnels; quan la tiple sortía del Cassino ab el gos als brassos, ne volen de bruels, crits y riallas:—¡Ara, ara!—exclamavan els de més aprop. Y aquella nombrosa gentada baixava dels banchs y de l' acera apilotantse al peu dels vehículs ab exposició de que 'ls caballs els trepitjessin. Llavors ella, ab l' actitut d' una reyna, donava una mirada de despreci á tots aquells badalochs, y soltant algun renech ó algun mot de *cafres! petanés!,* pujava al cupé, arro-

Conexixensa antiga (per *Mariano Foix*)

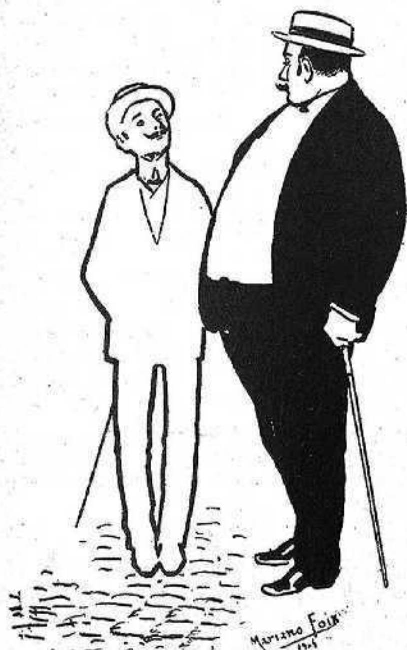

—Tú, mira la Manela que s' ha posat bona.

—Sí, noy; se veu que li proba la "mala vida."

Entre amichs

(per *Mariano Foix*)

—¿Sabs per qué m' engreixo?... Perque tot m' ho sé tirar á l' esquena...

—¿A l' esquena, ó al ventre?

pant al gos cuidadosament, com una mare carinyosa ab son fillet, perque 'l garbí ó la tramontana no 'l costipés.

***

Aquell gossot era un *Otello:* no podía sufrir que ningú dirigís la paraula, 's permetés la més lleugera broma ni s' atrevís á tocar á la seva mestressa.

Durant l' ensaig y mentres tenía lloch la funció era necessari fermarlo ó tancarlo, puig quan el tenor abrassava á la tiple 's posava tan rabiós que, d' estar lliure, se li hauría tirat á sobre.

Per xó 'l director de la companyía, un valenciá ja vellet, li deya cada día:

—*Ché! tú, xiquete, recordóns! tens molt poch juhí no volent desferte d' eix gosset El millor día va á donarnos un disgust.*

Y 'l disgust, ja ho crech, si 'ls hi va donar.

Aquell diumenge, entre las pessas del programa, hi figurava *El Dúo de la Africana.* Ab el teatro de gom á gom, la funció marxava com una seda; el públich acullía ab forts aplaudiments las xavacanadas de 'n Cherubini; el coro, que may donava cap nota ab afinació y muríssimas vegadas entrava á temps, aquella nit cantá 'l número de la murmuració bastant ajustadet; la tiple havía dit ab sentiment y ab un retintín especial alló de —*el puente tiene seis ojos—yo tengo dos solamente;* el *no cantes más la Africana—vente conmigo á Aragón,* obtingué 'l bis. Arribá 'l final: s' alsá 'l teló per l' últim quadro; aparegué la tiple y 'l tenor d' esquena al públich; donar en Giusepini aquellas notas de: *Oh! mia Selika, io t'ami,* abrassar fortament á l' Antonelli, saltar el gos en escena penjantse á las pantorrillas del pobre tenor, y nyich, nyach, mossegada d' aquí y caixalada d' allá, fou obra d' un moment. De crits, esbalots y riallas en el públich demanin. ¿Qué havía succehit? Que un d' aquells tranquils que sempre revolotejan per dintre las taulas, malgrat haverhi enganxat á la porta un paperot que diu:

> *Se prohibe la entrada á todos los que no hayan de intervenir en el escenario.*
> *La Junta.*

havía desfermat el gos, y aquest, vejentse lliure, al olorar que un atrevit abrassava á la seva mestressa, volgué pendre també part en la representació y s' apropiá del paper de 'n Cherubini, pero ab la diferencia de que la gelosía del gos no era de per riure com la del barítono. Per xó feu coneixer els senyals en las camas del pobre Vasco de Gama.

Al Cássino y per tota la vila 's comentá per espay d' uns quants días seguits aquell final de *El Dúo de la Africana,* de segur may concebut ni esperat per sos autors.

***

Que allí hi havía tela tallada pera la recopilació d' una historia clínica frenopática era evident. Aquell final cómich-trágich de *El Dúo de la Africana* va aferrarme més en la creencia de que existía un cas patológich digne d' estudi. Lo que feya la primera tiple ab aquell gossot sols cabía en un cervell malalt. ¡Quína historia clínica més bonica pera la cullita! ¿Pero cóm havía d' arreglarme pera recullir algun antecedent? Jo no soch

A LAS ESCALAS DE LA PAU (per *S. Molinas*)

La colla dels tafanés
que hi va á fer nosa y res més.

d' aquells metges que van á trobar als pacients. Ademés aquella dona era inabordable. Si algun dels seus companys... Justa la fusta.

Vingué com l' anell al dit: un jorn un actor de la companyia que sempre estava afónich, vingué á consultarme sobre la seva ronquera. Terminada la visita, aprofitantme de la ocasió y al objecte de fer aplech de algun detall anamnéstich que 'm pogués donar llum sobre l' anomalía ó aberració de las funcións psíquicas d' amativitat d' aquella dona, vaig atrevirme á interrogarlo.

- Dirá que soch curiós, pero entengui que ho faig en bé de la Ciencia ¿La primera tiple de la seva companyía es soltera ó casada?

—Ni una cosa ni altra.

—Ja, es viuda.

—Tampoch; es dir... sí, senyor, es... viuda, pero sab... *in partibus.*

—Comprench.

—Fa dos anys que li varen matar el seu... home. No se com fou; probablement la gelosía ne tingué la culpa, perque aquell xicot de gelós ho era en extrem. Una nit, al sortir de un dels teatros del *Paralelo*, se trabá de paraulas ab un company y sortiren desafiats. Una ganivetada d' aquellas que no donan temps á un home de dir Jesús! el deixá extés al mitj del carrer. Quan el *Juzgado de guardia*, acompanyat de 'n Memento y dos ó tres números, *llegaron al lugar del suceso*, l' *interfecto* ja havia estirat la pata. Fou tan gran el sentiment d' aquella pobra dona, que tots els de la companyía 'ns creguerem pérdrela. De llavors ensá may ningú més l'

ha vista alegra ni fer cas de cap home. Al poch temps de viuda concentrá tot el seu afecte en aquest gosset que, com vosté haurá pogut veure, es el seu companyó inseparable.

—Precisament d' aquest animalet volía parlarli. ¿Sab quant temps fa que 'l té?

—Ja ho crech, jo vaig regalarli. Era 'l cadell d' una gossa que llavors tenía. Va néixer l' endemá mateix del homicidi del fulano.

—¡Qué diu ara! ¡Coincidencia més rara! Oh! quín raig de llum! Va néixer el mateix día ó l' endemá de la mort de... Tot queda explicat. Digui vosté ¿creu en la Metempsícosis ó transmigració de las ánimas?

—Cóm!

LAS DELICIAS DE LA TORRE (per *M. Vallbé*)

—Oh, qué bé hi está, Amparito, aquí entre mitj de las flors...
—Ay, sí; molt bé, si no fossin els burinots que surten trascantó.

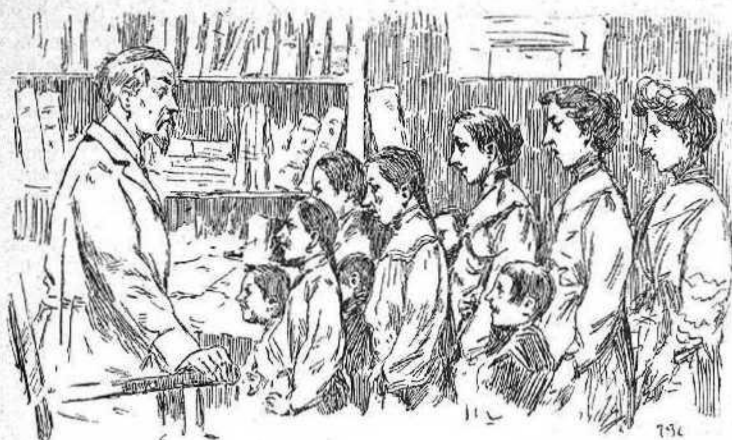
—Aquí 'n té un cas ben evident.

Al arribar aquí de la nostra conversa, l' artista creyent ó que jo 'm burlava d' ell ó'm tornava boig, me plantá en sech.

***

Voilá le fait. Y ara ¿hi creuhen ó no ab la Metempsícosis? ¿Ho veuhen com tot alló qu' ensenyavan Platón, Pitágoras y altres filosops grechs no era una patranya? Las aberracións afectivas de la tiple ¿de quína altra manera se las explican vostés? Aquell desordre de la esfera psíquica ¿á quína enfermetat del cervell volen atribuhirla? Aquell deliri continuo dels afectes del ordre passional ¿poden tenir cabuda en cap grupo de las enfermetats mentals? Sí, senyors, sí; un

ENTRADA D' ESTIU (per *J. Blanco Coris*)

—La mamá diu que aquest any podriam llogar un "chalet" al Tibidabo...
—¿Un "chalet", diu la mamá?... ¡Un hospici, dich jo!

cas ben manifest de Metempsícosis: la transmigració de l' ánima del examant de la tiple al cos d' aquell *Otello* caní, raquítich, esmirriat y desnarit.

Un salt molt gros en l' escala zoológica, tot lo que vostés vulguin; pero probablement conseqüencia d' una vida *non sancta* y d' una conducta no gayre exemplar.

ROMUALD VIDAL

EPÍGRAMAS

—M' han deixat soleta, Agneta,
y ha vingut el meu xicot.
—Y, donchs, que has fet?
—L' hi he dit: Pot
tot seguit *tocar soleta*.

—

Si la mare 'm díu que 'm casi,
ho faré ab gust si es ab tú;
mes si 'm fa casá ab un altre. .
¡creume á mí, no ho faré ab gust!...

—

—M' has mirat ab una cara
de tant se m' endona, Trulls,
que...
—No es cert, perque fins ara
t' he mirat sempre ab els ulls.

—

—Cada volta qu' en Climent
fa retratarse á can Brasa
sempre queda malament.
—¿El retrato?
—Ell ab la casa.

J. F. BUSQUÉ

PLANYS

¡Vas morir! Y atónit guardo
aquella flor tan besada
que corona lo meu cor
malaltís y atuhit per l' anyoransa!

¡Vas morir! Y en els cap-vespres
veig brillejar dos estrellas;
son els teus ulls que 'm somriuhen
desde 'l pinácul de la gloria eterna!

¡Vas morir! Y la congoixa
va estroncarme l' alegría;
y ab la soletat á l' ánima
hoy coll-torsat respiro sense vida!

¡Vas morir! Y endolat sempre,
camino ab la testa cota!
y oprés per la recordansa
cara avall una llágrima 'm rodola!

¡Vas morir! Y sol, sense alas,
abatut per la tortura,
vaig morint de mica en mica...
com un aucell ferit que 'ls ulls acluca!

J. ALAMALIV

¿QUÍ ÉS EL POETA?

Jo canto quan tú cantas, jo ploro quan tú ploras;
jo rich quan en ta boca hi veig un dols somrís.
Sufreixo quan sufreixes, y, al teu costat, las horas
se 'm passan de goig plenas vejente á tú felís.
Jo soch pesada ploma en mans de quí la guía;
jo soch vaixell que vira soptat pel ventijol,
jo soch flor delicada que trista 's marciría
si li faltés un día el bes ardent del Sol.
Ma lira callaría si tú en mon cor no haguessis
filtrat la dolsa sava que 'm dó la inspiració...
Aixís, aimada meva, voldría que 'm diguessis:
¿Ets tú 'l poeta ó jo?

SAMUEL GRAN É IRURUETA

ANÉCDOTAS

UN DESMEMORIAT

A un vell apotecari de fora, que baixá á Barcelona per un assumpto de familia, un seu amich li va encarregar que li portés l' almanach de *Bailly Bailliere;* y, l' apotecari, que volía servir de veras al amich, tan bon punt saltá del tren, aná directament á comprar el llibre no fos cas que se 'n oblidés.

Entrá á la botiga d' en López y, després de saludar com es degut, se quedá un moment parat com per art d' encantament.

—¡Ay caram! velshiaquí que ara no 'm recorda 'l títul del llibre que m' han encarregat. Rumiá un xich la mostra y, per fi, donantse un cop de má al front digué:

—Ja ho tinch: Fassi 'l favor d' un exemplar del almanach de *Bany y Banyera.*

PULLA OPORTUNA

A cert jove, periodista madrileny, arribat de fresch á Barcelona, se l' havía convidat á una *soirée* ó vetllada cursi familiar que devía tenir lloch en un quart pis de una casa de l' esquerra del Ensanxe sense ascensor; y sigui á causa de que 'l xicot experimentá certa afectació, tal vegada perque no tenía altra coneixensa que la del amich que 'l presentava, ó efecte del cansanci produhit per la pujada del 118 esglahons de que 's componía l' escala, al entrar al saló y en el moment que 's treya 'l sombrero per saludar á la concurrencia, s' entrebancá ab l' alfombra mal clavada y per poch no se 'n va anar de bigotis provocant tal riallassa á unas quantas mamás y senyoretas, qu' estavan reunidas, que 'l reporter disculpá aixís son atolondrament:

—*No comprendo, señoras, el porqué de esas carcajadas. Vengo deslumbrado de la calle y nada tiene de extraño el que me haya acontecido tal percance. Esto le sucede á cualquiera que, como yo, entre en un salón saludando á...* tontas *y á* locas.

E. PI FANI

L' IDEAL D' UNA DONZELLA

Durant algunas horas de traball
permaneixia á vora ma presencia;
un jorn, va vindre á seure al meu aprop,
y vam tindre una estona de conversa.

La conversa va pendre un interés
que va fer bategar l' ánima meva;
vaig experimentar tanta emoció
que no 'n sentiré més de tan intensa.

D' aquell felís moment en endavant
que va serli constant el meu afecte:
ell va jurá entregarme 'l seu amor,
jo, l' amor, el meu cor, y tota entera.

Com no havía estimat encare may,
m' absorbía en aqueixa maravella
prenent á n' ell com l' ídol amorós
que havía somniat ans de coneixel.

Per això, quan dormía, solzament
era la seva imatje lo que veya;
desperta, somniava igual, igual;
la visió d' ell me feya glatir sempre.

Fos hont fos y digués lo que digués,
may se distreya d' *Ell* la meva pensa;
tot objecte que veya davant meu
al seu recort prenía la tendencia.

Jo 'l portava en el meu interior
com si constituhís l' ánima meva;
Ell guiava la meva voluntat
convertida á la seva vehemencia.

Jo, per *Ell*, delirava á tot moment;
sentía una passió verament cega;
no ho sembla, y en el cor del ser humá
hi ha un mar profón de sensacións inmensas.

Sempre fou benhaurat el meu amor,
pero tot y sentintme 'l cor alegre
els ulls ja se m' havían entelat...
Perque 'm venía 'l plor, no ho se compendre.

El meu encant no té definició,
y á voltas l' alegría es tan intensa
que també arrenca llágrimas del cor,
y es molt misteriós aqueix efecte.

Quan jo m' abandonava als brassos d' *Ell*,
la voluntat de fermhi presonera
era per mí un anhel tan exquisit,
que no hi ha regositj ab més dolcesa.

Jo m' asseya dessobre 'ls seus genolls,
y axís qu' ell me parlava á cau d' orella
sentía desmayá 'l meu esperit
hinoptisat per la paraula seva.

Per xó quan va volguerme possehir
jo no vaig oposarhi resistencia...
Ay! un ser seduhit y candorós
quánt fácilment, quánt fácilment s' entrega!..

Y era ahir, que fruhint als brassos seus
me deixava assolir la meva essencia,

BÓLIT DE CAFÉ-CONCERT

(per *Ida*)

—¿No 'ls sembla que aquest vestit será l' éxit de la nit?

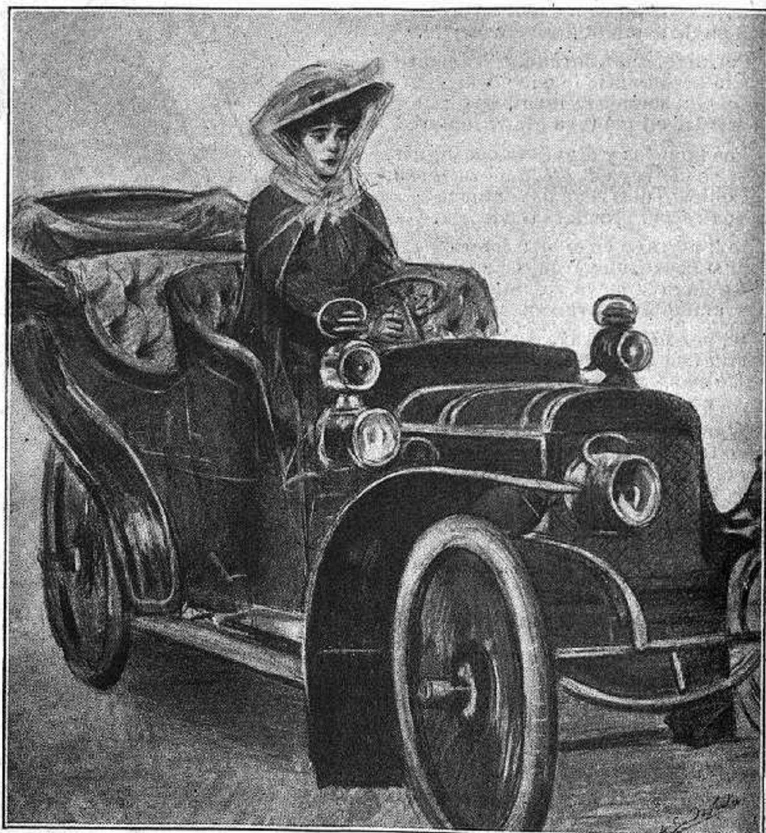
y entretenía els dits alegrament
despentinant la seva cabellera!...

Y avuy, Deu piadós!... m' ha abandonat!..
L' acte més miserable de la terra
l' ha comés *Ell*, obrant ab traició!...
No sé perque he sigut tant ignocenta!...

Me 'n vaig, que jo no 'm sé persuadir
que abandonarme pugui pera sempre;
sigui solter, casat, jo trobaré
fer remoure la seva conciencia.

Jo 'l reconquistaré; quan novament
estará disposat al meu objecte,

ARMAS PERILLOSAS (per *J. Sardá*)

Un automóvil de pés,
una dona jove y guapa...
Ara diguinme, lectors:
¿Qué es lo que fa més desgracias?

DE VIATJE (per *Picarol*)

—Y donchs, que no té sòn vosté?... Per mí no fassi cumpliments.
—Dispensi, pero tinch per costum que quan la meva senyora dorm, jo vigilo.

---

per obtindre la nostra llibertat
quedan encare terras extranjeras...

ANTÓN ISERN ARNAU

L' AIXALABRADA

Quan jo ja feya alguns mesos qu' era á Madrit, un paisá meu, artista celebradíssim, me digué una nit en el teatro de la Comedia:

—Ahir vingué á preguntarme per tú una xicota qu' ha arribat de Barcelona; no la conech; li vaig dir que totas las nits al sortir del teatro anavam á *La Central*, y va respondrem que allí aniría á buscarte.

¿Quí era ella?

Aquella mateixa nit, á la una, quan jo estava sopant ab la colla, en *La Central*, s' aclarí el misteri.

—¡Cintet!—exclamá ella abrassantme.

—¿Tú?—responguí jo, saludantla ab el pronóm perque no me 'n recordava del nom.

D' ella 'n conservava un esfumat recort, la coneixía de Barcelona, no

podía precisar de quin lloch, pero tenía la seguretat de que no havía sigut en cap iglesia; ni sa persona ni res havían deixat el més petit rastre en la meva vida. Pera mí era... *una*, res més qu' *una:* ni 'm recordava el seu nom, ni m' havía interessat may.

Ella, segons deya, s' havía preocupat de mí; las mevas caparradas l' havían interessat, y sabent que jo era á Madrit havía vingut en busca meva, perque ab el seu istil xaró y accent ordinariet repetia:

—Noy, á Barcelona tothom té ganas d' anar á Madrit; se creuhen que aquí fermeu els gossos ab llangonissas.

Va asseures, la vaig presentar als amichs - la majoría artistas catalans—á títol de paisana, y allí 'ns vam estar xerrant, recordantme detalls de mil bestiesas que hi comés, y que afortunadament penso seguir cometent, perque son las que encare 'm fan creure que soch jove y tinch humor.

Vaig fixarme en ella y 'm semblá lletjeta, millor dit, era lletja; apart d' uns ullassos negres y vius, el rostre era vulgaríssim: un nas arremangadet d' aquells que no fallan, una boca sens encant y front arrugat; tal era el conjunt de la meva inesperada amiga.

Era molt jova, pero la vida de disbauixa havía deixat en el seu rostre senyals de cansanci que anunciavan una vellesa soptada. En la conversa era agradable, pero d' un rebaixament moral qu' esborronava: parlava de tot, comentantho tot ab riallas desentonadas que li obligavan á obrir una boca gran, sense atractius...

Malgrat eixos defectes, tenía un caudal d' alegría que la feya forsa simpática, un esperit jove que la feya adorable, una despreocupació deliciosa. Reya, reya molt y sempre; parlava dels seus mals-de-cap, y reya; parlava del seus amors, y reya; y barrejava noms y cantitats, llágrimas y joyas, embolcallantho tot en franca riallada...

Era una pocasolta agradable, y res més.

—No 'm deixis—va dirme:—no conech á ningú, ni res de Madrit; tenía vint duros, he pujat al exprés y ja soch aquí.

Per humanitat, per simpatía, ó tal volta—y potser era la veritat—per capritxo, no la vaig deixar.

Sortirem de *La Central* y li xocá trobarse á la Porta del Sol agafada del meu bras.

—¡Ves quína casualitat!—deya.—¿Quí 'ns ho havía de dir que tú y jo 'ns passejaríam per aquí?...

A mí no 'm semblava res del altre món tot alló, perque tot ho crech possibl ; pero á n' ella ¡pobra aixalabrada! li semblava quelcom d' extraordinari.

Va jurar estimarme, y no la vaig creure, no per incrédul, sino perque els darrers desenganys m' havían posat en un estat d' ánima que 'm feyan repetir tot sovint els versos de Campoamor:

La tierra está cansada de dar flores;
necesita algún año de reposo.

Tenía por d' estimar, pero ja sía pera oblidar ó distreurem d' un passat que 'm torturava, ja sía perque vaig veure que á n' aquella dona, per ser qui era, no la estimaría may, vaig perdre la por, contestant bes per bes, jurament per jurament .. seguint els carrers de Madrit aquella matinada d' hivern, ben agafats, parlant de Barcelona, comparant recons, pretenent edificar un amor que no sentíam, pero que de moment, explicat en paraulas y petons, ens feya felissos y semblava durable.

Y no 'n fou de durable; als dos días 'ns separarem. Va ser lleal, perque 'm digué cara á cara entre besos y riallas:

UNA QUE CONEIX EL PANYO (per *Ida*)

—¡Que una xicota tan maca s' hagi de veure aixís! ¿Quán será que deixará d' anar tan carregada?
—Quan els mosquits no vajin tan lleugers d' ermilla.

—Mira, á n' tú no 't vull enganyar: aquesta mena de redenció que 'm brindavas, aquesta vida reposada no s' ha fet pera mí: no 't fora fidel; pera mí la infidelitat es necessaria, es quelcom qu' encare que ho vulgui evitar no puch; está dins de mí mateixa; no t' enfadis ¿ho sents? l' ordre 'm mata; jo necessito gatzara y desarreglo: un día tenir molts diners y un altre ficarme al llit sense sopar; un día cobrar petons y un altre pagarlos...

Li vaig donar un bes de despedida, d' agrahiment per la seva llealtat, y vaig veure com s' allunyava, ab las sevas riallas, anant á engreixar y confondres en la inmensa corrúa de damas alegras...

Jo vaig quedar com avants d' haverla vista: un parell de días d' amor no havían deixat rastre en la meva ánima; ella seguí á Madrit vessant alegría; en sas alternativas, un día la vaig veure en la Castellana, ricament vestida, en un *landeau* arrossegat per un tronch de tordos finíssims; al cap de una senmana la vaig trobar á la Plassa de la Cebada del bras d' un *organillero*, vestida ab *mantón*, pero sempre rihent, sempre aixalabrada, sempre jova...

En sa carrera, las alsas y baixas, ni aumentaren ni disminuhiren sas riallas.

Una nit en qu' estavam uns quants amichs celebrant l' éxit obtingut per un dels de la colla, á darrera hora arribá un company ab ella.

—Ja es aquí l' alegría—deyan tots, y efectivament, la seva presencia aumentá 'l bullici.

Ens saludarem com antichs coneguts; me digué que no estava gayre bona, y ho deya rihent, rihent... y demanant més xampany.

L' atmósfera 's feya irrespirable, el fum del tabaco y 'ls vapors del ví 'ns congestionavan...

VIATJE DE RECREYO (per *J. Llopart*)

—¿Ahont aném, senyor?
—A qualsevol puesto, y no corri gayre que no 'ns vé d' una hora...

—¡Alegría!... —cridava ella, brillantli 'ls ulls, esgroguehida, fadigosa.

—Un altra ampolla...—cridava el que l' acompanyava ab veu d' autoritat, y brassejant uns y altres, se rompian ampollas y 's vessava ví y 's trencavan copas...

—Bah, per lo que falta!..—digué ella aixecantse; y, estirant las estovallas d' una revolada, tot lo que hi havía en la taula va ánar á terra ab aquell soroll nerviós que resulta del cristall quan se trenca, y ella continuá encare engallada, tenint en una má la punta de las estovallas y en l' altra la seva copa de xampany.

Se sentí ferida y volgué que tots beguessim de la seva copa, besantnos, dissimulant el seu torment, y caygué á terra; caygué morta, repartint besos y riallas... y bevent xampany.

JASCINTO CAPELLA

FIACRE NUMERO 13 (per *Ida*)

—¡Que me 'n he passejat de gent en aquest món!

DESVENTATJAS DEL AUTOMOVIL

D' entre 'ls invents més dolents,
l' *automóvil* es el *trasto*
que té, després de molt gasto,
més grossos inconvenients.
No 'n tenian tants de tros
diligencias y *tartanas*,
ni al seu temps tenía ganas
ningú de trencarse un os.
¡No estavan tan enfeynats
en la passada centuria
per tenir d' aná ab la furia
d' un feix de llamps desbocats!
Pro no vull creure tampoch
(y acepto las conseqüencias)
que haventhi més *diligencias*
s' anés més á poch á poch.
Després, que 'l corre ab excés ..
¿no es també un esfors ridícul?
¿Ab aquest modern vehícul
se simbolisa 'l progrés?...
Sens dupte que al sigle vint.
hi ha més progrés qu' en el dotze...
¡Pro es un progrés que s' esbotza
y 's reventa tot sovint!...
En el temps de la picó
també algún cotxe volcava...
pro al menos no s' inflamava
ni feya may explossió.
¿Avuy? ¡Ay Deu nos ne guard!
Al pobre qu' está de pega
si un *trasto* aixís l' arreplega
¡l' esclafa de part á part!
Ja pot sé un home valent!
¿Qui es que ab l'empenta no 's torsa,
si doscents caballs de forsa
l' embesteixen barbrement?...
Son uns *caballs* molt poch fins,
uns *papus* de las criaturas...
(y no gastan ferraduras
pro 'n portan moltas á dins.)
Uns *caballs* qu' en lloch d' aufals,
de garrofa y palla fina,
se alimentin de *bencina*...
han de ser molt animals!
Si 'ls falta *alimentació*,
ja 'ls podeu moure xibarri...
que tant es que 'ls crideu: *Arri!*
com que 'ls digueu: *¡Ho-lla-hó!*
Y lo farts que son també!
¡Ay del *chauffeur* que 'ls descuyda!
perque ells ab la *panxa* buyda
no van ni d' aquí á Clavé.
Ni que 'l menjar no anés gras,
els *caballets* y las *hacas*
entre renechs y xurriacas
davan encare algun pas.
Pro 'ls d' avuy?... Ja va! Sí... Sí...!
Quan un monstre aixís se para,
sembla que 't digui á la cara:
¡Si no tiras tú per mil...
Quan se li buyda 'l *ventrell*
al mitj d' una carretera,
aquell tros de bestia fera
es més manso qu' un anyell.
Si l' *estómach* li ha quedat
desprovehit de *bencina*...
¡Ja pots tocar la *bocina*
que no 's mou d' allá clavat!
Ara perque s' ha romput
una de las deu m l *mollas*,
tu prou collas y descollas,
t' omplas d' oli... pro ¡cu-cut!
Té un *pneumátich* desinflat,
ó te una *roda* un xich fluixa
ó s' hi ha introduhit una bruixa
que 'l *radiador* ha embussat!...
Siga per naps ó per cols,
la qüestió es que l' *auto-móvil*
s' ha tornat un *trasto-inmóvil*
que fa tot lo que no vols.
Y alashoras, no 'm direu
que sigui cap aventatje
que tenint bon carruatje
un se 'n hagi d' aná á peu!
¡Vaya un gust, que caminant
s' hagi de fer mitj trajecte!...
Y aquest no es pas el defecte
encare més important:
Perque lo que tothom díu:
Qui en *automóvil* s' exposa
á fer un viatje... ¡gran cosa
es que torni sancé y víu!
L' arbitraria y dura lley
d' aquest *trasto*, esguerra y mata...
Pro ab complacencia l' acata
desde el sabaté hasta el Rey!
Mes jo, que soch radical
y no reconech cap amo,
me 'n rich del *auto* y proclamo
que té un *móvil* criminal.
Sols me faría cambiá
d' opinió, com de camisa,
si vejés que 's civilisa
l' *automóvil* de demá.
Diuhen que será un primor;
que tindrá una forsa inmensa
sols ab la forsa que llensa
la voluntat del autor.
Pro no tinch confiansa ab ell:
y crech, que á no trigar gayre,
se vendrán tots al drapayre
que 'ls vulgui per ferro vell!

PEP LLAUNÉ

MIONA

Pobra Miona! qué 'n passava d' horas negras en la grandiosa masía del Parral! Desde petiteta qu' era la malaurada ventafochs de la casa; de tot lo dolent que passava ne tenía ella la culpa, y per més que trescava sense repós de cap á cap de jorn, may podía tindre als amos contents.

Que 's moría una gallina ó un conill? culpa de la Miona que no vigilava prou els corrals: que 'l llop s' enduya un cabrit ó una ovella? culpa de la Miona que no tancava bé las portas; que s' escursava el vi del celler, que 's corcava el blat ó l' oli 's feya ranci? la Miona, sempre la Miona 'n tenía la culpa...

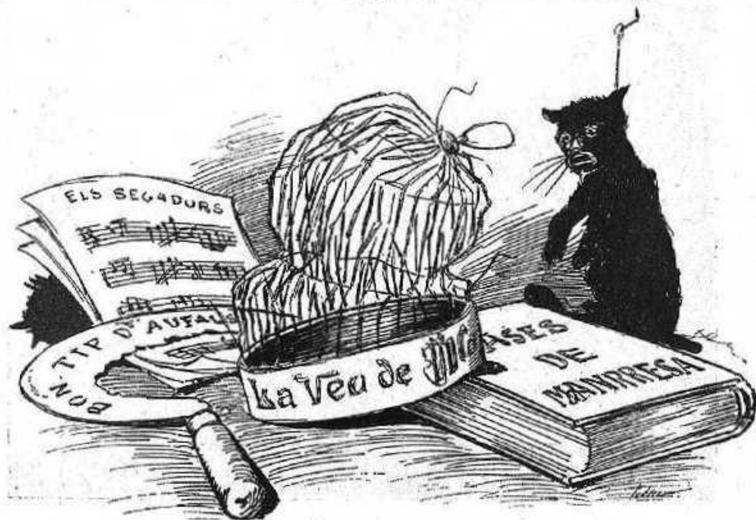
Y la noyeta era més activa que una dayna, y tenía un amor tan gran á la casa!

¡Pobreta! com que no coneixía á son pare ni á sa mare, tothom hi tenía dret ab ella; el masover y la seva dona, l' hereu y l' avia, y fins els mossos y pastors y rabadans la tractavan ab un menyspreu que li arrivaba al cor: de día no la deixavan reposar un segón, fent las feynas de la casa, ajudant á tothom ab sos quefers, traginant sacas plenas de grá á las gorfas, bots de vi al celler, virám á fira, y si alguna volta retuda pel sofriment y la tristesa deixava escapar de sos ulls negres y dolsos una llágrima ruhenta, l' amo, ab un renech que la feya estemordir, li recordava que l' havía recullida una nit d' hivern tornant de fira, al trobarla de bolquers arrimada á un guarda rodas de la carretera!... y que prou feya en tenirla á casa. Plá ho sabía bé qu' era borda! no calía pas que li recordessin per un tres y no res, nó...

Quan després de sopar ab els rabadans desvergonyits, se 'n anava á jóch encorvada pel cansament de son traball duríssim, al recó de la gorfa

---

A la subasta de "La Veu„ (per *J. Pellicer Montseny*)

¿Qui 'n dona més?

CINEMATÓGRAFO RURAL (per *Mariano Foix*)

Voltat de rata-pinyadas
y ab el ruch per companyía,

havent sopat, mossen Félix
se 'n va á recorre 'l districte.

ahont li havían posat un catre corcat y orfe d'abrichs, la Miona reflexionava, reflexionava amargament y 's passava aquellas mans blancas, empró enduridas pel traball, pel front espayós, y amoixava ab manyagaría sos cabells negres y sedosos, pentinats ab la ratlla al mitj, mentres plorava á llágrima viva, ab uns sanglots que haurían enternit las pedras... Sentía que l' ayre li mancava, obría la finestra pera esbargirse y al veure embolcallada en la fosca de la nit la extensa y florida plana, la sorprenía un afany frisós de deixar aquella gent tan endurida, de fugir enllá d' enllá, d' entafurarse pels carrers de la inmensa ciutat que al lluny del lluny, tot just s' endavinava pel clap de claror que 's veya en l' horitzó.

Allí ningú la coneixería, ni podría tirarli en cara sa vergonya...

***

Aquell vespre l' hereu estava insufrible: acabava d' arribar de fira ahont havía perdut unas quantas unsas al joch, y remugant entre dents paraulas misteriosas, com extranyas malediccións, se passejava amunt y avall del menjador.

L' avia, asseguda al escó, s' amagava las llágrimas tement un daltabaix; l' amo al dintell de la porta xiulava nerviosament pera distreure 'l coratje, llambregant de tant en tant al hereu furiosament, y la mestressa acorada per la tempesta que veya congriarse anava posant la taula ben poch á poch com podía, com si volgués retrassar el moment de comensar l' ápat... empró la situació 's feya á cada moment més insostenible y la pobra dona 's decidí á posar damunt de la blanca estovalla de llí la vella sopera ahont fumejava l' olorosa sopa...

L' amo fou el primer que d' una revolada s' assegué en son lloch acostumat: després d' ell ho feu l' avia calmosament y gemegant; l' hereu, duptós uns moments, s' assegué també y darrera d' ell la mestressa feta una Magdalena... Y comensá el sopar, un sopar silenciós y trist com si á la casa hi hagués un mort de cos present. L' amo prengué la grossa cullera de fusta y escudellá á l' avia, després á la muller, y s' omplí el plat, passant de llarch el de l' hereu qui s' aixecá murriós.

—¡Reira de bet!—exclamá encés com un vitxo.

—Gandul, més que gandul!—feu el pare—allí ahont llensas las mevas suadas que te 'n dongan de sopar!

—¿Qué voleu dir ab aixó?—cridá l' hereu aixecant els punys.

—Vull dir que aqueixa casa ja no es la teva; vull dir que si no es pera tornar al bon camí, no posis més els peus á la masía.

—Pare, pare!...

Aixó ho digué l' hereu ab una veu cavernosa qu' esferehí á tothom.

L' amo, cego per l' afront, s' aixecá de taula y 's posá enfront del hereu. Anavan á agafarse sens dupte, quan els prechs y 'ls plors de las donas els feren recular á tots dos.

La pobra Miona esporuguida 's posá enfront del hereu dihentli dolsament:—¡Per mor de Deu qu' es el vostre pare!—y l' abrassá fortament, fortament, com si volgués ab la dolsa estrenyor de sos brassos, fer neixer en son cor un borrall de respecte filial: pro el jove 's desfeu d' ella sens esfors, y d' una revolada la llensá al peu del escó, fentli una ferida al front

La noya llensá un xiscle de dolor y esperá uns moments que alguna ánima piadosa s' atansés á cullirla: mes el pare y el fill comensaren una d' aquellas furiosas disputas que tan sovint esclatavan; las donas no tenían ni upa pera mourers.

Y la pobra Miona s' aixecá penosament, aguantantse 'ls sanglots; eixí del menjador, creuhá per davant dels mossos que xerravan alegrament es-

perant el sopar á la banda del clos, y sense muntar á la gorfa eixí part de fora de la quintana y 's posá á marxar á tota pressa camí de la carretera.

El vespre era seré: la lluna blanquejava la polsosa faixa del camí; sá y en llá fumejavan las pagesías, y gripaus y granotas comensavan llur extranya cantarella. La Miona no sabía pas ahont anava: la visió de la gran ciutat plena de llums y d' alegría, y de gent carinyosa, y de casas ricas y botigas enlluernadoras, la xuclava misteriosament:.. y ab la visió afalagadora davant dels ulls, anava caminant á la bona de Deu, respirant ab fruició l' ayret fresquívol de la vesprada..

De sopte, sentí un atrafagat trepitg darrera d' ella y una veu que la cridava pel seu nom:—Miona! Miona!

La pobra noya s' esferehí tota pensant ab la malehida masía, y agambá de bó y millor.

—Miona! Miona! no corris tant—feu la veu—detúrat, detúrat una miqueta que vull assolirte.

La veu era afalagadora y la noya 's deturá y girá el cap.

LA ELECCIÓ Á VILABARRUDA
L'hora del escrutini (per *J. Llopart*)

El Candidat:—¿Pero, no m' havia assegurat vosté doscents vots, al menos?...
El President:—¿Pero, no 'ns havía assegurat vosté un dinar al menos de cinch pessetas el cubert?...

***

Era en Blay qui li parlava; el pobre rabadá la vejé caure, la vejé passar ab un regaliment de sanch al rostre, y fugir després terras enllá, y eixí darrera d' ella empenyut pel noble sentiment de llástima.

—¿Ahónt vas?—li feu ab manyaga y tremolosa veu.

—No ho sé pas—digué la noya.—Lluny, ben lluny, á ciutat, ahont ningú 'm conega.

—¿Y quí hi tens á ciutat?

La noya callá.

—Y que hi farás á ciutat sense un conegut, sense diners, sense un mos ¡pobreta!

—Traballaré, oh sí, faré d' escarrás com á la masia.

El rabadá la guaytá de cap á peus: la vejé ferma, decidida, entera, y agafantla per las mans li digué á empentas:

—¿Me vols ab tú, Miona? Jo com tú no hi tinch ningú al mon, ningú més que 'ls pobrets xays que 'm guaytan ab aquells ulls que fan plorar, quan els amanyago.

El rabadá sorprés d' haver dit tantas paraulas de currúa, esperá resposta, y veyent que la Miona com aclaparada sanglotava, afegí ab una veu que la noya trobá dolsa com brescas:

—Densá de la mort de la meva mare, fa ja un any, que 'm trobo sol y vern, y m' acora la tristor, y 'm daleixo pera tindre companyía, pera trobar qui m' estimi, qui m' empenyi al traball, qui 'm fassa néixer afanys de prosperar.

Feu altra pausa el minyó y guaytá á la Miona fit á fit: la noya sanglotava silenciosament y tenía els ulls rublerts de llágrimas.

El rabadá sentí muntarli al cervell una idea d' amor, ardenta, somniadora, que li daurava l' avenir; la hermosor de la noya l' hipnotisava y prenentli las mans y flectant toscament els genolls li va dir ab veu tremolenca:

—Miona, Miona, jo t' estimo ¿me vols ab tú á ciutat? Tindrás un puntal pera tota la vida; tindrás qui t' estimi, qui t' acotxi, qui vetlli per tú...

La pobra bordeta li doná una estreta de mans qu' era tota una resposta afirmativa, y ell, boig d' alegría, apretá contra son pit robust aquell caparró, petonejantli la ferida del front que va ferse al caure á la masía.

***

Al lluny, darrera la serralada que just s' endavinava en la negror del horitzó dessota 'l cel estrellat, hi resplandía una boyra blavosa, fosforecenta, temptadora com l' encís desconegut: era la claror de la ciutat inmensa que s' anava difumant espay amunt...

El rabadá y la Miona hi dirigiren á l' hora l' esguart; un esguart plé d' ilusións, d' esperansas, d' afanys insólits, y agafats per la cintura, emprengueren ardidament el camí de ciutat, resolts abdos á viure l' un pera l' altre, á lluytar ab fé y coratje pera véncer en la terrible lluyta pel mos de cada jorn.

A. Llimoner

Tractes son tractes (per *J. Llopart*)

—Me 'n puch refiar, donchs, "mister" Jules?

—Déixiho anar. Jo no sé un mot d' inglés; pero ja veurá, "sir", com vosté y jo 'ns entendrém.

EXPERIENCIA

Era l' albada—d' un jorn riatller
de Primavera; ben pur el cel
en pols de perlas—ruixá l' herbey.
Jo y tú corriam,—tú al davant meu
preguntadora—volguent saber
un' altra incógnita cada moment.
Ara miravas—l' insecte esquerp
un grá d' espiga—mitj encloguent
entre dos urpias—que fan de bech.
Ara miravas—trescant terrer
un altre insecte—com de moment
treya unas alas,—cabalcant prest
las alenadas—del ayre fresch.
Veyas la escorsa—del arbre vell
y mil formigas—dibuixant rems,
assedegadas del aliment
que 'l pugó rústech—malsá expel-leix.
Brega aparenta—dels aucellets
á tú 't semblava—combat crudel
y era derrotxe—d' amor fratern.
Sota una espessa—mata d' arbrets
al rán d' un marge—dormint potser,
desenfebrada—respirant lleu
fruhia l' ombra—virada serp.
Esferehida—vingueres prest
vers els meus brassos—sempre amatents;
la filla meva,—pénsahi arréu:
no te 'n distreguis—d' aquella serp
qu' ella es un símbol—del fet crudel.

J. Costa y Pomés

NOBLESA DEGENERADA

Ab el *quisso* ajegut entre camas
vestit de las festas, morat y vermell,
el darrer dels Pinyols ab veu fosca
¡cantava romansas al peu de un castell!
Y aixís deya:—Oh, hermosa Marquesa,
del meu cor senyora, surtiu á un marlet!
Jo y 'l gos no hem sopat, teným gana,
¡no us feu pregar gayre! ¡tireume un ralet!
¡Castellana, per Deu! ¡Castellana!...
sigueu compassiva, de un pobre apiadeus.
¡No tinch crédit! ni volen fiarme
ni 'l Ros, ni á ca 'l Beco, ni á ca 'n Cap de Creus.
¡Es molt serio y molt trist lo que 'm passa!
Ab tantas victorias que un hom ha guanyat
no poder quan la gana li apreta
menjá un plat de *secas,* ni un *sis* d' estofat.
Vos sou noble, y deveu ajudarme,
com sempre van ferho els vostres passats.
¡Compadiuvos que 'm moro de gana!
¡sí! 'm moro de gana y d' amor... als bons plats.—
Va sortir á un marlet la Marquesa:
—Baró, va cridarli, sou molt fastigós!
¿Un ralet demaneu? Si no 'l valen
ni... jo, ni 'l meu home, ni 'l *quisso,* ni vos.
Demanar un ralet, ¡quína barra!...
¡y no teníu *mónichs!* ¡tan rata que sou!
Donchs, *amigo,* lluhireu poch el garbo...
Be... vaja... *tomeulos.* Deu céntims y prou.
Mes cregueume Baró y obehiume.
—Diheu, ma senyora, parleu.
—Un mot sols.
Allunyeuvos del peu de ma casa.
¡Estich ja cansada de veure Pinyols!—
El Baró no obehí, ple de joya,
passá dugas horas seguidas fent cants,
al marqués, al castell y á la dama
y al sol y á la lluna, y á Deu y als sants.
Y després embossat ab sa capa,
seguit del *fael quisso* marxaren juntets,
tot pensant el Baró:—Tinch de corre
encare sis horas per fer dos ralets!
Y afegí:—¡Malehida la estrella
que 'm fa ser tan pobre, tan pobre com so!
¡Ay, la vida que porto es molt *perra!*
¡¡Val més ser drapayre, que noble com jo!!

† M. Riusec

ESPERANT ELS PRÉSSECHS

—¿Vosté tan dematí, donya Rafela?

—¡Ay, filla, si vinch mitj esvahida! 'S pensa quína nit he passat? ¡Encare es l' hora que no he pogut aclucar l' ull!

—¿Y ara? ¡¡Qué 'm diu!! ¿Qué li passa alguna cosa?

—¡¡Tóquim!! Encare tota tremolo.

—Pero espliquis, ¿qué li ha passat?

—¿Sab... alló que li parlava del espiritisme?

—Sí, recordo que fa pochs días...

—Donchs, filla, ahir m' hi vareig deixar caure.

—¡¡¡Qué diu, santa cristiana!!! ¡Això es un pecat!

—Ja ho sé, pero que vol que li digui; 'm semblava qu' el pobre Miquel, desde l' altre món me tenía que dir alguna cosa.

—¡Fugi, dona, això no son més que caborias que á una la farían tornar ximple!

—Tot lo que vulgui; pero el no poderme parlar en els seus últims moments... no sé, 'm va deixar una racansa y un pes á la boca del cor...

Xafarderías de carrer (per *Sebastiá Junyent*)

—Ves si es presumida la Fregalls: perque l' home li traballa á las brigadas, fa corre que 'l seu marit es "brigadier".

ART CATALÁ. (Esculptura de *Rafel Atché*)

Ball manetas—toca las tetas...
¡Tócalas tú, que las tens boniquetas!

—¡Donchs, miris que no 'n va fer poca de pantomima avants d' aclucar els ulls!

—¡¡Pero, filla si no 'l vaig entendre de res!! ¡Ell prou s' escarrasava!

—A vosté encare li farán creure...

—¡Ah, no senyora, jo tan sols crech lo que veig!

—¿Qué vol dir que ja 'n sab alguna cosa?

—¡¡Borranga!! ¡Si ja porto carta d' ell!

—¡¡¡Ay Reyna Santíssima!!! ¡¡'M fa quedar de pedra!!

—Donchs es l' Evangeli. Ahir, cap al tart, vaig anar á la casa que 'm va dir la senyora Layeta del quart pis. Al poch rato de serhi va entrar un senyor alt com un Sant Pau, vestit de negre, ab una barba llarga y tupida que feya fredat. Se m' acosta, 'm pregunta l' objecte de la meva visita; jo li explico, y un cop enterat, va ferme entrar dins d' un quartet molt esquifit y mitj fosch. Va dirme que m' assentés al davant d' una tauleta rodona que estava tapada ab un panyo negre.—Agafi aquesta ploma—va dirme—súquila y posis en actitut d' escriure. ¿Ja está?... Donchs digui tres Pare nostres á la Santíssima Trinitat.—Un cop llesta, 'm feu invocar al *medium* que jo volía comunicarme.

—¿Y llavors vosté?

—Al poch rato m' agafá un tremolor á la má dreta, y comensá á ferme pintar la pluma sobre 'l paper que tenía al meu davant ¡fins á omplir mitj quadernillo! Després... després... no sé lo que 'm passá. La má va aquietarse y 'm fugiren aquells formigors que 'm sentía per tot el cos.

Llavors ell va agafar tots aquells papers que jo *inconscient* havía escrit; els posá á dintre un sobre y va dirme:—Aquí ho té tot. Ja se 'n enterará quan sigui á casa seva.

—Y ¿vosté l' ha llegida?

—Ja ho crech, casi la sé de memoria. Ara li vaig á llegir perque vull que se 'n convenci: "Estimada Rafeleta.„—¿Qué li sembla?

—¡Ay! segueixi. Cregui que tinch ánsia per saber lo que diu.

GENT FORASTERA (per *Ida*)

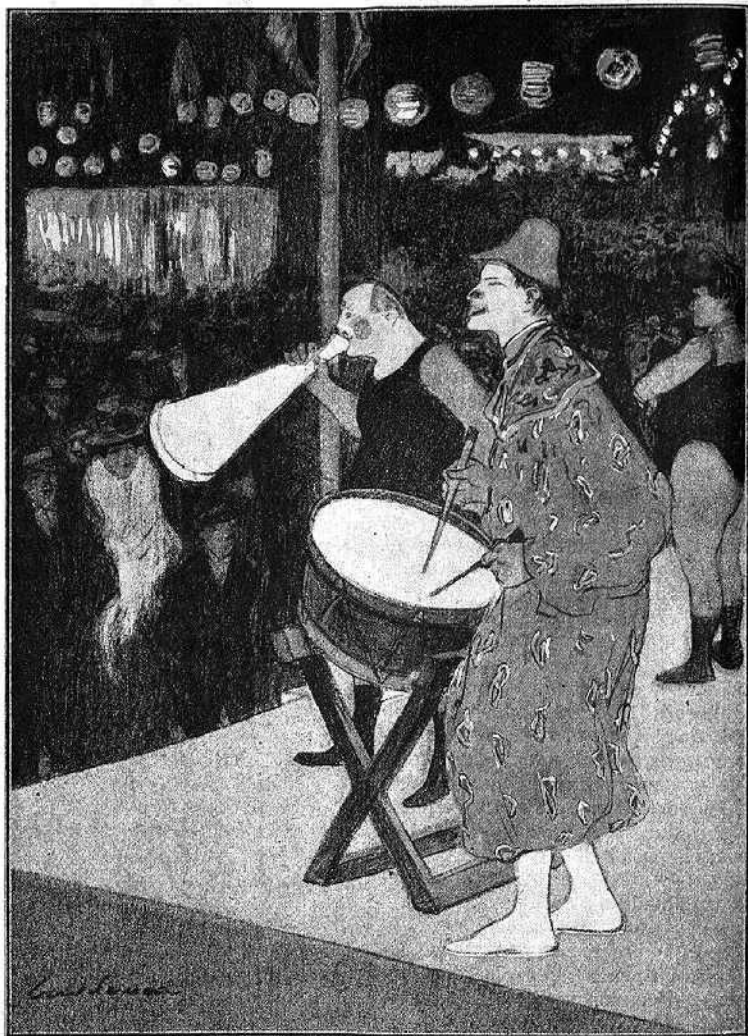
El Lord.

—"Després d' un viatje com si hagués anat ab globo, vaig arribar sens "novetat á n' aquesta mansió dels justos. Al entrar, se m' aixamplavan els "pulmons sentint una olor de perfums com de paper d' Armenia, incens "mascle ó espígol cremat.

"Al ser dintre, vaig quedar embadalit al contemplar mos ulls el grupo

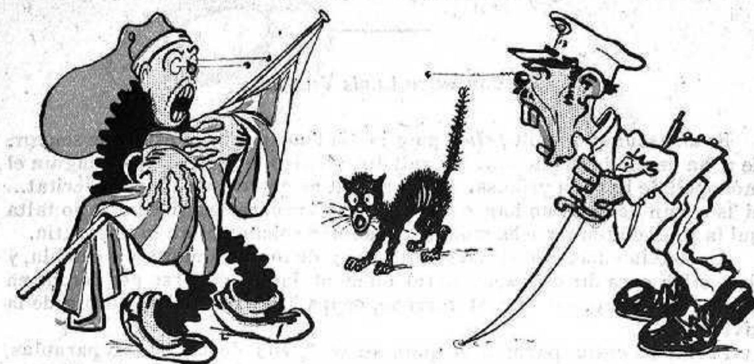

FESTA NOCTURNA EN MONMARTRE (per *Cardona*)

El toch d' atenció.

UNA ESCENA EDIFICANT (per *Picarol*)

El polissón:—¡La bandera!
¡Arriela usted si us plau!
El company:—No, may! Enrera!
El gat: —¡Mau, marramau, mau!

"de las *Onze mil verjes.* ¡No n' havía vistas may tantas! ¡Me va agradar "molt! Després vareig veure 'ls tres Reys, qu' anavan á dar el volt: no 'm "van fer cap ilusió, pues de primer moment me creya qu' era un anunci d' "aquella sabatería del carrer de Balmes.

"A propósit de reys. He parlat ab *Herodes* y pots estar tranquila, pues "diu que per ara no té ganas de baixar. Avuy estich convidat á un concert "que dona *Santa Cecilia,* y demá menjarém tortell per ser la diada de "*Sant Pau.* L' altre día vareig saludar al senyor Esteve, el menescal, men-"tres estava trayent la pepida al *gall de la Passió.* 'M sab molt greu que "'m posessiu ermilla, perque m' engabanya molt y no 'm presta la utilitat "d' aquí baix, pues no cal dur rellotje per sapiguer las horas... y fins ara "no he vist cap quarto... ni cap arcoba en lloch. Si tens compromís de fer-"me funerals, ja pots rómprel y estalviarte aixó, pues de res me servirían "ara que soch al cel, y si cap conegut ne fa dir per algun parent, digas "que no guarneixin l' iglesia ab draps negres, ni donguin recordatoris, ni "cerillas groixudas com ciris, ni vulguin orfeons, ni músicas, perque aquí "dalt, com aixó es orgull, no hi creuhen. Referent á que vols saber si mo-"ments avants d' anarmen d' aquest món tenía que dirte alguna cosa, dech "dirte que no, y que si 'm movia tant era que m' ofegava, y francament, es "una gimnástica que no dona gayre gust.

"Aquesta tarde visitaré 'l Paradís terrenal, y s' hi ha préssechs gabat-"xos te n' enviaré. Recorts á tots, y avisa á la senyora Rita que sempre "que veji al seu noy ficantse 'ls dits al nas li pegui, ó sino may se treurá "del damunt aquell mal que hi té. Adeu, ja sabs lo molt que t' estima desde "aquesta altura 'l teu espós, MIQUEL."

"P. D.—No donguis molta llevor de cánem al lloro, perque es menjar "calent y li pot fer mal.„

—¿Qué me 'n diu? ¿Hi creurá ara?

—¡Calli, dona; si sembla que somío! Pero, digui: ¿Qué pensa fer vosté?

—¿Jo? ¡Ay ay! Esperar que envihi 'ls préssechs.

SANTIAGO BOY

QÜESTIÓNS D' EDUCACIÓ

A MON AMICH LLUÍS VILANOVA

Es un assumpto molt *pelut,* puig ja diu l' adagi: "de porch y de senyor, se n' ha de vindre de mena." No vull dir, ab això, que 'ls senyors tinguin el monopoli de la bona criansa. Precisament ne corren uns, que, la veritat... si 'ls n' han donada, no han sapigut gayre aprofitarla. En cambi, no falta qui fa gala de tenir pochs modos, quedantse solzament ab lo imperatiu.

Això de la educació es més important de lo que á molts els sembla, y fins estich pera dir que sens aytal element ja pot donarse per perdut un poble. El nostre, en aquest terreno, ocupa 'l derrer full del llibre de la civilisació.

Parlar bé costa poch; mes quan se té 'l vici de dir malas paraulas, fesli un nus á la qua... hi ha home que primer deixará 'l vi y 'l tabaco que 'l renegar.

Y á mí 'm fan molta *gracia* els que, tot sovint, tenen la boca plena de *bonys* y de *magalls.* ¡Vaya una porquería! ¡Oh y que podrían ennuagarse!

No dich res dels que s' embrutan continuament en tot, fins en ells mateixos, sense donar més ganancia per això als fematers ó á la *Mútua* de propietaris. Com *que* tot ho fan ab la llengua .. Perque d' obrar á mida de lo que *garlan,* no 'ls hi arrendo 'l catarro intestinal — parent del cólera y la dissentería—que sol portar al altre barri, si no 's detura la *corrent* ab uns confitets del meu repertori homeopátich.

REFORMAS POLICÍACAS (per *Picarol*)

—¿Y qué hi farán doscents individuos més de la secreta á Barcelona?

—Oh, déixiho corre: es un secret. Per xó son de la secreta.

El vestit nou (per *Ida*)

—¿Qué me 'n diu, Miss, d' aquest traje? ¿Li agradará á n' en Pablito?
—No ho sé, noya... Aquest color tira molt á carabassa, y potser li semblará una indirecta.

Generalment, els qui tant s' excedeixen solen ésser personas poch ó gens instruhidas y, per lo tant, atrassadas en tot, pera vergonya seva y dels seus compatricis.

Això no vol dir que 'l saber presuposi educació

"Cuentan de un sabio que un día
se ensució dentro el tranvía..."

Gran cosa es la instrucció y bon fonament humá; pero la educació val molt puig es la essencia de la forma. Una paraula dita ab modos no pot ofendre. L' home ben educat dirá per exemple: "Això no es exacte"; l' home groller: "Això es mentida". Lo primer expressará una opinió; lo segón un insult. Y com deya molt bé 'l meu amich Soler (a) *Pitarra:* "Urbanitat es l' art de no molestar al próxim."

En aquest punt tant se peca per poch com per massa; es á dir, qu' están en els extrems la descortesía y la *cortesanía:* l' altiu ó tivat y 'l rastrer ó adulador.

Ahir se preguntava á un home: "¿de quína sanch ets nat?"; avuy: "¿quánt tens?" Tot es prou neci. Cal esperar en lo demá pera tréurens el barret sols davant de la inteligencia agermanada ab els bons modos.

Un pescador expert (per *J. Pellicer Montseny*)

—Lo que jo he fet, cap persona
de mes talent crech que ho fés:
¡pescá un peix á Barcelona
sens móurem de Cadaqués!

***

No posaré punt á aquestas ratllas sense fer constar una protesta.

La paraula *urbanitat* ve de *urbs*, de manera que qualsevol diría que no més son *urbans* els fills de las ciutats. No. La educació no es patrimoni de certas localitats ni de certs pobles ó rassas. Filla es de las costums y llima pulidora de cors y de cervells.

Confessém qu' en la nostra terra no está molt arrelada aqueixa planta, susceptible de cultiu en totas las latituts.

El día en que 'n traurém bona cullita... ¡tira peixet!... llavors, si som vius, ja vos diré quina será la primera nació del mon.

Joseph de Lasarte

FULLEJANT EL "BARCELONA Á LA VISTA„ (per *Alegret*)

—Qualsevol se reventi voltant per aquests carrers, mentres una s' hi pugui passejar tan descansadament...

PLUJA D' ESTIU

Els núvols blanchs, s' han tornat
[negres...
¡ja 'l núvol negre tapa 'l sol!...
Las flors alegres
van redressant el torsat coll! ..

¡Quánt temps! ¡Quánt temps que l'
[esperavan!...
¡Quánt temps! ¡Quánt temps sense
[venir!...
¡Tant que 'l buscavan
per l' horitzó cada matí!

Prou del bon Sol son estimadas...
de l' ardent Sol las fillas son;
pro assedegadas
se colltorsavan sos capolls...

Y ara á pleret sos cálzers obren
perque á pleret la pluja hi cau...
forsas recobran
prenen colors, alsan el cap!...

Y al veure entorn la terra humida,
desvanescudas de tant plaher
ab goig sens mida
van ofegant la llarga sed.

La nuvolada s' esbarría,
la nuvolada va fugint,
y 'l sol destría
els set colors de Sant Martí;
y ellas, las fillas agrahidas,
tot rumbejant els mils colors,
reben somrihent, rejovenidas,
el bes del Sol ¡pare de tots!

† MARIAN ESCRIU FORTUNY

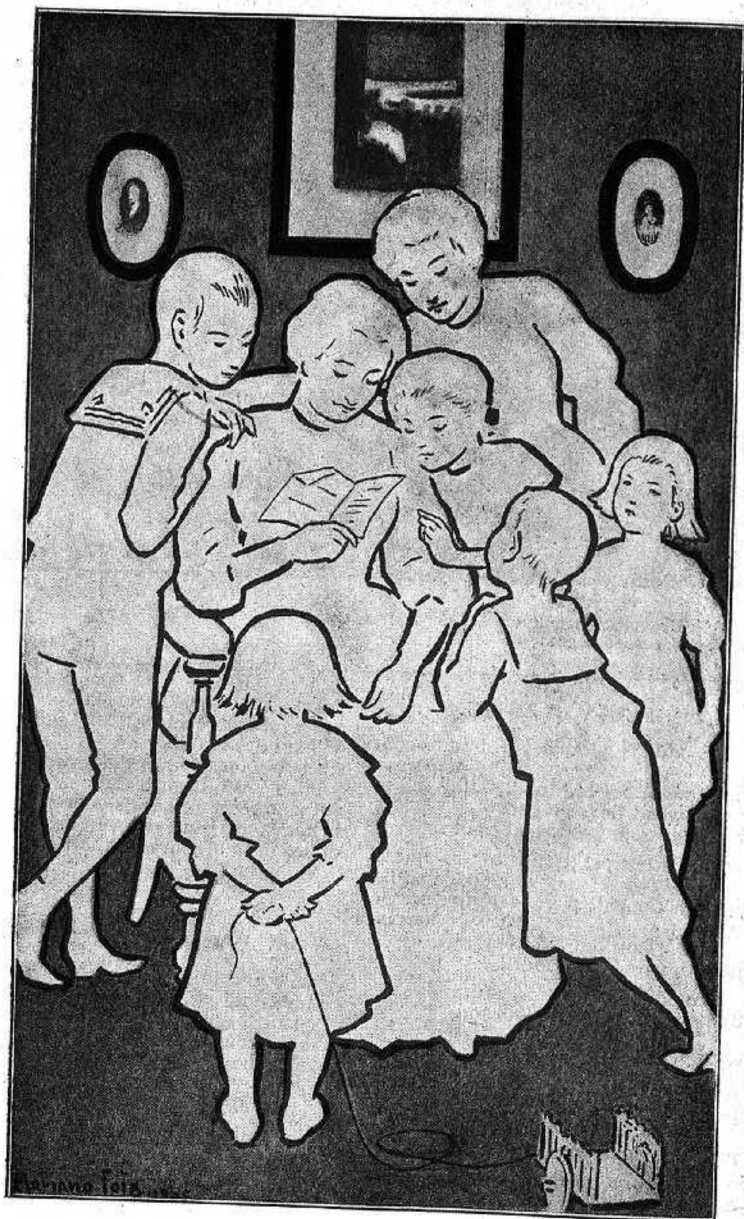
EPIGRAMAS

Al deixeble Pep Ferrant
li preguntá el mestre Serra:
—¿A diná menjeu entrant?—
Y ell li contestá al instant:
—Sí, senyó, *entrant*... á má es-
— [querra.

Al Esteva Pí, la dona
li fugí de casa seva
sens deixarli un fil de roba,
y díu la gent quan el troba:
—Estiga bo, senyó .. *Ex-teva*.

V. BERTRAN Y CODINA

CARTA DEL PAPÁ (per *Mariano Foix*)

—¿Sabeu qué diu? Que si sou bons minyons, d' aquí poch temps us fará enviar un altre germanet petit que acaba de comprar.

AIXIS VA 'L MON

La nina suspira
mostrant fonda pena,
frissosa recorda
el goig del passat;
paraulas melosas,
promesas qu' encisan,
miradas que atrauhen,
petons que han tentat.
Un jorn se sent mare,
y en son cor bategan
las ansias febrosas
de un demá enciser;
y al Cel sols demana
que pugui abrassarne
al ser que ja alena
unit á son ser.
No odía, perdona
al seductó indigne
que ab mots de falsía
tacá son honor;
puig que sa vilesa
li dona á conéixer
el goig d' ésser mare
el més pur d' un cor.
Y en tant sa feblesa,
que arreu se sospita,
troba sols desayres
y murmuracións;
els que amichs se deyan
li giran la cara,
y l' insult y escarni
té per companyóns.
No aixís passa al home
que ab acció atrevida
de una verje pura
profaná lo front;
com qu' es rich y guapo
li sobran obsequis
y tothom be 'n parla,
¡aixís marxa 'l mon!

DOLORS RIERA Y BATLLE

COINCIDENCIA

Quan morí el fakir Kapila pudía á santetat. ¡El seu sí qu' era ascetisme de veras! Si 'l no menjar, el no beure, el no dormir, el flagellarse 'l cos transformantlo en pur esquelet, el fugir de tot contacte ab l' aygua, l' escombrar ab la barba venerable la pols dels camins, el deixarse

EN EL "MUSIC-HALL" (per *Ida*)

Una "chanteuse" ab dó de pit.

créixer las unglas en forma de tira buixons, el passarse la vida en una estática contemplació del propi llombrigo son cosas útils pera la benaventuransa, bé 's pot afirmar que 'l benaventurat Kapila, desnú y descals que no vestit y calsat, passá en el mateix instant d' expirar á incorporarse á la substancia universal, sense que per arribar al suspirat *Nirvana,* se vejés precisada l' ánima del sabi, en descárrech dels seus pecats á sufrir els rigors de la metempsícossis, habitant successivament el cos de un tigre carnicer y el de un manso ruch y 'l de una pussa impertinent y 'l de un cuch fastigós ó de qualsevol altra faristela.

MONEDA QUE NO CORRE (per *J. Robert*)

—¿Un filipino ab cara de diners?... Ja 'm va bé, mentres no pagui ab pessetas del seu país.

La darrera voluntat del Sant home omplí als seus deixebles de consternació y astorament. Es el cas que Kapila havía consignat en nombrosos manuscrits els resultats de sas meditacións sobre las cosas eternals, sos diálechs ab els esperits y sas revelacións sobre 'l mon de lo invisible. Al morir, ordená que tots aquells manuscrits fossin cremats y las cendras depositadas en la seva tomba. Tornávanse bojos els admiradors del benaventurat, tractant d' esbrinar els motius de tan extranya prescripció, ¿Per qué destruhir aquells dons inefables de la sabiduría? ¿Per qué anorrear axís el fruyt de tants anys de visións celestials y éxtasis piadosos? ¿Es que Kapila no considerava als homes dignes de rebre las sevas ensenyansas? Un dialéctich prematur titllava de inconseqüent al místich cenobita per haver escrit lo que després manava tirar al foch. Un bromista celebrava la pensada, assegurant que més de quatre escriptors farían un bon servey á la seva fama, seguint un exemple tan discret, y exercint axís sobre llurs obras una especie de censura previa per respecte á la posteritat.

Era la voluntat de Kapila massa respectada pera no ser obehida. Sos

escrits tingueren la mateixa sort que tindrán els nostres el día que goberni en Mella. No més que un se lliurá de la incineració, y sustret hábilment d' entre las cendras per un dels deixebles del sabi, fou després conservat com preciós tresor passant ab l' herencia de la familia de generació en generació.

Veus'aquí lo que deya 'l manuscrit del fakir:

***

"Brahma no es el bé, Brahma no es el mal. Impassible, inmutable, imperturbable assisteix desde la seva eternitat á la perpetua mudansa de las cosas, al fluix constant dels fets sense que 'l bé li interessi, sense que 'l mal l' afecti, testimoni indiferent dels cambis de la vida qual curs incessant contempla, com contempla 'l riberench passar la corrent del riu.

„El bé s' anomena Vichnú, geni de la vida, de la llum, de la pau, del amor, de la felicitat, de la salut y del plaher.

„El mal s' anomena Siva, geni de la mort, de las tenebras, de la guerra, de l' odi, de l' esterilitat, de la malaltía y del dolor.

„Pero res poden ni Siva ni Vichnú sense permís de Brahma. Quan la primavera esmalta de flors la campinya, ó l' idea brolla en la ment del sabi, ó l' amor feconda 'l ventre de la casta donzella es perque Brahma ho ha volgut. Quan la pedregada assola 'ls camps y la peste delma las ciutats, y 'l dolor retors els membres, y la discordia impera entre 'ls homes, es perque Brahma ho ha consentit. La fulla del arbre no 's mou sense la seva llicencia.

„Un cert día Siva y Vichnú 's prosternaren ensemps davant del trono de Brahma.

—„ ¿Qué vols? — preguntá Brahma al principi del bé.

Proverbi (per *J. Juliana*)

Noya massa finestrera
per més que tingui casera
sempre 's quedará soltera.

L' ANUNCI MODERN (per *Ida*)

Qualsevol diria al véurels
que son marquesos ó condes
y ay, son dos pobres modelos
de "L'Echo de la Mode."

—„Senyor—digué Vichnú—jo he inventat un instrument que fará la felicitat del género humá. Per ell regnará sobre la terra l' abundancia. Ell servirá al traball d' estímul y de recompensa. Ell excitará la laboriositat, engendrará la previsió, fortificará la prudencia. Per ell els homes se posarán en relació y entrarán en concert las nacións. Ell será 'l talismá de la pau. En ell trobarán medi adequat els més nobles afectes de l' ánima: l' amor, l' agrahiment, la caritat. Ell será 'l puntal més ferm de las humanas societats y 'l propulsor més poderós del avens dels pobles.

—„¿Y tú, que vols?— preguntá Brahma al principi del mal.

—„Senyor—digué Siva—jo he inventat un instrument que fará la desgracia del género humá. Per ell la discordia imperará entre 'ls homes. Per ell s' agitarán las nacións en perpetuas guerras. Per ell el pare renegará del fill y 'l fill del pare, y 'l germá del germá y la muller del marit. Per ell serán possibles la copdicia, el robo, l' avaricia, el soborn, la usura. Tots els vicis trobarán en ell la seva recompensa. Ell será premi de la traició del home y de la prostitució de la dona. Ell transformará 'l cor humá en niu d' escorsons Ell infundirá l' orgull en moltas ánimas y l' enveja en las demés. Ell engendrará en alguns l' arrogancia y en els altres el servilisme. Ell esbategará en el fons de tots els desastres y será causa eficient de tots els grans cataclismes socials.

—„¿Quín invent es el teu?—preguntá Brahma á Vichnú.

„Y Vichnú enmudí.

—„¿En qué consisteix el teu invent?—preguntá Brahma á Siva.

„Y Siva no digué aquesta boca es meva.

„Brahma, que tot ho sab, penetrá fácilment la causa de aquell silenci. Vichnú temía que Siva, noticiós del seu projecte, neutralisés ab sas malas arts els excelents efectes que d' ell se prometía. Siva temía que Vichnú, amo de son secret, impedís el cumpliment dels mals que d' ell esperava.

„A indicació del Omnipotent acostá Vichnú sos llabis á l' orella dreta y Siva 'ls seus á l' orella esquerra de Brahma, y abdós en breus paraulas li donaren compte de llurs invencións.

„Per primera y última volta en el curs dels temps etgegá Brahma una inmensa riatllada, quals ecos repercutiren en las concavitats del espay ab las ressonancias del tró.

„Siva y Vichnú coincidían en el seu invent.

„Havían inventat el diner.

„Brahma doná al deu del bé y al del mal el permís solicitat pera l' aplicació del seu invent y 's disposá á contemplar curiosament els efectes.

„Y s' assegura que desde llavors lo qu' es Brahma viu molt divertit.„

Alfred Calderón

¿UN CRIM?

Al carrer de Malnom, número trenta,
quart pis, porta segona
hi habita una familia honrada y bona
que disfruta, per cert, de alguna *renta.*
La forman el marit, el qual té fama
d' haver guanyat molts *pesos* allá América,
sa esposa, una senyora molt... *esférica*
y la filla, qu' es coixa de una cama.
Tenen al seu servey una tal *Milia,*
xicota guapa y jova;
y á més tenen un gos de Terranova
que 'l tractan com si fos de la familia.

COMPTES VELLS... (per *Picarol*)

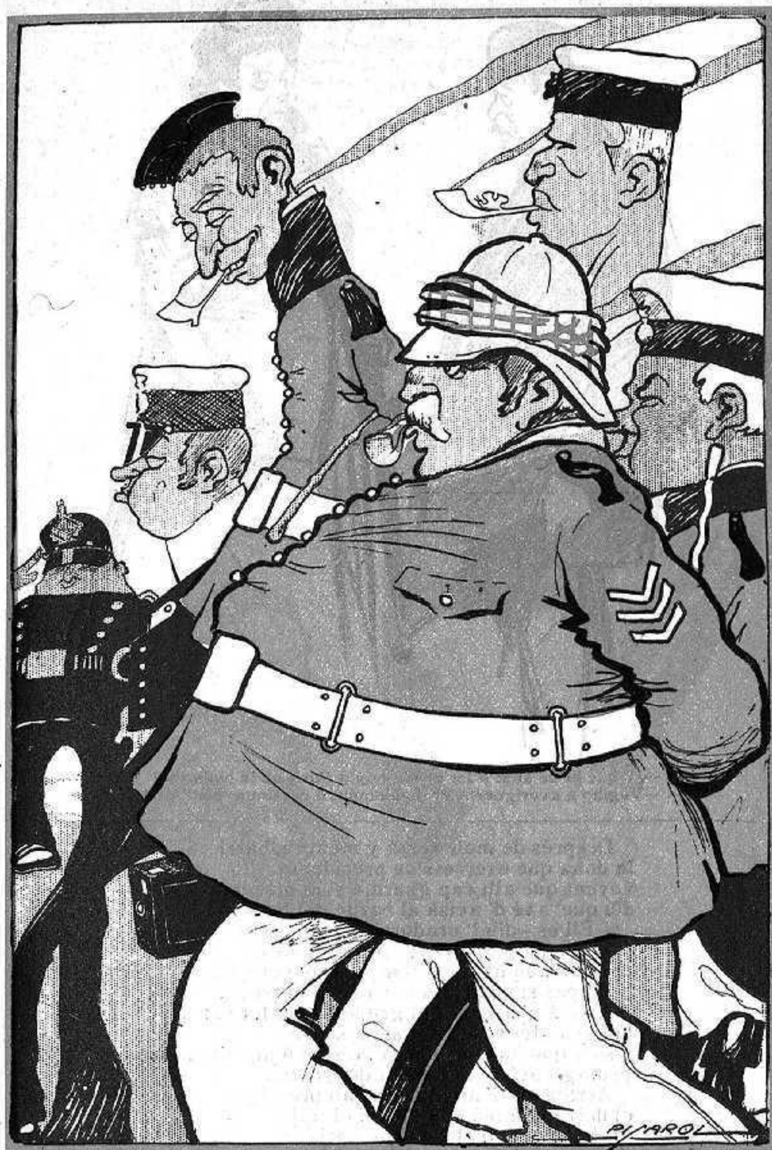
—No cal que insistan ustedes. L' Achuntament no se puede distraer en pagar techs. Si se tractase de celebrarlos sería otra cosa.

A dins d' aquella casa
sempre ha regnat la ditxa més divina
degut, segons díu més d' una vehina,
qu' ell es un tros de pá; es á dí, un tros d' ase.
Ab ningú del vehinat tenen conversa
y no es pas perque siguin orgullosos;
tothom veu anar junts sempre als esposos
desde 'l pis á la Rambla y viceversa.
Molts vespres va á passarhi la estoneta
un cert senyó elegant, de bona estampa,
y la opinió ab faldillas per 'llá escampa
que hi va per... no se qué, á la senyoreta.

—

Son las nou del matí. Es día de festa
el taberner que 'l ví á la casa porta
inútilment está picant la porta,
puig ningú li contesta.
No falta aviat qui sas tafanerías
allí de manifest posá, y ab manya
esplica al taberné com cosa estranya
que no s' ha obert la porta fa alguns días.
Aviat alguna dona pert els frenos
y un grupo 's va formant de mica en mica,
fent un farcell d' historias, ahont s' hi fica
un crim, assessinat, robo y venenos.
Tothom fa 'l comentari á sa manera
y pel carrer no 's parla d' altra cosa;
que *canti* la portera algú proposa
pro, es inútil, no n' hi ha allí de portera.

RECORT DE UNA VISITA (per *Picarol*)

Els amos del món.

CRIEU FILLS... (per *Ida*)

—¿Y qué hi ha anat á fer el seu noy á París ab la bailarina?
—Vágiho á averiguar... Probablement á continuar els "Misteris".

Després de molt xerrá y moure xibarri
la dona que exerceix de presidenta
veyent que allí cap guardia s' hi presenta
díu que 's té d' avisá al batlle del barri.
—Ell es —díu l' oradora ab veu molt forta—
l' únich que pot obrir;—pro no li falta
algún tranquil que á temps aixó li engalta:
—No pas si una bona eyna no s' hi porta.—
Aixó á n' alguns del grupo els ha fet gracia,
la dona ofesa vol tirarshi á sobre
y sort que ha anat lleugé, ó sino á aquell pobre
protagonista 'l fa de una desgracia.
Arriba allí l' arcalde que ab prou feynas
el deixa caminá un doló en el fetje,
un vell municipal d' *efigie* lletja
y un manyá carregat ab un feix d' eynas.
Ja pujan dalt y ab ceremonia poca
el pany queda arrencat. Un cop d' obrirse

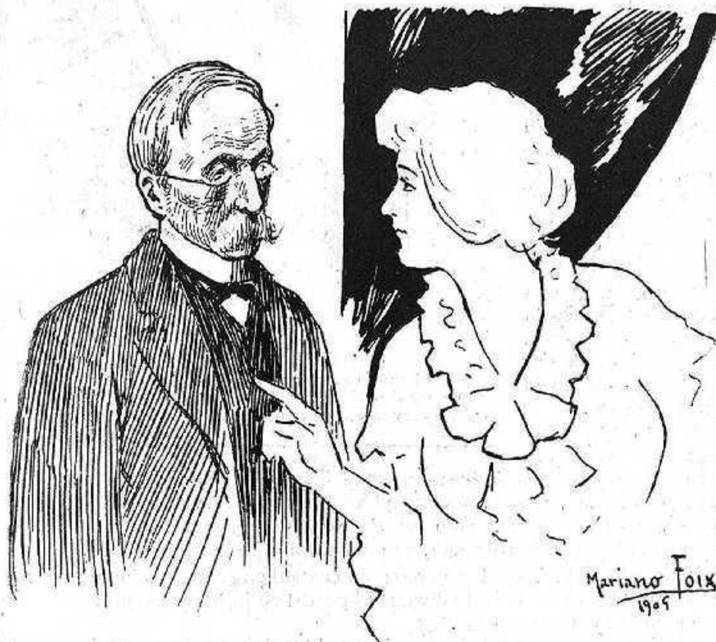
acaba aquella porta, allí á sentirse
comensa un tuf que 'ls tapa nas y boca.
  Se fican cap á dins contant els passos
com buscant ahont hi ha un mort ó be un cadavre:
el guardia ab una má hi estreny el sabre
y ab l' altra 'l mocadó, tapantse 'ls nassos.
  Al arribá á la cuyna, se 'ls presenta
als ulls un quadro trist, que causa pena.
Davant d' aquella escena
l' arcalde casi be 's mor de repente.
  A terra, extés, de panxa enlayre 's troba
com si encare volgués cridá assistencia
el cadavre del gos de Terranova
deixant aná uns perfúms que ni... d' essencia.
  Averiguat el cas com la lley mana
aviat s' ha sapigut y s' ha fet corra
que 'ls senyors van anarsen á la torra
y el gos á dins del pis s' ha mort de gana.

J. Staramsa

PERQUE 'M POSAREN PRES

Confesso que soch un maniátich, no dich gran ni incorretjible, perque las mevas manías en primer lloch no tenen res de sublims, y en segón per

Avans del primer net (per *Mariano Foix*)

—Vaja, ¡prou que li agradará sentirse dir avi!..,
—Mentres no 'm confonguin ab el del "Parque", menos mal.

—Els homeópatas sostenen qu' á menor quantitat de medicament s' obté major efecte. Aixís, donchs, un aeronauta deuría elevarse no en un globo... sino en un "globulillo".

que fa cosa d' una senmana que m' he tret de sobre la que duya 'l númeró 1. Me feya estar bon xich intranquil y 'm proporcionava molts disgustos. Desde 'l novembre del 1904 al 10 d' agost del que corre, he mudat més de quinze vegadas de criada.

Ja 's compendrá, donchs, que tracto de la manía d' ésser robat.

El quarto en que hi tinch instalada la taula d' escriure, semblava més una sala d' armas qu' un lloch d' estudi.

Dos carrabinas carregadas, tres revólvers de marcas diferents en els tres principals calaixos, mitja dotzena de xiulets d' alarma—això sense contar que 'n porto un á cada butxaca, — un ganivet de *monte,* un espasí, un sabre de guardia civil, un tricorni y dos florets qu' encrehuats sota una destral y una pistola antiga, formavan la panoplia qu' encare está empotrada á la paret del fons.

Vaig apendre d' esgrima únicament pera defensarme dels lladres—personatjes de ma pesadilla constant,—y no pera desafiarme, donchs sempre m' he declarat completament contrari d' aquesta mena de jochs. Quan me donan una bofetada, si no puch fugir, paro l' altra galta desseguida, que per alguna cosa soch cristiá.

De tots els vehins del meu barri jo era qui pagava més bé al sereno, ab la condició de que havía de dormir al portal de la meva escala, ó al menys deixarhi 'l fanal tota la nit.

Y no estant satisfet del tot, vaig apendre de cridar y molt més de corre per lo que pogués convenir, especialment en el cas de que 'ls xiulets se m'

(per *Apeles Mestres*)

—Tan bé qu' está del llit dirne "el llit" ¿per qué 'ls castelláns n' han de dir "la cama" y els francesos "la cuixa"?...

tornessin muts y las armas, de fira, com sol passar moltas vegadas.

No obstant y tot això no n' hi havía prou. Creya fermament que tenía d' ésser robat.

Aixís es que la porta de casa no patía de fret; sempre anava forrada ab tres "Mañachs„, dos baldons, una cadena y una barra de més á més.

Tenía 'l porter ensinistrat y tots els vehins, desde 'l terrat fins al entressol, coneixían el só dels meus xiulets d'alarma per mor d' alguns lapsus que de tant en tant la manía número 1 m' obligava á cometre.

***

Sapiguts els antecedents, entraré en materia. Vaig á contarte, lector discret, el cóm y perqué he triomfat d' aquesta mania tan calamitosa: imposante, no obstant, la condició de que no t' has de riure de mí.

Comenso ab qu' es cert alló de que *un clau treu á un altre clau;* tant es aixís, que si no n' estessis segur te 'n convencerías desseguida.

La meva manía número 2 es la por de morir vestit.

Per aquest motiu, á més de la colecció d' armas que ja t' he manifestat, conto ab una biblioteca de verdader mérit.

Vull dir que no hi ha en ella ni una novela, ni una historia, ni un drama, ni sisquera un llibre de versos!... ¿Quí no té un llibre de versos? ¿Quí se 'n pot escapar haventhi tants milións de poetas á Espanya?

En una paraula, la literatura, la navegació aérea, l' agricultura, la química, la música, la cartomancia, la pintura, l'industria, l' arqueología, res d' això; ni l' arquitectura, ni las ciencias exactas ó duptosas hi prenen part en la meva biblioteca; millor dit, res absolutament que representi l' activitat de la vida del home.

La meva biblioteca está formada pura y exclussivament de llibres de Medicina. ¡Ah la Medicina! Això es lo més práctich y saludable; es lo qu'

afecta directa y poderosament á la vida del home. Jo crech en tots els metges, pero no acepto cap medicament. Las malvas, el plantatge, l' aygua del Carme, de sanet y de llinosa y l' oli de ricino, son las parts integrants del meu gran régim curatiu.

Tornant á lo que 't deya de la biblioteca meva y teva desde aquest moment, te faig á saber, estimat lector, qu' en ella hi figuran desde las profondas receptas del inmortal Galeno als interessants prospectes del inolvidable Munyon dels Estats Units. Vaja, que hi es tot: la cirurgía, l' ortopedia, la alopatía, la homeopatía, etcétera, ab tots els seus homes y fets y miracles, sistemas, aparells y reclams curatius que 'n tinch una magnífica colecció, desde 'ls que 's reparteixen per las Ramblas de Sant Joseph y del Mitj als que tiran els xarlatans desde 'ls seus cotxes pel Pla de Palacio, Porta de la Pau y Mercat de Sant Antoni. Me sembla qu' ab lo que vinch esplicant n' hi ha prou y massa pera creure que tinch una por estruendosa á las malaltías.

—¿Cóm es que l' amo d' un café diu "consumidors" als que hi entran, sent aixís qu' els que 'l fan consumir son els que passan de llarch?...

Lo que fa del tot comprensible que 'l día 17 d' agost estigués seriament preocupat.

Era á mitja tarde y feya dugas horas qu' estava estudiant els microbis que hi ha en cada gota de las diferentas ayguas que consumím á Barcelona.

Feta la comparació—perque has de creure que tenía sobre la taula moltas ampollas, á rahó de una per cada font pública de ciutat—vaig resoldre que lo millor que podia fer era no beuren d' aygua.

Y aquí va ser el conflicte. ¿Cóm arreglarho? En Kuhne, el célebre Kuhne 'm prohibeix beure vi y la prudencia no 'm permet beure cap mena d' aygua de Barcelona!...

Realment, era un cas apurat.

Y vaig resoldre lo que sempre acostumo: anarmen á passeig. Era la millor hora; dos quarts de set del vespre.

(per *Apeles Mestres*)

—Desenganyarse, per no patir fret lo millor es encomanarse á "Dios... sobre todo!"

A las set passava per davant dels Jesuítas. Las ferradas portas del temple estavan tancadas. Quínas portas, fillets de Deu!...

Dech confessar que vaig envejarlas pera 'l meu pis.

Aquesta prudencial reflexió de la meva manía número 1, va desaparéixer desseguida davant del relleu extraordinari que prenía la que tinch catalogada ab el número 2. Per tot arreu veya microbis. Hauría jurat qu' en inmens y invisible diluvi m' inondavan.

Això 't fará compendre com de cop vareig topar ab un home que 'm mirá molt estranyament. Jo 'm creya sol en la llarga acera, solitaria, d' extrém á extrém per mí.

El misteriós personatge s' arrambá á la paret com si tingués por, y apretá 'l pas precipitadament.

La topada sigué fan forta que no recordo quina de las sevas mans tantejá totas las mevas costellas. Aquell sér extrany, no hi havía dupte, era 'l tipo refinat del lladre. Per tant vaig compendre que 'm trobava en un moment trascendental de la meva vida.

La manía número 1 de sopte, rápidament, me doná 'l crit d' alerta.

¡M' havían prés la cartera! ¡Lo qu' era manía passava á ser realitat!

Giro sobre 'ls talons, aixeco la pols del carrer y l' arreplego per l' espatlla:—La cartera!—crido fent la cara més terrible que s' hagi vist.

Ell s' espanta, me la dona tremolant y pega de cap contra las pedras de la fatxada dels Jesuitas.

No sé pas si va caure ó no; lo que sé es que vaig agafar Bruch amunt y al entrar á la Granvía m' aturan, me posan prés per ordre de l' autoritat y per poch que 'm lligan com un sant Crist...

Era ell, ell!... aquell lladregot qui m' acusava!

¡Ah, jo 'm tantejava tots els meus xiulets d' alarma y l' Smith, sobre tot l' Smith!... Si hagués gosat li feya un trau al cor!...

¡Poca vergonya!... Jo bé protestava, pero no hi hagué remey; al cap d' un quart entravam al Gobern civil.

El quefe de policía va fallar en contra meu.

Realment, aquella cartera no era la meva. Jo l' havía robada!... Jo!...

ningú més que jo era 'l lladre!

El fet se feya incomprensible, altament alarmant y misteriós. ¿M' havía tornat ximple? En tal cas ingressaría al manicomi.

¿Jo ximple? May del mon; estava en us perfecte dels cinch sentits. ¡Ximple, ximple!... Jo no 'n soch de ximple!

—Donchs, aixís, es lladre; per tant, dormirá á la presó. (¡!) Porta la cédula?

—La cédula es á dins de la cartera que m' han robat.

—¿Excusas en aquesta hora? Cap á la presó!

(!!!!)

—¿De quin mal té de morir un matemátich?... De mal de pedra, perque siga dit que l' ha mort el "cálcul".

Van compareíxer dos números ab unas cordas y uns garrots més llarchs qu' ells y més groixuts que las sevas caras. L' angunia que vaig passar es indescriptible. A la fí—no 't vull fer patir á tú, ara, lector estimat, que cap culpa hi tens—el quefe va permetre que me 'n anés á casa ab la condició de que á l' endemá me presentés pera resoldre 'l cas.

¿Pero y la meva cartera?

. . . .

Vaig obrir els tres panys de la porta del meu pis y escapat, fet un boig, ensopego ab una cadira, faig caure á la minyona y entro en el meu quarto.

Damunt de la taula hi havía la ditxosa cartera al costat d' una carrabina, d' un xiulet y d' un talla paper.

A l' endemá, al aixecarme del llit, vaig notar que á dintre casa hi feya una fresca fora de costum, altament agradable.

Havía dormit ab la porta del pis oberta de bat á bat.

Segurament qu' aprofitant el descuyt mentres jo dormía, la meva manía número 1 va fugir plena de vergonya per la miléssima planxa que m' havía fet fer ab els seus desvaris; pero ben mirat no hi he guanyat gran cosa, y aquest es el meu sentiment, perque totas las manías que 'm quedan, com qu' han corregut un número, 'm trobo que la *por de morir vestit* es la que va al davant y aquesta es bon xich difícil d' esquivar... A menys

(per *Apeles Mestres*)

—¿Davant de quín notari devía firmarse la "Sagrada Escriptura"?

que l' estiu vinent agafés el cólera y després ho pogués escriure...

No hi veig altra solució.

R. NOGUERAS OLLER

¡VANITAS VANITATUM!

¡Cóm va omplírsem el cor de satisfacció al contemplar aquell espectacle, senzill en sí, pero, en el fons, consagració indiscutible del meu talent y 'l meu mérit!

No n'hi havía pera menos. Si algun dupte hagués pogut jo abrigar respecte al valor y á la forsa dels meus traballs literaris, la expontánea manifestació d' aquell home 'l deixava completament desvanescut.

Havía jo escrit el día avants un article humorístich que, segons las mevas presumpcións, devía forsosament produhir en els lectors una estrepitosa explossió de riallas. Assumpto ben trobat, forma elegant y cuydada, xistes nous y á mans plenas escampats... L' éxit era segur. D' aquella feta, la meva reputació d'escriptor festíu anava á quedar sólidament afirmada.

***

Y no m' havía equivocat, nó: ho acabava de palpar; ho havía vist, sense buscarho, ab els meus propis ulls.

¿Cóm havía sigut aixó? D' una manera tan senzilla com inesperada. El periódich ilustrat que 'm publicava l' article havía sortit aquell dematí, y jo, desde 'l meu balcó, veya com un conegut, vehí d' la casa del davant, el llegía. Si, llegía 'l meu traball: ho distingía perfectament gracias als dibuixos qu' en el text hi havía intercalats. L' home tenía el periódich obert sobre la taula, y ab el cap apoyat en las dugas mans, de cara á mí, llegía, llegía pausadament, retratántseli el goig en el semblant, sense que ni remotament pogués sospitar que jo, l' autor, darrera de la persiana del meu quarto m' estés contemplantlo.

¡Y qué de gust reya, 'l bon senyor! Com més s' engolfava en la lectura, més freqüents y accentuadas eran las sevas riallas. No alsava 'l cap, apenas se movía: semblava que li dolgués apartar els ulls d' aquellas planas

ahont la meva musa enjogassada havía abocat tan graciosos acudits y originals agudesas.

Sol y tot com me trobava—ho confesso—vaig tornarme vermell. Tremolava de content, de plaher, de goig. Aquellas riallas eran la més preuhada recompensa á que un escriptor festíu pot aspirar. Cada vissatge, cada rictus de la boca del regositjat lector era un aplauso estrepitós que 'm ressonava en el fons de l' ánima. Gosava plenament del meu triomf. ¡L' autor, l' afortunat generador d' aquella franca y abundant alegría era jo, jo!

¡Ah! Quan el bon senyor me vejés, ¡cóm deuría apressurarse á felicitarme! ¡Ab quína satisfacció correría á apretarme la má, agrahit pels moments ditxosos que li havía proporcionat el meu article!..

CAVILACIÓNS

—Si el "patrimoni" es lo que s' hereda del pare, lo que s' hereda de la mare deu ser... el "matrimoni".

***

En efecte, aquella mateixa tarde vaig toparme ab ell al café, y la meva sorpresa fou tan gran com pot suposarse al veure que 'm parlava de tot, menos del meu graciós escrit.

No va deixar tecla sense tocar. Diatribas contra 'l Gobern; comentaris referents á las hetxuras d' una tiple que 'l día avants havía debutat; lamentacións sobre l' aument qu' en el preu del pa s' anunciava... Pero del meu celebrat article, ni un mot.

—¿Será distracció?— vaig dirme.—¿Será tal volta ruindat d' esperit, fruyt vergonyós d' aqueixa secreta enveja, que 'ns priva de confessar l' admiració que per una persona igual á nosaltres sentím?

No 'm vaig poder aguantar. Veyent que l' home enrahonava, enraho-

(per *Apeles Mestres*)

—¿Quín es l' home que millor cumpleix ab el precepte evangélich: "la má esquerra no deu saber lo que fa la má dreta"?... Un mal pianista.

nava, sense fer al meu hermós triomf la més petita alusió, vaig voler refrescarli la memoria.

—Estava molt alegre vosté, aquest dematí,— vaig dirliabmarcada intenció:— ¡Quína manera de riure al seu despaig!

—Escert,—me respongué en tó molt natural:— ¿Que m' ha vist?

—Sí; he sortit un moment al balcó, y... ¿Y qué era lo que li ocasionava aquellas interminables riallas?

El seu semblant va animarse y jo—¡al fí home!—vaig disposarme á gosar de la meva apoteossis.

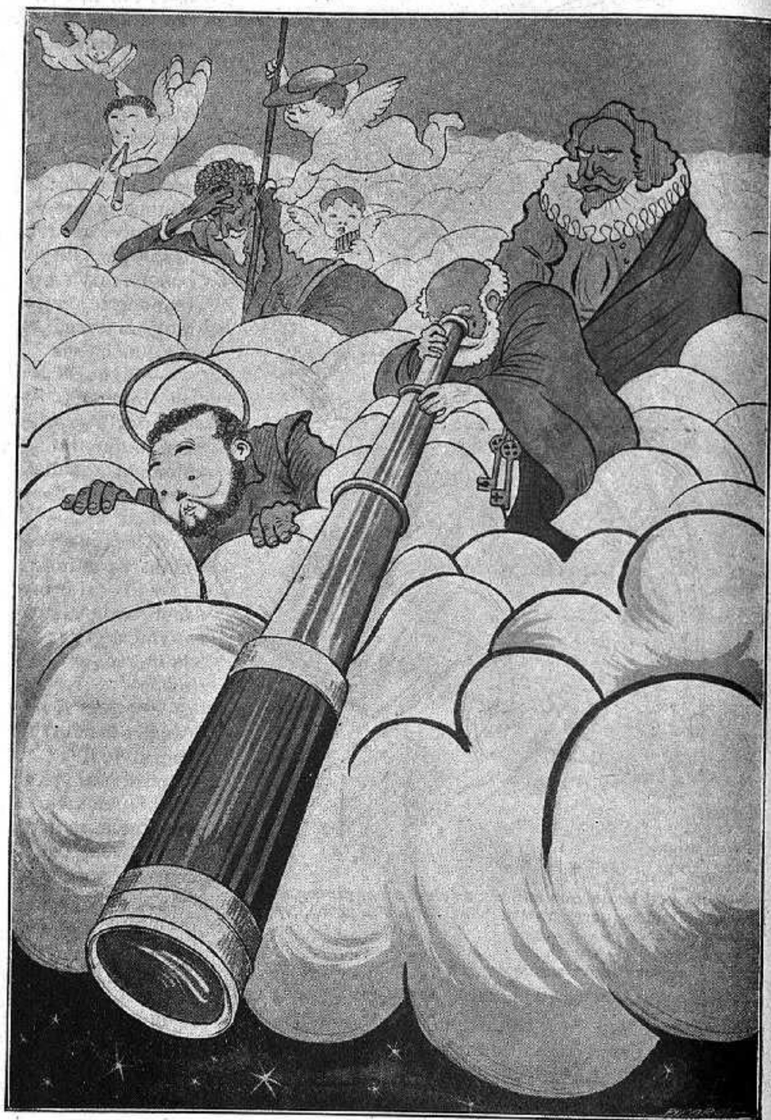
—¿Qué era?.. Una cosa saladíssima. Jo llegía... ¿quéllegía? . ¡Ah! Ja hi caich: precisament un article de vosté, que, entre nosaltres sigui dit, m' ha semblat una mica fluixet. Dugas moscas han vingut á posarse sobre 'l periódich, y barallantse, ó jugant, ó dihentse... Deu sab lo que devían dirse, quinze minuts s' han estat allí las dugas bestioletas corrent, empaytantse, fent tamborellas y adoptant unas posicións tan maravellosament cómicas, tan soberanament divertidas que, ab sinceritat li dich, he passat el rato més deliciós que 's pot vosté imaginar.

. . . .

¡Brrrom!

No vaig caure en rodó, sens dupte perque instintivament vaig agafarme á la cadira; pero la sanch va glassarse'm á las venas y vaig sentirme una cosa... ¿cóm ho diré jo?.. com si navegant en magestuós globo y ele-

Durant las festas del Quixot (per *Picarol*)

CERVANTES:—Fixeu l' ullera á Espanya y digueume ¿qué veyeu?
SANT PERE:—Una moixiganga indigna de vos, que 'n diuhen "Centenari".

vat á inconmensurable altura, de prompte, desinflantse'm en sèch l' aparato, globo y jo haguessim descendit, en un moment, de las espléndidas regións celestials al fons d' un abím negre, molt negre, y empedrat tot ell de xiulets.

A. March

PUNT SOBRE LA I

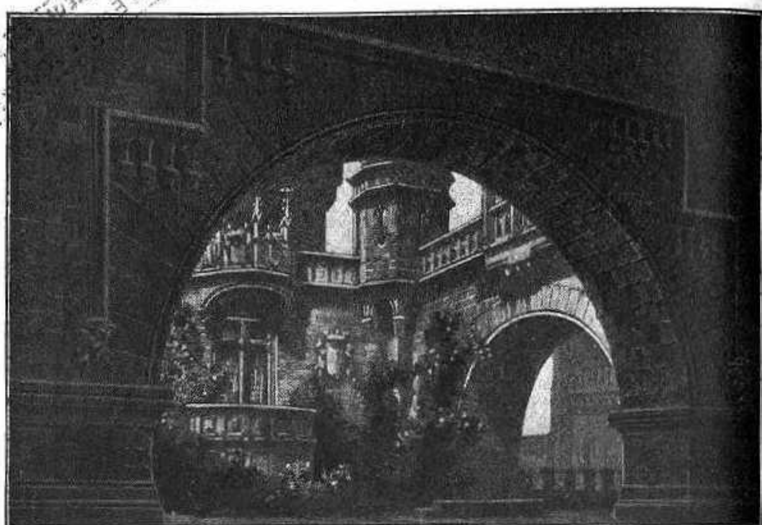
Hi ha vista en judici oral,
y la Sala está imponent;
en el públich, molta gent
y al *banquillo* el criminal;
tres magistrats ab birret,
que posan el pels de punta,
sota 'l dossé; un d' ells pregunta
al processat qu' está dret:
—¿Se confessa autor ó no?
¿Vosté 's conforma ab la pena?
Y aquell, ab veu molt serena,
li contesta:—No senyó.
—Segueix el judici,—diu
el President; y 'l Fiscal
interroga al criminal
que ho nega tot, y hasta riu.
La causa se l' hi ha seguit
per robo d' un sach de má
ab tres duros dintre, un pá
dos mocadors y un vestit.
Pero no hi ha testimonis
ni proba documental.
Ningú ha vist res, y 'l Fiscal
se dona á tots els dimonis.
Pero acusa, y molt formal,
y excitantse hasta el deliri,
demana un any de presiri
y 'ls gastos. ¡Per xó es fiscal!
Com el defensor no es crach,
demostra, y no ab grans apuros,
no havé existit els tres duros,
ni 'l vestit, ni 'l pa, ni 'l sach.
El públich, que té la mala
costum de la imposició,
no xiula al Fiscal per pó'
de que *despejin* la Sala.
Pero baixet, l' ignocencia
del processat reconeix
y diu que 'l Fiscal mereix
un estable, y no una Audiencia.
—¿Te alguna cosa que dí?
el President al final
pregunta á n' el criminal;
y ell, cremat, contesta:—Sí;
m' agradan las cosas netas.
¡Quin modo d' acriminar!
Dins del sach no hi vaig trobar
més que catorze pessetas.

Eduard Aulés

Rumiant la mostra (per *Ida*)

—¿Quí era l' "Ecce-homo"? Ben segur que devía ser un solter sense diners!...

Projecte de decoració.

LO JEPET Y LA JEPETA (*)

Lo Jepet y la Jepeta
diuhen que s' estiman tant:
ella 's creu tot' una dona,
y ell presum qu' es home gran;
y per més que ni un ni altra
als nou anys no arribarán,
tot tibats diuhen pe 'l poble
que aviat se casarán.

—

La Jepeta es rossa y blanca,
lo Jepet com un carbó.
Viu l' aymada á un cap del poble
y al altre cap l' aymadó;
més un día van trobarse
á vora l' abeuradó
que la mossa hi duya un matxo
y un altre matxo el minyó.

—

Y va ser que la Jepeta
va caure al aygua corrent,
y 'l Jepet pera salvarla
se tirá al aygua rabent.
Abrassadets ne sortiren,
tan tost plorant com rihent;
y 'ls matxos sols ho van veure
com fou l' enamorament.

—

Mes d' aquell día á tot' hora
l' un rera l' altra se 'n va,
y ella 's vol posar cotilla
y ell s' eminestra á fumá;
y amagan sota una pedra
tot lo que dels dos será:
un mandró, 'l cap d' una nina,
pells de serp y un tros de pá.

—

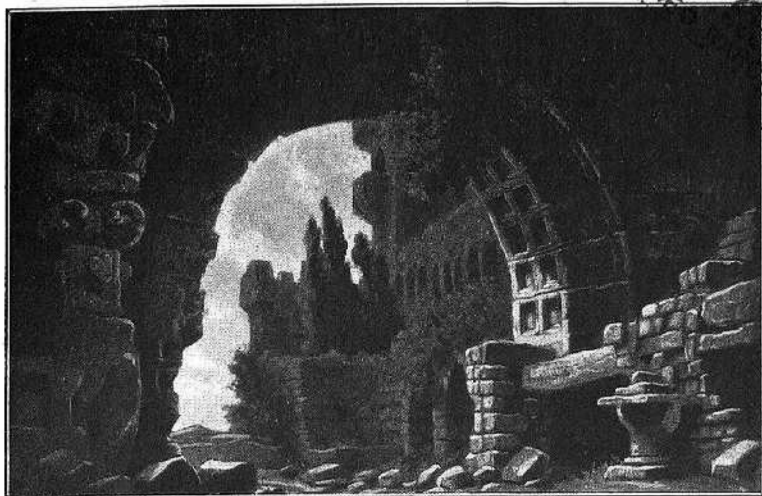
Mes veus' aquí que una vetlla
negra y trista del advent,
en que s' estavan els quatre
uns jugant altres bevent,
vora d' ells, vestint de festa
va passar molta de gent,
y tocaren las campanas
en senyal de casament.

—

Y 'l Jepet y la Jepeta
s' agafaren per la má,
y al dir ella: "Y si 'ns casessim?„
ja ell diu: "Anemse á casá.„
Y de las pobras bestiolas
ni se 'n van enrecordá,

(*) Del Llibre «Novas Poesias», próxim á publicarse.

(per *Moragas y Alarma*)

Altre projecte de decoració.

que corrent darrera 'ls nuvis
á la iglesia 's van entrá.

—

Era á punt la ceremonia:
l' altar de ciris guarnit,
la Mare de Deu alegre,
el capellá revestit,
voltant els parents als nuvis,
y assobre un banch enfosquit
el Jepet y la Jepeta
mirántsels de fit á fit.

—

Y al dirli el capellá al nuvi
si á ella la vol per mullé,
dos *sí* 's van sentir pe 'l temple,
que 'l Jepet ho respongué;
y al preguntarho á la nuvia
la Jepeta ho diu primé,
y tothom se gira enrera
no sabent el crit d' hont ve.

—

Y al lluny, en mitj de la fosca,
quelcom d' extrany han mirat:
cossos de monstres que venen
picant fort en el llosat,
ab orellas com de diable,
y ulls ab foch de condempnat,
y 'ls monstres bramuls feréstechs
de cop pe 'l temple han llensat.

—

¡Quínas bascas y quíns xiscles
fent l' acte de contrició!
S' abrassan sogras y noras
tot demantse perdó;
el nuvi en lloch de la nuvia
ja abrassa al senyor rectó;
y empenyentse com ventada
surt tothom en confusió.

—

Y 'ls baylets corre que corre
per lo carré entenebrat
com dos ánimas en pena
fugint del diable escapat;
sino que al girarse 's troban
ab els matxos de costat
que pacients, el cap en terra
ni en la iglesia 'ls han deixat.

—

A ella entrant á casa seva
l' han tostat d' alló més bé,
y ell ha rebut de sos pares
per tocatardá també.
Mes felissos com els ángels
dormits Jesús els vejé,
creyentse que d' aquell día
ja eran marit y mullé!

Angel Guimerá

TERME MITJ

Cor d' ángel tú, jo cor d' home;
tú ab la fé de tos passats,
en quan á mí, hermosa meva,
massa que ho sabs.
Vindrá nostra hora darrera,
que aquesta no falta may,
y hont aniré jo? y tú, hermosa,
ahont anirás?
Tú amunt, amunt com els núvols,
jo avall, avall, ben avall;
¡ay, quina mirada al veure'ns
despariats!...
Mes, no: jurament vaig ferte,
y jamay l' haig de trencar.
Davant de Deu vaig prométre't
no separa'ns;
y tú podrás demanarli,
ab el cor enamorat,
que no permeti que falti
qui t' ayma tant.
Entre l' infern y la gloria
diu que hi ha un lloch, tú bé ho sabs;
jo hi pujaré per atényer'l,
tú hi baixarás;
qu' es just qu' en el Purgatori
se trobin agermanats
els qui al mon no 'l conegueren
ni un sol instant.

J. Roca y Roca

1875

PARLA EL PECAT

A tall de Zarathustra,
un Modernista Antich que 's dava llustre.

—Verges, donzells, mullers, marits que us alabeu de sans y forts: Jo m' entafuro en vostres cors, y afalagantvos els sentits, us vaig corcant els esperits.

¡Esperits flachs, cors esquifits que aneu lliscant com uns llimachs arrossegant la conciencia; que sou petits, que sou manyachs davant la meva omnipotencia!

Durant l' Eclipse (per *J. Llopart*)

—Amich Sol ¿qué has fet de ta clássica cabellera?
—No veus que aquesta vegada, entre sabis y tontos han sigut tants á péndrem el pèl...

Romeus del Art y del Amor, canteu el Goig buyts de Ideal, tot fent brasset ab l' Alegría.

Jo us lligo al carro del Dolor. Junyits á n' ell fereu la vostra vía dret al abím, camí del Mal.

Avall, avall per la pendent, traquetejant sense estimbarse va el vostre carro esclafant gent que de bon grat deixa esclafarse.

A la pressió del seu trepitj las flors del Mal oscilan mudas com animetas corrompudas pessi-

FEMINISME (per *Ricard Urgell*)

—Després dirán dels homes y las donas... Nosaltras tot el día fent mitja, y ells... ells no mes son bons pera fernos escorre 'l punt.

golladas pel Desitj. Al só estrident dels picarols llenseu cansons esbojarradas. Y al ser de nit, moltas vegadas, quan se us encaran els Mussols, els saludeu á rialladas.

Jo ab l' ull despert, de día y nit, furtivament vos obro el pit pera espiarvos la Bonesa; y us la contemplo fit á fit pel carré, á taula y en el llit, ab sa esplendent nuesa.

AL GRAN HOSPITAL CLÍNICH (per *I. Llopart*)

No 'n vulguin mes de trenyinas!
De rovell, no n' hi ha pas poch!
Pero no veurán en lloch
ni malalts, ni medicinas.

¡Verges, donzells, mullers, marits: sou uns orats y sou uns nens!

Estemordits, tanqueu els vostres ulls petits á la inmensa claror del Sol inmens.

Així es com vostra idea de Vritat us mixtifica la Natura. Y per xó els vostres clams de Pietat semblan gemechs de criatura.

¡Fins la joya del Bé fruhiu ab greu, cobarts esclaus del *Dies Iræ!*

¡Cóm us espanta l' Ull de Deu que, sempre fixo, ab placidesa us mira!

Verges, donzells, mullers, marits; ánimas grans, cors exquisits. Vostres anhels, vostres amors de neurosismes atacats, jo, entafurat en vostres cors, els veig per dins tots infectats, com gossos morts abandonats...

¡Pobres esclaus de vicis y virtuts, si no us treyeu de sobre aquesta farda!

Anant pel món, camí del Mal, vos pesan més que l' Ideal, el Dupte Etern y la basarda.

Sou penitents poch convensuts; y aquesta Mort que tant us tarda no us llinrará d' estremituts.

FRA NOI

IDEAL

Boy fugint de la fressa de la vila,
entre boscos de roures d' alt brancatje,
ahont creix l' eura que jardíns dibuixa
per las socas molsudas arrapantse;
Entre tous de violers sempre flayrosos,
ahont la terra pródiga s' amaga,
sota un aspre teixit de tronchs y fullas
desde 'hont sembla que 'l cel siga més ample;
Allí 'hont l' ayre es més pur, y més espléndit
y ruhent brilla 'l sol, allí trobarte
voldría per etzar entre mos brassos,
com t' he vist en mos somnis, dona aymada.
Ni jo cercante á tú, ni que 'm cerquessis;

que al véurens s' entengueran nostras ánimas
com si fossin antigas conegudas
qu' en l' ausencia vivían anyorantse.
Alashoras, mon cor, al deixondirse
alegrement sorprés de la troballa,
te parlaría baix, á ran d' orella
d' un pervindre llunyá, ple d' esperansa!
Y tú, que compendrías lo més íntim
de mon bell ideal, á mas paraulas
responent ab sospirs, tan sols els llabis
desclourias per dirme: "Parla... parla!„
Mon tresor d' ilusións per oferirte,
mos desitjos y somnis per contarte,
no 'm calen richs palaus, mobles luxosos,
ni 'l redós de magnifichs cortinatjes.
Per cantar mon amor, sols me caldría
la flama de tos ulls per inspirarme,
per palau, un cobert de tendras fullas
que deixés veure 'l cel per sas clarianas;
Per glosar mas cansóns, la teva boca;
per coixí de mon cap, la teva falda;
per esvahir la sombra de mos duptes,
las resplandors darreras de la tarde:
El sol ponent, comunicant als cossos
el foch sagrat ab sas rogencas flamas,
y el bosch flayrós, de verdejant catifa,
oferint á Himeneu xamosa cambra.

E. Just y Pastor

Feconditat especulativa (per *Picarol*)

—Pero ¿ahont va ab tants fills? ¿Que no ho veu el seu marit que ab tanta cría s' arruinará?
—Aném, home, no tant... ¡Qui li diu á vosté que d' aquí quatre ó cinch anys no 'n surti algun de concejal?...

L' ESTABLIMENT NOU

¡Per fi!... Arrencada la tanca de taulóns, retirats els inmensos draps de arpillera, tretas las cordas y bastidas, desaparescut tot lo que privava al públich de veure la marxa de las obras que durant tres mesos s' han vingut practicant en ell, avuy, ara, en aquest moment acaba d' obrirse el nou establiment de la cantonada.

Las lámparas eléctricas inundan d' un violent esclat de llum tot aquell tros de carrer; els aparadors brillan com la cascada d' or fos que cau del gresol... La gent, atreta pel esplendor d' aquella nota aguda, s' atura al davant de la naixent botiga y, sense cuydarse de recatar las sevas impresións, observa, comenta, murmura, enrahona...

¿Qué díu?

***

Grupo primer:

—Vaja, ja s' ha obert el gran establiment.

—¡Ja era hora! No sé quánts mesos han tingut aixó tapat, com si aquí dintre hi estessin fent la catedral de Milán y tinguessin por de que se 'ls constipés.

—Y total ¿qué?

—Total res; una pasterada. *Quiero y no puedo... mucha planta y poca uva.*

Grupo segón:

—Francament, se 'm figura que l' infelís que ha posat aquesta botiga deu somniar despert.

—¡Tóquila! Lo mateix pensava jo.

—Es clar, home. ¿A quí se li ocurreix venir á obrir en aquest carrer un establiment ab tant luxo?

—Deu ser un milionari que no sab

EN PLENA CANÍCULA (per *Picarol*)

—Pero ¿qué fas, desgraciat?
—No diuhen que aixó dona la pauta de la calor? Donchs vull veure si acabo ab ella.

qué ferne dels diners.

—Potser sí; y busca la manera de perdre'ls ben depressa.

Grupo tercer:

—¿Qué me 'n díu d' axió?

—¡Cursi, cursi!...

—Els aparatos d' iluminació no van mal.

—En efecte; son preciosíssims, pero ¡aquest color groguench-verdós de la botiga!...

—Sembla talment que tingui 'l fel sobre-eixit.

—Es precís estar guillat pera volguer aquestas extravagancias.

—Alló que diuhen: al món hi ha bojos de moltas maneras.

Grupo quart:

—Ab sinceritat, ¿li agrada?

—*Hombre*... hi ha de tot. Per exemple, el color verdós-groguench de la botiga está admirablement ensopegat.

—¡Angela!... Una verdadera troballa. Pero aquests aparatos d' iluminació, ¡aquests aparatos d' iluminació! ¡Quín mal gust!

—¡Oh! ¡Infernal! Es lo més detestable que s' ha vist al món desde la invenció de la lampistería fins als nostres días.

MANUTENCIÓ INTERESSADA (per *Modest Urgell*)

—Si per cada grá de blat de moro que us dono vos dignessiu regalarme un ou de dos rovells,... jo estaría mes grassa de lo qu' estich y vosaltras també.

Grupo quint:

—¡Eh!... ¡Al ultim s' ha aixecat el teló! ¡Quín efecte li fa tot aquest luxo, tot' aquesta brillantés d' aparato?

—¡Hum!... Massa enlluhernament, massa riquessa... No 'm dona gayre bona espina axió. Per mí, aquest establiment es d' aquells, ¿sab?

—¿Timo y companyía?

—¡Justa la fusta!... Un espavilat que haurá trobat á un adormit que li ha adelantat els quartos, y... alsa, aquí que no peco. Después vindrán els ays y 'ls gemechs; pero quí ha rebut, ha rebut.

—Sospito que no va del tot equivocat.

—¿Qué díu?... ¡Visquém y vejém!

***

Prou.

¿Ho has sentit, amich lector?

Donchs aprofita la llisoneta.

Si may obras un nou establiment, el día de la inauguració no tinguis pas l' ocurrencia de sortir al carrer á escoltar els comentaris del *respetable públíco*.

Perque, de sentirlos, ó 't ferirías de rabia, ó 't tornarías tarumba, ó 't farías á tiros ab els teus amables comentadors... ó plegarías desseguida.

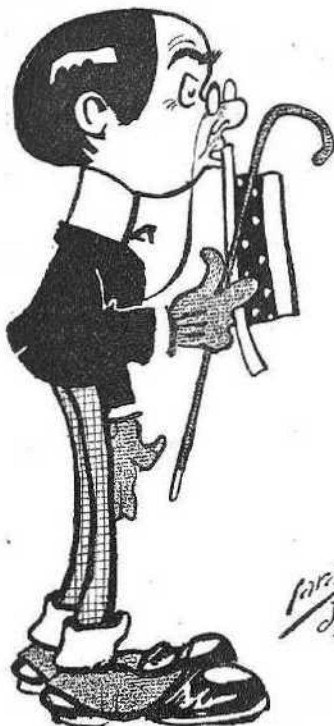
FANTÁSTICH

LLASSEROS PREVISORS (per *J. Llopart*)

—La gent no vol posar bossal als gossos... Donchs me 'n posaré jo á las camas!

PASTA DE OTELLO (per *Caray d'H*)

Zi, zenyoz... Va fer molt bé. Jo en el zeu caz hauría fet lo mateix... Totz ziz tiros á la ezpoza adulterada!

PATERNAL

I

Deixar llevor d' existencia,
disfrutar de un descendent,
es el goig per excelencia
dels qu' estiman conscientment.

Rebre per fí en nostres brassos
el dols fruyt del nostre amor;
espiarli els primers passos,
y aixugarli el primer plor;

enmirallarnos un día
en els ulls de nostre infant,
es reviure ab golosía
tota una vida triomfant.

II

Ja tinch un fill, gracias á Deu.
Desde qu' estimo y só estimat
que 'l pressentía aquest fill meu
com una gran felicitat.

Ja tinch l' hereu, ja tinch el fill.
¡Qué gran me sento, y jove, y fort!
Me sento gran contra 'l perill

y 'm sento fort davant la mort.

Lo qu' era flor de pensament,
fruyt del amor ha esdevingut.
Migrat ó nó, aquest fruyt naixent
jo he d' estimarlo en absolut.

Ell l' ombra negra ha dissipat
de un pensament trist y boyrós;
éll á la vida m' ha arrelat
ab son poder misteriós.

III

Tenir un fill es tenir
la existencia repetida;
sentirvos pare es sentir
com si us doblessin la vida.

Ser pare es goig sens anhel
y victoria sense guerra;
lleminadura del cel
que 'ns deixan fruhí á la terra.

LA ENTRADA DE D. RÓMULO AL AJUNTAMENT (per *Picarol*)

—Vaji con tiento, señor Bosque, y no tema, que aquí estém los del cuerpo por si necessita un cop de má.

¡Oh, santa paternitat,
qué n' ets de consoladora!
Tú ets el baf d' Eternitat
que 'ns acaricia avans d' hora.

IV

Ab ta ignoscencia, fillet meu,
m' has fet tornar plácit y bo.
Lo únich que temo y me sab greu
es que á tú 't torni dolent jo.

En el cor meu hi has vessat tú
la serenor del infinit.
Ara faig vía ab pas segú
cap á un indret ben definit.

Tú ets quí 'm dona ánim per lluytá;
tú ets quí en mon pit ha encés la fe;
tú ets ma esperansa del demá;
tú ara ho ets tot, jo no soch re.

J. Burgas

Una solució (per *Ida*)

—Jo ja ho acabaría aviat aixó de la emigració.
—¿Cóm?
—Carregant l' impost sobre 'ls xampanys y abaratint els ayguardents.

EN VIGILIAS DE ELECCIÓNS (per *J. Robert*)

Preparatius pera la lluyta.

ENGRUNAS

I

Si tots els ángels del cel
son esculturals com tú...
Ja 't dich jo, ma bona aymía,
que cap sant está segú.

II

Quántas voltas, mirant el tronch d' un arbre
ó una roca gastada per el temps,
exclamavas, no sé si alegra ó trista:
¡Aquí hi he estat ab ell!
Quántas voltas, ohint indiferenta
parauletas d' amor que se 'n du 'l vent,
dirás, tot recordant la nostra historia:
¡Axís se explicava ell!
Quántas voltas, sentint sobre tas galtas
d' uns llabis, plens de foch, el bes ardent,
murmurarás, confosa, arrepentida:
¡Primer me 'l va dar ell!
Y una volta tan sols, y no més que una,
al deixar eixa terra y volá al cel,
pensarás tot tancant els ulls per sempre:
¡Tan sols m' ha estimat ell!

III

He fet caritat á un pobre
y m' ha dit: "Deu li do sort."
Y he pensat en tú, María,
qu' est per mí el més gran tresor.

A. JULIÁ POUS

EL COMTE Y EL DESTÍ

EL COMTE *(enamorat y trist)*

No he conegut jamay més fonda pena
d' ensá que la figura de ma Elena
la porto per desgracia grabada en mon cervell;
mon ánima ans alegra resta morta,
ni l' afició á la cassa m' aconhorta,
que havía sigut sempre mon únich somni bell.

Y sento desde ahir pena més viva,
puig la vaig veure trista y pensativa
recolzada á la brana del banch de son jardí;
y al veure á la duquesa així sufreixo,
perseguintme un trist dupte, y no aclareixo
si estima á un altre noble ó bé m' estima á mí.

Tal volta si m' estima, 'l Duch son pare
no li dona permís pera aymá encare
com si al cor fos molt fácil poderlo gobernar,
y sentint un amor intens, pobreta,
n' arrenca del jardí l' humil violeta,
y mil voltas la besa, boy posantse á plorar.

¡Oh, dech sortir de duptes! Res m' atura.
Ab ella, sols ab ella tindrá cura
mon estat d' impaciencia y mon etern sufrir,

QUADROS DE LA COSTA. (Fot. de *Frederich Fernández*)

Apariant la xarxa

y si la veig vull dirli: —Jo t' adoro,
si no puch possehirte prompte 'm moro,
per que 't porto clavada com una espina aquí —
(Signa 'l cor.)

. . . .

Vull llensar de recó tanta tristesa
que ma ánima ha deixat del tot malmesa,
y ja cap gust me dona ni 'l teatro, *sport,* ni ball.
No dech desmayá encare, 'l Destí 'm crida,
y á fruïr de l' amor també 'm convida,
llensantme per la cara d' olors un devassall.

. . . .

¡Oh parla, Destí inméns, insondejable!
y dígam si es possible, si es probable
que senti la Duquesa per mí un xiquet d' amor.
¡Oh, parla gran Destí! y á fruir la vida
avuy de cor m' hi entrego desseguida
perque desaparegui aquest inténs dolor.

Y lo Destí ab veu ferma li contesta:
—Ofega dins ton pit la gran tempesta
que, n' es dintre un vas d' aygua petita tempestat.
Els dos sou richs, y de l' aristocracia,
caseuvos donchs, que fora una desgracia
no propagá una especie que tan bons fruyts ha dat.

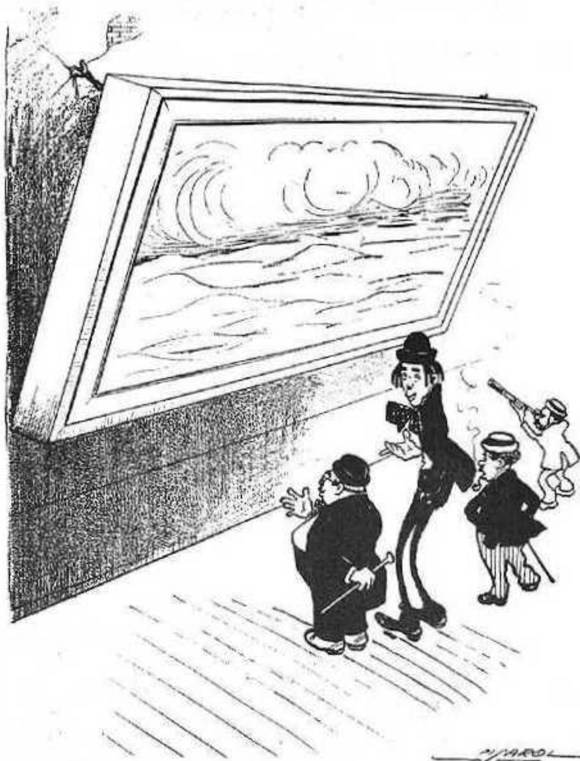
L' AVI RIERA

A LA RIERA. (Fot. de *Frederich Fernández*)

La netedat es mitja vida.

ART REALISTA (per *Picarol*)

—Pero ¿no diu que la "marina" li agrada? ¿Per qué no la compra?
—Calli, home... Espero que calmi 'l temporal.

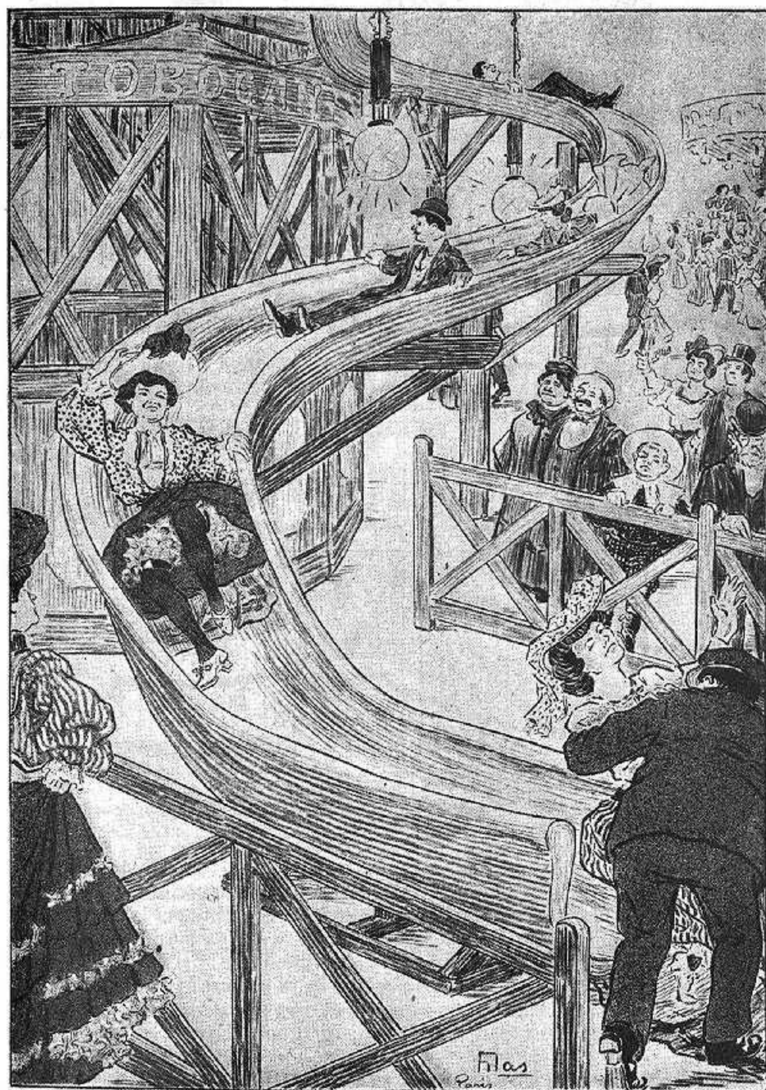
ELS ORÍGENS

I

Esparracat, descals, arreplegant ab sas manetas balbas els fems que trobava per las carreteras, arribá á la gran ciutat, y la mirá cara á cara, sense por, sense extranyesa.

Contar com entrá de xarrich en un obrador, com aprengué á llegir y escriure, com ab el miserable jornal que ab sa suhor guanyava durant él día estudiá á las nits fins á obtenir un títul, y com á copia d' energía y de talent arribá á ocupar en la societat el lloch que son geni reclamava, semblaría més que una historia una rondalla absurda. Mes quan hagué triomfat y per tot se li concedían els més grans honors recordava plé de satisfacció sos humils principis, y sens orgull, ab la naturalitat del héroe 'ls contava á tothom, figurantse que podían servir d' estímul als desheretats de la fortuna y qu' eran son millor timbre de gloria.

EL "TOBOGAN„ DE PARÍS (per *F. Mas*)

Un joch molt nou y distret
y de emocional sorpresa
qu' ara de moda s' ha fet
á la capital francesa.

ENTUSSIASTA DE FLORA (per *J. Robert*)

—Del meu jardí ¿saben qué prefereixo?... ¡El jardiner!

Y no obstant, la bona societat que l' admirava y l' omplía d' elogis creyent honrarse ab la seva companyía, al sentirlo parlar de sas passadas miserias, de aquells parrachs y d' aquells fems recullits per las carreteras, no podía reprimir una ganyota de desagrado, y fins sa mateixa muller que portava un nom ilustre, 'l reptava sovint, dihentli:

—No coneixes que 't rebaixas als ulls de la societat, al descubrir que has eixit del no res? Amaga ton vergonyós orígen, menteix si es precís, inventa nobles aboloris; pero, per Deu, no 't cubreixis de indignitat y de ridícul.

Y l' home de geni y de cor gran escoltava totas aquellas rahons com entontit, sense atinar á compéndrelas.

II

Nasqué en un palau y portava un nom gloriós. Confiat al cuydado de ayos aduladors que sols feyan ressaltar als seus ulls las colorainas de sos

blassons, passá de nen mal educat á home inútil, sempre mimat per sos pares, per las donas y la fortuna... fins que aquesta 's cansá de afalagarlo.

Després del despilfarro vingué la ruina: els amichs se 'n apartaren; las donas deixaren de mimarlo, y més de un cop pensá en clavarse un tiro... ah! pero ho pensá tan vagament, que aquesta idea relliscá per son cervell, tal com hi relliscavan totas las ideas.

Possehía un gran caudal de poca-vergonya, ab el qual podía encare fregarse ab la bona societat, y sobre tot possehía un nom gloriós, un escut plé de bandas y barras, flors de lis y creus, *veros* y *contraveros* y lleons rampants, tot molt recarregat d' or y vermell y atzur y sinople.

Y en quant se posava á parlar de sos antepassats que anaren á la conquista del Sant Sepulcre no sabía de cert si baix el comandament de Carle-Magne ó dels Reys Católichs—allá en unas terras molt llunyanas—tampoch sabia fixament quinas—els homes l' escoltavan ab enveja, y encare las donas el miravan embadalidas.

¡Es que la seva noblesa venía de molt antich! Sigles feya que sos rebasavis havían portat á terme llurs prouhesas!... Veritat es qu' ell de prouhesa no n' havía realisada cap: qu' era un ser inútil, un destorp dintre de la societat; que de no tenir un títul se li tancarían totas las portas, y de perdut, estafa y caballer de industria no 'l deixarían... Pero ¡portava un nom tan ilustre!... ¡Els seus antepassats havían sigut tan preclars varons!... ¡Descendía de tan amunt!...

III

¡Y la *bona societat* que no podía perdonar al sabi que "que hagués pujat de tan baix„, sentía un respecte casi religiós pel brétol que "descendía de tan alt.„

¿No es, donchs, molt lógich que una societat que pensa aixís rebuji escandalisada y califiqui de necetats impías y grosseras las divinas lleys de la evolució y la selecció?

APELES MESTRES

A CUPIDO

¡Murri!

A tú, baylet sense entranyas,
á tú avuy me dirigeixo
per fer saber que coneixo
per dissort, las tevas manyas.
Ma missió es ferte la guerra
desacreditant tas marcas.
¿Tú sí qu' ets d' aquells qu' embarcas
per quedarte sempre en terra!
A mí vas ben embarcarme;
jo prou del amor fugía,
pro tú tossut, nit y día,
no paravas de punxarme,
fins que per fí vas clavarhi
dintre 'l meu cor una fletxa
que ja desde aquella fetxa
per mí es la vida un Calvari.
¿Cóm vols que ningú t' aboni
si 'ns fan curar la ferida
receptantnos desseguida
el bálsem del matrimoni?
¡Quín bálsem! Fins me 'n apeno
d' haver comés tal error.
Per las feridas d' amor
no es bálsem, no, es un veneno.
Un creu, quan casarse logra,
gosar de salut complerta
y llavors li queda oberta
la ferida de la sogra.
Ferida que ab l' esboranch
que hi deixas tú ab ta fletxada,
quan un se la veu tancada
ja en el seu cos no hi ha sanch.
Y tot, tot per tú, pro 't juro,
bordegás de mala mena,
que veyent que no té esmena
el meu mal, per 'xó procuro
posá 'ls teus punts de relleu
perque 'ls quins seguirte intentin
t' aburreixin y escarmentin
quan escoltin el plany meu.
Tú, es clar, batent las aletas
y entrant fins per las escletxas
buscas repartir las fletxas
boy guarnidas d' amoretas.
Y en axó hi tens tanta trassa
que fins t' admiro, no ho nego.
Tú per tot vas fent el cego

y jo 'm penso que hi veus massa.
Lluny de ser missió sagrada
la teva es sols un engany.
El qui 's casa, al cap del any
es quan se sent la punxada.
Com que d' enginy ne tens prou,
tiras la fletxa ab destresa:
al cor prou hi entra ab dolcesa,
¡á la sortida es quan cou!
Per 'xó no hi ha qui t' amoli
puig tens la sort que t' abona
que un home quan se 'n adona
ja está llest, ja ha begut oli.
Tú sembras pels teus entorns
mil plors per cada rialla,
per tú la gent se baralla,
tú ets causa de molts trastorns;
per tú hi ha més de un suicidi,
fins per tú Adam va pecar.
¡Si 't pogués arreplegar
faría... un infanticidi!
Més ja que veure no 't deixas
puig que tant sols fas sentirte,
vull tení 'l conhort de dirte
lo qu' ets, exposant mas queixas.
Sabrán tots quants me rodejin
que 'ls joves que ab tú s' enredan
tart ó dejorn, al fí quedan
enganyats per molt que hi vegin.
Sé qu' estás enorgullit
per més que á molts desconhortas,
perque la palma te 'n portas
del amor, nano atrevit.
Mes la persecució meva
al fí ha de darte traball.
Vull veure si al cap-de-vall
logro la humillació teva.
Fa temps que medito ab calma
per ferte perdre 'l prestigi.
¡Veurém qui en aquest litigi
dels dos se 'n porta la palma!
Quan se 'm presenti ocasió
creu que obraré ab energía:
si avants de véncer moría,
deixo encare successió.
Fills, que de ensenyar no olvido,
tant que si 'ls pega un baylet
al pregunta'ls qui 'ls ho fet,
plorant responen: —¡Cupido!—
Y aquestos, quan siguin grans,
farán lo que faig jo ab tú;
lluytarán, n' estich segú,
per desgabellá 'ls teus plans.
Creu, donchs, que mentre 'l mon rodi
no han de faltarte enemichs
que 't proporcionin fatichs
sembrant per tú no més que odi.
Tú prou farás un esfors
per tirar ben dret y ab art,
pro 'm sembla que ja has fet tart.
¡Que 'n ferirás pochs de cors!
Quan sápigas que no pena
per tú ni la gent més sabia,
jo crech que un día, de rabia,
fins t' estriparás la vena.
Si ho fas, creuré que reculls
més desenganys dels que 't creyas,
demostrantme, si així ho feyas,
que ja estás de mí hasta els ulls.
Per més que 't cregui vensut
no aplacaré mon encono,
ni ara ni may te perdono,
també com tú soch tossut.
Y al fer del mon ja 'l despido,
recordaré els teus agravis,
y els últims mots de mos llabis
dirán fort: —¡Mori Cupido!—

Martí Revoltós

LA FAMILIA

Esbós de una novela

En Baldiri Coca, fill de un traginer de montanya, va baixar á Barcelona, essent encare noy. Era aixerit, y va veure desseguida qu' en aquest mon no basta traballar per' enriquirse, sino qu' es més segur y práctich fer traballar als altres. Ab las suhadas agenas es com s' amassan totas las grans fortunas.

Y havent comensat de traballador de fábrica, á copia d' energía y de brahó, de voluntat y de constancia fou fabricantet en un principi, y per últim un fabricantás dels més grossos, contantse per milers els seus operaris.

Això sí, tractantse de la seva fortuna, que cad' any creixia en proporció geométrica, no se li podía dir á n' en Baldiri:—Mal profit te fassa!— Perque de tots els seus obrers ell era 'l que 's llevava més dejorn y 'l que 's ficava al llit més tart, y no sempre pera dormir de una tirada donant al

cos el degut descans reparador, ja qu' en el silenci de la nit, y á la suau escalforeta dels llensols, era quan millor calculava 'ls seus negocis en un desvetllament nerviós y lúcit, pero agradable y plé de fruicións, com tota

MINYONA D' HOSTAL (per *Antoni Fabrés*)

—Sento passos... Deu sé el Tófol.
¡Ave María Puríssima
si ara 'm quedés á las foscas
quí sab qué succehiría!

creació que surt del cervell ben arrodonida, viable y segura. Ell mateix ho deya:—May hi veig tan clar, com entre la fosca de la nit.

***

En Baldiri Coca, avants de cumplir trenta anys, era ja una potencia, y fou llavoras que li vingué la idea de casarse.

Sometentse á un exámen íntim trobá que per rich que 's fes, no sería may senyor: que pera pulirse no tenía génit y á més li faltava temps. ¿Cóm distreure's del negoci per atendre á una cosa, baix el seu punt de vista tan secundaria, com tot lo que 's relaciona ab las vanas apariencias socials? Y no obstant, comprenía instintivament la necessitat de lluhir, las ventatjas de brillar, de posarse al nivell de las primeras familias de la ciutat, de ser considerat y admirat per tot arreu no ja sols com á persona adinerada, sino també com á home de gust capás de fer bon us dels seus cabals. Y trobá que això mateix, de retop, podía contribuhir á aixamplar els horitzons de las sevas empresas.

Persuadit de que al pensar aixís anava bé, buscá una socia comanditaria, y la trobá fácilment en una senyoreta distingida de la bona societat, que 's considerá felís ab unir la seva sort á la de aquell home tan formal y acaudalat.

Desde 'l seu enllás ab l' Adelina Castelltort ja no sigué en Baldiri de avants, sino D. Baldiri: un senyor en tota regla. Si ell sabía guanyarlos, ella 'ls sabía gastar. El matrimoni tingué casa propia, ab honors de palau, construhida ex profés en un dels punts més céntrichs de la ciutat nova; torra magnífica als voltants de Barcelona; possessió de recreo en un dels sitis més hermosos y regalats de la Costa de Llevant; palco al Liceo y cotxe. L' Adelina era una dona de gust refinat y 's cuidava de tot. Y 'l fill del traginer de montanya no tenía may per ella un no: la considerava per aquestas cosas un sér superior, la deixava fer y pagava gustós totas las facturas y s'embadalía en la contemplació de l'obra senyoril de la seva esposa.

El cel dels richs benehí la unió de aquells dos sers donantlos successivament dos fills: un noy y una noya.

Y D. Baldiri 's considerava l' home més felís de la terra al veure's reproduhit en aquells dos angelets, las joyas més preuhadas de la seva morada suntuosa, l' estímul més poderós dels seus afanys... perque fins á las horas ¿per qué y per quí traballava, si darrera seu no deixava á ningú?... ¡Ah! en lo successiu ¡quín altra gust, quin nou dalé no trobaría en multiplicar la seva activitat, en acréixer la seva febra de prosperitat y de riquesa!... A la fí tenía un objectiu. Tot pera 'ls seus fillets... tot pera la seva familia... ¿Qué hi ha, qué hi pot haver al mon més noble, més cordial y entranyable que la santa institució de la familia?

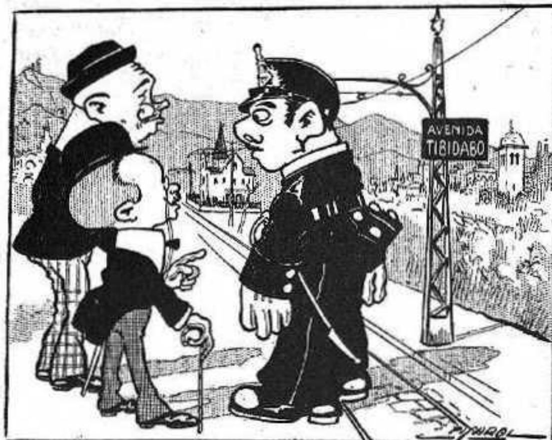
***

Tal pensava D. Baldiri. Aquells dos serafins eran el seu únich encís. Dintre del reduhit cercle de la familia havía acabat per tancarhi totas las sevas afeccións Que no li parlessin á n' ell de la ciutat, ni de la regió, ni de la patria, ni de l' humanitat: falornías... tonterías... Quedis això pels polítichs: els homes de sa casa no hi tenen res que veure.

Ferm en aquest punt de vista, refugía rodonament tot cárrech públich, tota representació en corporacións encaminadas al foment de la cultura ó á la práctica de la beneficencia. Quan l' anavan á trobar per algún de aquests objectes, deya que necessitava tot el temps per ell, qu' encare no n tenia prou ab las vintiquatre horas del día, y que un cárrech no podentse desempenyar bé, era millor no acceptarlo.

Si imploravan la seva protecció, ja per' alentar á un jove de porvenir,

D' excursió (per *Picarol*)

—¿Oy que no aném bé per anar al Tibidabo?
—Sí, señores; este es el camino.
—Com que aquí diu que això es "la venida"...

ja per socorre á una familia desgraciada 's tancava sempre á la banda dihent:—Qui tingui malsde-cap que se 'ls passi. A mí may ningú m' ha donat res. Tot lo que tinch m' ho he guanyat. Que fassin com jo.

Sentía parlar de aspiracións de millora social, y sostenía ab la major formalitat que únicament las sustentavan homes fracassats, somnía truytas, sense ofici ni benefici, desitjosos de viure á la esquena dels tontos. En las sevas fábricas mateixas bullía com per tot arreu la fermentació dels odis socials.

—Son injustos els traballadors de avuy - solía dir—¿per qué en lloch de deixarse entabanar per quatre poca-soltas, no 's miran en el meu exemple? ¿No era jo per ventura un traballador com ells? ¿Y no m' hi emancipat? ¿Donchs perqué no s' emancipan ells? ¿Quí 'ls ho impedeix?

Y 's figurava protegirlos donantlos feyna y explotantlos sense misericordia. En lo més íntim del seu esperit sentía més amor per una máquina que per un home. L' artefacte li costava diners; en cambi al traballador, cas de inutilisarse, res més fácil que substituhirlo. Precisament lo que sobravan eran brassos, y la implacable lley de l' oferta y la demanda que regeix en el mercat dels productes, era de rigor que regís així mateix en la competencia dels brassos productors.

Quan sentía parlar de que convenía enlayrar el nivell del proletariat creant institucións particulars de instrucció y assistencia, deya que això era incumbencia exclussiva del Estat, y que per aquest y altres objectes se li pagavan las contribucións y 'ls tributs. Y afegia que l' home cumpleix tots els seus debers socials creant una familia y desvivintse y descrismantse pera ferla ditxosa.—Fora de la familia—deya—no hi ha res.

Y ab una lógica de utopista aburgesat, afegía:—Si tothom cuydés de la seva familia, com cuydo jo de la meva, la nació sería felissa: perque ¿qué altra cosa es una nació més que un conglomerat de familias?

***

Que la familia de D. Baldiri Coca era felís, en rigor no podía afirmarse; pero si no ho era, á lo menos ho semblava.

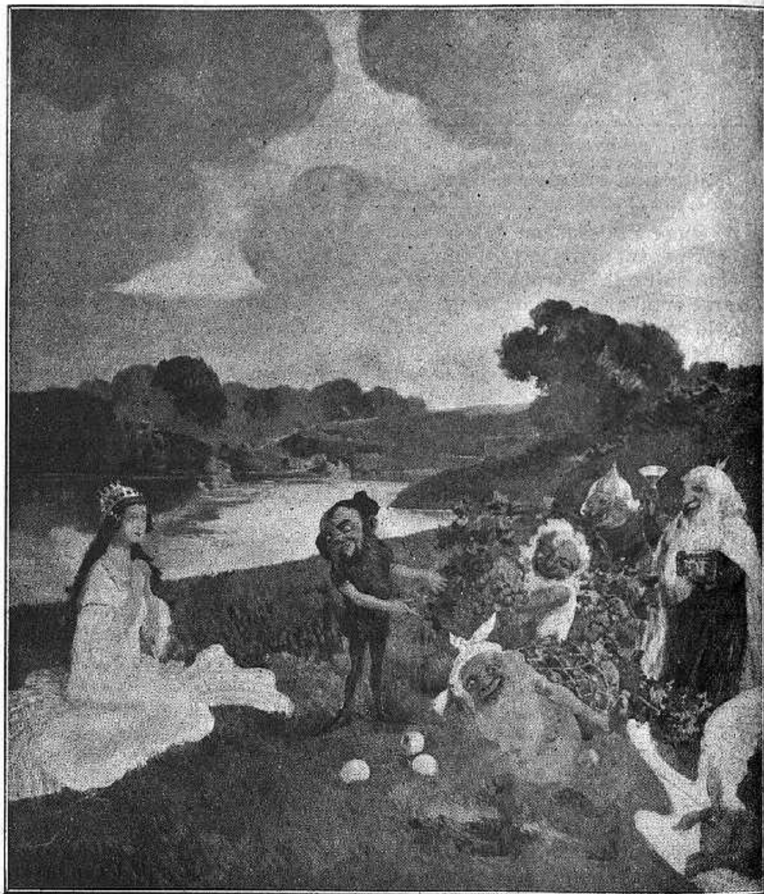
Si per felicitat s' entén la cómoda satisfacció de tots els gustos y capritxos, pocas familias més felisas que la de D. Baldiri Coca. Ab son luxo desenfrenat, ab sos dispendis fastuosos insultava la miseria dels pobres traballadors que li proporcionavan tots els medis d' atendre'ls y satisferlos.

El nen y la nena anavan creixent y vivían com á prínceps. Una educació especial, confiada principalment á professors religiosos, era l' única que se 'ls donava.—Sobre tot que tinguin temor de Deu!—Aquest era 'l principi á que s' atenían ab preferencia 'ls seus papás, que s' havían tirat cap á la Iglesia, imaginant que 'l millor fré contra certas tendencias socials intranquilisadoras son els principis religiosos, font de resignació y paciencia pels pobres, y segura garantía pels richs de alcansar, després dels goigs de la vida present, las benaventuransas de la gloria eterna, ja que diners tenen pera procurárselas.

Mes vingué l' edat en que 's desvetllan las passións. Els nens se tornaren joves; molt devots, pero també molt hipócritas y solapats.

D.ª Adelina era l' única qu' estava enterada de las sevas malas inclina-

Art Catalá (per *Olegari Junyent*)

Plafó decoratiu destinat al menjador de una casa particular.

ART CATALÁ
(per *Olegari Junyent*)

Plafó complementari del mateix.

cións, de las sevas travessuras, dels seus excessos, pero ho amagava cuidadosament al seu marit pera no disgustarlo, perque D. Baldiri, entregat en cos y ánima als seus negocis no veya res, y no era del cas distreure'l ni perturbarlo. Ja 'n tenía prou de preocupacións ab la gestió dels interessos, convertit en un burro de traball, perque anessin á destarotarlo dihentli que havía de cuidar ans que tot d' adressar las desviacións dels seus pimpollos.

Y la mare 's consumía, amagant el seu disgust. Una idea sola l' alentava.

—Els noys no son dolents... tenen bon cor... Y un día ó altre Deu Nostre Senyor els tornará pel bon camí.

Devegadas pensava:

—Després de tot, el gran qué es que siguin richs. No se l' acabarán pas, per més que gastin, la fortuna que 'ls ha procurat en Baldiri. A més de que, quan nosaltres tinguém de anarnose'n del mon, ja deixarém las cosas arregladas de manera que no ho puguin derrotxar y que may peró may els falti res.

***

La primera sorpresa que tingué D. Baldiri, sorpresa tremenda per lo inesperada y grave, fou la noticia de que la seva estimada filla s' havía deixat seduhir per un jove, amich del noy, calavera desenfrenat y sense bens de fortuna, per haver derrotxat en pochs anys lo que li havían deixat al morir els seus pares. Sigué menester casarlos á tota pressa pera salvar l' honor de la familia.

Y com si aixó no bastés, comensaren á caure com pluja menuda sobre l'atortolat D. Baldiri facturas y documents de crédit firmats pel seu fill en moments de apremi; documents en els quals no reparava en comprometre la seva seguretat personal y per consegüent la seva honra, ab tal de atrapar un paquet de bitllets de banch que li permetessin continuar la seva vida de crápula, en la qual hi prenían una part essencial las donas y 'l joch.

Desde 'l punt en que sortí de la seva *apoteossis*, vejé D. Baldiri com si 's desmoronés damunt del seu cap el temple adorat de la familia, que ab tants esforsos y ab tal carinyo havía tractat de construhir. Un día queya una pedra de la volta; un altre día 's desplomava una columna. La pau ansiada desaparegué per sempre més del seu esperit. Enmalaltí. Ja no pogué dedicarse en cos y ánima á sos afers. Grossas bretxas s' anaren obrint en els seus negocis. Son fill, sa filla y son gendre constituhiren definitivament la Comissió liquidadora de la casa Baldiri Coca, y una vegada hi foren posats feren feyna llarga y rápida.

Poch ans de consumarse la catástrofe final morí el pobre D. Baldiri, anorreat, desesperat. Dos mesos després el seguía en el sepulcre la seva muller, aniquilada pels disgustos. Y encare un y altre pogueren descansar algún temps en el suntuós panteón, que com tot barceloní acaudalat que s' estimi, s' havían fet construhir en el Cementiri Nou. Pero á la fí, ni d' aquesta vanitat póstuma pogueren disfrutar. El panteón mal venut passá á mans extranyas, y 'ls restos de aquells creadors de una familia, dintre de la qual havían enclós totas las sevas ambicións, víctimas de un deshauci fúnebre, s' anaren á perdre en la barreja desolada de la fossa *comú*.

***

La sort dels fills, qu' en concepte de D.ª Adelina no havían de veure acabada may la fortuna de la casa Coca, es encare més trista que la dels pares.

Ella cocoteja practicant el *comunisme eróticb*. Es l' únich medi de vida que li resta al seu marit, miserable vividor, convertit en un verdader *maquereau*.

Y 'l noy... ¡infelís! fa ja molt temps qu' espera que li donguin per caritat un volant pera las brigadas municipals, no pera traballar, perque no 'n sab, sols sigui pera cobrar la senmanada.

Un vell regidor republicá, amich que fou del seu pare en els temps en que aquest baixá de montanya, li té llástima y s' ha encarregat de procurarli aqueixa especie de almoyna *comunal*.

Un día li digué:

—¡Qué burro va ser en Baldiri! ¡Qué insensat y poch previsor! ¡Quánt més li hauría valgut qu' en lloch de fer com fan molts catalans, hagués fet com els *yankees!* Un pare *yankee*, á tú, per tota fortuna t' hauría donat l' amor al traball: t' hauría ensenyat á lluytar pera que te l' haguessis feta, com se la va fer ell mateix. Y tenint en compte que la riquesa, la va treure principalment del medi social, dels progressos acumulats per las generacións passadas y del concurs de las presents, á las quals explotá tot quan pogué, millor que reservarla pera tú, que l' has derrotxada miserablement, hauría sigut tornarla á la societat, que avuy benehiría la seva memoria.

¡Quínas escolas més hermosas no s' haurían pogut instituhir ab la meytat de lo que 'l teu pare havía acumulat! ¡Y cóm li agrahiría sa munificencia aquesta altra familia á la qual tots pertanyém, y á la qual hem d' estimar ab tot el cor: la gran familia humana!

P. K.

EN UNA POSTAL

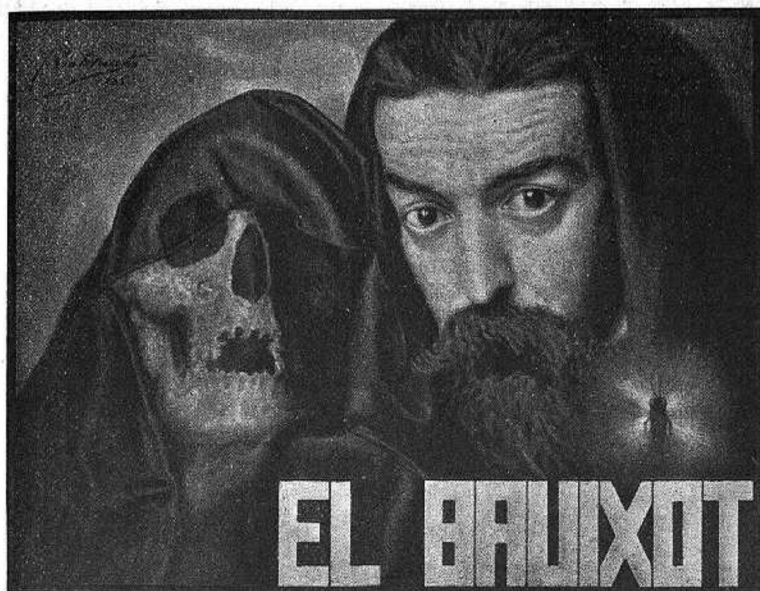
Amagadas dintre 'l vel
virginal de tas pestanyas
hi ha dos ninas custodiant
la puresa de ton ánima.

—

Felís aquell á qui ellas,
vensudas ó enamoradas,
ab la veu de la ternura
diguin desde dintre: —¡Passa!

Per la traducció:

FRUCTIDOR

CUENTO CASI FANTÁSTICH

— *Ilustració de* J. CABRINETY —

I

Desde el día que vaig entrar á la visita del Doctor Tordera, que 'm cridava l' atenció el malalt del N.º 17 de la Sala de Santa Catarina. Y no per la dolensa que sufría ó aparentava passar, ab tot y que ningú la comprenía, sinó pel seu aspecte, per la seva manera de ser, pel comportament, per tot. Fins l' *hermano* Martí, aquell Bismarck del departament dels homes, que presumía de polítich y de diplomátich perque visqué tres mesos á la Cerdanya y era suscriptor de dos diaris y una Ilustració setmanal, trobava en el N.º 17 un ayre estrany, quelcom misteriós qu' imposava, que *feya frente,* com vulgarment se diu. D' altra banda, tampoch podía negarse que el N.º 17 en certas ocasións atreya, no per franca y expontánia simpatía, sino per sugestió externa, en una paraula: fascinava. L' impassible *hermano* Ramón, el que triava las costellas mal cuytas pels lliberals y allargava la racció als lectors de la *Revista Popular,* ab tot y constarli que 'l N.º 17 *no practicava,* li oferia á l' hora dels ápats abundantas viandas, justificantse sempre ab la mateixa expressió: —Es un home que 'm fa por, y no sé per qué.

***

La papeleta d' entrada ho deya ben clar: Francisco Arroyo, 35 anys, solter, jornaler, natural de Murcia y vingut á Barcelona com passavolant. ¿Era exacta aquella filiació? ¡Aneu á saberho!

El Doctor Tordera confessava ingenuament que no entenía al tal malalt. Era aquell cas un seguit d' alteracións morbosas que no lligavan ab

cap cuadro nossológich. Temperatura, póls, suhors, contracturas, apareixían y desapareixían sense regla fixa. El pacient passava llarchs ratos ensopit, capficat, *girat endins,* com deya l' *hermano* ab gráfica frase. Y llavors no hi veya, no sentía, no parlava, inmoble com un tronch, els brassos plans, cayguts al llarch del cos, las camas estiradas com las d' un difunt.

Una vegada l' *hermano* Martí va franquejarse'm. —Jo crech qu' es un bruixot—me digué confidencialment en un recó de la sala. —Fa cosas maravellosas: si no 's tractés d' un incrédul, el tindría per Sant. Miri, l' altra nit va sortirli al bras, sense fers'hi res, el seu propi nom, vermell, igual que si fos escrit ab sanch. A lo millor endavina tot lo que un vol dirli, y poch temps enrera, á un estudiant qu' anava á llicenciarse, li doná llissóns, aconsellantlo en termes de la Facultat y li corretgí el diagnóstich del cas clínich, y va encertarho tan bé que 'l catedrátich quedá admirat dels coneixements del alumne. ¿Oy que n' hi ha per pensarse qu' ha fet pacte ab el dimoni?—

M' esperoná desde aquest punt y hora la més gran curiositat. Fou en va. Diferentas vegadas al acostarm'hi volía entaularhi conversa. El N.° 17 me mirava, me mirava, movía el cap á mas preguntas y ab prou feyna articulejava un sol monossílab.

***

Jo no sé quantas follas historias se 'm forjaren dins del cap. Darrera d' aquella cara de color d' oliva, d' aquells ulls negres que guspirejavan y s' enterbolían á ratos, d' aquella barba bruna com l' ébano, m' hi imaginava un esperit malalt, un geni desequilibrat, potser un pobre boig, tal volta un sabi, víctima d' una serie de penalitats físicas y morals.

Quan demaná l' *alta,* no poguí aguantarme. Volía desxifrar aquell geroglífich ambulant.

M' encamino de dret al N.° 17, y ans de formularli la primera pregunta, coneixentme l' intent, me diu ab cert deix de satisfacció:

—Vosté vol sapiguer qui soch. *Bueno.*— Pren la roba que l' *hermano* li havía deixat á la tauleta de nit, treu una cartera y extén damunt del llit, com si fos un joch de cartas, varias targetas ab diferents noms. Y reprén senyalantlas una per una: —¿Veu? Francisco Arroyo. Això á Espanya. Víctor Latoud. Això á Fransa. Lookwod, als Estats Units. Wilkins, á Inglaterra. Benicarmino, á Italia. Zavaleta, á tota l' América llatina.—

Y com jo somreya de tanta abundó d' apellidos, el N.° 17 continuá:

—Esperis, jove, esperis. Vagi mirant. Bouriline, á Russia. Grohmann, á Alemania. Makoto-Suzuki, al Japó. Min-Chau, á la Xina; y Delhi, á la India ¿Ho sab ara quí soch?

Arronso las espatllas ab gesto dubitatiu. Y ell prossegueix mirantme fit á fit:

—Es igual. Ara no se 'm coneix; ja se 'm coneixerá. Guardis aquestas targetas y algun dia sentirá á parlar de mí.

—¿Y quín ofici té?—li pregunto.

¿Ofici?... Cap y tots. Els sé tots; no 'm guanyo la vida ab cap. Els meus pares foren richs, sigueren honrats y, com es natural, perderen la fortuna. Jo he nascut pobre y seré rich, molt rich, tan rich qu' ofuscaré als milionaris. Per això estudío, per això traballo. Jo he vingut aquí fingintme malalt perque aixís me convenía; he seguit la comedia y ningú me la ha entesa; avuy que 'm precisa sortir, ja estich bó y 'm donan l' ***alta.***

Vosté 'm pren per boig. Imagina que desbarro. Sí, sí, no cal que m' ho negui. Pero no hi ha res de tot això. He cursat Ciencias y Arts en molts

paíssos, y al Orient he pogut assimilarme la mare de las Ciencias, lo que aquí avuy encare s' ignora.—

Jo contemplava á aquell home, embadalít, com si 'm trobés davant d' un sér ultraplanetari. Callá en Francisco Arroyo, y de prompte encreuhá 'ls brassos cubrintse 'l pit, abaixá la testa y fixá 'ls ulls á terra. Seguint la direcció de la seva mirada lluminosa, vegí un escarabatás gros de tres ó quatre centímetres, qu' eixía pausadament de la sala d' inválits. La bestiola 's deturá soptada, després comensá á caminar á dret fil cap al llit N.° 17, s' enfilá lentament per un dels peus de ferro, arribá á la gira del llensol y permanesqué quiet, estátich, inmóvil á dos pams del malalt, que seguía clavantlo ab la vista.

Els convalescents de la vora s' havían llevat y 'ns enrotllavan.

L' Arroyo aixecá 'ls ulls interrogantme:

—¿Ho veu qui soch? Esperis.

Las tarjetas seguían extesas sobre 'l cobrellit.

—¿Mon nom francés?—digué l' Arroyo al escarabat.

Y 'l repugnant insecte pegá corredissa parantse damunt del cartronet corresponent.

—¿Mon nom japonés?—

Y l' escarabat aná sens vacilació á la tarjeta indicada.

Aquella bestia obedienta á la veu del Arroyo, seguí sense equivocarse may la seva tasca, fent la ruta de l' una á l' altra ab encantadora precisió. Després el del N.° 17 allargá el bras senyalant el sostre, torná á fitorar ab la mirada á son súbdit de sis potas, que descendı pausadament del llit, y hala, hala, cada pas més depressa, pujant paret amunt en la direcció que 'l bras encarcarat del domador li marcava, 's perdé de vista dins d' una escletxa de la propera viga.

—Ja sab qui soch. Ja sentirá parlar de mí. Guardis las tarjetas.

Y oferíntmelas de nou, en Francisco Arroyo comensá á vestirse pera surtir del Hospital.

Ab un —Salut y bona sort—vam despedirnos.

—¿Es boig ó qu' es?—pensava jo interiorment.

Llarga temporada ferem menció del bruixot. Passá 'l temps y l' *hermano* Martí llegía debadas els seus tres periódichs cercant miracles ó noticias d' aquell mágich. May més ne sentirem dir res.

II

Als últims d' Agost d' enguany, mentres ab mon company Cebriá preníam café al Condal, s' assegué prop nostre un subjecte ben plantat, moreno, vestit ab l' elegancia més exquisida. A n' aquell senyorás jo 'l coneixía; no recordava de qué. Crido al mosso del establiment y m' informa de que 'l tal caballer es un que fa tres días s' está allotjat á las "Quatre Nacións„ No sab com se diu, pero judica favorablement dels seus cabals perque dona sempre propinas de rey.

L' endemá 'l fulano se 'm planta de nou al davant en la Cervesería Gambrinus. Interrogo al *garçon;* li consta qu' es un estranger vingut á Barcelona de pochs días, posa á las "Quatre Nacións„ y ha sentit que li deyan Uecker. Y no ment. En aquell precís instant entra un home escardalench, ab l' ayre propi de la gent de mar, parla pochs mots ab el foraster y se 'n despedeix saludantlo respectuós y dantli 'l nom de Uecker.

Ja no tinch cap dupte de que 'l fulano s' ha fixat en mí. Esgarría la mirada per la concurrencia, pero no passa un minut sense observarme. Jo li aguanto ferm las llambregadas. A la fí s' aixeca y se 'n va. Prop de la porta 's gira y 'm somriu. Llavors, com un llum esmortuit que 's revifa, se

m' aclareix de prompte la memoria. Es l' Arroyo! ¡Cóm ha cambiat en vint anys!

La frisansa de parlarhi m' empeny al matí següent á las "Quatre Nacións.„ L' Uecker es allá y 'm concedeix audiencia. Arribo enfront d' ell.

—¿Parlo ab D. Francisco Arroyo ó ab el senyor Uecker?

—Parleu ab el comte Leopoldo Uecker d'Oderberg. Ja vos tinch present del...

—¿Gambrinus?

—No.

—¿Del Condal?

—No, no; del N.° 17 de Santa Catarina.

—Aixís no m' hi equivocat.

—No us equivoqueu pas, pero us faig saber que ja no soch el pobre Arroyo del Hospital. Soch rich, rich com pronosticava; pero, seyeu, seyeu, que 'm complau veureus. Aquí al silló estaréu ab més comoditat.

—Seyemhi. Ja recordo qu' ho deyau que arribariau á milionari.

—Y ho soch moltas vegadas. Mireu, demá passat marxo dret á Canarias. ¿No heu vist mon "Mirifique„ mon yacht? ¡Ah! Val la pena de seguirlo.

—Ab vint anys n' heu tingut prou pera enriquirvos?

—Ab molts menos.

Y avans de prosseguir, tancá en clau totas las portas, se 'm posá apropet y en veu baixa, com si volgués confessarse, aná dihent:

—M' hi enriquit matant. Sí, no us esgarrifi. No he robat ni un céntim, no he estafat ni una malla, no he esplotat al pobre, no he deshonrat cap familia, no he enganyat ni á un sol tonto, y 'ls diners han vingut á mí per ells tot sols, á cabassos, á carretadas, á rius, empesos per las malas passións humanas. ¡Ah, si la coneguessiu com jo á la Humanitat! ¡Ab quin menyspreu la tractaríau y quin fástich vos causaría!

Sí, he assessinat; no una, més de trenta vegadas. May per odi, ni per defensa, ni per venjansa; ha sigut per ofici, per' enriquirme. He assessinat á benefici del prohisme que m' ha pagat honradament la feyna. Y com no treballo pels pobres, la recompensa es grossa. Ademés, en cada cas jo 'm senyalo 'l jornal y penséu que no soch mesquí quan tracto de recompensarme per operacións tan delicadas.

Sí, he assessinat ab tota sanch freda. Las mevas víctimas m' eran del tot desconegudas. Grans comerciants, viudas nobilíssimas, vellas usureras, joves de casas bonas, banquers acreditats, industrials de fama... qué sé jo 'ls que duch á la llista! Y 'ls he mort cumplint la comanda del seus més íntims. Sí, ha vingut el fill cobdiciós á demanarme la mort de son pare; la muller viciosa, l' assessinat del marit; el germá extern, la desaparició del hereu; el viudo despossehit y envejós, l' extermini del orfe possessor de la materna fortuna. Y uns plorant y altres rihent, y uns exaltats y altres boy moixos, y aquests ab suspirs y aquells de genollons, tots demanavan lo mateix, que 'ls hi assessinés als propis pera fruir de la vida ó pera gaudirse dels diners.

Ningú m' ho deya clar —¡Mata'l!. Cap m' ho deya net —¡Assessina'l! ¡Ah, aixó no! Pero sabían els meus mérits, la meva trassa, el meu ofici, y aquellas llágrimas, aquells gemechs, aquells termes de doble sentit, aquell parlar de penas inacabables y d' angunias eternas y disgustos sens fí que sols Deu, ¡parlavan de Deu!, podía posarhi terme, y aquella llibertat somniada y may assolida, y las venturas remotas y las alegrías llunyanas que sols la mort ¡sempre la mort! podía aproparlas, no era altra cosa que la invocació á la Mort, fos com fos, mentres vingués prompte, adalerada, corrent, desseguida. Y aquella mort llibertadora, afanyosament espera-

da, jo 'ls la duya ahont ells volían, quieta, rápida, segura, ab certesa matemática. Mes la Seca, obedient á las mevas ordres, no movía pas la dalla sense que fos bestreta la soldada convinguda. Pagarés, hipotecas, lletras, vendas simuladas, compromisos de tota mena 'm responían de la formalitat y solvencia de la meva clientela. Els delmes, las meitats, els tersos, un tant per cent, segons els cassos y las ocasións constituhían els meus honoraris.

Sí, he assessinat, pero las mevas víctimas no deixavan rastre. Cap escándol, cap alborot, res de sanch qu' es massa escandalosa, ni matzinas ordinarias que pugan descubrirse, ni procediments vulgars que desprès serveixen de lluhiment á... la Medicina legal, á la Policía ó á las Fiscalías. Y no he sufert ni un sol desengany. El meu método no falla. ¡Quíns éxits!—

Jo estava esgarrifat. M' endinzava en els cuixins del silló, sens esma pera mourem. Aquell home 'm subjugava y 'l cor se m' empetitía al escoltar sas criminals ressenyas ab tranquilitat filosófica comentadas. El milionari prosseguí:

—Vos ara rumieu hont tinch els *cómplices,* quí són els meus auxiliars, cóm jo sol puch fer tanta feyna, cóm es que no 's descubreix cap cas. ¡Ah, es que pera matar al próxim ha de saberse'n! Ja recordeu que las Ciencias y las Arts, tant las modernas com las antigas, me son familiars. La India y l' Egipte m' han donat llissóns molt profitosas; els laboratoris bacteriológichs de Fransa y d' Alemania m' han iluminat en gran manera; las in-

dustrias químicas de Prussia, dels Estats Units y d' Inglaterra m' han servit y favorescut en extrém.—

S' alsa de cop, obra una maleta y 'm treu un tubo de cristall tapat ab cotó fluix. Una munió de vespas bellugan per dins quan me 'l ensenya.

—Aquí teniu als meus auxiliars, als meus criats, als meus servidors, obedients, fidels, discrets, callats, incorruptibles. ¿Quín me denunciará jamay? Jo no sols hipnotiso als insectes; faig més, els imposo la meva voluntat, se mouhen per una forsa superior á n' ells, qu' es la meva volició, y van ahont vull, quan vull y com vull. ¿Comprenéu ara 'l meu poder? No necessito probárvosho; ja us recordeu del escarabat del Hospital.

Pero 'ls meus agents per ells sols foran inofensius. Un cop he tingut el medi de transport, emprenguí la tasca de buscar el producte letal. Y vaig trobarlo al fí. Jo no us donaré un curs de nova Bacteriología y altra de nova Química orgánica, com fora precís pera detallarvos els meus treballs. Cónsti'us sols que he degut empescarme modernas teorías per explicarme molts fets científichs desconeguts de tothom. Jo preparo cultius bacterians que produheixen la mort en pocas horas, en minuts solzament. Y si combino 'ls caldos ab certs productes químichs que jo 'm sé y 'm callo, la mort pot ser instantánea. Com puch d' igual manera inocular malaltías raras, estrambóticas, ab la seguretat d' invalidar tots els tractaments per enérgichs que sigan.

Això us maravella. No m' estranya, perque us parlo de cosas que la mal anomenada Ciencia tardará bon temps á descubrirlas.—

Desa 'l canó de las vespas y m' exposa una capseta plena de tubets de cristall com la cartera d' un homeópata.

—Aquí tinch las substancias classificadas y dossadas. ¿Necessito operar? Donchs, trech una vespa, l' arreglo, això es, li unto el capet y potetas ab el preparat convenient, la enjego, vola baix la meva direcció, es á dir, va hont me plau, s' atura hont me convé, fibla segons el meu intent ó no fibla si be 'm sembla, y deixa 'l tóxich en lloch segur. Y com ho faig ab una vespa, puch ferho ab una mosca, ab una aranya, ab l' animal que trihi.

L' escomés, l' elegit, la víctima casi may se 'n adona, y si se 'n adonés res podría ferhi per' evitarho. Cumplerta la missió, la vespa torna á mi ó queda hipnotisada allí hont li dich, fins que la recullo pera evitar malas conseqüencias. Com haureu comprés, n' hi ha prou ab que 'l sacrificat se posi á tret de la meva mirada pera tenir la mort segura; pero 'ls interessats, els que 'm solicitan, ignoran també 'ls meus procediments. D' aquí la meva forsa basada en el misteri.

Quan me toca despatxar á algú, es suficient una audiencia, una cita, que passeji per un lloch públich, que trega 'l cap al balcó ó á la finestra, y 'l client queda servit. May falta 'l qui prepara 'l terreny.

Sabeu, donchs, lo que molts ignoran. Estimo la vostra visita y us demano que 'm deixeu sol, perque tinch feynas imperiosas que 'm reclaman.—

Fent reverencias y cortesías m' acompanya á la porta de sas habitacións, encaixant per despedida ab la rialleta als llabis.

—Vos espero á las cinch á bordo del meu "Mirifique„ Dinareu ab mí parlarém un ratet mes, y us posaré al corrent d' altres projectes que tinch, més terribles que 'ls ja contats, plans verdaderament diabólichs á tot serho. No falteu.—

—Adeu.—

¡Quín pes m' he tret de sobre al trobarme lliure y sens dany al mitj de la Rambla! Sentía un goig interior, com pot gosarlo un condemnat fugit de l' infern. Una pau dolsa y benfactora m' amorosía l' ánima, torturada per las esplicacións del mefistofélich personatje. Aquell día no 'm moguí

de casa; á l' endemá tampoch, fins que 'l diari va comunicarme que 'l "Mirifique„ havía sarpat ab rumbo á Canarias. Confesso la meva cobardía; avans no 'm creya ab la pell segura.

Per aixó, al reintegrarme á la vida usual, vaig exclamar: —¡Ja 't faig franch el teu convit, comte de Uecker! ¡Ni may que 'ns torném á veure!

XAVIER ALEMANY

TRIPTICH

Ma vila

Es un trosset de paradís qu' encanta;
el sol la vesteix d' or, y 'l mar li canta;
es un recó de mon, un niu petit
pera somniarhi somnis d' Infinit.
Mes quan el sol ja es post y la mar calla
y, per la Nit empesa,
l' ombra poch á poquet tot ho envolcalla,
en ma vila aixerida,
s' hi sent venir la Mort y ab greu tristesa
s' hi viu morint d' anyorament de Vida.

La gent

De ma finestra estant,
la veig passar la gent de ma vileta;
caminan ab pas curt
puig may van gayre lluny, ni tenen pressa;
el día 'l passan;
el sol el prenen;
el temps el matan;
la nit la perden.
De ma finestra estant,
la veig passar la gent de ma vileta,
y molt sovint, sovint
quan passan ells jo tanco ma finestra.

Solitut

Diuhen per qué vaig sol
y 'm planyen y 'm malmiran;
ells sempre van plegats
perque si sols anessin se perdrían.
A mí la Solitut
me mostra las dresseras de la Vida...
Jo no iría pas sol
si no tingués molt bona companyía.

SALVADOR ALBERT

CANTARS

En el jardí de l' amor
empedrat de... noyas macas,
passa al revés que á n' el mon:
el que peca, es el que 's salva.

—

L' ignoscencia va de blanch
y l' amor va d' escarlata:
barreja d' abdos colors
es el rosa de ta cara.

—

Te jurí fidelitat
sens saber lo que jurava:
¿fins á quin punt jurament
m' obligas en ma ignorancia?

E. VILARET

CONFESSIÓ

Si ella cregué que la pena
m' invadí 'l cor un moment,
quan romperem la cadena
de nostre enamorament,
va anar ben equivocada;
la més petita inquietut
no trobá en mon cor estada
ni 'l curt espay d' un minut.
Pero ahí á ma indiferencia
donaren un cop mortal,
no sé pas si ab inclemencia
ó sens pensar ferme mal.
Varen dirme:—Será esposa
d' un altre la teva amor.—
Y una espina verinosa
penetrá dins del meu cor.

A. DEU

IDILI

A un raig de sol filtrantse en las falzías
dos papallons s' han vist y enamorat;
tú hi gosavas mirántels y 'ls seguías
ab la mirada ingénua
d' un cor aponcellat.

Volant y revolant ab dalé boja
han fugit endinzantse en la foscor;
t' has tornat, alashoras, tota roja
y has acalat la vista...
¿Per qué ho has fet, amor?

A. Bori y Fontestá

LAS REGATAS

Com que, tenint el propósit d' anar el vespre al teatro, don Ramón aquella tarde no vol sortir, en Pau y la Cinta, els masovers dels senyors, que han baixat á Barcelona per un parell de días y no tenen altra dería que veure forsa *cosas,* determinan sortir sols. D' estarse tancats á casa—diuhen ells—prou els vagará al poble, quan torni l' hivern y comensin aquellas llargas tongadas de pluja seguida y empipadora.

—¿Sabeu ahónt podriau anar?—els diu don Ramón:—A las regatas. Casualment avuy n' hi ha.

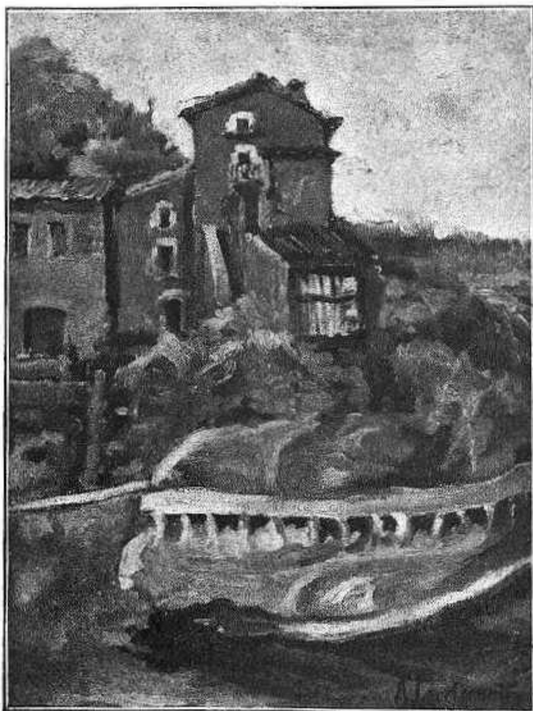
—¿Cóm se fa per veure aixó?—pregunta la Cinta, curiosa com bona filla d' Eva.

—No us podeu perdre. Agafeu la Rambla, y avall, avall sempre, arribareu á mar.

—¿Y qué més?

—Res més: aquell es el lloch de las regatas. En sent allí ja veureu la gent arrenglerada á la vora del moll pera contemplar la festa. Procureu arreplegar

Catalunya pintoresca (per *A. Cardunets*)

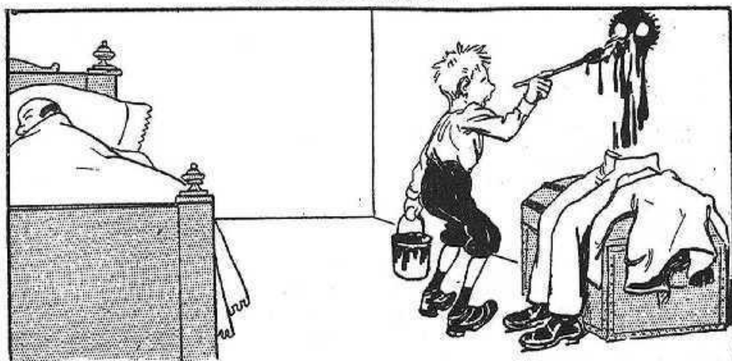

Un recó de Tagamanet.

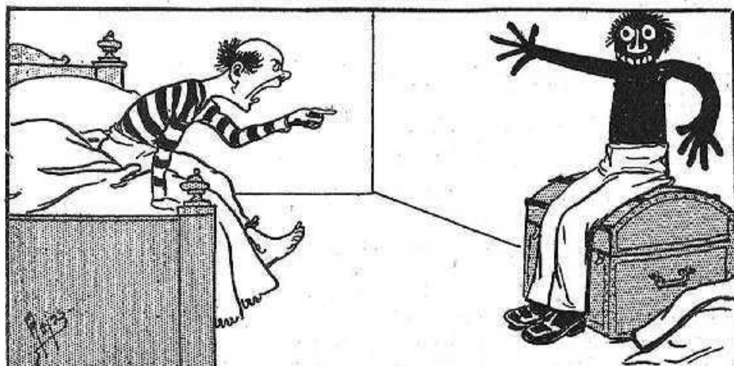
UNA ENTREMALIADURA (per *Rojas*)

—Per ferme pó el papá 'm diu:
"Mira 'l carboner, que vé!"

Veurán de quin modo jo
ara á n' ell l' espantaré...

—¡Cristo 'm valga! ¿Qu' es aixó?...
¡Verge santa, el carboné!

DIVERSIÓ Y NEGOCI
(per *J. Llopart*)

—Ja ho deya un industrial dels del carrer de Fernando: "Lo que per tots es florido per mí resulta... granado."

un puesto bo, y ja no heu de fer més que mirar.

—Donchs, á la Rambla s' ha dit. Passiho bé.

—Divertius'hi forsa.—

Y més alegres que unas Pasquas, en Pau agafa la vara, la Cinta 's posa al cap el virolat mocador de pita y en un tancar y obrir d' ulls desapareixen escalas avall.

***

Pero apenas han transcorregut vint minuts, ¡ganing, ganing! se sent trucar á la porta y compareixen altra vegada els dignes masovers; ell, ab un pam de morros; ella, roja com un bitxo y ab els ulls espurnejantli.

- ¿Qué us ha passat?—exclama don Ramón, verdaderament sorprés.

Pero ni l' un ni l' altre desplegan els llabis: la Cinta ab la vista á terra; en Pau mirántsela indignat, com si volgués pulverisarla.

—Expliqueuvos, ¿qué ha succehit? ¿Per qué torneu? Y sobre tot, ¿per qué torneu tan cremats?

—Jo no ho sé - respón al fí l' home:—la que deu saberho es ella, sinó que, la testaruda del botavant no vol dirho. Figuris que, arribats al peu del mar, ens posém casi á primera fila, y al punt que compareixen vuyt joves que anavan vestits com per nadar, aquesta ximple m' agafa pel bras y sense darme cap mena d' explicació, comensa á estirarme y á treure'm d' allí, dihentme no més:—¡Aném, son uns pocas-vergonyas!.. ¡Anemse'n d' aquí!... ¡A casa!... ¡Torném á casa!...

—¿Per qué ho has fet això?—pregunta don Ramón, dirigintse á la Cinta.

Silenci sepulcral.

—Vaja, respón—torna á insistir el senyor, ab un cert tó d' autoritat, que impressiona bon xich á la pobra masovera:—¿Qué t' ha succehit?

—¡Me 'n dono pena de dirho!—exclama la Cinta, tornantse més y més vermella.

—¡Y ara! ¿Per qué te 'n has de donar? Davant meu y del teu home pots explicarho tot. Hala, digas, ¿qué ha passat?

—Ja ho diré.

LA FESTA DE LA LLUSTRINA
(per *J. Llopart*)

—Redeu! Vaya unas maneras de tromparme, els de la "Lliga"! Ara que tinch las banderas... ¡ara la festa ha fet figa!

—Això es lo que volém. Veyám.

—Pues...

Y entre singlot y suspir y deturantse á cada paraula, comensa la xicota á descapdellar el tenebrós misteri.

—Jo... no sabía qu' era alló qu' estavam mirantnos.

—Endavant.

—Y com que no ho sabía... quan s' han posat al davant nostre aquells vuyt joves...

—Apa...

—He preguntat á un senyor castellá que tenía al meu costat, que qué anavan á fer aquells minyons... Y 'l senyor m' ha dit...

—Sí, t' ha dit...

—M' ha dit: *Quieran vert si guanyan las regatas.*

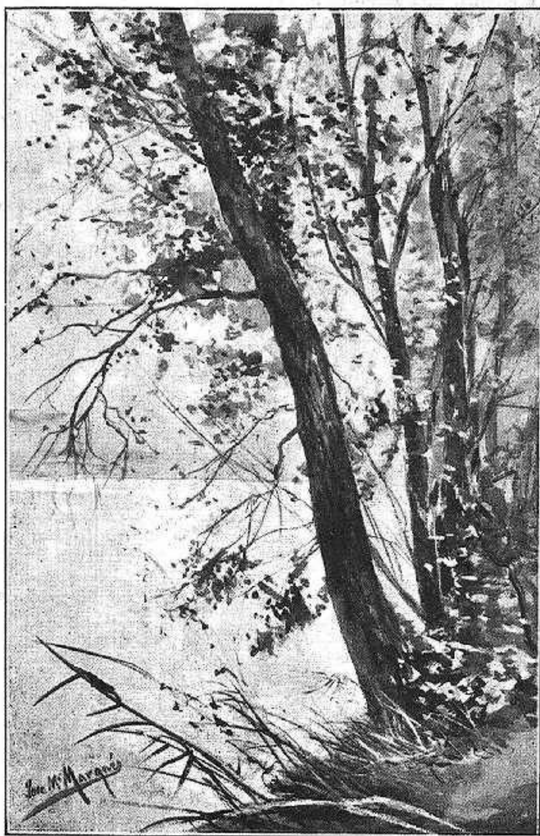
—Perfectament.

—Jo llavoras... li he tornat á preguntar: ¿Y quí las guanya las regatas? Y ell m' ha respost: *Las regatas...*

—Ves dihent.

—*Las regatas las guanya el que más pronto arriba á...*

FULLA D' ÁLBUM (per *J. M.ª Marqués*)

Un aspecte del Ter.

—¿Qué? ¿Ahónt t' ha dit que s' havía d' arribar?

—A...

—¿Pero ahónt?... ¡Acaba d' una vegada!

—A... ¡la *meta!*—

Y com si 'l violent esfors que per pronunciar l' última paraula ha tingut de fer li hagués obert las válvulas dels dipósits llacrimals, la pobra Cinta s' assenta en un recó y romp á plorar com una criatura.

MATÍAS BONAFÉ

REGALO

Vas dihent per tot arreu
que lo que 't vaig regalar
no es regalo... y sols això
demostra ma mesquindat.

Dius: —¡Un vano!—¿Y no compréns
encare el significat?...
Es perque al ventarte 't fugin
els pardals que tens al cap.

J. MORET DE GRACIA

ROMPIMENT

¡Pleguém, hermosa meva;
posém fí al nostre idili!
Tú, perita en el cálcul,
jo, tot cor y passió,
no vull en lluyta estéril
gastar las mevas forsas...
¿Per qué allargá un conflicte
que no té solució?

—

Quan per primera volta
per davant meu passares,
cegat per la bellesa
de ton rostre diví,
no sé quína veu fonda
á dintre meu va dirme:
—Es l' ángel que anys há buscas...
¡Detura ton camí!

—

¡Cóm no havía de créureho,
sirena enganyadora,
veyente tan senzilla,
tan plena de candor!
¡Cóm no donarte l' ánima
després del *sí* dolcíssim
ab que sellares, pérfida,
l' esclat del meu amor!

—

Actriu inimitable,
avuy que 't conech forsa
sé ja tot lo que valen
ta fe y ta senzillés;
avuy comprench y toco
que del amor tendríssim
que 't surt á flor dels llabis
el teu cor no 'n sab res.

—

¡Mon erro humil confesso!
Tú no ets la que jo 'm creya;
en lloch d' aná al uníssono,
cantém desafinats.
¿Per qué, donchs, empenyarnos
en volgué unir per forsa
dos sers que 's repeleixen,
dos pols tan oposats?

—

Tú ets vana y pretenciosa;
jo tan modest me sento,
que may m he vist ab alas
per alsá un pam el vol.
Las flors que á tú 't cautivan
en mon balcó no hi caben;
jo estimo la violeta,
tú 't mor's pel girassol.

—

Quan tú en palaus somnías
y jo ab els camps m' encanto,
es que las nostras ánimas,
son d' un tremp diferent.
¿Y haurém de ser tan débils
que no sapiguém rompre
un llas que més que unirnos
ens oprimeix cruelment?

—

¡Pleguém, pleguém, hermosa!
El món, per sort, es ample,
y per fer dugas vías
hi haurá de sobra espay.
Som dos metalls rebeldes
d' aleació impossible;
tú ets l' alfa, jo l omega...
¡No 'ns entendríam may!

C. GUMÁ

DE "ALLENDE„ ELS PIRINEUS (per *Géo*)

Vingué á Espanya ab en Loubet
y ara va dihent á tothom
que 'l que mes l' entussiasmá
va ser "le toreador".

LAS CLASSES DIRECTORAS (per *Ida*)

—En sortint m' esperas, que anirém á sopar.

—Noy, dispénsam. Avuy estich compromesa ab el teu fill.

UN ESPAVILAT (per *M. Carreras*)

—¿Qué porta 'l diari?
—La causa del Nelo, la qüestió dels guapos y la victoria dels japonesos.
—Gracias, noy; ara ja ho sé. No necessito comprarlo.

A UN CAMPANAR

Gegant de pedra que soperb t' aixecas
endinzant el teu front en el cel blau,
¿Qué 'n treus de tenir llum dalt las campanas,
si reposan tos peus en las tenebras?
Contradicció eternal, negas la vida;
somrius ab la claror y es sols la fosca
el secret de que t' alsis tan enlayre.
Ab metálica veu parlas als homes,
que viuhen en las casas que dominas

baixas y foscas com els peus que 't duhen;
y l' home miserable, l' home feble,
á ta veu ensajada pel domini,
s' ajup inconscientment y 't preñ per símbol.
Del caos que hi ha en tos peus, veyent la fosca
son cervell malaltís ne díu misteri;

DEL NATURAL (per *Olegari Junyent*)

Una hermosura vienesa.

Els que se 'n van

Emili Vilanova.

y la claror que 't sobra en las alturas,
com que li falta á baix, neda entre boiras.

Colós de pedra que soperb t' aixecas,
monument aixecat á la Ignorancia:
á tot li toca el torn; jo sé que un día
no brandarán á festa tas campanas
ni llur veu conmourá á n' els homes febles.
Com els gegants de las llegendas mortas,
tos peus de fanch tremolarán un día
y ab estrépit ridícul, derrumbante,
las tenebrors en que tos peus reposan,
s' esvahirán com boira montanyenca
al escalf del foch nou qu' ha de sorgirne:
el sol de la Vritat que tot ho aclara.

Amadeo Forliani

EL MAL DEL CAMBI Á ESPANYA

QUAN ERAM AMOS DEL MON

Alguns creuhen que 'l *mal del cambi* es cosa del nostres temps, essent aixís que quan Espanya era mestressa de mitj món y rebíam tots els anys els tresors d' América, patíam també el cambi desfavorable. Eram els amos del territori; pero els altres eran amos del traball. Castella representa el paper del qui té moltas fincas, completament abandonadas, portant una vida de gresca y d' aventuras, solzament preocupat en treuren

el such de las rendas, que al fí de comptes se troba que ni li quedan cabals pera pagar els gastos, tenint qu' acudir als prestamistas malgrat la seva fortuna.

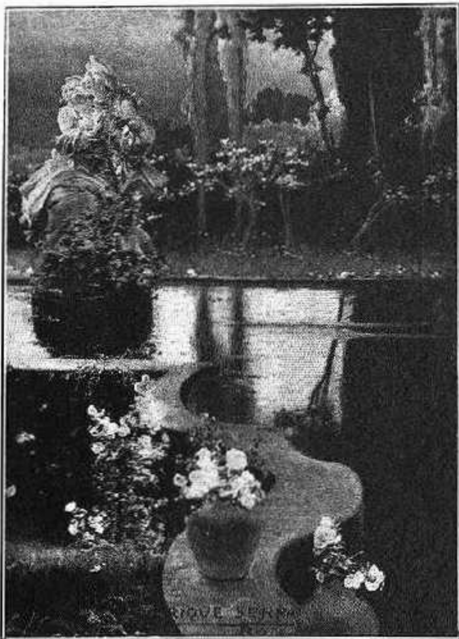
Á principis del sigle XVIII, quan el comers d'América estava concentrat á Cádiz y á Sevilla, circulavan allí las monedas de plata vella que valían 24 per 100 més que la plata nova que corría per lo restant del regne, que no podía escullir sa moneda y que sofría las conseqüencias de la famosa lley de Gresham. Es ben cert que la moneda dolenta fa fugir á la bona del mercat, y aixó 's veu dintre de la mateixa casa: quan hi ha monedas borrosas ó que no inspirin confiansa, tot seguit se posan en circulació, portantse al estalvi, aixó es, amagantse las més seguras, bellas y complertas. En aquells moments, Cádiz, Sevila y Madrit eran á Espanya els que cobravan, mentres els demés pagavan, y per aixó 's podían quedar las mellors monedas, deixant á n' els altres las que no mereixían tanta confiansa. La plata nova que donava lloch á constants acunyacións, per lo mateix que posava en circulació monedas que no eran consagradas per l' us ni per el temps, no era rebuda ab tanta estima com las monedas de plata vella, conegudas á tot' Europa y familiars als ulls dels cambistas.

El cambi d' Amsterdam ab Sevilla y Madrit era de 89 ½ diners per ducat, mentres sobre las demés ciutats arribava á 110 diners, per lo mateix que 'ls pagaments se feyan en plata nova. Las monedas de plata nova que s' anavan llensant al mercat desmereixían á mesura qu' aumentavan, com els bitllets de Banch en nostres temps.

Felip IV, ab tot y rebre tota la plata d' América, que per sa molta abundancia perdía valor en relació ab l' or, va dirigir un memorial al Papa Urbá IV, lamentantse de que, pera posar diners á Roma, el ducat de Castella desmereixía una quarta part del seu valor. Es á dir, que 'l nostre deute exterior, que era molt gros perque 'ls Reys continuament enmatllevavan als genovesos, ja llavors ens costava una prima ó cambi del 25 per 100.

Catalunya, privada de traballar per la pobresa del mercat intern, per la facilitat en qu' entravan els articles extrangers y per tenir tancada la sortida á América, va sufrir l' encariment dels queviures y l' agravament de deutes y contribucións á conseqüencia del cambi. Fora de gran

QUADRO NOTABLE (de *Enrich Serra*)

Jardí de Italia.

— Propietat de la Galería Fleischmann de Munich —

Galería de Artistas Lírichs (per *J. Llopart*)

GIL REY.

ensenyansa estudiar ab datos positius la influencia que tingué 'l mal del cambi en la decadencia económica de Catalunya.

Diu molt bé Copérnic que 'ls quatre mals pitjors que poden caure sobre un poble son: la guerra civil, la peste, l' esterilitat de la terra y l' envili-ment de la moneda.

FREDERICH RAHOLA

ELS XAVOS

Sátira humorística

Si 'us heu cregut que vull cantar la gloria
d' aquells xavos que dos feyan un quarto
y que 'ls céntims han fet passá á la historia,
aneu errats de mitj á mitj: m' aparto
de llohar poch ni molt semblant miseria;
es més noble l' afany que 'm mou á escriure,
y vull probar avuy de fervos riure
tractant d' un' altra cosa molt més seria.
De 'ls xavos, que algún temps foren moneda,
ni rastre solzament enlloch ne queda;
y axió que 'n ferem provisió abundosa
en la guerra del Africa gloriosa:
quan el Moro, vensut, va indemnisarnos,
ab xavos, tot ab xavos va pagarnos.
¡Cóm ha de tenir or la pobra Espanya,
si no més cobra ab xavos, fins quan guanya!
Al morir en la esfera monetaria
va revifarse 'l xavo en forma varia,
y, seguint la corrent del modernisme,
va pendre novas formas y maneras,
y aparegué en els fronts y en las polseras
com símbol eloqüent del flamenquisme.
Mireulo avuy; desde la testa ayrosa
de la fadrina y la madona hermosa
¡cóm devalian al front ben rinxoladas
las motas de cabell caragoladas!
Son els xavos moderns que la guarneixen
y que fins las polseras li invadeixen.
Cóm si axió per ser guapas els fes falta!
Cóm si 'l xavo penjant vora l' orella
no semblés, válgam Deu, una costella
posada cap per vall damunt la galta!
Els xavos, distintiu de la gitana,
no escauhen á la dona catalana:
son ressabis dolents del temps dels moros;
son cartells que anuncian *pan y toros;*
son l' afront de l' ayrosa mantellina;
son l' am que porta entre sa aresta fina
l' esqué de voluptats sensuals y llordas,
propi no més per fer pesqueras bordas:
son... xavos; nostra terra qu' es prou seria
ja 'ls hi ha donat el nom de la miseria.
—Es moda—me direu; y be, que ho siga!
á seguir lo dolent ningú us hi obliga;
demostreu que no us plau ni us acomoda
y ja veuréu com passará la moda.
Mostreu el front seré, sense boyradas
de xavos ab las puntas rinxoladas,
y brillin vostres ulls en la serena
sense cargols ni xavos de cap mena.
Desterreu eixa exótica manía

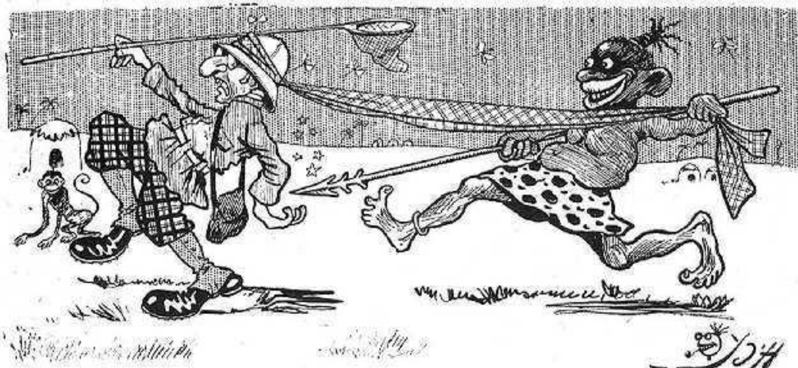
que per tot seguiment porta al darrera
la borda y sensual flamenquería
ab els ayres moreschs de *petenera,*
y pentineuvos á la usansa vostra
demostrant que sou be de casa nostra,
puig qui te lo bó y propi á casa seva
es tonto si 'l dolent d' altre enmatlleva.
  Afora xavos, donchs; fora miseria;
y lograreu seguint aquesta deria
que 'ls homes abandonin igual moda
que no 'ls escau tampoch y 'ls posa en roda.
  No 'ls veyeu? Ells també fan honra al xavo;
el portan rinxolat davant l' orella,
y algú més estremat, qual gust no alabo,

PUNTS DE VISTA (per *Ida*)

—Ah, ¿vosté no creu que 'l gust modern tendeix á la simplificació, á la senzillesa?...
—Potser sí; pero jo sempre m' estimaré més un doble que un "senzill".

HUMORADA (per *Caray d'H*)

L' origen del cake-walk.

també desde sa testa hi descapdella
un manyoch de cabells que 'l front li tapa...
¡tenen fret al cervell y 'ls fá de capa!
Y un home ab pentinat tan sandunguero
dels xavos al escalf se sent torero;
ab l' ample cordobés son cap abriga,
escursa sa folgada americana,
estreny sos pantalons... y no li triga
á enramparli l' esquena la galvana,
y ¡desgraciat d' aquell que ho arreplega!
que quí 's vesteix estret, ja no 's doblega.
Y 'ls xavos son qui 'ns portan la malura
d' una borda costúm que als bons apura,
que rebutja la terra catalana
y que admetre no vol de cap manera,
puig sab de sobras que la vinya sana
no deu desitjar may la filoxera.
Afora xavos, donchs; tot se remedia
si us sabeu espolsar son despotisme;
que us tornin el ralet y prou comedia;
acabi d' una volta 'l flamenquisme.
Siguém ben catalans; la gent sensata
que prediqui, fent honra á nostra terra,
qu' es molt més sá un aplech dalt de *La Mata*
qu' una cursa de bous quan mata 'l Guerra.
Que parlan més al cor las suaus tonadas
de las nostras *Montanyas Regaladas*
que aquellas *peteneras* gemegosas
ab repich de talóns y veus vinosas;
que 'l *pan y toros* á n' aquí no hi reyna;
qu' aquí sols volém PAU, SALUT Y FEYNA.

MANEL RIBOT Y SERRA

UNA AMAGADA D' OU

L' estiu passat va venir á Barcelona D. Pau Finestretes, rich propietari de Sant Sadurní de Noya, á resoldre alguns assumptos d' interés per ell

L' Anarquía al Parch (per *J. Blanco Coris*)

El cicerone:—Ostedes fijarse bien: "Estos jardines son propiedad de todos los ciudadanos."
L' inglés del paraygua:—Oh, yes. ¡Y aún haber ciudadanos con la sostenimienta de que la propiedad es un robo!

y á esbargirse una mica, lluny de la dona y de las preocupacións dels negocis.

De vint anys ensá D. Pau ben pocas vegadas havía vingut á Barcelona, y aqueixas pocas depressa y corrent, sens poder anar á un teatre, á una diversió, ni á gandulejar amunt y avall pels carrers y passeigs de la ciutat.

Aquesta vegada, don Pau volía divertirse y veure tot lo que hi ha per veure á Barcelona.

Una de las cosas que més li despertavan la curiositat era 'l Parch. Apenas se 'n recordava. ¡Feya tant temps que no hi havía posat els peus! Els seus amichs de Sant Sadurní li havían parlat ab goig de la colecció zoológica, dels camells, del elefant, dels micos, dels caimans, de totas aquellas bestioletas que fan las delicias dels menuts y demés personas desocupadas. De tot aquest mon D. Pau no n' havía vist res, y 's proposá no tornar á Sant Sadurní sens que pogués contar fil per randa als seus vehins totas las curiositats del nostre Parch.

Aixís que tan prompte va haver despatxat las diligencias més urgents que 'l portaren á Barcelona, pujá á un tranvía y cap al Parch falta gent.

Era á la cayguda de la tarde. De primer antuvi D. Pau s' encaminá envers la colecció zoológica. Entrá pel passeig dels pollancres, y d' esqnerra á dreta va anar mirant encantat tot aquell bé de Deu d' animals estranys. Empró lo que verdaderament li causá sorpresa, y més que sorpresa estupefacció, va ésser l' elefant. El senyor Finestretes se 'l mirava com si 's trobés davant de quelcóm fabulós.

—¡Llamp de Deu quin animal!—exclamava D. Pau obrint uns ulls com unas taronjas, com si obrintlos molt el pogués veure millor.

Visita inoportuna (per *J. Cuchy*)

—Senyoreta: hi ha 'l procurador de la casa.
—¿Que porta pressa?
—No, senyora. Porta... el recibo.

PELS ARRABALS DE BARCELONA. (Dibuix de *V. Buil*)

Un ball de tarde á Can Tunis.

Els moviments de la trompa, aquell modo d' agafar las cosas de terra y portárselas á la boca, el tenían maravellat. ¡Y qué dir d' aquellas camas groixudas com soca de figuera, d' aquell cos rodó voluminós com una bota de vuyt cargas, contrastant ab aquella qua esquifida, curteta y prima com de garril

Mentres D. Pau, boca-badat estava contemplant l' *Avi*, un honrat *industrial* del timo dels perdigons, del enterro y de la guitarra, l' observava detingudament cercant el modo d' *abordarlo*.

Poch á poch se li va anar acostant fentse 'l tonto, y quan ja estigué frech á frech de D. Pau, exclamá de modo que aquest el sentís:

—¡Quína bestia! cóm més la miro més m' agrada!

Ja 'n va tenir prou 'l senyor Finestretes per exteriorisar la seva admiració. Se girá envers el *mossega*, y ab el tó més expressiu del mon, com si 'l conegués de temps, li digué.

—Miri, á mí 'm té tan encantat que de bona gana me l' enduría. A Sant Sadurní de Noya hi tinch una possessió de més de mil mojadas de terra, ahont aquesta bestiola hi estaría d' alló més bé. Escolti ¿qué sab si mossega?

—¡Cá, no senyor!—li contestá l' *industrial*.—Es manso com un anyell. De mal no més ne fa quan trepitja; té mala trepitjada, pero per lo demés el pot deixar al cuidado d' una criatura.

—Escolti, jove ¿per casualitat no sabría vosté ahont ne venen d'elefants?

—¡Uy! de quina carta se 'n va vosté ara. De animals d' aqueixos no 'n venen més que á *las Africas*.

—Cregui qu' ho sento. De bona gana 'n compraría un. Miri, miri ab quina gracia ha arreplegat aquella engruna de pa!

—Si tant d' empenyo té en tenirne un, no 's cregui, tot se pot arreglar— va dir l' *industrial* ab l' ánima iluminada per la perspectiva de un negoci. —Compri ous.

—¡Ah caratsus! ¿Fan ous els elefants?

—Sí, senyor, igual que las gallinas. Y ja se sab, el que vol tenir un elefant compra ous.

—¿Y ahónt els venen aquests ous?

—Aquí mateix. ¿Veu aquell kiosco d' allí baix? Donchs allí—va dir l' *industrial*, signantli ab la má 'l kiosco ahont se venen flors y ous d' animals ovivaros del Parch.

—¿Qué hi entén vosté ab aqueixa classe d' ous?

—¡Ja ho crech! Com que l' amo del kiosco es amich meu y m' ha ensenyat á conéixer els que son frescos y els que no ho son.

—¿Qué 'm faría 'l favor d' acompanyarm'hi y triarmen un de bó, si pogués ser del día?

—¡Prou! aixó ray, ab molt gust. Pero li dech haver d' advertir que cada ou val vinticinch duros; pero comprantlo ab mí no n' hi costará més que vint. L' amo 'm fa una rebaixa. Ja li he dit que som amichs

—No estarém per diners.

—Axís, millor. Un' altra cosa. Se n' han de comprar dos d' ous. Un sol no 'l volen vendre.

—¿Y per qué?

—No ho sé; crech que s' anyoran. Empró, per covarlos va millor.

—¿Y cóm se covan?

—Ja li dirán. Ara anem á comprarlos. Vingui ab mí.

Y sens més, l' *industrial* va empendre el camí del kiosco, seguit de don Pau; aquést més content qu' unas castanyolas.

El kiosco estava tancat. Ja ho sabía l' *industrial* que 'l trobarían tancat.

—¡Caramba, si que 'm sab greu!—digué el senyor Finestretes al veure que no podía comprar els ous d' elefant.—¡Oh! y demá que no podré venir de cap de las maneras.

—Podem fer una cosa—digué l' *industrial*.—Jo demá haig de venir y 'ls hi puch comprar. Ja 'ls hi portaré á casa seva, si no está molt lluny.

—Me faría un gran favor. Visch al Hôtel Internacional.

—Precisament jo al carrer de Sant Pau. Devant mateix. ¿A quina hora vol que 'ls hi porti?

—¿Li vindría bé á la una?

—La millor hora per mí.

—Donchs conformes, y si 's vol quedar á dinar ab mí, ja ho sab.

—No, gracias; tinch familia.

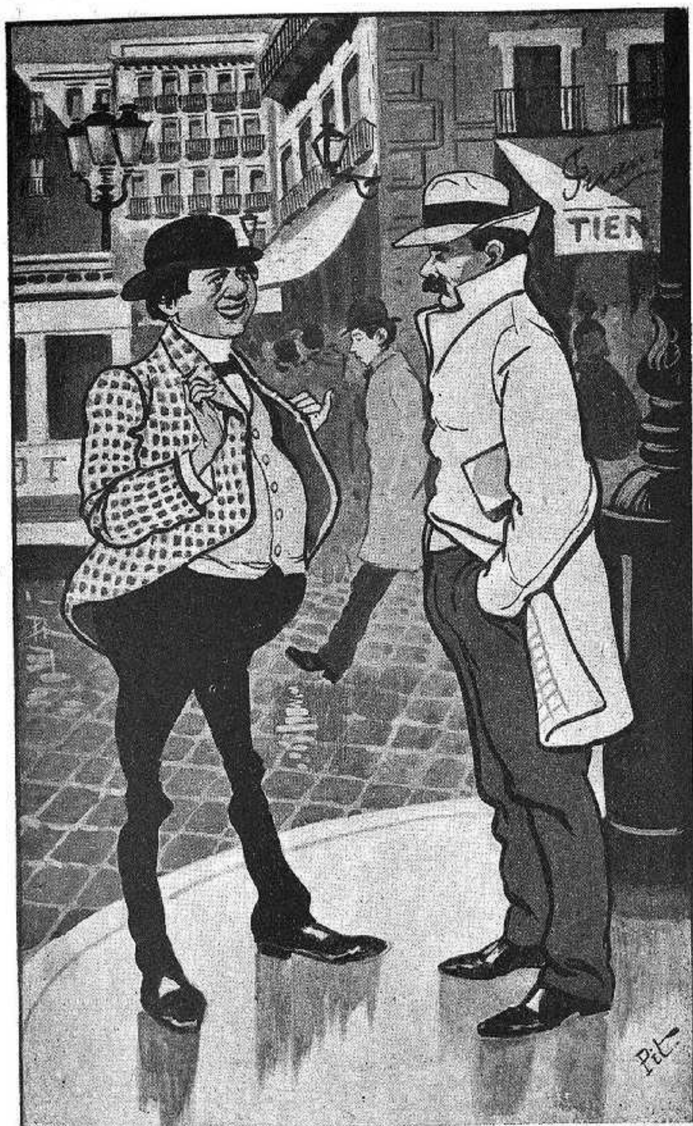
Anaren junts hasta l' entrada del carrer de la Princesa, y allí 's despediren hasta el día següent.

L' endemá del *encuentro*, á la una en punt, entrava l' *industrial* al Hôtel de D. Pau ab un paquet sota 'l bras.

Preguntá pel senyor Finestretes, y un criat l' acompanyá al quarto de de D. Pau.

—¡Hola!—exclamá aquést al veure'l, ab la més franca demostració de l' alegría.—¿'M porta 'ls ous?

DIÁLECH Á QUATRE VENTS (per *Pit*)

- Tonto, al hivern ¿per qué no li dius al perruquer que 't deixi la barba?
— Deixar per deixar, més m' estimaría que 'm deixés el sobretodo.

—Aquí 'ls té. Son del día,—contestá l' *industrial*, deixant ab molt cuidado el paquet sobre una taula.

—Veyam, veyam; destapils,—digué D. Pau impacient.

L' *industrial* destapá 'l paquet, y mostrá un parell d' *ous d' elefant*, grossos com melons dels més grossos.

—¡Bonas pessas! ¡Y qué blanchs! --va dir D. Pau admirat.—*Bueno*, ¿y cóm se covan?

—Per anar bé, 'ls hauría de covar vosté mateix.

—¿Jo?

—Sí, senyor, vosté. D' altra manera s' exposa á que no 'ls hi covin ab prou cuidado, y perdi els ous y perdi els diners.

—¿Y qué haig de fer?

—Senzillament. En contas de dinar se fica al llit ab els ous, se fa donar cada dos horas una tassa de flors cordials, y vinga suhar. Com suhi forsa, avans de trenta horas els efefantets li correrán pel llit.

—Ja 'm ve malament, no 's cregui; pero si no hi ha més remey...

—No s' hi pensi més. Apa, fiquis al llit. Jo li posaré 'ls ous á puesto.

—*Bueno, bueno*. Esperis que 'l pagaré primer. Quánt li han costat? ¿Quaranta duros? Tingui, aquí 'n té quaranta cinch.

Tot d' una D. Pau 's despullá y 's ficá al llit. L' *industrial* li posá 'ls *ous* sota 'ls llensols y sobre aqueixos hi tirá una manta.

—Ara, á suhar—li digué ab tó imperatiu.—Ja vindré demá á veure'l.

Y agafant els quaranta cinch duros, se 'n va anar més que depresa.

Al quedar sol D. Pau va tocar el timbre que tenia al cap del llit.

POST FÆSTUM... (per *J. Llopart*)

—Hoy tot son flores... Mañana, á la hora dels comptes, todo serán espinas.

SEGONS ELS ESTADANTS (per *J. Blanco Coris*)

—Dispensi, portera: ¿Quan me 'n faría de aquest tercer pis?

—Ab gos, set duros; sense gos, sis.

—Bé, vaja, com qu' es un gos molt persona, ja me 'l donarán per sis y mitj...

Se presentá un mosso y li digué:

—Portim una tassa de flors cordials que haig de suhar, puig estich molt costipat.

Portava tres horas D. Pau suhant y sense atrevirse á fer cap moviment per por de trencá 'ls *ous,* quan s' adoná qu' una cosa llepissosa li corría camas avall.

—¿Qué será?—'s va dir.

Y plé de curiositat, va apartar ab cuidado 'l llensol de sobre y mirá 'ls *ous.*

Solitaria (per *Olegari Junyent*)

—¡Ay, Sényor! Tants joves que 's passejan pel meu davant, y tantas cadiras en vaga!

ASTRONOMÍA POPULAR (per *Ida*)

Una estrella ab cúa.

—¡Recristo!—exclamá boig d' alegría.—¡Ja se 'ls hi veuhen els péls! ¡Ja acaban de trencar la closca!

Desseguida torná á taparlos, y ab més bona fé que may seguí suhant y prenent aygua de flors cordials.

Pero al arribar el vespre, aquella cosa llepissosa se li feya insoportable. Las camas se li enganxavan á n' els llensols y una ab l' altra.

—Això ja deu estar acabat,—se va dir.—He suhat molt. Veyam, miremho.

Torná á apartar el llensol, y... ¿saben vostés lo que va veure D. Pau Finestretes?

Pues, enlloch de dos elefants com esperava, 's va trobar que havía estat covant dos cocos revestits d' un bany de cera.

¡Ara s' explicava alló dels pels!

¡Li havían amagat l' ou!

EL MALETA
INDULGENCIAS

—=—

CIUTADANA

Plaume sentirme l' esperit amarch
y en el burgit de la Ciutat llensarme;
y—grá d' arena en la fredor granítica—
sentir, á poch, á poch, com m' envolcalla
la seva policiana indiferencia.
Goso, sentint á sobre meu la porpra
que va teixint la Multitut augusta,
y que, amagantme tot enuig de casa,
net de tot egoisme, ánima y cos
d' una suprema urbanitat m' enlayra.
Jamay mos llabis, solemnial Ciutat,
condemnarán la teva indiferencia:
probas ne tinch del teu amor de mare.
Cada nit, quan, vensut de la fadiga,
mon front s' aboca á la regió del somni,
sento—cansó de son que vé de lluny,
fent sorollar els vidres de ma cambra—
la vibració de ta remor urbana.

E. Marquina

EPIGRAMA

Cert día vaig sentir que s' alabava
el meu amich Andreu
de que havía compost un bonich llibre
que *no tenía preu.*
Y al pobre la rahó prou li sobrava
sentintlo aixís parlar,
perque de la seva obra
no n' ha venut encar' ni un exemplar.

Félix Cana

QUADRET

Els raigs ardents del sol tot ho recreman.
No fa vent; no 's belluga ni una fulla.
Un baf com de fornal, irrespirable,
llensa la terra.
En el cloquer del poble
fa llarga estona que ha tocat mitjdía.
Per el camí polsós, que serpenteja,
entre rostolls y vinyas mitj malaltas
y espessos olivars hont tot ho aixorda
de las cigalas el cantar monóton,
ab rapidés camina una noyeta.
Camina tant com pot. Son pobre pare
deu esperá en el camp ab greu angunia
el pobríssim dinar qu' ella li porta.
Avuy li du més tart que 'ls altres días
perque sa infelís mare que té 'l tifus
ha tingut un trastorn ab gran desvari,
y la pobra noyeta, tota sola,
ha hagut de cercar metje y medicinas.
Y apreta 'l pas que ja es prop de la una
y el camp encar' es lluny; y tan cansada
que está ab la caminada que du feta
dessota 'ls raigs del sol ardents, cremosos!
Mes, com si terra y cel se 'n compadissen,
cubreix al sol tot d' una un espés núvol,
y un aire fresch que fa onejar las brancas
besa á aquella noyeta l' encés rostre.

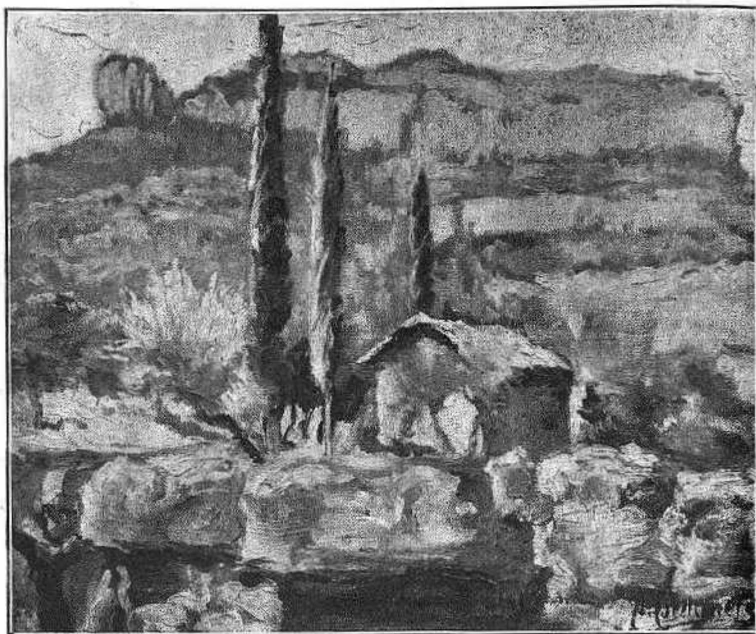
J. Bosch y Romaguera

Astronomía popular (per *Ida*)

La qúa de la estrella.

A Tagamanent (per *A. Cardunets*)

Alturas del Bach.

LAS CRISANTEMAS

El jardí n' es tot blanch de crisantemas...

Sembla un cel estrellat d' estrellas pálidas á la claror del día.

Totas apinyocadas, brandan sos caps pesants de flors sens alegría que van cap á la mort, balvas, sens esma, ab un desmay de somni.

Totas melangiosas, com donzellas de llegenda germánica, semblan rumiar á solas una historia de sol que no coneixen.

Totas semblan sentir en sas corolas un desitj esblaymat de papallonas verges que las besin avans de desfullarse...

Mes totas se doblegan resignadas al pes dels destins tristos que pesan sobre d' ellas ab tot el pes de las desesperansas.

Perque han vingut endarreridas á la vida y no son pera la vida...

Ellas no son las flors voluptuosas d' enters colors y violents aromas que en las entranyas duhen la xardor del estiu y que 's badan als cants dels rossinyols quan l' auba apunta y 's desfullan á la llum indecisa, somorta y misteriosa dels crepuscles més llarchs...

No...

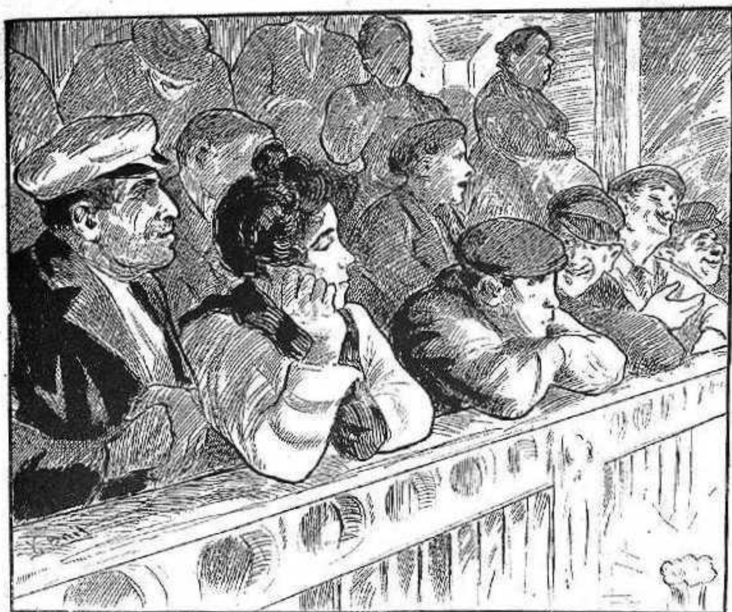
Son las flors tardanas que no tenen companyas.

Son las flors de Tot-Sants, la festa trista.

Son las flors de la pau y del silenci.

Son las flors de Novembre...

L' Art mímich al Paralelo (per *V. Buil*)

Admiradors del Pierrot.

Son las flors de la posta d' una vida...

Son las flors ermas d' esclat y flayre, que s' obran lentament, de fulla en fulla, á la claror feixuga dels días curts y grisos, y 's clohuen la nit de Difunts, quan cantan las xibecas y brandan las campanas ab un plany de dolor que conmou l' ayre.

Ellas son las flors pálidas que al fons del cálzer reben l' alé de la tardor y en sas fullas estretas els reflexes de las primeras neus de las montanyas.

No son flors del amor y l' ubriaguesa...

Fillas del darrer esfors de la Natura, son las flors de misteri de las febres passadas...

Son las flors del demá de tota vida, en son present de flors...

Son las flors de placévolas tristesas, gratas als cors que ploran...

Son las flors que no alsapreman cap voluntat, que no mouhen cap ánsia abrusadora.

Son flors d' encís de las terras exóticas, de las terras ignotas de llegenda, de las terras dels príncceps coberts de sederías que parlan una llengua inconeguda.

Son las flors que res diuhen als sentits y ho diuhen tot á l' ánima.

Son las flors dels grans somnis misteriosos, plácits, sens esperansas y sens desitjs ni febres...

Son las flors de la fred y 'ls cementiris...

Las flors de las despullas...

Oh, las bellas, las fredas, las puras crisantemas, las flors dels amors castes!...

Víctor Catalá

LAS DESENFEYNADAS

Tinch dugas vehinas—al davant de casa,
que 's passan las horas—com dugas bagassas.
Encare no 's llevan—ja 'ls hi falta l' ayre;
y plogui ó no plogui,—las desenfeynadas,
tant si 'l sol las crema—com si 'l fret las glassa,
al balcó s' avían—y al carré 's decantan;
el carré es alegre—y el balcó molt ample.
Y hi passan el día—y la vetlla hi passan,
mirant al que puja,—mirant al que baixa;
si á l' un el critican—al altre 'l retallan.
Que hi ha feyna á dintre?—Que hi ha pols á casa?
Que hi fa falta á terra—alguna escombrada?
Que penjan del sostre—trenyinas y aranyas?
No n' es feyna d' ellas,—ja hi ha la criada,
ja hi ha la minyona—que per xó la pagan.
Que fa quinze días—que no han fet bugada
perque la minyona—va caure malalta?
Que la roba bruta—se prudeix á casa?
Que hi fa que 's pudreixi!—Ja 'n comprarán d' altra,
mentres la minyona—no pugui rentarla.
Tal volta no tenen—las dugas bagassas
mare que se 'n cuydi?—Prou que tenen mare!
De pare no 'n tenen,—perque, per desgracia,
de fástich moría—fa dugas senmanas.
La mare ¡pobreta!—la mare te tantas
caborias, qu' apenas—las horas li bastan.
A las cinch va á missa,—fa totas las prácticas,
confessa, pren l' hostia—ou missas resadas,
y ofici si 'n diuhen.—Va á donar matraca
á la sagristía—y ab altras beatas
murmurant de l' una—murmurant de l' altra,
quan toca mitj día—se 'n entorna á casa.
Quan hi arriba, dina—y en sent á la tarde,
ja se sab: al temple—á fe una bacayna
y á esperar que diguin—novenari d' ánimas
y á resá 'l rosari...—y á sopá á las tantas.
Las noyas ¡pobretas!—no 's mouhen de casa;
¡que hi fa que 'ls hi diguin—las desenfeynadas
y 's passin las horas—com dugas bagassas
retallant á l' una—retallant á l' altra.

Francisco Xavier Godo

NOTAS DE VIATJE

Pera citar costums originals, successos curiosos ó cosas extranyas, fan cap molts *croniqueurs* casulans á revistas extranjeras que no publican més que mentidas, difícils de comprobar, perque sempre la cosa passa allá dalt als Massachussets ó allí baix més enllá de Melbourne.

SEMBLANSA Á MITJAS (per *Mateu Balasch*)

—Diuhen que la Mare de Deu de Montserrat era verge y morena. Ja sé, donchs, en qué m' hi semblo... En la morenor.

No hi ha necessitat d' anar tan lluny pera dir embusterías ó exageracións, ni cal trencarse el cap llegint revistas pera trobar extranyesas; pels recons de Catalunya y fullejant la meva cartera, poden trobarse cosas verament curiosas tan dignas d' esser notadas y comentadas, com més de quatre exageracións d' aqueixas que 's publican *Por esos mundos* y *Alrededor del mundo.*

Vaig á copiar dels meus apuntes unas quantas notas *ben veritat,* pera que vegin que pels recons de nostra terra passan cosas tan estranyas com als Estats Units.

***

A Biure, poblet pintoresch de la Segarra, l' arcalde va publicar un bando prohibint en absolut á las criaturas del poble fer botar pilotas de cap mena pels carrers "*pel gasto que reportaría,* deya el bando, *la reparació dels empedrats, si algún día fos empedrat el poble.*„

¡Un verdader extrém de previsió y bon cuydado pera las cosas del poble administrat per tan celós batlle!

***

La gent de Tous es á tot arreu coneguda per lo manyosa qu' es en camparse la vida, y la facilitat ab que s' arrela allá hont se posa.

Y axó no es estrany tenint en compte que las tals aptituts els las fan demostrar al acte de néixer.

Axís que venen al món els fills de Tous, els agafa son pare y els rebot contra una paret completament llisa. Si la criatura es verament digna filla de Tous, queda arrapada á la paret y no hi ha por de que caygui. Al nen que li lliscan els dits y cau á terra se 'l rebutja y se l' envía á la Bordería.

No se 'l considera prou avispat pera seguir la honrosa tradició dels fills de Tous.

*
* *

A Puigfort, poblet situat al cim d' un dels tossals que forman la cordillera que va de la Tona de Montbuy al Castell de Queralt, es ahont he vist la gent més forta y més forsuda de Catalunya. De petits els avesan als més fatigosos exercicis corporals, y al arribar al seu complert desarrollo físich, fan cosas dignas d' un *Circo Eqüestre.*

Els jochs y diversións de la festa major de Puigfort consisteixen en exercicis de forsa, y aquest any mateix van poguer veure els admirats forasters com un minyó de vintidos anys aixecava ab la punta del dit xich un bot ple d' oli; un altre s' aixecava á plom ell mateix més de dos metros enlayre agafantse pels cabells; un xicot de dinou anys, forsut y ágil, s' enfilava á una alsada de més de deu metros posantse el peu dret sobre 'l genoll esquerra, després el peu esquerra sobre 'l genoll dret, y axís successivament anant cambiant com aquell que puja una escala.

¡Y axó no crech que ho hagi vist ningú ni en cap *Circo de caballs* de Nova York!

*
* *

Una operació quirúrgica ha fet un modest metje qu' exerceix sa professió al poble de Riubregat, que bastaría ella sola pera fer una reputació universal.

A un pobre jove tan baix de pit com carregat d' espatllas, que per tal motíu patía una tisis aguda, l' hi ha girat el cap del revés quedant per consegüent ab l' esquena dreta y un pit de gimnasta.

Apesar de que 'l pacient va morir al acte de ferli l' operació, el citat metje ha sigut molt felicitat per las eminencias de la comarca.

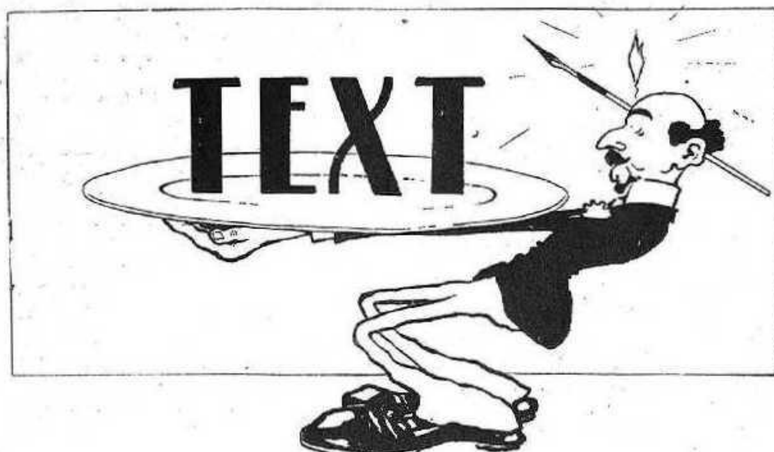
*
* *

Y 'm quedan en cartera una infinitat més d' apuntacións.

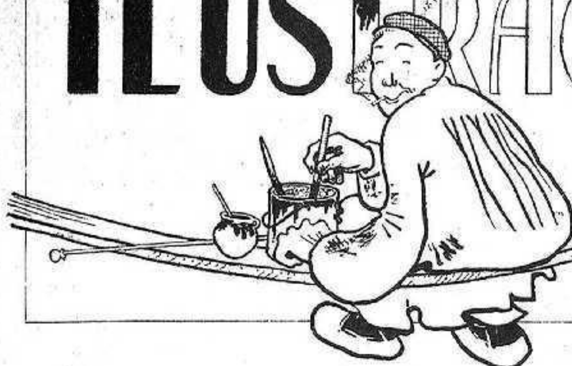
Jeph de Jespus

TAULAS ALFABÉTICAS DE AUTORS

ILUSTRACIÓ

FOTOGRAFIAS

Cuberta de **Aleardo Villa, de Milán.**
Grabats y tricolor de cuberta: **Viuda de Pere Bonet.**

ANTONIO ROSICH Y COMPª
Equipos de novia
TROUSSEAUS completos para novia.
ULTIMOS MODELOS en la confeccion
Pídanse catálogos
PELAYO 56
BARCELONA.
JUEGOS de CAMA
Mantelerías para comida y refresco
PELAYO. 56
BARCELONA
CANASTILLAS
e inglés
TEJIDOS de HILO de las principales fábricas del país y extranjeras.
·PELAYO-56·
BARCELONA
CONFECCIÓN
ENVIOS á AMÉRICA PROVINCIAS Y EXTRANGERO
PELAYO·56·
BARCELONA

